

Jaarverslag

Inhoudsopgave

Jaarverslag	1
Inhoudsopgave	3
Voorwoord	5
Inleiding	7
Programmaverantwoording	11
1. Veiligheid	13
2. Bereikbaarheid	17
3. Economie & Werkgelegenheid	29
4. Leefbaarheid & Voorzieningen	45
5. Sociaal Domein & Volksgezondheid.....	67
6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	95
7. Burger & Bestuur	117
8. Bedrijfsvoering	123
Algemene Dekkingsmiddelen	129
Paragrafen	135
Lokale heffingen	137
Weerstandsvermogen & Risicomanagement	141
Onderhoud kapitaalgoederen	147
Financiering	155
Bedrijfsvoering	161
Verbonden partijen	175
Grondbeleid	199
Aardbevingen	203
Grote Projecten	207
Corona	219
Jaarrekening	228
Balans per 31 december 2020	229
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	231
Toelichting op de balans	237
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	253
Overzicht van Lasten en Baten	255
Overzicht van incidentele Lasten en Baten	256
Toelichting Lasten en Baten	259
Begrotingsrechtmatigheid	263
WNT-verantwoording	267
EMU-saldo	269

SISA	270
Verklaring onafhankelijk accountant.....	282
Bestemming resultaat en aanvullende voorstellen	283
Bijlagen.....	284
I Verklaring van afkortingen.....	285
II Overzicht taakvelden	288
III Beleidsindicatoren	290
IV Investeringskredieten	295

Voorwoord

Schijn wil wel eens bedriegen. Daarvan getuigen de voor u liggende jaarstukken over 2020 ook. Een bescheiden overschot voor een gemeente die de vinger geregeld legt bij de benarde financiële positie? Die touwtjes amper aan elkaar zegt te kunnen knopen?

Dat bescheiden overschot moet in perspectief worden gezien. En moet vooral flink worden gerelativeerd. Ten opzichte van dat wat begroot is, is er inderdaad sprake van een wat minder somber beeld. Maar dat neemt niet weg dat er nog steeds een beroep op de reserves nodig is van maar liefst vier miljoen euro.

Het formele resultaat lijkt door de overheveling van budgetten van 2020 naar 2021 positief. Maar het gaat hier om geld dat al besteed gaat worden; waarvoor al een bestemming is bepaald. Projecten die goedkeuring hebben maar waaraan, door allerlei omstandigheden, nog geen uitvoering is gegeven. Die projecten hopen we dit jaar daadwerkelijk in uitvoering te kunnen nemen.

Een kanttekening past ook bij de omvang van onze algemene reserve. Die is om kort te gaan volstrekt onvoldoende. Onvoldoende om de risico's die samenhangen met allerlei ontwikkelingen op te kunnen vangen.

De inspanningen van de komende jaren zullen dan ook gericht moeten worden op versterking van onze reservepositie. In de huidige situatie zullen de wat grotere tegenvallers maar met moeite het hoofd kunnen worden geboden. Die situatie vinden wij ronduit zorgelijk en verdient daarom de hoogste prioriteit.

We constateren daarnaast gelukkig ook dat de gemeentelijke organisatie zich meer en meer 'begint te zetten'. Het apparaat komt gaandeweg op stoom en onze én uw ambities worden met voortvarendheid opgepakt. Dit ondanks de smaller wordende marges en de uitdagingen waar ons apparaat in verband met de financiële positie en voorgenomen afslankingen voor staat.

In die zin houden we koers. En wordt er hard gewerkt aan 'grui en blauw' van onze gemeente. Daarbij lopen we tegen beperkingen aan die de ambities wellicht wat temperen. Desondanks kunnen we de inspanningen blijven richten op een gezonde, toekomstbestendige en duurzame toekomst voor Het Hogeland en de Hogelandsters.

Vorig jaar is de versterkingsoperatie in onze gemeente voorzichtig op gang gekomen. De planvorming in Zandweer en Kantens werd verder uitgewerkt en de handen kunnen inmiddels uit de mouwen. Aan andere projecten wordt voortvarend gewerkt.

Er zijn belangrijke besluiten genomen in 2020 om De Tirrel te realiseren. Uw raad heeft er voor gekozen verder te gaan met dit project, maar er zijn flinke offers gebracht.

Alle ruim 50 kernen in Het Hogeland hebben onze volste aandacht. Speciale aandacht is er voor de grotere centrumplaatsen. De plannen voor verdere verlevendiging en versterking van de centra hadden ook in 2020 aandacht. De constatering dat die plannen ook daadwerkelijk vrucht afwerpen, lijkt op zijn plaats. De in gang gezette ontwikkelingen stemmen ons optimistisch.

De voor u liggende stukken bieden inzicht in en verantwoording voor het financiële reilen en zeilen over het afgelopen jaar. Daarbij zijn plussen én minnen aan te tekenen. Onzekerheden ook. Die laatste gelden vooral de ontwikkelingen in het sociaal domein. Een beleidsterrein dat onze permanente aandacht blijft houden.

Onze toch wat benauwde financiële situatie dreigt nog verder op de tocht te komen te staan als de plannen voor de herziening van het Gemeentefonds onverhoopt doorgang vinden. Tegen die plannen verzetten we ons met hand en tand. Dat doen we samen met andere Groninger en ook Friese gemeenten. De plannen zijn wat ons betreft niet acceptabel.

We hopen dan ook dat die schijn écht bedrieglijk blijkt te zijn geweest...

Winsum, juni 2021.

Inleiding

Samenvatting

Dit is het tweede jaarverslag van onze jonge gemeente Het Hogeland. Een verslag over een bijzonder jaar van onze nieuwe gemeente waarin, ondanks alle belemmeringen in de Coronacrisis, ontzettend veel is gebeurd en bereikt. De basis is steeds meer op orde, waarmee er een goede basis is om de komende jaren verder te bouwen. Dit zal wederom moeten met een financieel perspectief dat onder druk staat. We hopen dat de ervaringen die we in dit verslag met u delen kunnen helpen bij de doorontwikkeling van onze organisatie.

De jaarstukken bestaan, conform de voorschriften, uit het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag leggen wij verantwoording af over het gevoerde beleid en beheer in 2020. Deze verantwoording vindt per programma plaats. Daarnaast wordt in de paragrafen ingegaan op diverse (grotendeels) verplichte onderwerpen.

In de jaarrekening komt o.a. het financieel resultaat aan de orde. Daar waar nodig wordt een toelichting gegeven op de gepresenteerde posten. De wijze van presenteren sluit grotendeels aan bij de begroting 2020, zoals u die in november 2020 heeft vastgesteld.

Alvorens het resultaat te benoemen is het goed een beeld te schetsen van de verwachtingen die in de loop van 2020 met u zijn gedeeld. De begroting 2020 is door u vastgesteld met een minimaal structureel overschot van ruim € 6 duizend. Bij de voor- en najaarsnota is dit tekort bijgesteld tot een tekort van ruim € 6,5 miljoen. Ten opzichte van dit verwachte resultaat valt het rekeningresultaat ca. € 2,54 miljoen voordeliger uit.

In uw raadsvergadering van 18 maart jongstleden heeft u besloten om per saldo ruim € 6,6 miljoen budget over te hevelen van 2020 naar 2021. Deze middelen vindt u uiteraard terug als overschot in deze rekening en wordt bij de bestemmingsvoorstellen gereserveerd voor de daaraan gekoppelde uitgaven die in 2021 nog plaatsvinden. Het formele resultaat bedraagt daardoor ca. € 2.7 miljoen positief. Voor uw beeld moet de budgetoverheveling hierop worden gecorrigeerd. Het gecorrigeerde resultaat komt daarmee op circa € 4 miljoen negatief. Dit is zoals gezegd ca. € 2,54 miljoen positiever dan begroot.

In onderstaande tabel ziet u samengevat de verhouding tussen het verwachte saldo bij de najaarsnota, de budgetoverheveling en het daadwerkelijk en dus te verklaren resultaat:

Ontwikkeling Resultaat 2020

(bedragen x € 1.000,-)

Prognose Najaarsnota	-6.505
Budgetoverheveling per saldo	6.623
<u>Prognose na budgetoverheveling</u>	<u>118</u>
<u>Werkelijk Resultaat</u>	<u>2.659</u>
<u>Te verklaren</u>	<u>2.541</u>

In de onderstaande tabel hebben we de belangrijkste onderliggende oorzaken van de afwijking op het verwachte resultaat op hoofdlijnen gepresenteerd. Voor een gedetailleerde beschrijving van de verschillende voor- en nadelen verwijzen wij u naar de analyses die bij de programma's zijn opgenomen.

In grote lijnen ziet u dat de belangrijkste voordelen bestaan uit lagere personele lasten, opgenomen stelposten en meer legesinkkomsten in het kader van de omgevingsvergunningen.

Tegelijkertijd zien we dat er ook verschillende grotere negatieve afwijkingen zijn. Daarvan zijn het resultaat op de afvalstoffen en de niet geheel gerealiseerde taakstellingen het meest in het oog springend.

Het resultaat is als volgt opgebouwd:

Resultaat 2020 (bedragen * € 1.000):

Voordelen:

Personele lasten	1.300	
Stelposten (BCF/Stroppenpot SD/Onderuitputting 2017)	1.079	
Leges omgevingsvergunningen	847	
Ability (inkoop/aanschaf/bedr.voering)	639	
Ability (loonkosten)	385	
Algemene uitkering (niet te bestemmen)	264	
Algemene uitkering (IU SD)	95	
Verkoop restgrond	240	
PvA Jeugd	199	
Verkoop Jeugdsoos en ouderensoos	130	
Eigen bijdrage Wmo	123	
CER	113	
Rentevoordeel	110	
Gladheidsbestrijding	97	
Peuteropvang	97	
Statushouders	94	
Publiek vervoer	81	
Overige afwijkingen per saldo	19	
Totaal voordelen:		5.912

Nadelen:

Stelposten (taakstellingen)	-948	
OZB	-211	
Afvalstoffen(heffing)	-722	
Omzet Ability	-373	
Bijzondere bijstand	-106	
BTW riolen	-150	
OZB scholen	-94	
Kapitaallasten	-254	
Dubieuze debiteuren	-97	
Afrekening RIGG	-416	
Totaal nadelen		-3.371
Voordeel t.o.v. begroot		2.541

Niet alle posten lichten we in deze inleiding toe. Een aantal grotere afwijkingen willen we er echter wel uitlichten.

Personele lasten

Een kritische houding en een relatief groot aantal vacatures in het afgelopen jaar hebben geleid tot een onderuitputting van ca. € 2,1 miljoen op de personele lasten. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt dit nader toegelicht. € 0,8 miljoen van dit bedrag is overgeheveld naar 2021, zijnde het restant van het knelpuntenbudget. Hiertoe heeft uw raad onlangs besloten. Daarmee resteert er nog een overschot van ca. € 1,3 miljoen.

Stelposten

Op de stelposten was budget geraamd i.v.m. taakmutaties in een eerdere circulaire van de algemene uitkering. Deze stelposten zijn dekking voor overschrijdingen op de functionele posten. In de voorjaarsnota kan het deel dat betrekking heeft op de taakmutaties mogelijk vrijvallen. Er waren tevens middelen gereserveerd voor de afrekening van de vrije ruimte onder het plafond BCF (BTW Compensatie Fonds) en de stroppenpot SD. De eerste wordt veiligheidshalve geraamd, voor het geval er geen uitkering wordt gedaan in het kader van de onderuitputting van het BCF. De tweede is in feite dekking voor de tekorten in het Sociaal Domein.

Leges omgevingsvergunningen

Onder andere de verstevigingsopgave, maar ook de stijging in het nieuwbouw volume leidt tot meer legesinkomsten omgevingsvergunningen. In 2020 ca. € 847.000. Verwacht wordt dat dit effect als gevolg van de invoering van de omgevingswet niet structureel van aard zal zijn. Ook is het de vraag in hoeverre de stijging van het aantal aanvragen leidt tot een verhoogde vraag naar personele capaciteit, waar op dit moment geen budget voor is.

Ability (omzet en kosten)

Wij zien een negatief resultaat bij Ability ten opzichte van de begroting, wanneer we kijken naar de inkomsten. De omzet van Werkplein Ability is voor Industrie en diensten en voor externe groenopdrachten lager dan de bijgestelde raming uit de Najaarsnota 2020.

We zien echter ook dat de inkoopkosten lager zijn dan de bij de NJN al bijgestelde budgetten. Daarnaast zien we lagere kosten voor aanschaf en onderhoud machines en lagere bedrijfsvoeringskosten voor klein materiaal en kosten licenties.

Taakstellingen

Op de stelposten waren voor 2020 een aantal taakstellingen opgenomen. De taakstelling op het terrein van een te realiseren inkoopvoordeel en de taakstelling op het terrein van Infra/B&O waren nog niet geheel ingevuld. Daarmee is het geraamde voordeel dus niet gerealiseerd.

Afvalstoffen(heffing)

Op het terrein van de afvalstoffen en de daaraan gekoppelde heffing zien we een fors nadeel. De lasten voor de verwerking van het afval zijn fors hoger uitgevallen, als gevolg van meer aangeboden kilo's afval. Wij veronderstellen dat dit een neveneffect is van de coronacrisis, hoewel dit moeilijk hard is aan te tonen.

Tegelijkertijd zien we ook dat de opgelegde aanslagen op dit terrein lager zijn uitgevallen dan begroot. Dit kan deels worden verklaard doordat de tarieven die in 2018 zijn vastgesteld (voor het boekjaar 2019), in 2020 niet zijn geïndexeerd. Er is namelijk geen nieuwe verordening opgesteld, maar de verordening van 2019 is van kracht gebleven. Voor een ander deel zien we dat de inkomsten uit de heffing gedaald zijn ten opzichte van 2019.

De overschrijding op de afvalstoffen(heffing) is voor ca. € 337.000 gedekt uit de voorziening afvalstoffenheffing. Daarmee is de voorziening leeg en resteert bovengenoemd tekort dat onderdeel uitmaakt van het rekeningssaldo.

Voor een gedetailleerde beschrijving van de verschillen tussen de realisaties en de begroting en een inhoudelijk verslag van hetgeen in 2020 is bereikt en is uitgevoerd, verwijzen wij u naar de verschillende programmaverantwoordingen in het jaarverslag.

Naast de beschreven lijn van het rekening resultaat is uiteraard onze financiële positie van groot belang. Immers, de afgelopen jaren hebben we fors ingeteerd op ons vermogen, om de vele werkzaamheden en projecten in het kader van de herindeling en diverse andere ontwikkelingen vorm te kunnen geven. Cruciaal in dit beeld is ons weerstandsvermogen.

Tijdens het proces van het opstellen van de jaarstukken is het weerstandsvermogen weer onderworpen aan een herijking. Het weerstandsvermogen is immers geen statisch geheel. De risico's veranderen in de loop van de tijd, maar ook de stand van de Algemene Reserve is aan verandering onderhevig, als gevolg van de verschillende ontwikkelingen.

In de voorliggende stukken zien wij dat het benodigde weerstandsvermogen, als gevolg van de herijking van de risico's, is gestegen van € 6,1 miljoen in de begroting 2021, naar ruim € 9,6 miljoen in deze jaarstukken. Gelukkig zien we dat ook onze beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen naar ruim € 11 miljoen. Dit is het gevolg van de dotatie van de verkoopopbrengst van de aandelen 'Twence' en het positiever uitvallende rekeningresultaat over 2020. Daarmee blijven we boven de minimale ratio voor het weerstandsvermogen dat is gesteld op 1.

Wij stellen u voor:

1. Het jaarverslag en de jaarrekening 2020 met een positief resultaat van € 2.658.688 vast te stellen;
2. Om een bedrag van € 6.623.250 te bestemmen voor nog uit te voeren werkzaamheden 2020, conform uw besluit van 18 maart 2021;
3. Om het saldo van de punten 1 en 2 ad € 3.964.562 te onttrekken aan de Algemene Reserve.

Programmaverantwoording

1. Veiligheid

Omschrijving

Binnen het programma Veiligheid richt de aandacht zich op een van de kerntaken van de gemeente: regie voeren op lokale veiligheid met het oog op een veilige en leefbare omgeving. Deze aandacht voor openbare orde en veiligheid vraagt om inzet voor de brandweezorg, de crisisbeheersing, maar ook aandacht voor de Algemene plaatselijke verordening. Het werk binnen dit programma kenmerkt zich door samenwerking. Zo werken we samen binnen de Veiligheidsregio Groningen op het gebied van brand- en rampenbestrijding. Politie en justitie zijn ook belangrijke samenwerkingspartners. Verder zorgt de gemeente voor preventieve maatregelen en wordt er opgetreden tegen overlast en overtreding van de regels.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid

Beleidskader

Bij de start van de gemeente is de geharmoniseerde Algemene plaatselijke verordening vastgesteld. Per 23 december 2020 is de APV geactualiseerd.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal <i>Beleidsindicator</i>	<i>Eenheid</i>	Het Hogeland	Provincie Groningen
Verwijzingen Halt	<i>Aantal per 10.000 jongeren</i>	116	124
Winkeldiefstallen	<i>Aantal per 1.000 inwoners</i>	0,2	2,5
Geweldsmisdrijven	<i>Aantal per 1.000 inwoners</i>	3,4	5,2
Diefstallen uit woning	<i>Aantal per 1.000 inwoners</i>	1,4	2,1
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	<i>Aantal per 1.000 inwoners</i>	5,0	6,5

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Crisisbeheersing

Beheersing van crises en rampen is regionaal georganiseerd bij de Veiligheidsregio Groningen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Goed voorbereid zijn op incidenten, rampen en crises.	• Diverse medewerkers van de gemeentelijke organisatie hebben een rol in de regionale crisisorganisatie.

	<ul style="list-style-type: none"> • Deze medewerkers worden voor hun rol toegerust met opleiding, training en oefening, wat wordt georganiseerd door de Veiligheidsregio.
--	---

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2020 is de groep medewerkers die een rol hebben binnen de crisisorganisatie geactualiseerd, bijvoorbeeld in verband met personeelsverloop. Het opleiden, trainen en oefenen van de medewerkers is door de corona-crisis onder druk komen te staan.

De corona-crisis heeft veel inzet gevraagd van medewerkers van onze organisatie. Dat geldt voor de crisisbeheersing op regionaal niveau en de (juridische) ondersteuning van de voorzitter van de Veiligheidsregio in de periode dat deze voorzitter bijzondere bevoegdheden had in het kader van de noodverordening. Daarnaast hebben diverse medewerkers zich ingezet voor de beheersing van de crisis op lokaal niveau. Het gaat daarbij onder meer om toezichthouders, vergunningverleners en andere medewerkers.

De uitzonderlijke aard en lange duur van deze crisis heeft veel gevraagd van de gemeentelijke organisatie. Het stemt tot tevredenheid dat geconstateerd kan worden dat de medewerkers goed in staat waren om in de hun toegewezen rol te opereren.

Brandweezorg

De brandweezorg is volledig geregionaliseerd. Dat betekent dat de verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor personeel en materieel bij de Veiligheidsregio Groningen liggen. Dat neemt niet weg dat de gemeente zelfstandig en als partner in de Veiligheidsregio Groningen een belangrijke functie heeft.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Een goede brandweezorg in de gemeente Het Hogeland	<ul style="list-style-type: none"> • Het uitvoeren van wettelijke taken op het terrein van brandweezorg is belegd bij de Veiligheidsregio Groningen.
»	De brandweer in de gemeente Het Hogeland werkt risicogestuurd.	<ul style="list-style-type: none"> • Het bestuur van de VRG heeft in 2020 een standpunt ingenomen over het vraagstuk van de bluswatervoorziening. Hierover zijn de gemeentebesturen in 2021 geïnformeerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Over de opgaven waarmee de brandweer te maken heeft, heeft (uiteindelijk eind van 2020) een bestuurlijke conferentie plaatsgevonden. Uw raad is begin november 2020 over de belangrijkste opgaven en uitkomsten van de conferentie bijgepraat in een informatiebijeenkomst. Over de uitkomsten wordt in 2021 nadere besluitvorming verwacht.

Openbare orde en veiligheid

Veiligheid is voor de lokale overheid een belangrijke taak. Inwoners en ondernemers hechten veel waarde aan een veilig, leefbaar en prettige omgeving. Veiligheid binnen de gemeente gaat onder meer over het tegengaan van overlast en vernielingen, over openbare orde, drugsbeleid en jeugdbeleid. Het beleidsterrein vraagt zowel om preventie als repressie.

Veiligheid is een taak waarbij samenwerking met vele ketenpartners van cruciaal belang is. Binnen het veiligheidsdomein is een groot aantal partners actief, ieder met eigen kennis, expertise en

bevoegdheden. Wij willen in dat brede speelveld regie voeren om zo de verantwoordelijkheid voor de openbare orde en veiligheid waar te maken.

Wat willen we bereiken?		Wat hebben we bereikt?
»	Een actueel Uitvoeringsprogramma Integraal Veiligheidsbeleid.	<ul style="list-style-type: none"> Op basis van het door de raad vastgestelde Integraal Veiligheidsbeleid is gewerkt aan een Uitvoeringsprogramma. Door de intensieve inzet die noodzakelijk was door (de gevolgen van) de coronacrisis hebben wij het Uitvoeringsprogramma nog niet vastgesteld.
»	Zorgvuldige uitvoering van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz). Deze wet is gericht op het leveren van maatwerk in geval van verplichte zorg.	<ul style="list-style-type: none"> De Wet is in 2020 geïmplementeerd in de gemeentelijke processen en wordt uitgevoerd. Het proces van het verkennend onderzoek is ondergebracht bij de GGD. Verder is er een interne trainingssessie gedaan met alle intern betrokkenen. In 2020 zijn er geen meldingen in het kader van de Wvggz geweest.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Veiligheidsregio Groningen (VRG)

Wat heeft het gekost?

Lasten en baten programma Veiligheid (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Lasten	4.400	4.448	4.500	-51	N
Baten	0	0	2	-2	V
Saldo programma	4.400	4.448	4.498	-50	N

Reservemutaties programma (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
geen mutaties					

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)		2020
Veiligheid		
Extra bijdrage Veiligheidsregio t.b.v. alg. reserve VRG		150
Dierennoodhulp		3
	<i>Totaal</i>	153

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x 1.000)

		Voordeel/ Nadeel	
-	Salarissen en inhuur; voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering	11	N
-	Kapitaallasten; in totaliteit is het resultaat op kapitaallasten in de begroting € 101k nadelig. Dit wordt verklaard doordat een aantal investeringen een nadelig resultaat laten zien. Deze zijn opgenomen in het hoofdstuk Begrotingsrechtmatigheid. In dit programma leidt dit tot een voordeel van € 4k.	4	V
-	Overige afwijkingen	44	N
	<i>Totaal</i>	51	N

Baten (bedragen x 1.000)

		Voordeel/ Nadeel	
-	Overige afwijkingen	2	V
	<i>Totaal</i>	2	V

2. Bereikbaarheid

Omschrijving

Binnen het programma Bereikbaarheid ligt de focus op de inrichting, het gebruik, het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte. We geven hierin aan wat we willen bereiken en wat we gaan doen aan de inrichting en het onderhoud van de wegen, de openbare verlichting, civiele constructies (zoals bruggen, dammen, kademuren etc.), havens en het openbaar vervoer. Alles gericht op een goede en veilige bereikbaarheid van onze gemeente.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.3 Recreatieve havens
- 2.4 Economische havens en waterwegen

Beleidskader

In 2020 zijn er een aantal beleidsplannen aan de raad voorgelegd. Het betreft voor dit programma de beleidsplannen wegen, civiele constructies en openbare verlichting. Areaalgegevens zijn een belangrijk gegeven bij de genoemde beleidsplannen. Elk jaar worden meer gegevens verzameld om beleid te actualiseren en beheer- en uitvoeringsplannen te maken. Zo worden de uitvoeringsplannen steeds nauwkeuriger en kunnen maatregelen gericht en meer integraal worden uitgevoerd.

We maken voor onze plannen ook gebruik van reeds aanwezige documenten:

- Ambitiedocument verkeer, vervoer en mobiliteit;
- Ambitiedocument infrastructuur;
- Visiedocument gemeente Het Hogeland;
- Bouwstenennotitie gemeente Het Hogeland.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal <i>Beleidsindicator</i>	<i>Eenheid</i>	Het Hogeland	Provincie Groningen
N.v.t.			

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Beheer en Onderhoud

Voor het areaal van de openbare ruimte hebben we een zorgplicht. We willen het areaal zodanig onderhouden dat het minimaal veilig en doelmatig gebruikt kan worden. De basis hiervoor vormen de beleids- en beheerplannen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Het onderhouden van de openbare ruimte	<ul style="list-style-type: none"> • De bestaande beheerdata zijn geactualiseerd, door deze aan te passen op veranderingen en/of de situatie in het veld.

		<p>Waar beschikbaar zijn de beheerdata gecomplementeerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de wegen (verhardingen) is een (concept) beleidsplan en beheerplan opgesteld. In dit plan is een paragraaf achterstallig onderhoud toegevoegd. • Voor civiele constructies (Bruggen/Beschoeiingen en kademuren ed.) is een concept beleidsplan en beheerplan opgesteld. In dit plan is een paragraaf achterstallig onderhoud toegevoegd. • Voor de openbare verlichting is een concept beleidsplan en beheerplan opgesteld. In dit plan is een paragraaf achterstallig onderhoud toegevoegd. • Er is uitvoering gegeven aan het onderhouden van het areaal op basis van de beheerdata en veldverkenningen binnen de daarvoor beschikbaar gestelde middelen.
»	In de wintermaanden en veilig gebruik van de doorgaande wegen nastreven	<ul style="list-style-type: none"> • Gladheid is bestreden door de inzet van strooimiddelen, conform het uitvoeringsplan.
»	Een optimale inzet van onze buitendienst	<ul style="list-style-type: none"> • De buitendienst heeft optimaal inzet gepleegd om het afgesproken onderhoudsniveau te handhaven. • Voor de positionering en inrichting van de buitendienst is er een implementatieplan opgesteld op basis van een bestuursopdracht. Doel van het plan is een centraal gepositioneerde en efficiënte buitendienst.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In het kader van de actualisatie van de beheerplannen hebben we de beheergegevens van het areaal geactualiseerd. Na deze actualisatie zijn beleids- en beheerplannen opgesteld. Het onderhoud is op basis van beheerplannen voor onze gemeente uitgevoerd.

Voor wat betreft de wegen zijn de asfaltverhardingen en bestratingen van onder andere de Radsweg en Spijksterweg te Oosteinde, Kaakhornsterweg te Westernieland, De Breekweg van Leens naar Kruisweg, de Matthenesserweg nabij Eenrum en de Trekweg naast het Warfhuisterloopdiep aangepakt. Tevens is de Garnwerderweg te Winsum fiets veiliger gemaakt. Daarnaast zijn kleine reparaties uitgevoerd in klinker- en asfaltbestratingen door derden en ons eigen team beheer en onderhoud. Ook voor de civiele constructies (bruggen, beschoeiingen, kademuren, steigers etc.) is noodzakelijk onderhoud uitgevoerd. In 2020 zijn vooral veel kleine reparaties uitgevoerd en zijn er plannen gemaakt voor vervangingen.

Voor de openbare verlichting zijn, naast het reguliere onderhoud, onder andere lichtmasten in de kernen Eenrum (waaronder het plein), Kloosterburen, Leens, Niekerk, Ulrum en Wehe-den Hoorn vervangen.

Gladheid is conform het vastgestelde strooieregime bestreden door de inzet van de noodzakelijke strooimiddelen.

Bereikbaarheid, mobiliteit en verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid

Het strategische plan 'Verkeersveiligheid 2030' gaat uit van een cultuuromslag door meer te sturen op risico's. Deze risico-gestuurde aanpak gaat uit van een proactieve aanpak ten opzichte van de huidige reactieve aanpak. Op basis van beschikbare data, of verwachte data, worden scenario's geanalyseerd. Verkeersveiligheid blijft een belangrijk maatschappelijk thema. Het beperken van het aantal slachtoffers is en blijft een belangrijk speerpunt. Naast een veilige weginrichting blijven ook voorlichting en educatie voor zowel de jongere als ook de oudere verkeersdeelnemers belangrijk. Jaarlijks worden via 'Verkeerswijzer Groningen' diverse lesprogramma's afgenomen. De gemeente Het Hogeland betreft een gebied met een grote agrarische bedrijvigheid. Verkeersveiligheid in combinatie met agrologistiek behoeft daarom in onze gemeente extra aandacht.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Een uniforme uitstraling en eenduidige lijn voor de inrichting van schoolzones	<ul style="list-style-type: none"> • Geharmoniseerd beleid is hiervoor in concept gereed. Bij scholen die nieuw worden gebouwd of aangepast, worden reeds maatregelen getroffen om de herkenbaarheid van de schoolomgeving te verbeteren....
» Een heldere en herkenbare inrichting van komgrenzen, 30 km-zones en kruisingsvlakken binnen iedere kern	<ul style="list-style-type: none"> • De notitie herkenbare komgrenzen is gereed, maar moet nog worden vastgesteld.
» Een veilige en bereikbare omgeving welke de vitaliteit en zelfredzaamheid van ouderen tegemoetkomt	<ul style="list-style-type: none"> • Bij herinrichting van wegen en pleinen, ca. is aandacht voor dit aspect.
» Inzetten op voorlichting en educatie voor zowel de jonge als de oudere verkeersdeelnemers	<ul style="list-style-type: none"> • Al enige jaren wordt samen met de provincie Groningen en de overige Groninger gemeenten via verkeerswijzer-groningen.nl gewerkt aan voorlichting en educatie voor alle groepen verkeersdeelnemers. Door o.a. scootmobiel-, E-bikecursus, streetwise op scholen, Bob-campagne, modder op de weg campagne, etc...
» Stimuleren van initiatieven vanuit de dorpen op het gebied van verkeersveiligheid en handhaving	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatieven vanuit dorpen worden ondersteund wanneer deze passen binnen de gestelde (financiële) kaders en het gemeentelijk beleid.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Op basis van ons bestaand beleid hebben we invulling gegeven aan het verbeteren van de schoolomgeving bij nieuw- en verbouw van scholen. Daarmee creëren we een eenduidige lijn voor de inrichting van de schoolzones.

In het kader van de verkeersveiligheid, nemen wij deel aan en financieren wij mede de Verkeerswijzer Groningen. Tevens handelen we vragen en meldingen op het gebied van verkeer af en overleggen we

met de dorpen over verkeersvraagstukken. Bekende dagelijkse onderwerpen daarbij zijn o.a. snelheid, gevaarlijke situaties, agrarisch verkeer, parkeren etc.

(Duurzame) mobiliteit en openbaar vervoer

Het bereiken en behouden van een evenwichtige relatie tussen bereikbaarheid, economie en leefmilieu is een grote uitdaging. Het verduurzamen van deze mobiliteit is een belangrijk aandachtspunt daarbij. Met betrekking tot het openbaar vervoer zet de trend van ketenmobiliteit zich verder door in Het Hogeland. Het regionale spoor en de grotere buslijnen zijn de dragers van het Ov-systeem. De kleinere dorpen worden bereikt door Vervoer op Maat, hubs en slimme ketens.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Verdere verbetering van spoorveiligheid door het opheffen van onbewaakte overwegen	<ul style="list-style-type: none"> • Ter bevordering van de spoorwegveiligheid zijn op verschillende plaatsen onbewaakte overgangen opgeheven, of zijn er andere veiligheidsmaatregelen getroffen.
»	Het in stand houden van het openbaar vervoernetwerk door onder andere het inzetten op ketenmobiliteit.	<ul style="list-style-type: none"> • Samen met ketenpartners afspraken maken over het op peil houden, dan wel verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het openbaar vervoersnet, alsmede het stimuleren van ketenmobiliteit.
»	Het stimuleren en faciliteren van duurzame mobiliteit.	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben de kansen geïnterpreteerd op het gebied van duurzame energie en werken deze nader uit.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In het kader van de spoorwegveiligheid zijn verschillende acties gerealiseerd. Zo worden bij de realisatie van de oostelijke rondweg Bedum de onbewaakte overwegen opgeheven. Daarnaast is in Winsum het project, waarbij maatregelen getroffen worden ter verbetering van de spoorwegveiligheid voltooid. Ook wordt, samen met ProRail en de provincie, gewerkt aan de sanering van twee onbewaakte overwegen in Warffum.

Bij de herinrichting van het stationsgebied Bedum is het P&R-terrein uitgebreid. Gewerkt wordt nog aan uitbreiding van de stallingscapaciteit voor de fiets. Dit laatste in overleg met NS en ProRail. Verder wordt in nauwe samenwerking met ov-bureau, Groningen Seaports en SBE een busverbinding Groningen – Eemshaven gerealiseerd, incl. haltevoorzieningen.

In het kader van het 1.000-laadpalenplan van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeenten in deze beide provincies worden er op strategische locaties laadpalen voor auto's gerealiseerd. De uitvoering hiervan is gestart.

Fiets

De laatste jaren is geïnvesteerd in diverse belangrijke fietspaden zoals onder andere de fietsroutes Plus richting de stad Groningen. Diverse andere fietstrajecten worden in de nabije toekomst nog opgevoerd. De fiets neemt in de toekomst een steeds belangrijkere rol in de verbinding van Het Hogeland en de omliggende gemeenten, waaronder natuurlijk de stad Groningen (eventueel in combinatie met het openbaar vervoer via hubs). Ook worden de afstanden die door middel van de fiets kunnen worden afgelegd groter, mede door de groeiende populariteit van elektrische fietsen en de speed-pedelec.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Verdere optimalisering van het fietsnetwerk, zowel zelfstandig als aanvullend op het Ov-systeem	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering gegeven aan het uitvoeringsprogramma van het Fietsplan van de vml. gemeente Eemsmond; • Onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd aan diverse fietspaden.
»	Focus op stimuleren van comfortabele, veilige en aantrekkelijke bereikbaarheid van kernen per fiets	<ul style="list-style-type: none"> •
»	Stimuleren van (elektrisch) fietsen en slimme ketens door plaatsing van laadpalen en extra stallingsruimte voor de fiets bij stations en grote ov-haltes	<ul style="list-style-type: none"> • Aanvraag extra stallingruimte voor de fiets op bepaalde stations. • Er zijn een 10-tal fietslaadpalen geplaatst, waarmee de bereikbaarheid van de kernen per elektrische fiets is gestimuleerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Vanuit de voormalige gemeente Eemsmond is er een bestaand fietspadenplan. Dit plan is mede de basis geweest voor de uitvoering van de werkzaamheden in 2020.

Wegen

Het wegennetwerk vormt een belangrijke schakel tussen Het Hogeland en onder andere de stad Groningen. Het is van belang dat zgn. N-wegen voldoende aansluiting op de stad Groningen blijven bieden. Enkele kernen binnen de gemeente worden doorsneden door een gebiedsontsluitingsweg (N361, N363, N388, N983, N995, N999 en N996) wat resulteert in enkele knelpunten op het gebied van leefbaarheid en verkeersveiligheid in de betreffende dorpen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Extra aandacht voor leefbare en veilige kernen bij doorsnijding door gebiedsontsluitingswegen	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse werkzaamheden/ reconstructies van doorgaande traverse door de bebouwde kom op de Hooilandseweg, N361 en N363; • In overleg met de verkeerscommissie Onderdendam en de provincie wordt gekeken naar het verbeteren van onder andere de leefbaarheid in Onderdendam.
»	Eenduidig parkeerbeleid met afstemming van de blauwe zones en inzet van handhaving.	<ul style="list-style-type: none"> • In verband met bouwwerkzaamheden in het centrum van Bedum is voor de Kleinestraat een (tijdelijke) parkeerschijfzone ingesteld; • De handhaving in de blauwe zones zijn geïntensiveerd.
»	Een agrologistiek netwerk voor de gehele gemeente.	<ul style="list-style-type: none"> • Vormt een deelluitwerking van de nog op te stellen Mobiliteitsvisie

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In het kader van leefbare en veilige kernen hebben we samen met de provincie uitvoering gegeven aan de herinrichting van de Hooilandseweg en de N361. Ook zijn er verbeterplannen opgesteld voor agrologistieke routes door Wehe-den Hoorn, Leens, Ulrum en Warffum.

Recreatieve havens

Het Hogeland heeft relatief veel kleine en middelgrote recreatieve binnenhavens. De mate van bereikbaarheid over het water is wisselend. Dit heeft onder andere te maken met verschil in diepgang van de watergangen, de baggeropgave en de passeerbaarheid van de bruggen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Goede bereikbaarheid van het gebied voor de vaarrecreatie via toegankelijke (vaar)wegen	<ul style="list-style-type: none"> • Voor het waarborgen van de bereikbaarheid is het nodige (klein)onderhoud aan civiele constructies (bruggen, aanlegsteigers en beschoeiingen) uitgevoerd. • Er zijn procesafspraken gemaakt om in 2021 knelpunten en bewegwijzering te inventariseren en te verbeteren.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het concept baggerplan voor de komende 10 jaar (2021 t/m 2030) jaar is gereed. Dit plan moet in 2021 worden vastgesteld. Verder is er het afgelopen jaar een baggerbestek aanbesteed. Dit is nu in uitvoering. Ook is er op diverse plaatsen (klein)onderhoud gepleegd aan civiele constructies en zijn er havens uitgediept.

Eemshaven

Wij willen de zeehavens de ruimte geven met aandacht voor de omgeving. In de Eemshaven zien we kansen voor grootschalige industrie in de groene economie en de energietransitie. Er zijn de nodige initiatieven op het gebied van de groene economie en er lijkt voldoende externe financiering beschikbaar te komen om de transitie te gaan maken.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Aanleg van een industriewaterleiding • 110 KV-station Tennet is gereed en aanleg 380kv lijn is gestart • Verbeteren van het openbaar vervoer naar de haven door realisatie van een lijndienst	<ul style="list-style-type: none"> • Advisering, verlenen van vergunning en het bieden van een goede infrastructuur • Bestaande en nieuwe bedrijven zijn door ons ondersteund.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het Tennet 110 KV-station aan de Middenweg is inmiddels klaar en geopend. Tennet gaat naast deze plek of aan de Middenweg een volgend transformator station bouwen. Deze is bedoeld voor de stroom die afkomstig is voor het nieuwe windpark NOZTNW (700 mw). De voorbereidingen zijn gestart in 2020. De stroom zal geleverd worden vanaf 2027.

Aan de 380kv hoogspanningslijn wordt nog druk gewerkt. Deze werkzaamheden heeft u kunnen zien. Voor de koeling van de industrie in de Eemshaven is zowel een water als industriewaterleiding gelegd vanuit Garmerwolde. Deze leiding zorgt dat er door de industrie gekoeld kan worden met industriewater wat anders na schoning geloosd werd op het Eemskanaal.

Google heeft ook de rest van de hectares gekocht in Eemshaven Zuidoost voor hun uitbreiding. Daarmee kunnen ze de komende jaren nog uitbreiden in datacenterhallen. De behoefte aan huisvesting

voor bouwwerknemers blijft daarmee in stand. Er zijn nog geen keuzes gemaakt voor een werknemershotel in de nabije omgeving.

De komst van Van Merksteijn International is nog niet zeker. Het bedrijf wil volledig elektrificeren en zou daardoor voldoen aan de stikstofnorm bij de productie. Maar bij volledig elektrificeren is de kwaliteit van de producten niet datgene wat het bedrijf voorstaat. De stikstofdepositie, ook al is die heel beperkt, blijft dus ervoor zorgen dat zij nog niet definitief de keuze hebben gemaakt om zich te vestigen in de Eemshaven.

Een ander staalbedrijf kwam wel naar de haven, Werkman Hoofcare. Deze hoefijzerfabriek en wereldspeler op deze markt heeft een pand gekocht in de haven. Medio 2021 zullen zij verhuizen van Groningen naar de Eemshaven. Al met al er is veel vraag bij bedrijven naar grond in de Eemshaven. Daarmee blijft onze grootste haven in trek zowel nationaal als internationaal.

De on – en offshore windbedrijven gebruiken de Eemshaven als uitvalsbasis voor de bouw en het onderhoud van windparken op zee en land. Dat gaf ook in 2020 voldoende werkgelegenheid. Al deze extra werkgelegenheid, incidenteel en structureel, drukt de werkloosheid en zorgt voor druk op de woningmarkt voor de brede regio. Al met al positieve ontwikkelingen qua werkgelegenheid voor onze omgeving.

In 2020 is lijn 41 door de Eemshaven gaan rijden. Daarnaast kwam de spitsbus, lijn 160. Voor natransport met fietsen is ook gezorgd. Door Corona is er heel beperkt gebruik gemaakt van beide lijnen. Daarom wordt begin 2021 voorlopig gestopt met de spitslijn.

Lauwersoog

Duurzame haven

Inmiddels is het eerste schip klaar dat kan varen op waterstof, de Ecolution van de Stichting Wad Duurzaam. De ervaring die is opgedaan met dit schip zal worden gebruikt voor de ombouw van volgende schepen op waterstof.

De haven wil ook duurzaam zijn in “zero waste”. Dit alles met als doel de groene uitstraling van Lauwersoog in het midden van nationaal park Lauwersmeer en Unesco werelderfgoed Waddenzee. Dat komt onder andere tot uiting in het project “Fishing for litter”. Daarmee kunnen vissers gratis hun opgeviste rommel inleveren. Veel van dit afval is afkomstig van de MSC Zoe, toen deze 342 containers verloor ten noorden van onze Waddeneilanden.

Onderhoud haven

In 2018 is begonnen met het wegwerken van het achterstallig onderhoud. Er is tot nu toe ruim € 600.000 aan kosten gemaakt voor het wegwerken van achterstallig onderhoud door de Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog (EHL). In 2021 is het havenbedrijf klaar met het wegwerken van het achterstallige onderhoud.

Er is vooral ingezet op het verlengen van de levensduur van de faciliteiten en het creëren van een veilige werkomgeving. Inzet van en opdracht aan directie van EHL is om in de toekomst (achterstallig) onderhoud aan te pakken en niet op z'n beloop te laten.

Verbeteringen dijk Lauwersmeer

Als gevolg van de verandering van het klimaat zal de zeewaterspiegel gaan stijgen. Daarom zullen de dijken daar waar nodig moeten worden verstevigd c.q. gewijzigd. Dit is ook het geval op het dijkvak Lauwersoog tot op de hoek met de Westpolder. Het betreft hier een stuk van 9 km.

Vanuit het hoogwater beschermingsprogramma zullen de basiswerkzaamheden worden gefinancierd. Als echter gewerkt gaat worden aan een dergelijk groot project, dan geeft dit koppelkansen. In de

planfase handelt de gemeente samen met het waterschap Noorderzijlvest, de provincie, het waterschap Noorderzijlvest en andere belanghebbenden. Er liggen kansen op het gebied van economie, ecologie en watermanagement. Hierbij wordt gedacht aan het aanbrengen van ruwe elementen in het ontwerp van de dijk, een zoet zout overgang, vismigratie en een fietspad over de dijk. De plannen voor de 2^e ontsluiting worden verder uitgewerkt. Daarbij is variant 3 kansrijk. Variant 1 valt af vanwege risico voor de gasbuis van de NAM tijdens de werkzaamheden bij de aanleg van de weg.

Naast het aanpassen van de dijk wordt er ook gewerkt aan het verplaatsen van het gemaal en de sluisen in Zoutkamp. Dit om in perioden van veel regen een betere waterbeheersing te hebben. De koppelkans voor de sluis is dat er ruimte ontstaat in het bevaren van de Groninger binnenwateren richting Zoutkamp. Voor de financiering van dit geheel zijn er formele momenten gepland. In 2020 is er inmiddels een positief antwoord vanuit het NPG ontvangen. Overleg met het Waddenfonds vindt nog plaats.

Werelderfgoed centrum (WEC)

In 2020 zijn door de stichting WEC nieuwe uitgangspunten voor het ontwerp aangeleverd. Dit is de basis geweest voor het bestemmingsplan Lauwersoog-Waddenkwartier dat in april 2020 door de raad is vastgesteld. Er zijn bij de Raad van State (RvS) drie beroepsschriften ingediend. De datum van behandeling bij de RvS is nog niet bekend. Er is door de Deense architect een nieuw voorlopig ontwerp gemaakt met een maximale hoogte van 16,5 meter. Dit ontwerp is de basis voor de aanvraag van de omgevingsvergunning. In samenwerking met de stichting is door LAOS een concept ontwerp buitenruimte opgesteld en zijn de voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van de aanleg van de parkeervoorziening t.b.v. het Werelderfgoedcentrum. Het stedenbouwkundig proces met het kwaliteitsteam Lauwersoog is afgerond en heeft geresulteerd in het stedenbouwkundig structuurplan en toetsingskader "De verbeelding van werelden". Met Rijkswaterstaat en de provincie is overeenstemming bereikt met betrekking tot de inrichting van de terreinen ten behoeve van het parkeren van het WEC-W. Ook is er afstemming met het Waterschap in relatie tot de dijkversterkingsopgave. De stichting WEC-W heeft een aanvraag voor een garantstelling bij de gemeente te ingediend. Uw raad heeft hier onlangs over gesproken.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Vergroenen van de haven met groene energie (zon op dak en waterstof voor schepen en ander transport) en zero waste (o.a. fishing for litter)	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit de stuurgroep Lauwersmeer en het havenbedrijf worden twee aanjagers voor de vergroening ingehuurd; • Samen met de NAM en de Economic Board Groningen (EBG) wordt gekeken welke mogelijkheden er zijn voor het waterstofproject in combinatie met de NAM-locatie.
» <ul style="list-style-type: none"> • Een veiligere haven • Geen achterstallig onderhoud meer 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is flink geïnvesteerd in de haven
» <ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid tegen hoog water in de toekomst (versterken primaire waterkering en veilige regionale keringen) • Benutten van koppelkansen op het gebied van ecologie, vismigratie, economie, toerisme en groene energie 	<ul style="list-style-type: none"> • Met alle maatregelen die het Waterschap moet doen vanwege de waterveiligheid ontstaan ook kansen voor versterking van recreatie, infrastructuur, ecologie, leefbaarheid, landschap en cultuurhistorie. Waterschap, provincie en gemeente trekken hierin samen op. • Voor koppelkansen worden aanvullende financiële middelen gevonden bij het

		NPG. Vanuit het Investerings-Kader Waddengebied (IKW) zijn er eveneens mogelijkheden.
»	<ul style="list-style-type: none"> • Het structuurplan “de verbinding van werelden” is vastgesteld • Het bestemmingsplan Lauwersoog-Waddenkwartier is vastgesteld • Het verweerschrift naar de Raad van State is opgesteld • Er is een nieuw voorlopig ontwerp van het gebouw • Er is duidelijkheid over de locatie voor het parkeren t.b.v. het WEC-W • Er ligt een concept ontwerp buitenruimte 	<ul style="list-style-type: none"> • Structureel overleg met de stichting over het gebouw, de buitenruimte, het proces en de garantstelling • Begeleiding proces structuurplan en toetsingskader • Proces met betrekking tot het bestemmingsplan en het verweerschrift • Afstemmingsoverleg m.b.t. de omgevingsvergunning tussen gemeente, Libau en provincie • Afstemmingsoverleg verkeer/parkeren

Noordpolderzijl

Het aantal bezoekers van Noordpolderzijl blijft toenemen. Door Corona bleven velen in eigen land. Hierdoor waren de trekkershutten goed bezet. Net als de camperplaatsen. Ook kwamen er 250 boten in de haven. De buitendijkse spoelzee gaat niet door. Er wordt nu gewerkt aan andere mogelijkheden om de vaargeul te kunnen spoelen. De minicamping, de mogelijke spoelzee en de uniciteit van de plek brengt dat we moeten nadenken over de verdere kansen op deze plek, waarbij rekening gehouden moeten worden de omvang van deze plek aan het werelderfgoed Waddenzee.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Toename van bezoekers 	Het aantal bezoekers blijft toenemen. Mogelijk heeft dit ook te maken met de Coronacrisis, waardoor velen in eigen land bleven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het afgelopen jaar hebben we de vaargeul van Noorpolderzijl geploegd. Tevens zijn er 5 tentplaatsen gerealiseerd en zijn de trekkershutten onderhouden.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- GR Havenschap Delfzijl/ Eemshaven (Groningen Seaports)
- Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog B.V.

Wat heeft het gekost?

Lasten en baten programma Bereikbaarheid (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Lasten	9.676	10.563	8.112	2.451	V
Baten	198	369	636	-266	V
Saldo programma	9.478	10.194	7.476	2.718	V

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Reserve Onderhoud bruggen	55	55	57	-2	N
Reserve Baggerplan	-218	-128	386	-515	N
Reserve Onderhoud wegen	0	0	-120	120	V
Reserve Openbare verlichting	0	0	-1	1	V
Totaal mutaties	-163	-73	323	-397	

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)	2020
Bereikbaarheid	
Aanpassen bewegwijzering aan nieuwe gemeentenaam	28
Harmonisatie beleid-/beheerplannen wegen/bruggen/besch.	94
Onkruidbestrijding	50
Loon- en Grondwerkzaamheden kindcentrum Leens	22
Aanleg terras, trap en bordes Mensingeweer - Maarhuiz	95
Vorbereidingskosten tweede ontsluiting Lauwersoog	17
<i>Totaal</i>	306
Incidentele baten (bedragen x € 1.000)	2020
Bereikbaarheid	
NPG aanleg terras, trap en bordes Mensingeweer-Maarhuiz	45
Waterbedrijf bijdrage aanleg terras trap bordes M-Maarhuiz	10
Provinciale bijdrage aanleg terras trap bordes M-Maarhuiz	43
Woningstichting W&B bijdr. aanleg terras trap bordes M-M	2
<i>Totaal</i>	100

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

<i>Lasten (bedragen x 1.000)</i>		<i>Voordeel/ Nadeel</i>	
-	Salarissen en inhuur; voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.	52	V
-	Kapitaallasten; in totaliteit is het resultaat op kapitaallasten in de begroting € 101k nadelig. Dit wordt verklaard doordat een aantal investeringen een nadelig resultaat laten zien. Deze zijn opgenomen in het hoofdstuk Begrotingsrechtmatigheid. In dit programma leidt dit tot een voordeel van € 930k.	930	V
-	Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2020.	742	V
-	Vanuit het onderhoud wegenbudget zijn kosten betaald voor herinrichting Onderdendam. Hier staat een ontvangen baat tegenover van hetzelfde bedrag. Het resterende nadelige verschil is verrekend met de bestemmingsreserve wegen en heeft daarmee geen effect op het rekeningssaldo.	390	N
-	Het beheergebied van de gemeente het Hogeland is zeer groot. Door noodzakelijk vooronderzoek voor het bepalen van de kwaliteit is een deel van de werkzaamheden van civiele constructies uitgesteld naar 2021. Het positieve saldo is verrekend met de reserve civiele constructies.	57	V
-	Voor het onderhoud van bermen/ sloten is minder werk uitgevoerd dan vooraf voorzien.	60	V
-	De raming voor gladheidsbestrijding staat dubbel in de begroting. Dit is in de begroting 2021 hersteld.	97	V
-	Niet alle baggerwerkzaamheden zijn uitgevoerd in 2020. De uitvoering van het baggerbestek 2020 loopt door in 2021. Deze mutatie is verrekend in de reserve baggeren.	390	V
-	Parkeren WEC; de uitgaven komen ten laste van 2021. Dit budget wordt gedekt door onttrekking aan de bestemmingsreserve. Ook deze zal plaatsvinden in 2021. Per saldo heeft deze geen effect op het rekeningresultaat.	500	V
-	Overige afwijkingen	13	V
-	Totaal	2.451	V

<i>Baten (bedragen x 1.000)</i>		<i>Voordeel/ Nadeel</i>	
-	Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet ontvangen budgetten en leiden daarom tot een nadeel in 2020.	109	N
-	Dynamiek aan het Lint; betreft de afwikkeling van transitorische posten.	185	V
-	Het Hogeland heeft een niet geraamd bedrag ontvangen voor de herinrichting van Onderdendam.	200	V
-	Overige afwijkingen	10	N
-	Totaal	266	V

3. Economie & Werkgelegenheid

Omschrijving

Dit programma richt zich op het stimuleren van economische ontwikkeling en de bevordering van werkgelegenheid. Het ondernemersklimaat moet goed zijn voor grote bedrijven, voor het MKB en voor ZZP'ers. We zetten in op het versterken van de lokale economie, mét ook aandacht voor de agrarische sector en voor de activiteiten in de havens.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie

Beleidskader

Voor dit programma zijn voor de nieuwe gemeente Het Hogeland op dit moment nog geen beleidsdocumenten vastgesteld met uitzondering van die voor de markten. De notitie over de economische bouwstenen die is opgesteld tijdens de herindeling wordt nu gebruikt als leidraad voor nieuw te ontwikkelen beleid.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal <i>Beleidsindicator</i>	<i>Eenheid</i>	Het Hogeland	Provincie Groningen
Funciemenging	%	41,3	51,0
Vestigingen (van bedrijven)	<i>Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar</i>	136,2	126,8

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Agrarische sector

Wij zijn de grootste agrarische gemeente van Nederland. Dat maakt de landbouw een belangrijke bedrijfstak binnen onze gemeente. In overleg met de agrarische sector krijgt de landbouw de ruimte (in de infrastructuur en mogelijke uitbreiding) en zoeken wij daarbij het evenwicht met de omgeving en de natuur. Onze landbouwers zijn naast producenten ook natuurbeheerders. Dat komt zowel terug in de projecten van natuur inclusieve landbouw als ook bij klimaatadaptatie. De landbouw levert haar producten zowel aan de consument als aan de verwerkende industrie. Dat geeft weer kansen in de biobased economy. Door samenwerking met kennisinstellingen en het bedrijfsleven leveren we door deelname aan Eemsdelta Green hier actief een bijdrage aan.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Plannen vanuit de agrarische sector voor betere verbinding met de natuur en omgeving 	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan de projecten natuur inclusieve landbouw Noordelijke kleischil • Deelname project Landschapsinclusieve landbouw

Visserij

Bij de visserij speelde in 2020 de sluiting van het visgebied Borkumer Stenen. Er wordt door diverse overheden nog gewerkt aan een oplossing. Daarnaast is in 2020 gewerkt aan onderzoek naar het toepassen van waterstof in vissersschepen. Daarnaast hebben ook vissers maatregelen moeten nemen in het kader van Corona.

Breedband Snel Internet Groningen

Er wordt gewerkt aan het project Snel Internet Groningen., voor de realisatie van snel internet in het buitengebied van de aardbevingsgemeenten. 60 % van de aangesloten adressen krijgen een glasvezelverbinding en 40 % van de adressen een draadloze verbinding in verband met de zeer hoge investeringskosten op deze adressen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Aanleg van snel internet in het buitengebied is in de gemeente Het Hogeland is voor het civiele deel bijna volledig gerealiseerd en de aansluitingen zijn voor het overgrote deel ook geactiveerd • Ongeveer de helft van de “bennietgrijs” adressen (600 aanmeldingen in het aardbevingsgebied) zijn door aanvullend technisch onderzoek door BBNG alsnog toegelaten tot het witte adressenbestand. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wij voeren voor de aardbevingsgemeenten het projectmanagement uit van het gemeentelijke samenwerkingsverband Breedband Noord Groningen (BBNG) • We dragen zorg voor de organisatie en het secretariaat van het bestuurlijk overleg BBNG en het ambtelijke coördinatieoverleg tussen de gemeenten • Er zijn vergunningen verleend voor de masten en de POP-verdeelkasten ten behoeve van het project

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Vanuit de gemeenten is in 2014 het samenwerkingsverband Breedband Noord Groningen (BBNG) opgericht om aanlegsubsidies binnen te halen en de randvoorwaarden rond het project te realiseren. Deze lange doorlooptijd geeft al aan dat het realiseren van nieuwe infrastructuur op dit terrein in het uitgestrekte buitengebied geen gemakkelijke opgave is. De kosten van aanleg zijn vele malen hoger dan in de bebouwde kom door de zeer grote te overbruggen afstanden tot de woningen en bedrijven. Door diverse oorzaken is het project vertraagd en mede door de coronaproblematiek heeft dat geleid tot veel ongeduldige reacties bij bewoners. Heel begrijpelijk, maar bij de aanleg worden waterwegen, snelwegen, natuurgebieden en bomengroepen doorkruist die om een eigen aanpak en toestemming van de grondeigenaren vragen en vergunningen van de verschillende overheden vereisen. Voor de gemeente Het Hogeland zit het project eind 2020 in de afrondingsfase. Er zijn nog een aantal plaatsen waar de aanleg nog moet worden afgerond. Medio 2021 is de aanleg van het project Snel Internet Groningen in de gemeente Het Hogeland naar verwachting gereed.

Ambulante handel

In 2020 is gewerkt aan de voorstellen voor een nieuw standplaatsenbeleid en voor vaststelling van een nieuwe marktverordening. Harmonisatie van de (4) oude regelingen is één van de redenen. De andere reden is jurisprudentie uit 2016. Op grond daarvan moeten gemeentebesturen beleid formuleren op grond waarvan de zogenaamde 'schaarse vergunningen' (een beperkt aantal vergunningen met meerdere belangstellenden) verdeeld worden. Zowel de standplaatsenvergunningen als de marktvergunningen zijn 'schaarse vergunningen'.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>»</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is een nieuwe marktverordening door de raad vastgesteld • Er is een goed structureel overleg met de marktkoopliden tot stand gebracht • Er is een basis gevormd om samen met de marktkoopliden te werken aan de nadere regels van de marktverordening. • De faciliteiten van onze weekmarkten zijn of worden op niveau gebracht • De (ambtelijke) organisatie rondom de ambulante handel is meer een eenheid geworden.	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben een vertrouwensbasis bij de marktkoopliden gecreëerd. • De organisatie rondom de ambulante handel (marktmeester, vergunningverleners, beleidsmakers) hebben we meer en beter afgestemd. • De huidige status van de ambulante straathandel is in beeld gebracht.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. weekmarkten

De zes weekmarkten maken een verbeterslag door. Diverse marktkasten of ondergrondse kasten(putkasten) leden aan achterstallig onderhoud en waren aan onderhoud of vervanging toe. Daarmee is in 2020 een begin gemaakt.

In 2020 hebben wij een begin gemaakt met het instellen van een regulier overleg met de marktkoopliden. Een van de eerste dingen die met hun is besproken, is een nieuwe marktverordening. Eind 2020 heeft uw raad de nieuwe marktverordening vastgesteld.

Voorts is met de marktkoopliden afgesproken, dat wij in 2021 intensief met een afvaardiging van de marktkoopliden aan de slag gaan met het opstellen van nadere regels, voortvloeiend uit de marktverordening.

2. straathandel en standplaatsen

Daarnaast kennen we nog de ambulante straathandel en de standplaatsen op diverse locaties in de gemeente. In 2020 is een begin gemaakt met het opstellen van een bestuursopdracht voor het opstellen van beleidsregels voor de. Het voornemen is die in het derde kwartaal van 2021 voor te leggen aan uw raad met het verzoek om wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

NPG-projecten

Kunstcentrum De Ploeg (KCDP)

Met de NPG-gelden voor het Kunstcentrum De Ploeg in Wehe-den Hoorn kunnen we de aantrekkelijkheid en levendigheid verbeteren en behouden. Dat was anders niet mogelijk geweest. Door het naderend vertrek van Het Hogeland College uit Wehe-den Hoorn in 2021-2022 naar Winsum wordt de noodzaak om te investeren in de dorpskern alleen maar groter. Ondernemers en inwoners zijn nauw betrokken bij de plannen voor de dorpsvernieuwing. We onderzoeken de uitwerking met diverse partijen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» De stichting Herstel Erfgoed De Marne is verantwoordelijk voor de realisatie van het Kunstcentrum in Wehe-den Hoorn. De missie van het KCDP neemt bezoekers mee in De Ploeg; het leven van Ploegkunstenaars en hun werk tussen 1918 en 1928 in Groningen en Ommeland. Er zal verbinding zijn met de culturele missie van de gemeente Het Hogeland. In deze missie leveren inwoners, bedrijven en bezoekers enkele belangrijke bijdragen aan de ontwikkeling van de regio op het gebied van ondernemerschap, innovatie en samenwerking.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In het team gebiedsopgave Wehe-den Hoorn wordt de locatie voor de aanleg van de parkeervoorziening uitgewerkt. • Met de stichting Herstel Erfgoed De Marne is tweemaandelijks afstemming over de voortgang van het project. Daarnaast wordt 2 x per jaar een verantwoordingsverslag opgesteld. • In maart 2020 heeft de stichting het pand aangekocht, ontruimd en veilig gemaakt. Er is een projectmanager (Edzo Bergman) aangesteld voor de restauratie en herbesteding. Daarnaast is een projectleider (Marit van Mil) aangesteld voor de programmering, communicatie en inrichting. De boekhouding is in handen van een accountantskantoor.
<p>» <i>Vorbereiding m.b.t. restauratie en verbouwing</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn voorbereidende gesprekken gevoerd over de restauratie en verbouwing met diverse partijen. Onze input wordt door de projectmanager meegenomen bij het vervolg. De volgende fase is het opstellen van een voorlopig ontwerp.
<p>» <i>Programmering en Communicatie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Er wordt actief ingezet op een netwerk waarmee het kunstcentrum op termijn kan samenwerken. • Realisatie van een parkeervoorziening. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is actief ingezet om een netwerk op te bouwen waarmee het kunstcentrum op termijn kan samenwerken. De samenwerking met het Groninger Museum waarborgt kennis en expertise inzake De Ploeg en de collectie schilderijen en voorwerpen die zij in hun bezit hebben. De programmering en communicatie bevindt zich in de voorbereidingsfase en zal in 2021 verder worden uitgewerkt. Voor de realisatie van een parkeervoorziening is € 880.000,00 beschikbaar (650.000 vanuit NPG en 230.000 van de gemeente). Binnen het team gebiedsopgave Wehe-den Hoorn wordt dit

		meegenomen. Er moet duidelijkheid komen over de locatie van de parkeervoorziening. Hier wordt op dit moment aan gewerkt.
--	--	--

Waterwerken Zoutkamp

Eind 2020 is NPG-subsidie toegekend voor de koppelprojecten voor de nieuwe waterwerken Zoutkamp. Dit project bevindt zich in de voorbereidingsfase. Eind 2022 zal de uitvoering kunnen starten.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Toekenning NPG-subsidie project nieuwe waterwerken Zoutkamp 	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidieaanvraag gedaan voor het project nieuwe waterwerken Zoutkamp

Centrumplan Leens

Eerder is van het project 'Centrumplan Leens' aangegeven dat het project mogelijk passend is om ingediend te worden in het kader van het lokaal programmaplan, maar dat het nog extra actie/ informatie behoeft. Daar wordt op dit moment druk aan gewerkt, samen met de ondernemers van Leens. Er wordt gekoerst op de tranche van juli 2021.

Samenwerkingsverband Regio Groningen-Assen

SBE (Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta)

Alle grote bedrijven in het havengebied van Eemshaven en Delfzijl zijn aangesloten bij de SBE. Ook een groot deel van het MKB in de Eemshaven is sinds 2018 lid van de SBE. Er worden onder de vlag van de SBE interessante projecten uitgevoerd, zoals het project Eemsdelta Green. Verder nemen we samen met SBE-deel aan het project Chemport Europe, waarin de vergroening van de energie en chemiesector in Groningen en Drenthe centraal staat.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Versterking van onze economische structuur • Verdere vergroening van de industrie • Profilering van de Eemshaven als Energyport met groene waterstof als belangrijkste energiedrager voor de CO₂-reductie 	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijkse bijdrage aan Eemsdelta Green en Chemport Europe • Deelname van SBE aan Ondernemersplatform

RGA (Regio Groningen Assen)

In 2017 heeft de RGA-opdracht gegeven aan Bureau Buiten voor het doen van onderzoek naar de vraag naar en het aanbod van bedrijventerreinen en kantoren binnen de RGA. Belangrijkste conclusie uit het onderzoek (april 2018) was dat er binnen de RGA ruim voldoende aanbod is aan bedrijventerreinen en kantoren. Maar ook dat het bedrijventerrein in Winsum en Bedum beperkt (1 ha) mogen uitbreiden. Voor de deelregio Groningen Rest bevindt dat aanbod zich vooral op de regionale bedrijventerreinen. Onze gemeente geeft de ontwikkeling van het bedrijfsleven in het collegeprogramma prioriteit. Wij streven in

dit kader dan ook naar een voor het bedrijfsleven zo passend mogelijk aanbod van bedrijfslocaties in Het Hogeland.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>»</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het beter in beeld krijgen van de vraag naar bedrijventerreinen in regionaal perspectief • Afstemming in de beoogde groei van Winsum en Bedum in relatie tot de hele RGA 	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan het ambtelijke en bestuurlijke overleg van de RGA • Deelname aan de strategiewerkgroep van Jester om de verschillende scenario's te ontwikkelen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

SBE

De gemeente betaalt jaarlijks mee aan de uitvoering van Eemsdelta Green en Chemport Europe. De SBE heeft daarnaast gevraagd om een jaarlijkse structurele bijdrage aan de professionele organisatie van de SBE. Hierdoor kan de SBE als belangrijkste vertegenwoordiger van de bedrijven in de genoemde sectoren beter inspelen op de versterking van onze economische structuur. De SBE is vanaf de start toegetreden tot het Ondernemersplatform. Met de SBE is afgesproken dat het Ondernemersfonds de SBE voldoende ruimte biedt om met goede projecten hun doelstellingen van hun leden in de Eemshaven te realiseren. Door de coronaproblematiek waren de bijeenkomsten van de SBE na maart 2020 alleen nog digitaal te bezoeken. Ook de bedrijfsbezoeken van het college aan de bedrijven zijn hierdoor onder druk komen te staan. Het rechtstreekse contact wordt op dit punt zeker gemist.

RGA

Voor de RGA-regio wordt tot nu toe alleen gekeken naar de voormalige gemeenten Winsum en Bedum. Dat geeft wel een beperking aan onze samenwerking binnen de RGA en de te maken afspraken over te ontwikkelen locaties. Voor de op te stellen bedrijventerreinenvisie waar nu aan wordt gewerkt kijken we wel naar de hele gemeente. Overigens groeit binnen de RGA meer en meer het besef, dat ook de voorraad bedrijventerreinen in de Eemshaven moet worden meegenomen in de bedrijventerreinenmonitor over de uitgifte van bedrijventerreinen.

De Regio Groningen-Assen heeft in 2020 aan de Stichting Economisch Onderzoek uit Amsterdam gevraagd om de gevolgen van de coronaproblematiek voor de RGA-regio in kaart te brengen. De SEO heeft hier een rapport over gepubliceerd in september 2020. Hiervan is gebruik gemaakt om de economische gevolgen voor de gemeente Het Hogeland beter in kaart te brengen. Tevens heeft de RGA een strategisch adviesbureau Jester ingehuurd om een aantal economische groeiscenario's te ontwikkelen op basis waarvan de beleidskeuzes in de RGA-regio beter kunnen worden onderbouwd. De Regio Groningen Assen is in 2020 ook gestart met een onderzoek naar de verstedelijkingsstrategie voor de RGA. Hierin worden toekomstige woningbouwlocaties gerelateerd aan nieuwe locaties voor bedrijventerreinen en andere functies van de openbare ruimte om op deze manier een optimale invulling te krijgen.

Verbinding economie en energietransitie

Onze gemeente is met de energiebedrijven in de Eemshaven een belangrijke speler in de energievoorziening. Het Hogeland wil samen met het bedrijfsleven en andere partijen, zoals Eemsdelta Green en Chemport Europe, een aanjager zijn in de energietransitie. Voor innovatie en pilots (bijvoorbeeld met waterstof) geven we ruimte. Dit geldt overigens niet alleen voor initiatieven op het gebied van energie, maar voor alle initiatieven die bijdragen aan het oplossen van het wereldwijde probleem van de klimaatverandering.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling van de havens • Bijdrage in de klimaatverandering • Energietransitie agenderen bij bedrijfsleven 	<ul style="list-style-type: none"> • Instellen van een opgaveteam en het uitwerken van een economische agenda, evenals het doorontwikkelen van de Eemshaven. • Ruimte gegeven aan inwoners en bedrijven om invulling te geven bij ideeën voor energiebesparing, bijvoorbeeld door mee te werken aan provinciale regelingen zoals 'Verzilver uw Dak' • Betrekken van het onderwijs bij de energietransitie en opleiden voor deze bedrijvigheid • Tijdens de Promotiedagen hebben wij een speciaal rondetafelgesprek met bedrijven over duurzaamheid georganiseerd

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Wij werken aan de duurzaamheidsvisie, waarin ook energie en economie een plek zal hebben. Daarbij willen we deze collegeperiode inzetten op het faciliteren van de energietransitie op lokale schaal. Lokale initiatieven krijgen de ruimte, zodat er kleinschalig in de opwek van energie kan worden voorzien. Hierbij houden we oog voor de inwoners met minder draagkracht. Daarbij gaan we op zoek naar financiële mogelijkheden om het mogelijk te maken dat iedereen, op een laagdrempelige wijze, deel kan nemen aan duurzame initiatieven. Inwoners en bedrijven stimuleren en faciliteren we om het fossiele energieverbruik te verminderen en mogelijke restwarmte van de bedrijven inzetten als alternatieve bron van energie. Wij geven zelf het goede voorbeeld in het streven naar duurzame gemeentelijke gebouwen en voertuigen.

Het betrekken van het onderwijs bij de energietransitie en het besparen van energie vinden wij belangrijk, zodat de waarde van (het besparen van) energie ook bij de toekomstige generaties gemeengoed wordt. Het onderwijs speelt daarnaast ook een rol bij toekomstige werkgelegenheid als spin-off van de energietransitie. Het opleiden en voorbereiden van jongeren op de arbeidsmarkt via gerichte scholing in de richting van thema's die spelen bij de energietransitie biedt kansen en mogelijkheden om het werk in de regio te houden en bedrijvigheid aan te trekken.

Werkgelegenheid

Door de coronaproblematiek is de groei van de werkgelegenheid in 2020 onder druk komen te staan. Veel bedrijven zijn afwachtend en in de sectoren die getroffen zijn door de lockdown is sprake van lichte afname van de werkgelegenheid. Door de ondersteunende maatregelen van de overheid is er in 2020 nog geen grote afname geweest, maar de verwachting is dat in het tweede kwartaal van 2021 een deel van de bedrijven met een sanering van hun personeelsbestand gaan starten door het wegvallen van de ondersteuningsmaatregelen.

Het 1000-banenplan is goed op koers. Ondanks de coronaproblematiek zijn er ook in 2020 een paar honderd duurzame plaatsingen in de Arbeidsmarktregio Groningen gerealiseerd en de stand staat nu bij het begin van het laatste projectjaar op 945 duurzame plaatsingen, waarvan 645 kandidaten een scholingstraject hebben gevolgd, waarvan 39 uit de gemeente Het Hogeland afkomstig zijn.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Zo goed mogelijke match tussen vraag en aanbod in de veranderende arbeidsmarkt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Werkgevers ondersteunen bij coronamaatregelen, -regelingen en meedenken met nieuwe initiatieven • Onze deelname aan het 1.000-banenplan continueren en het voorzitterschap invullen van het Breed Overleg 1000-banenplan (vakbonden, werkgevers, onderwijs, overheden). • Bij onze inkoop en aanbesteding gebruik maken van de aanbestedingskalender vanuit het 1.000-banenplan en SROI (Social Return On Investment) laten meebepalen bij onze besluiten. • Blijven inzetten op het scholen en opleiden van inwoners van Het Hogeland; deelname aan “een leven lang ontwikkelen” • Ondersteunen en stimuleren dat er (voor bedrijven, opleidingsinstituten en scholen) een zichtbaar coördinatiepunt komt, waar vraag en aanbod samenkomen. • Deelname IWCN • Samenwerking Werkplein

Corona

Bij het vaststellen van de begroting voor 2020 was door niemand voorzien dat COVID-19 een bepalend onderwerp zou worden. Dat werd het wel, daarom besteden we in deze jaarstukken apart aandacht aan dit onderwerp. De rijksoverheid heeft diverse maatregelen genomen om het virus in te dammen, met verstrekende gevolgen voor ondernemers. Ondernemers kregen te maken met verplichte sluitingen, omzetting en zij kregen te maken met alle richtlijnen van het RIVM.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>»</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ondernemers zo goed mogelijk ondersteunen en adviseren bij het nemen van maatregelen om de richtlijnen goed te kunnen volgen, bij het gebruik maken van het steunpakket voor ondernemers en bij het meedenken over nieuwe initiatieven en kansen 	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname webinar met EBG over de verschillende regelingen uit het steunpakket; • Ondernemers benaderd en geadviseerd over de richtlijnen van het RIVM; • Contacten met grote werkgevers om advies aan te bieden en te geven indien nodig; • Meedenken met ondernemers over wat wel mogelijk was, in afstemming met relevante partijen; • Via website en een mailinglijst ondernemers op de hoogte houden van actuele stand van zaken;

		<ul style="list-style-type: none"> Fonds Economische Versterking ingesteld.
--	--	--

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Met Corona als belangrijkste aanleiding, is in 2020 een Fonds Economische versterking ingesteld. Doel was met collectieve initiatieven het economisch klimaat te versterken en nieuwe verdienmodellen te zoeken, nodig t.g.v. Corona. Helaas moet worden geconstateerd, dat op dit Fonds, dat loopt tot 1 juli 2021, nog niet veelvuldig een beroep is gedaan. In 2020 is daarom ook begonnen met nadenken over inzet van deze middelen voor ondernemers die vanuit de landelijke steunmaatregelen te weinig compensatie krijgen en op de één of andere manier tussen “wal en schip” vallen. Verdere uitwerking hiervan vindt plaats in 2021.

Bedrijventerreinen

Afgelopen zomer hebben wij de opdracht gegeven om te komen tot het opstellen van een Bedrijventerreinvisie om de komende jaren planmatig met de ontwikkeling van de Bedrijventerreinen in de gemeente aan de slag te kunnen. De aanleiding is dat er concrete vragen van ondernemers liggen voor uitbreiding of nieuw te starten activiteiten op onze gemeentelijke bedrijventerreinen. De voorraad gemeentelijke bedrijventerreinen is echter beperkt en er worden met name in Bedum en Winsum knelpunten geconstateerd tussen vraag en aanbod. Indien een gemeente zijn bedrijventerreinen wil uitbreiden is het vanuit provinciaal beleid noodzakelijk dat hiervoor een Bedrijventerreinvisie wordt vastgesteld door de gemeenteraad. Naast de gemeentelijke bedrijventerreinen zullen ook onze zeehaventerreinen in de Eemshaven meegenomen worden in het vraag- en aanbod onderzoek. De Bedrijventerreinvisie zal in een participatief traject met de ondernemers en de ondernemersverenigingen in onze gemeente door externe adviseurs worden opgesteld. Ook andere stakeholders, waaronder Groningen Seaports en de Economic Board Groningen, zullen hier nauw bij worden betrokken. De Economic Board heeft voor het opstellen van de visie een bijdrage ter beschikking gesteld. De verwachting is dat de visie tegen de zomer van 2021 beschikbaar is.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> Een bedrijventerreinvisie 	<ul style="list-style-type: none"> Het project wordt vanuit een regierol opgepakt. De opdracht voor het opstellen van de Bedrijventerreinvisie is verleend.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De opdracht voor het opstellen van de Bedrijventerreinvisie is verstrekt aan twee externe bureaus. Hierbij worden zowel interne als externe partijen en stakeholders betrokken.

Detailhandel

Middenin de COVID-19 pandemie, heeft uw raad in 2020 een nieuwe detailhandelsvisie vastgesteld. De visie geeft op een samenhangende wijze aan waar de kansen en bedreigingen liggen en welke thema's acties nodig zijn. Daarnaast hebben de centrumplannen die al eerder van start waren gegaan in Uithuizen, Bedum en Winsum daarmee ook een beleidsmatig kader gekregen. Onderdeel van de visie is een Uitvoeringsagenda. Veel onderdelen van die agenda waren al in uitvoering als onderdeel van een centrumplan.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>»</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunen winkeliers in een veranderende markt. • Een beleidsmatig kader voor de komende jaren • Een pakket van ondernemers gerelateerde maatregelen uit de Uitvoeringsagenda kan dankzij een subsidie worden uitgevoerd. • Een nieuw verdienmodel met het digitaal koopplatform Het Hogeland. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wij geven ondersteuning bij initiatieven en hebben een subsidieregeling verstrekt voor verplaatsing en transformatie van winkels en voor vastgoedverbetering • Ondersteunen ondernemers bij coronamaatregelen, -regelingen en meedenken met nieuwe initiatieven • Subsidie aangevraagd bij de Provincie Groningen • Tijdens een digitaal ondernemersontbijt in gesprek met ondernemers over de uitdagingen voor diverse branches • Evaluatie van de visie geëntameerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Voor de uitvoering van de agenda is een subsidie bij de Provincie Groningen aangevraagd en toegekend. Met die middelen kunnen we nog meer onderdelen van de Uitvoeringsagenda realiseren. Voorts is afgesproken met uw raad en het Ondernemersplatform, dat de visie eind 2020, begin 2021 zal worden geëvalueerd. Vooral zal daarbij gekeken worden naar de effecten van de COVID-19 pandemie en zal de vraag worden beantwoord of de visie nog bijstelling behoeft. Deze evaluatie zal medio 2021 aan uw raad worden aangeboden.

Met een bijdrage vanuit het Fonds Economische Versterking kent de gemeente Het Hogeland sinds kort ook een digitaal koopplatform. Binnen dat platform worden in de grotere kernen digitale “dorpspleinen” mogelijk.

In 2020 zijn de gevolgen van de COVID-19 pandemie nóg te overzien. Sterker nog, er zijn nog steeds positieve ontwikkelingen te noemen, zoals de uitbreiding van de beide supermarkten in Leens. Daardoor zal het hele winkelcentrum ‘de Marren’ volledig gevuld zijn. Naar verwachting zullen de effecten van Corona echter na-ijlen voor deze sector.

Via de lijn van de centrumplannen was er in 2020 een professioneel centrummanager werkzaam in Uithuizen, Bedum en Winsum. Een vraagbaak voor ondernemers en een aanjager voor het centrumplan waar het gaat om de bestrijding van de leegstand en de invulling van lege panden.

Mede omdat externe financiering van het centrummanagement eindig is, bestaat er behoefte om samen met het Ondernemersplatform na te denken over vorm en inhoud van het centrummanagement in de toekomst. In 2021 zullen de afspraken daarover tot stand komen.

Ondernemersfonds

Het jaar 2020 is benut om in gesprek te gaan met het Ondernemersplatform over een structureel Ondernemersfonds. Omdat dat fonds ook in 2020 niet tot stand kwam, is mede op verzoek van het Ondernemersplatform besloten de voor 2020 beschikbare middelen te stoppen in een nieuw (tijdelijk) fonds, het Fonds Economische Versterking (FEV). Dit fonds is bedoeld om nieuwe collectieve verdienmodellen te financieren ter versterking van het Economisch klimaat.

In 2020 zijn 2 verzoeken voor een bijdrage gehonoreerd.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Instellen van een toekomstig ondernemersfonds. 	<ul style="list-style-type: none"> • Instelling en inrichting van een Fonds Economisch Versterking.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Met het Ondernemersplatform is afgesproken dat in principe wordt gestreefd naar een structureel ondernemersfonds ingaande 2021. Het platform heeft daarin zelf het voortouw opgenomen en heeft in 2020 een voorstel aan college en raad geformuleerd. In maart-april 2021 zal de raad hierover spreken en besluiten.

Voorts is het Ondernemersfonds grotendeels buiten de bezuinigingsronde gebleven. Daardoor kan nog steeds aan een toekomstige Stichting Ondernemersfonds Het Hogeland een budget van enige omvang in het vooruitzicht worden gesteld.

Ondernemersplatform

Een Ondernemersplatform kan een belangrijke rol spelen om samen met de gemeente het economisch klimaat in de gemeente te bevorderen. Daarnaast is het dé plek waar het bedrijfsleven en de gemeente elkaar regelmatig ontmoeten, overleggen en brainstormen over beleidsvoornemens. Het platform heeft daarin een belangrijke adviserende rol.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Eén gesprekspartner voor de gemeente waarin alle ondernemersorganisaties vanuit de gemeente zijn vertegenwoordigd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Instelling en facilitering van het Ondernemersplatform • Het zoveel mogelijk in positie brengen van het platform waar het gaat om overstijgende ondernemerszaken.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Nadat in november 2019 tijdens de Noordelijke Promotiedagen het convenant met alle 8 ondernemersorganisaties werd getekend, kwam het Ondernemersplatform in maart 2020 voor het eerst bijeen. Onder leiding van een onafhankelijk voorzitter en bijgestaan door een extern secretariaat.

In 2020 is het platform vier keer bijeen geweest. Terug kan worden gezien op goede bijeenkomsten, zeer goed gevulde vergaderingen en constructieve overleggen.

Vastgesteld kan ook worden, dat het platform nog niet zijn eindfase heeft bereikt maar nog steeds lerende is. Om die reden is begin 2021 de eerste evaluatie geweest van het platform en zullen de afspraken en procedures daar waar nodig worden bijgesteld.

Voorts blijkt, dat externe partijen het platform steeds beter kunnen vinden als ingang naar ondernemend Het Hogeland. Zo goed zelfs, dat nagedacht moet worden hoe dit allemaal te faciliteren, gedachtig de toch al goed gevulde agenda. Daarnaast ligt er een opdracht aan het platform om nog een betere afspiegeling te zijn van ondernemend Het Hogeland. Gedacht kan worden aan de toeristische sector en de ZZP-ers.

Economic Board Groningen

De Economic Board Groningen (EBG) is door het Rijk, de NAM en de regionale overheden opgericht in januari 2014 om de negatieve economische gevolgen van de aardbevingsproblematiek het hoofd te bieden. De looptijd van het EBG is inmiddels verlengd tot en met 2020.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • De kennis en ervaring van EBG te borgen voor de toekomst. • Starten met de uitvoering van het programma op Hoofdlijnen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is intensief overlegd tussen provincie, gemeenten en bestuur van de Economic Board hoe hieraan vorm gegeven zou moeten worden. • De provincie Groningen ziet voor de EBG een centrale rol bij het inrichten van het Ondernemersloket voor de Groningse MKB-ondernemers

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De EBG heeft veel ervaring opgedaan met het opzetten en uitvoeren van innovatieve programma's en projecten, waarmee de regio ook op de langere termijn haar voordeel zou kunnen doen. De EBG beschikt vanaf 1 januari 2021 niet meer over het eigen economische stimuleringsbudget van 100 miljoen met uitzondering van de middelen van het Groeifonds.

Wij hebben ons in 2020 ingespannen om te zorgen dat de opgebouwde know-how van de EBG niet verloren gaat. De Economic Board kan ook na 2020 een uitstekende rol vervullen als het gaat om het uitvoeren van een regionaal economisch programma met ondersteuning vanuit het Nationaal Programma Groningen. Er is dan geen sprake meer van een subsidierelatie, maar van een klant-leverancier relatie. Er is intensief overlegd tussen provincie, gemeenten en bestuur van de Economic Board hoe hieraan vorm gegeven zou moeten worden.

Wij vinden de activiteiten van de EBG van grote toegevoegde waarde voor de economische ontwikkeling van onze regio. Hierbij ligt een speciaal accent op het stimuleren van het MKB in de regio Noord-Groningen, waarbij innovatie en bevordering van de werkgelegenheid voorop staat. Door het beschikbaar stellen van financiële middelen hebben wij een verlenging van de Economic Board Groningen voor minimaal een periode van twee jaar mogelijk gemaakt. Hiervoor is in het eerste begrotingsjaar 2021 een bijdrage van € 90.000 aan de EBG 2.0 in de vorm van opdrachtfinanciering beschikbaar gesteld.

Om de toekomstige samenwerking met gemeenten en provincie vorm en inhoud te kunnen geven, hebben wij ingestemd met het inhoudelijk Programma op Hoofdlijnen 2021 – 2025, zoals door het bestuur van de Economic Board is opgesteld.

Recreatie en Toerisme

Recreatie en toerisme, ook wel de vrijetijdssector genoemd, is een belangrijke economische pijler. Dit is ook een sector die hard is getroffen door de coronacrisis. We hebben afgelopen jaar, en nu nog, ondernemers zo veel mogelijk bijgestaan en samen gekeken naar de diverse mogelijkheden binnen de coronamaatregelen en financiële regelingen. Daarnaast zagen en zien we ook diverse nieuwe plannen en initiatieven ontstaan in de vrijetijdssector. Ook deze initiatiefnemers/ondernemers ondersteunen we bij de ontwikkeling van hun plannen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Inspelen op kansen in toerisme en versterking van toerisme en recreatie • Meer aandacht voor de verbinding tussen de werkvelden Toerisme & Recreatie en Cultuur en Erfgoed. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuursopdracht Visie Toerisme & Recreatie • Ondersteuning ondernemers bij coronamaatregelen en nieuwe initiatieven

		<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning Winsum bij inzetten en verzilveren titel Allermooiste dorp • Bijdragen aan diverse projecten • Werken aan verbinding Toerisme & Recreatie met Cultuur en Erfgoed
--	--	--

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Gelukkig had 2020 een mooie zomer en veel toeristen bezochten Het Hogeland. Dit maakte, ondanks de coronamaatregelen, veel goed voor een groot deel van de sector.

Door corona en klimaatverandering is de bereidheid van Nederlanders om in eigen land op vakantie te gaan enorm gegroeid. Dit biedt mogelijkheden voor de Provincie Groningen en Het Hogeland. Wij zijn ervan overtuigd dat onze gemeente - nu meer dan ooit - kan voorzien in behoeften van bezoekers en zien dit als kansrijke sector.

In het vierde kwartaal van 2020 is de bestuursopdracht Visie Toerisme & Recreatie opgesteld. Het doel van het opstellen van deze visie is een duurzame en toekomstbestendige toeristische sector die bijdraagt aan de leefbaarheid van Het Hogeland. In de visie zal richting worden bepaald en onze ambitie worden uitgesproken voor de komende jaren met daarbij een uitvoeringsplan hoe we dit gaan bereiken en wie welke rol en taak heeft. Ook uw raad wordt betrokken bij de ontwikkeling van de visie. Binnenkort informeren wij u hierover. De planning is dat de Visie Toerisme & Recreatie in mei gereed is en eind tweede kwartaal ter vaststelling aan uw raad voorgelegd wordt.

Hoogtepunt van afgelopen zomer is de ANWB-verkiezing rond het Allermooiste dorp van Nederland. Winsum mag zich het allermooiste dorp van Nederland noemen! Wat een mooie opsteker voor Winsum, maar ook voor Het Hogeland. Samen met het dorp en Stichting Promotie Waddenland zijn we aan de slag gegaan om deze overwinning in te zetten voor de ontwikkeling van het toerisme en de promotie van het gebied. Er is een voorstel geschreven voor het inzetten van een kwartiermaker. Inmiddels is de kwartiermaker met veel enthousiasme aan de slag.

Naast de onverwachte ontwikkelingen zoals corona en de verkiezing van Winsum tot allermooiste dorp en het ondersteunen van ondernemers, is vanuit toerisme en recreatie bijgedragen aan diverse projecten (zoals het WEC, Kunstcentrum De Ploeg, Waterwerken Zoutkamp, Enne Jans Heerd) en is deelgenomen aan overlegstructuren (bijvoorbeeld VGG, Routebureau Groningen) om toerisme en recreatie in ons gebied te versterken. Ook is gewerkt aan de verbinding tussen Recreatie & Toerisme met Cultuur en Erfgoed. Met name bij de vermarkting van onze gemeente zijn cultuur en erfgoed van grote waarde. We zetten in op een structurele verbinding zowel binnen de gemeente als in het veld. Samen zijn we het verhaal van Het Hogeland.

Toeristische organisaties

Het Hogeland verdient meer bezoekers en we moeten de kansen daartoe benutten. In 2019 zijn de voorbereidingen getroffen om te komen tot één toeristische organisatie in de gemeente Het Hogeland. Samen met de ondernemers wordt hier invulling aan gegeven rekening houdend met de juridische aspecten. Uitgangspunt is dat het een organisatie is van en door ondernemers. De gemeente biedt deze organisatie professionele ondersteuning aan in de vorm van capaciteit en middelen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Eén toeristische regiomarketingorganisatie voor Het Hogeland.	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning bij ontwikkeling visie • Proces en besluitvorming rondom één toeristische regiomarketingorganisatie

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2020 is door diverse partijen gewerkt aan de nieuwe visie voor de toeristische organisatie.

Door deze partijen is een enquête opgesteld die naar de ondernemers uit de toeristisch-recreatieve sector in de hele gemeente Het Hogeland is gestuurd. De resultaten van de enquête zijn gebruikt als input voor de visie. Ook het Toerisme en Recreatie Hogeland Pamflet "Het Hogeland niet in woorden te vatten" dat in 2018 door ondernemers uit de voormalige gemeenten Eemsmond en Bedum is opgesteld en het position paper "Bestemming Waddenland" van Stichting Promotie Waddenland liggen aan de basis voor de visie voor de toeristische organisatie.

Het doel is een professionele, efficiënte, effectieve en flexibele organisatie door en voor ondernemers. Een organisatie die samen met de gemeente en andere partners Het Hogeland toeristisch goed op de kaart zet.

Het voornemen om met de Stichting Promotie Waddenland een meerjarige subsidierelatie aan te gaan als de toeristische regiomarketingorganisatie voor Het Hogeland is in december 2020 aan uw raad voorgelegd. U heeft zodoende uw wensen en bedenkingen kenbaar kunnen maken.

Met ingang van 2021 werken we met één nieuwe toeristische organisatie voor onze gemeente.

Samen met deze toeristische organisatie en de ondernemers brengen we het toerisme naar een hoger plan. Daarin zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met organisaties buiten de gemeentegrens, zoals Marketing Groningen en Visit Wadden.

Programma Lauwersmeer

Het Lauwersmeergebied is een gebied met vele functies zoals natuur, economie, recreatie, landbouw, waterbeheer, haven- en defensieactiviteiten en visserij.

In 2020 is de Gebiedsagenda Lauwersmeer 2020-2023 "De wind in de zeilen" vastgesteld. In het verlengde van de eerder opgestelde visie 'Koers voor het Lauwersmeer' zetten we in op een aantrekkelijk Lauwersmeergebied; een Lauwersmeer dat goed is voor mens en natuur.

De gebiedsagenda is opgesteld voor de periode 2020 - 2023. Om goed in te kunnen spelen op de gebiedsdynamiek stelt de Stuurgroep Lauwersmeer elk jaar, op basis van de gebiedsagenda, concrete en op uitvoering gerichte jaarplannen vast. Deze jaarplannen beschrijven de concrete invulling en besteding van de procesmiddelen Lauwersmeer. Ook de jaarlijkse activiteitenprogramma's Voorlichting & Educatie van Staatsbosbeheer en IVN maken hier deel van uit.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Versterken van het Lauwersmeergebied	<ul style="list-style-type: none"> • Vaststelling van Gebiedsagenda Lauwersmeer 2020-2023 "De wind in de zeilen" • Bijdragen en ondersteuning aan diverse projecten en promotie van het Lauwersmeergebied

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We zetten in op een aantrekkelijk en veelzijdig Lauwersmeergebied waar iedereen op een plezierige manier kan wonen, werken en recreëren. In 2020 hebben we hieraan (financieel) bijgedragen door onder andere:

- Voorlichting en educatie door SBB en IVN
- Marketingcampagne voor het Lauwersmeergebied
- Duurzame haven Lauwersoog
- Natuurinclusieve landbouw
- Naar een Zilte Waddenkust

- Projecten in het kader van Rondje Lauwersmeer (bijv. uitzichtpunten, bankjes, informatievoorzieningen, enz.)
- Projectplan en subsidieaanvraag in het kader van Nationale Parken nieuwe stijl voor o.a. versterking van de gebiedsidentiteit in samenhang met de Wadden, branding en inzetten op duurzaam toerisme en verdere professionalisering en verduurzaming van het Lauwersnest

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Enexis Holding N.V.
- Vordering op Enexis B.V.
- Verkoop Vennootschap B.V.
- CBL Vennootschap B.V.
- CSV Amsterdam B.V.
- Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
- Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord Nederland (VEGANN)

Wat heeft het gekost?

Lasten en baten programma Economie & werkgelegenheid (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Lasten	1.247	1.872	4.020	-2.148	N
Baten	800	1.015	4.064	-3.050	V
Saldo programma	447	857	-44	902	V

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Reserve Versterking centrum Winsum	0	0	-33	33	V
Reserve Ruimte voor dorpen/ondernemings	0	-300	-97	-203	N
Totaal mutaties	0	-300	-130	-170	

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)		2020
Economie en werkgelegenheid		
1e termijn Opstellen visie bedrijventerrein Het Hogeland		24
Betaalde pacht WEC		20
Extra kosten i.v.m. grondruil Sauwerd		74
Breedbandinternet		39
Planvorming Het Aanleg Winsum		8
Fonds Economische Versterking		7
Economische promotie		15
	<i>Totaal</i>	<i>187</i>
Incidentele baten (bedragen x € 1.000)		
Economie en werkgelegenheid		
St.Economic Board GR Opstellen bedrijventerr.visie HHL		50
St.Economic Board GR Boerderij van de Toekomst		40
St.Economic Board GR Planvorming Het Aanleg Winsum		20
St.Economic Board Acquisitie bedrijven		40
	<i>Totaal</i>	<i>150</i>

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x 1.000)

		<i>Voordeel/ Nadeel</i>	
-	Salarissen en inhuur; voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering	127	V
-	Kapitaallasten; in totaliteit is het resultaat op kapitaallasten in de begroting € 101k nadelig. Dit wordt verklaard doordat een aantal investeringen een nadelig resultaat laten zien. Deze zijn opgenomen in het hoofdstuk Begrotingsrechtmatigheid. In dit programma leidt dit tot een nadeel van € 57k.	57	N
-	Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2020.	165	V
-	Grondexploitaties bedrijventerreinen; mutaties op grondexploitaties dienen op basis van het BBV via de exploitatie te lopen. De lasten worden doorgeboekt naar de voorraad op de balans. Bij de lasten leidt dit tot een nadeel, bij de baten tot een voordeel.	2.800	N
-	Fonds economische versterking; dit budget is in de loop van 2020 beschikbaar gesteld en daarom nog niet volledig besteed. Dit voordeel leidt ook tot een lagere onttrekking aan de reserve en is daarom per saldo budgettair neutraal.	293	V
-	Breedband internet; dit verschil ontstaat door afwikkeling van oude jaren.	150	V
-	Overige afwijkingen	26	N
	<i>Totaal</i>	<i>2.148</i>	<i>N</i>

Baten (bedragen x 1.000)

		<i>Voordeel/ Nadeel</i>	
-	Grondexploitaties bedrijventerreinen; zie lasten	2.778	V
-	Verkoop restgronden; in 2020 zijn diverse stukjes grond verkocht. Dit resulteert in een incidenteel voordeel in 2020.	241	V
-	Overige afwijkingen	31	V
	<i>Totaal</i>	<i>3.050</i>	<i>V</i>

4. Leefbaarheid & Voorzieningen

Omschrijving

Als gemeente willen we aantrekkelijk zijn voor onze inwoners. We willen voorzien in goed onderwijs en een adequate onderwijshuisvesting en scholenspreiding. Maar ook verrichten we inspanningen op het gebied van peuterspeelzaalwerk, leerlingenvervoer e.d. Daarnaast zorgen we voor een aantrekkelijk accommodatie- en activiteitenaanbod op het gebied van sport en kunst en cultuur. Dit vergroot de vitaliteit en leefbaarheid.

Ook het onderhoud en beheer van het openbaar groen en vijvers en het ondersteunen en stimuleren van activiteiten voor de bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap valt onder dit programma.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresent., -productie en -particip
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Beleidskader

Uw raad heeft inmiddels verschillende beleidsdocumenten vastgesteld. Op de onderwerpen waar we nog geen beleid hebben vastgesteld, zijn de vigerende beleidsplannen van de voormalige BMW gemeenten van kracht;

- Visie Inwonerkracht Het Hogeland;
- Cultuurvisie gemeente Het Hogeland 2020-2023 'Groots in kleinschaligheid';
- Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob);
- Woonvisie Het Hogeland;
- Programma Krimp en leefbaarheid vm De Marne;
- Prestatieafspraken volkshuisvesting Het Hogeland;
- Dorpshuizenbeleid Het Hogeland;
- Beleidsnota Sport en Bewegen Bedum;
- Beleidsnota Sport en Bewegen Eemsmond;
- Beleidsnota Sport en Bewegen Winsum;
- Overeenkomsten CombinatieFunctionaris/BuurSportCoaches/VerenigingsOndersteuners;
- Overeenkomst Lokaal Sport Akkoord gemeente Het Hogeland;
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs;
- Verordening leerlingenvervoer;
- Verordening Financiële en Materiële Gelijkstelling;
- Subsidiereregeling peuteropvang.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal <i>Beleidsindicator</i>	<i>Eenheid</i>	Het Hogeland	Provincie Groningen
Absoluut verzuim	<i>Aantal per 1.000 leerlingen</i>	0,0	1,2
Relatief verzuim	<i>Aantal per 1.000 leerlingen</i>	18	25
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	<i>% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs</i>	1,6	2,1
Niet-sporters	<i>%</i>	57,9	52,3

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Openbaar basisonderwijs

De gemeente heeft de wettelijke taak om te zorgen voor voldoende openbare scholen binnen haar gemeentegrenzen. Binnen 10 kilometer over de weg gemeten vanaf de woonplaats moet voldoende openbaar onderwijs aanwezig zijn, als daar behoefte aan is (artikel 75, lid 2 WPO). Met de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs is de gemeente niet meer het bevoegd gezag over de scholen. Het stichten van nieuwe scholen en de beslissing tot opheffing van een openbare school blijft wel voorbehouden aan de besluitvorming van de gemeente.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Het bereikbaar houden van openbaar basisonderwijs voor leerlingen in de gemeenten. Door voldoende openbaar onderwijs binnen 10 kilometer over de weggemeten aan te bieden.	<ul style="list-style-type: none"> • We voldoen aan het criterium voor voldoende openbaar onderwijs in de gemeente.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het aantal openbare basisscholen binnen de gemeente is door de opheffing van een openbare basisschool met één afgenomen. Er is een samenwerkingsschool ontstaan. Hierdoor zijn er 13 openbare basisscholen in de gemeente. Er wordt hiermee voldaan aan de wettelijke taak.

Onderwijshuisvesting

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen in het basisonderwijs, voortgezet en speciaal onderwijs. De Verordening Voorzieningen Onderwijshuisvesting Gemeente Het Hogeland 2019 vormt het beleidskader voor onder andere de nieuwbouw, verbouw en eerste inrichting.

In de gemeente Het Hogeland hebben we, mede door de versterkingsopgave, de situatie dat er meerdere scholen toekomstbestendig zijn gemaakt. Daarnaast realiseren we ook nieuwe schoolgebouwen. Dit gaat de komende jaren nog verder.

Hiermee dragen we bij aan hoogwaardige en toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Het biedt tevens de mogelijkheid om te werken aan de (door)ontwikkeling van Integraal Kind Centra (IKC).

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Kwalitatief en kwantitatief goede huisvesting voor het primair en voortgezet onderwijs conform de Verordening Voorzieningen Onderwijshuisvesting Gemeente Het Hogeland en het Scholenprogramma.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Twee projecten in het kader van het scholenprogramma zijn opgeleverd en één project is gestart. Daarnaast zijn vier projecten voorbereid. Ook is tijdelijke huisvesting op één locatie verwijderd. • Onderwijshuisvestingsaanvragen zijn conform de Verordening Voorzieningen Onderwijshuisvesting afgehandeld. • Er is een database aangelegd waarin de huisvesting van alle scholen in kaart is gebracht. Dit vormt de basis voor het Integraal Huisvestingsplan dat in 2021 wordt opgeleverd. • Het Hogeland College in Wehe-den Hoorn is overgedragen aan de gemeente. Deze locatie van Het Hogeland College is gesloten

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Huisvestingsaanvragen

De schoolbesturen hebben zeven onderwijshuisvestingsaanvragen ingediend. Daarvan zijn er drie gehonoreerd, op basis van de Verordening Onderwijshuisvesting. Het betrof uitbreiding van het onderwijsleerpakket en uitbreiding van twee schoolgebouwen in het kader van toename van het aantal leerlingen. Tijdens het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) is naast de huisvestingsaanvragen ook overeenstemming bereikt over de startnotitie voor een Integraal Huisvestingsprogramma (IHP). In 2021 start er een werkgroep die samen met de gemeente het IHP zal gaan vormgeven.

Nieuwe School Uithuizen (NSU)

Er is gestart met de financiële afwikkeling richting het stichtingsbestuur. Begin 2021 wordt de financiële afrekening voorgelegd aan de gemeenteraad.

Scholenprogramma

In het gehele aardbevingsgebied is in 2015 gestart met het scholenprogramma. Dit programma richt zich op het aardbevingsbestendig maken van circa 100 schoolgebouwen in de aardbevingsgemeenten in Groningen. In combinatie met het aardbevingsbestendig maken worden maatregelen doorgevoerd die bijdragen aan de toekomstbestendigheid en verduurzaming van de onderwijshuisvesting. In de gemeente Het Hogeland betreft het in totaal 22 schoolgebouwen in de voormalige gemeenten Bedum en Eemsmond.

Per 1 januari 2020 is de rol van NAM overgenomen door de NCG. De uitvoering van projecten van bouwkundige versteviging worden in principe onder regie van de NCG gerealiseerd, tenzij overeengekomen is dat de gemeente deze rol overneemt. Indien gekozen wordt voor vervangende nieuwbouw, dan schuift de regie meestal naar de gemeente. In dat geval worden de bedragen en verplichtingen vastgelegd in een addendum op de samenwerkingsovereenkomst. Financiering van dit programma vindt plaats door NCG, Rijk en gemeente. Door het Rijk is eind 2020 een extra bijdrage ter dekking van gestegen bouwkosten toegezegd. Om de uitvoering mogelijk te maken zal bij een aantal scholen tijdelijke huisvesting moeten worden gerealiseerd. Dit geldt voor Bedum, Uithuizermeeden en Kantens. De tijdelijke huisvesting in Bedum is in 2020 weer verwijderd.

In 2020 is de versterking van Nijenstein in Zandweer gerealiseerd. Daarnaast is gestart met het ontwerpen en voorbereiden van plannen voor de schoolgebouwen: De Noordkaap/De Sterren (bouwkundige versterking) in Uithuizermeeden, Klinkenberg in Kantens, basisschool in Usquert, De Dobbe in Roodeschool, Dr. Damschool in Uithuizermeeden, de nieuwe twee-onder-een-dak school voor Jansenius de Vries en De Rank in Warffum (allen vervangende nieuwbouw). Met de NCG is gesproken over overname van de bouwkundige versterking van Het Hogeland College in Uithuizen en in Warffum (met mogelijk deels vervangende nieuwbouw); dit heeft nog niet geleid tot overeenstemming.

Onderwijsbeleid en leerling zaken

Onderwijs

Onderwijs is cruciaal voor de ontwikkeling van onze jeugd. De eerste verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de ouders. Wij streven naar ondersteuning waar dat nodig is en willen zorgen voor goede voorzieningen. Wij willen achterstanden bij kinderen vroegtijdig signaleren en waar mogelijk voorkomen door passende vormen van voorschoolse educatie aan te bieden.

De gemeente heeft een aantal wettelijke taken ten aanzien van het onderwijs. Het betreft het verzorgen van vervoer van leerlingen naar het speciaal onderwijs, uitvoeren van de leerplichtwet, zorgen voor hoogwaardig, dekkend en gespreid voorschools aanbod en het bieden van passend onderwijs.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Een impuls geven aan digitale vaardigheden van leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs.	100 scholen in de regio Noord-Groningen doen mee aan het ICT-project van Kansrijke Groningers. Binnen dit project krijgen leerlingen les in o.a. programmeren, mediawijsheid, internetveiligheid en robotica. Hiermee krijgen zij een impuls op het gebied van digitale vaardigheden, waarvan zij ook in hun werkzame leven kunnen profiteren.
» Leerlingen (vroegtijdig) een leesaanbod aanbieden.	<ul style="list-style-type: none"> • Alle peuteropvang gebruiken het product "Boekstart in de kinderopvang". Dit richt zich zowel op het voorlezen op de kinderopvang als thuis door de ouders. • 22 basisscholen hebben gebruik gemaakt van het programma 'de Bibliotheek op school'. Dit programma richt zich op het stimuleren van lezen en het vergroten van leesplezier.
» Passend educatief aanbod voor ieder kind vanaf 2 jaar.	<ul style="list-style-type: none"> • Alle kinderen vanaf 2 jaar kunnen gebruik maken van de peuteropvang. Daarnaast kunnen kinderen met een risico op taalachterstand vanaf 2,5 jaar aanvullend op de peuteropvang deelnemen aan een educatief programma, de voorschoolse educatie.

		<ul style="list-style-type: none"> De Voorschoolse Educatie voldeed aan de kwaliteitscriteria die gesteld zijn in het kwaliteitskader VVE.
»	Zoveel mogelijk kinderen met een risico op taal- of ontwikkelingsachterstand (doelgroepkinderen VVE) bereiken met een VVE programma. Het streven is naar meer dan 90%.	<ul style="list-style-type: none"> Op de peildatum 1 oktober 2020 waren er 154 kinderen met een VVE indicatie, hiervan nam 71 % al deel aan een VVE-programma, 28% was nog niet aangemeld of had nog geen keuze gemaakt en 1% heeft besloten niet deel te nemen aan een VVE-programma.

Leerlingenvervoer

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het vervoer van leerlingen die niet zelfstandig, door bijvoorbeeld een structurele handicap of gedragsproblemen naar school kunnen reizen. Hiervoor is de Verordening leerlingenvervoer vastgesteld. Op grond hiervan kunnen ook kinderen die op basis van richting naar een school willen die verder dan 6 kilometer is gelegen aanspraak maken op een vergoeding van het eigen vervoer. Op basis van de verordening beslist de gemeente of de leerling recht heeft op leerlingenvervoer.

	<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Er is leerlingenvervoer voor leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen reizen en voor leerlingen die verder dan 6 kilometer van hun school wonen.	<ul style="list-style-type: none"> Voor die leerlingen die hiervoor in aanmerking komen is leerlingenvervoer georganiseerd. De zelfstandigheid en zelfredzaamheid van kinderen in met name het voortgezet speciaal onderwijs is vergroot door meer kinderen te laten reizen met het eigen en openbaar vervoer door ondersteuning in te zetten. Hierdoor is minder taxivervoer in gezet.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Leesaanbod

Het programma De Bibliotheek op School (Dbos) is in 2020 doorontwikkeld in samenwerking met de uitvoerende organisatie Biblionet. Door middel van het maken van nieuwe keuzes met betrekking tot de huisvesting van bibliotheken zijn er middelen vrij gemaakt om het programma Dbos uit te breiden naar alle 34 basisscholen binnen de gemeente. Deze uitbreiding vindt in 2021 plaats.

Peuteropvang en VVE

Door het subsidiëren van een aanbod voor peuters van ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag is er een financieel toegankelijk educatief aanbod voor alle peuters gerealiseerd. Daarnaast hebben aanbieders van Voorschoolse educatie subsidie ontvangen voor hun VVE-aanbod en het voldoen aan het VVE-kwaliteitskader. In 2019 is gestart met het maken van nieuwe resultaatafspraken VVE tussen gemeente, schoolbesturen en VVE-aanbieders. Eind 2020 zijn hiervoor de eerste metingen gedaan door de VVE-aanbieders en enkele basisscholen. VVE-kinderen worden vanaf dat moment twee keer per jaar gevolgd in hun ontwikkeling vanaf de start van een VVE programma op de voorschoolse voorziening tot het einde van het programma in groep 2 van de basisschool. Het traject wordt in 2021 verder doorontwikkeld door streefdoelen op te stellen voor het

ontwikkelingsresultaat dat met behulp van een VVE-programma behaald zou moeten worden en te monitoren in hoeverre deze streefdoelen worden behaald.

Overige relevante ontwikkelingen

In de periode van maart tot half mei was zowel het basisonderwijs als de kinderopvang gesloten. In de kinderopvang en het onderwijs vond noodopvang plaats van kinderen van ouders met cruciale beroepen en kwetsbare kinderen. Hiervoor hebben wij intensief contact gehad met het onderwijs, de kinderopvang en het sociaal team jeugd om voldoende noodopvang te realiseren, waaronder ook de gevraagde 24 uursopvang. Voor zover bekend zijn er geen kinderen buiten de boot gevallen.

De noodopvang vond zo veel mogelijk plaats met gesloten beurs. Dit was mogelijk doordat ouders facturen voor kinderopvang hebben doorbetaald. Ook de subsidies voor peuteropvang en Sociaal Medische Indicatie (SMI) zijn doorbetaald. Ouders die gebruik maken van deze gemeentelijke regelingen zijn achteraf gecompenseerd in hun eigen bijdrage door de gemeente. Ouders die kinderopvang toeslag gerechtigd zijn, zijn in hun eigen bijdrage gecompenseerd door de Belastingdienst. Aanbieders hebben de extra kosten die zijn gemaakt voor de noodopvang vergoed gekregen. Voor de vergoeding van eigen bijdragen en extra kosten voor de noodopvang hebben we een uitkering ontvangen van het Rijk.

Leerlingenvervoer

Het taxivervoer van de kinderen naar school is in onze opdracht uitgevoerd door taxi UVO Uithuizermeeden. Daarnaast hebben wij het eigen en openbaar vervoer aan ouders bekostigd.

Het reizen met openbaar vervoer, al dan niet met begeleiding, is gestimuleerd. Enkele stimuleringsmaatregelen waren:

- De Voor Elkaar Pas van Arriva, die wij aan de leerling verstrekken, zodat deze direct kan reizen met het openbaar vervoer. Ouders hoeven niet meer zelf maand- en jaarkaarten voor te financieren.
- (Tijdelijke) begeleiderskaarten voor ouders/begeleiders, zodat leerlingen samen met hun ouders kennis konden maken en konden oefenen met het reizen met openbaar vervoer.

Overige relevante ontwikkelingen

Vanaf half maart 2020 waren de speciale (basis-) scholen gesloten tot half mei 2020 en het voortgezet speciaal onderwijs was tot begin juni 2020 gesloten. Dat betekende dat de taxionderneming gedurende deze periode geen regulier taxivervoer kon verzorgen. Wel is het vervoer van diverse leerlingen naar de noodopvang van de scholen doorgestaan. Voor het reguliere taxivervoer is de ondernemer gecompenseerd voor de vaste kosten. De kosten van het werkelijk verzorgde vervoer en de compensatie vergoeding van de gemeente opgeteld bleken ongeveer net zo hoog te zijn als de kosten van het vervoer in het geval er geen Corona was geweest.

Passend Onderwijs

Op basis van de Wet Passend Onderwijs moeten alle leerlingen een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en hun mogelijkheden. Deze vorm van onderwijs moet ervoor zorgen dat elk kind het beste uit zichzelf haalt. Scholen bieden daarom extra hulp aan leerlingen die dit nodig hebben, zoals kinderen met leer- of gedragsproblemen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Uit de Wet Passend Onderwijs volgt dat elk kind op zijn/haar niveau onderwijs krijgt, zowel cognitief als emotioneel.	<ul style="list-style-type: none"> • Er is voldaan aan de Wet Passend Onderwijs door overleg te voeren met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs over de samenwerking van het onderwijs en door gemeenten gefinancierde jeugdhulp. • De nieuwe ondersteuningsroute die bijdraagt aan het terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters en thuiszitters is vastgesteld.
»	Een goede verbinding tussen de Wet Passend Onderwijs en de Wet Jeugdzorg.	<ul style="list-style-type: none"> • De verbinding is gerealiseerd door de inzet van schoolmaatschappelijk werk (SMW) op het voortgezet onderwijs en School als Wijk (SAW) op het mbo in de provincie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Ondersteuningsroute

De ondersteuningsroute is een integraal plan om de leerling te ondersteunen bij de schoolgang. De ondersteuningsroute moet eraan bijdragen dat het aantal voortijdig schoolverlaters en thuiszitters wordt teruggedrongen. De ondersteuningsroute is binnen het onderwijs en het sociaal team uitgerold.

Verbinding zorg en onderwijs

Met alle Voortgezet Onderwijs locaties in de gemeente zijn gesprekken gevoerd over de inzet van een School Maatschappelijk Werker (SMW). Dit heeft geresulteerd in de inzet van een SMW-er op het Praktijkonderwijs van Terra. Op de overige scholen zal per 2021 ook SMW starten. Daarnaast is in het primair onderwijs preventief een jeugdverpleegkundige van de GGD ingezet op IKC De Linde. De jeugdverpleegkundige is een aantal uur per week op de school aanwezig en is het aanspreekpunt voor ouders en leerkrachten voor het beantwoorden van vragen en het geven van advies met betrekking tot opvoeding en opgroeien. Alle gemeenten in de provincie Groningen leveren een financiële bijdrage aan de voorziening School als Wijk. Hierdoor is bereikt dat de voorziening School als Wijk structureel is geborgd. Leerlingen op het mbo, die woonachtig zijn in Het Hogeland met vragen en problemen, kunnen bij SAW terecht. Het doel is om hiermee vroegtijdig problemen te behandelen en zo te voorkomen dat leerlingen verwezen moeten worden naar specialistische zorg.

Sportbeleid en activering

Sport en Bewegen

Het jaar 2020 is, ook op het vlak van sport en bewegen, een heel bijzonder jaar geweest. Vanwege de Covid19-pandemie is er een andere/nieuwe werkelijkheid ontstaan. Een werkelijkheid die ons dagelijks leven geheel en al heeft veranderd en dit op onderdelen blijvend heeft veranderd. Ook het georganiseerd sporten maakt(e) onderdeel uit van de uitgevaardigde maatregelen om verdergaande besmettingen te voorkomen. Daarentegen werd sport en bewegen juist genoemd en vooral ook gezien als compenserende factor om, als samenleving, de gesignaleerde negatieve effecten van de uitgevaardigde Covid19-maatregelen te kunnen weerstaan. De sport- en beweegaanbieders bleken daarin creatief en toonden hun vitaliteit in het creëren van een (binnen de mogelijkheden) passend aanbod.

Verplichte sluiting van kantines, kleedaccommodaties, douches in binnen- en buitensportaccommodaties had tot gevolg dat de sportaanbieders ook bedrijfseconomisch zwaar belast zijn. De kosten lopen immers door, terwijl er naast de inkomsten uit contributies en sponsoring geen andere inkomsten gegenereerd konden worden. Van Rijkswege is een Regeling getroffen die een tegemoetkoming is in de derving van inkomsten voor de verhuurder (veelal de gemeente). Deze vergoeding wordt doorberekend aan de huurder, die daarmee voor de periode maart tot juli vrijgesteld was van het betalen van huurpenningen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Het inzetten van de combinatiefunctionaris, buurtsportcoaches en verenigingsondersteuners.</p>	<p>De sportondersteunende functionarissen hebben zich gedurende het jaar gericht op de organisatie en uitvoering van sportstimulerende activiteiten en -ontwikkeling aan de basis om een kwalitatief en kwantitatief verantwoord sport- en beweegaanbod te realiseren. Voor de concrete acties en cijfers wordt hier verwezen naar de betreffende jaarverslagen.</p> <p>Van de zijde van de verenigingsondersteuners hebben zij gedaan wat in hun mogelijkheden lag om de besturen van de sportclubs bij te staan in hun dagelijks functioneren en in het bijzonder bij het informeren (Nieuwsbrieven) van de clubs over de Covid19-maatregelen.</p> <p>.</p>
<p>» * Uitvoering geven aan de uitgangspunten van het Lokaal Sport Akkoord (LSA).</p> <p>* De bij het Lokaal Sport Akkoord verkregen financiële middelen hiervoor adequaat inzetten.</p>	<p>Voor het Lokaal Sport Akkoord (LSA) is een subsidieaanvraag ingediend en gehonoreerd met een bedrag van € 30.000. Inzet is om uitvoering te geven aan de in het LSA opgenomen acties. Ook is er een regiegroep LSA, bestaande uit vertegenwoordigers vanuit diverse lokale geledingen die zich bezighouden met sport en bewegen, om mede vorm en inhoud te geven aan de genoemde acties. Dit alles met als doel om zoveel mogelijk inwoners van onze gemeente plezier te laten beleven aan een kwalitatief – en kwantitatief verantwoord sport- en beweegaanbod. Daarmee wordt een impuls gegeven aan een gezonde leefstijl.</p> <p>Niet onvermeld mag blijven dat er bestuurlijk ingestemd is met de deelname aan het Provinciaal Sport Akkoord (PSA). Daartoe is de deelname aan dit PSA symbolisch ondertekend.</p>

		Nadere uitwerking van de gezamenlijke onderwerpen volgt in 2021.
»	De inzet is om binnen de gemeente een functionele, goede en duurzame (toekomstbestendige) sportinfrastructuur te hebben.	Ook is voortvarend gewerkt aan de harmonisatie op tal van terreinen die sport en bewegen betreffen. Het gaat hier om het krijgen van inzicht in de (soms aanzienlijke) verschillen tussen de voormalige gemeenten en hun oorspronkelijke gebruikers op het gebied van verhuur, huur, tarieven, beheer/onderhoud, eigendom en contractafspraken voor de binnen- en buitensportaccommodaties. De complexiteit die deze grote verschillen met zich meebrengt vraagt een zorgvuldige weging. Hierin is goede voortgang geboekt. Dit heeft onder meer geresulteerd in een ontwikkeld model waarbij deze verschillen inzichtelijk worden en wat daarvan de gevolgen voor de gebruikers zijn. Dit model helpt om de goede keuzes te kunnen voorbereiden voor besluitvorming. Medio 2021 wordt de hiervan de afronding verwacht.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In de uitvoering hebben we te kampen gehad met beperkingen of zaken die voortvloeiden uit de Covid19-pandemie. Veel daadwerkelijke activiteiten konden geen doorgang vinden. Sport- en bewegen is in deze pandemie een belangrijke rol toebedacht. Dat dit ook een grote impact heeft gehad op de gemeentelijke organisatie en wijze waarop hier invulling aan moest worden gegeven (en met beperkte capaciteit) is evident. Er is een tegemoetkoming derving inkomsten uit verhuur van sportaccommodaties ingediend over de eerste periode na de afkondiging van de beperkende maatregelen. Deze tegemoetkoming is gehonoreerd door het Ministerie en is voorlopig vastgesteld op ruim € 130.000. Terugkijkend kan gesteld worden dat, tegen de achtergrond van de maatregelen, de sport zich opnieuw weerbaar en vitaal heeft getoond

In dit jaar was voorgenomen om vorm en inhoud te geven aan het formuleren van het nieuwe sportbeleid. Met de presentatie van de uitgangspunten voor het opstellen van een sportvisie is aan dit voornemen in 2020 gewerkt. Vanwege de bovengenoemde pandemie is ook hier gebruik gemaakt van het systeem beeldbelcontact tijdens zogenaamde "sportcafés". Hierin zijn goede stappen gemaakt.

We stellen een nieuwe beleidsnota sport- en bewegen 2020 t/m 2023 op. De inrichting van een Lokaal Sportplatform wordt verder uitgewerkt. En er wordt uitvoering gegeven aan het Lokaal Sport Akkoord. We blijven onze aandacht vestigen op sport- en bewegingsdeelname. Wij ondersteunen hiervoor onze sportclubs. We vinden het belangrijk dat sport en bewegen aangeboden wordt op kwalitatief verantwoorde sportaccommodaties.

Het is onze ambitie om zoveel mogelijk inwoners een leven lang plezier te laten beleven aan sport en bewegen.

Voor wat betreft de harmonisaties op het sportterrein merken we op dat de realisatie van de beoogde sportinfrastructuur niet op hele korte termijn gerealiseerd is. De huidige omstandigheden hebben het maken van andere keuzes noodzakelijk gemaakt. Een dergelijke koerswijziging is gebaat bij het streven dat kwaliteit boven snelheid gaat.

Tot slot willen we vermelden dat ook oplossingsgericht gewerkt is aan de vraagkant van de gebruikers van gemeentelijke sport- en beweegaccommodaties, waarbij de aandacht uitging naar het bieden van maatwerk. Ook hier is en was het credo om uiteindelijk te komen tot een oplossing die een adequate afstemming tussen partijen zonder precedentwerking kent.

Sportaccommodaties

Het aantal sportaccommodaties is flink toegenomen in vergelijking met de vier voormalige individuele gemeenten en kent een divers karakter. We willen dat onze sportaccommodaties veilig kunnen worden gebruikt. We gaan bezien hoe we een harmonisatie in beleid kunnen combineren met een gelijk gebruik door de Hogelandsters.

De basisvoorzieningen voor sport en bewegen in de dorpen in stand houden, verbeteren en waar nodig vernieuwen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Stimuleren van gezamenlijk en efficiënt gebruik van bestaande sportaccommodaties.</p> <p>Het daartoe stimuleren van de samenwerking tussen de verenigingen met het doel te komen tot een duurzaam beheer en gebruik van het gebied.</p>	<p>Binnen de kaders van de sport- en beweegaccommodaties is, vanwege de beperkende Covid19-maatregelen en alle aandacht die uitging naar de uitvoering van het sportbeleid getracht “de ballen in de lucht te houden”. Er is dus minder ingezet op dit onderdeel. Wel zijn onderdelen uit de voorgenomen werkzaamheden aan de orde geweest tijdens de sportcafé-sessies. De resultaten hiervan zullen terugkomen in de uitwerking van de sport- en beweegvisie.</p>
<p>» In samenwerking met de initiatiefnemers toewerken naar de mogelijke realisatie van een nieuwe multifunctionele accommodatie op het sportcomplex in Bedum.</p>	<p>Het college heeft besloten om de MFA in Bedum niet van de gevraagde financiële impuls te (kunnen) voorzien en van de realisatie af te zien. Dit is ook ingegeven door het ontbreken van NPG-middelen. De gemeenteraad heeft het college verzocht na te gaan wat er wel mogelijk is.</p>
<p>» In overleg met gebruikers van de (buiten)sportaccommodaties afstemmen wat de mogelijkheden zijn tot zelfwerkzaamheid.</p>	<p>Dit onderwerp is tijdens de sportcafé-sessies aan de orde geweest. Hierbij zal gebruik gemaakt worden van de daarmee opgedane kennis en ervaring in de voormalige gemeente Winsum.</p>
<p>» Gelet op de voorgenomen maatregelen om de gemeentelijke uitgaven meer in overeenstemming te brengen met de inkomsten een terughoudende opstelling innemen bij nieuwe initiatieven waarbij er van de gemeente een substantiële financiële bijdrage wordt gevraagd.</p>	<p>Ook deze "boodschap" is benoemd in de genoemde sportcafé-bijeenkomsten met de sportaanbieders. Naast een kritisch oog op de beschikbare middelen is dit ook een oproep aan de sportaanbieders om zelf creatief doch zeker substantieel bij te dragen aan deze initiatieven.</p>

Cultuur

De gemeenteraad heeft in 2020 de Cultuurvisie gemeente het Hogeland 2020-2023 'Groots in kleinschaligheid' vastgesteld. Met de volgende visie: we staan voor een levendig en cultureel bruisend Hogeland waaraan iedereen actief en/of passief kan deelnemen. De verbindende en verrijkende waarde van cultuur draagt bij aan het welbevinden van onze inwoners. Het bevordert onze aantrekkelijkheid voor bedrijven en bezoekers.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Een rijk en vitaal cultureel leven in het Hogeland.	Uw raad heeft in 2020 de Cultuurvisie 2020-2023 vastgesteld. In de aanloop van deze visie verkende de culturele sector samen met inwoners, ondernemers, college en raad het wat, hoe en waarom van het cultuurbeleid voor de komende jaren. Dit interactieve proces - waaronder de acht cultuurcafés met thematische verdiepingen - leverde zeer bruikbare input voor het opstellen van deze Cultuurvisie.
» Financiële, fysieke en mentale drempels slechten.	Een team van vier studenten van de Rijksuniversiteit Groningen heeft in onze opdracht onderzoek gedaan naar cultuurparticipatie onder jongvolwassenen. Culturele organisaties in de gemeente hebben erop gewezen dat het moeilijk is om jonge inwoners aan culturele activiteiten te laten deelnemen. Het eindrapport bevat een beleidsadvies over hoe wij en de culturele instellingen meer jongeren bij culturele activiteiten kunnen betrekken. Wij gaan de aanbevelingen uit het rapport samen met het culturele veld oppakken.
» Vernieuwing en innovatie in de cultuursector om de cultuursector te laten aansluiten bij en/of bij te laten dragen aan ontwikkelingen in de samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> • De subsidieverordening gemeente Het Hogeland is geharmoniseerd en geactualiseerd. Voor subsidies cultuur zijn de speerpunten uit de Cultuurvisie voorwaarden om subsidie te kunnen ontvangen. Op deze manier willen we sturen op vernieuwing en innovatie in de cultuursector. • Het Cultuurplatform is momenteel in kaart aan het brengen welke rol het platform kan aannemen om vernieuwing en innovatie in de cultuursector te versterken. • Door de coronamaatregelen liggen veel activiteiten van culturele organisaties stil. Wel kan de coronacrisis een extra stimulans zijn om vernieuwend aan de slag te gaan.
» Meer verbinding binnen de culturele sector en met andere sectoren, met als doel het culturele leven te verrijken, te verlevendigen en te versterken	<ul style="list-style-type: none"> • De kerngroep van het Cultuurplatform is dit jaar bezig geweest met het opzetten van het platform en duidelijke rol en doelen te formuleren. Door de coronacrisis hebben er in 2020 geen activiteiten/netwerkbijeenkomsten plaatsgevonden. Wel heeft de gemeente

	<p>digitale cultuurcafés georganiseerd voor het culturele veld. De kerngroep neemt deze digitale cultuurcafés over tot er weer fysieke bijeenkomsten mogelijk zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projectmatig wordt er ambtelijk samengewerkt bij NPG-projecten, waar verbinding wordt gezocht met andere sectoren.
--	--

Muziek- en Cultuuronderwijs

Muziek- en cultuuronderwijs kan een belangrijke bijdrage leveren aan de vorming en ontwikkeling van het individu en onze samenleving.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Eén aanbieder van muziek- en cultuuronderwijs. Met als doel een evenredige verspreiding van het aanbod in de gemeente en het verhogen van de kwaliteit van het aanbod.	<ul style="list-style-type: none"> • Muziekschool Hunsingo, muziekschool Noordakkoord en Theaterschool Wonderboom zijn in 2020 een fusieproces aangegaan en zijn per 1 januari 2021 gefuseerd tot het Kunst- en Cultuurcentrum Het Hogeland.
» Vernieuwing en versterking in muziek- en cultuuronderwijs.	<ul style="list-style-type: none"> • In 2020 heeft een eerste netwerkbijeenkomst Cultuureducatie voor middelbare scholen plaatsgevonden. In 2021 wordt met de scholen verder gekeken hoe er meer inhoud gegeven kan worden aan cultuureducatie op middelbare scholen. Hiervoor wordt onder andere een cultuurcoach Educatie ingezet. • Met het Kunst- en Cultuurcentrum zijn er afspraken gemaakt over de inzet van twee cultuurcoaches. Deze cultuurcoaches komen in dienst bij het Kunst- en Cultuurcentrum en gaan in het voorjaar 2021 beginnen (later dan gepland i.v.m. coronacrisis).

Bibliotheekwerk

We werken aan toekomstbestendige bibliotheken. Dit betekent: innovatie, multifunctionele huisvesting en het doorontwikkelen van de inhoudelijke dienstverlening.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Een forse besparing realiseren op huisvestingslasten van de bibliotheken.	<ul style="list-style-type: none"> • De bibliotheek Leens is in maart 2020 verhuisd naar de hal van het gemeentehuis in Leens. Besparing op huisvestingslasten van ongeveer € 20.000,- • Door besparing op huisvestingslasten wordt in 2021 op alle basisscholen Dbos ingevoerd. Per 1 juli 2021 sluiting

		bibliotheken in Warffum en Uithuizermeeden. <ul style="list-style-type: none"> • Aangehaakt bij ontwikkelingen centrumplannen Uithuizen, Bedum en Winsum om verder te zoeken naar besparingen op huisvesting.
»	Innovatie van het bibliotheekconcept, waarbij een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening wordt gerealiseerd	Door besparing op huisvestingslasten is er ruimte ontstaan om verder te bouwen aan de toekomstbestendige bibliotheek in de 4 grote kernen, Leens, Uithuizen, Winsum en Bedum

Archeologie

De huidige Erfgoedwet verplicht gemeenten om het archeologisch bodemarchief te beschermen. In dit kader dient onderzoek plaats te vinden in hoeverre initiatieven kunnen leiden tot aantasting van het archeologisch bodemarchief. De beleidskaart archeologie speelt hierbij een belangrijke rol.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Bescherming bodemarchief en het actueel houden van de beleidskaart.	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeentelijke initiatieven onderzoeken op gevolgen archeologie. • Actueel houden beleidskaart archeologie. • Adviseren en begeleiden bij initiatieven van inwoners.

Beleid erfgoed en monumenten

De instandhouding van bijzondere Rijksmonumenten zoals borgen, molens en andere Rijksmonumenten die van grote historische waarde zijn, is van groot belang. De gemeente stelt zich tot taak om het behoud ervan financieel te ondersteunen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Instandhouding Rijksmonumenten.	<ul style="list-style-type: none"> • Het verstrekken van subsidies. • Het begeleiden van vergunningaanvragen samen met de monumentencommissie en de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed.
»	Bescherming cultuurhistorische waarden landschap en gebouwen en unieke kenmerken van het landschap. Dan wel het borgen van de ruimtelijke kwaliteit.	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen bestemmingsplan gebouwd erfgoed. • Het leveren van maatwerk en zo nodig opstellen beeldkwaliteitsregels.

Openbaar groen

Groen wordt meer en meer gezien als factor die bijdraagt om negatieve effecten van klimaatverandering positief te kunnen beïnvloeden. In het kader van integraal beheer houdt het toekomstig groenbeleid daar rekening mee.

We worden regelmatig geconfronteerd met plantenziekten en -plagen die een aanslag plegen op bomen. De laatste jaren is het vooral de essentaksterfte die slachtoffers eist. Recent onderzoek wijst uit dat dit wel minder ingrijpend is dan gedacht. In 2019 heeft de eikenprocessierups voor het eerst onze

gemeente bereikt. Gezien de relatief geringe aantallen eiken verwachten we niet dat de gevolgen heel groot worden, maar plaatselijk zou het overlast kunnen geven. Klimaatverandering kan ook in de toekomst mogelijk leiden tot voor ons nieuwe plantenziekten en -plagen.

Zonder het toepassen van gestructureerd boombeheer houdt dit een ad hoc karakter en kan het voldoen aan de wettelijke zorgplicht niet worden gegarandeerd. In het nieuwe groenbeleid doen we hiervoor een voorstel.

Ondanks een rechtelijke uitspraak dat het opnieuw is toegestaan, zullen we slechts in uitzonderlijke situaties gebruik maken van chemische bestrijdingsmiddelen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Handhaven bestaande kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> • Er is regulier onderhoud gepleegd. • Versleten groen is vernieuwd.
»	Voldoen aan onze zorgplicht	<ul style="list-style-type: none"> • Door adequate afhandeling van meldingen en eigen initiatief zijn geconstateerde onveilige situaties verholpen. • Respecteren flora en fauna.
»	Kostenbewust beheer	<ul style="list-style-type: none"> • Er is gewerkt volgens huidig beleid en er worden plannen van aanpak opgesteld voor een aantal gebieden.
»	Betrokken inwoners	<ul style="list-style-type: none"> • Inwoners hebben op verscheidene manieren invloed gehad.
»	Recreëren in het groen	<ul style="list-style-type: none"> • De focus heeft gelegen op het onderhouden van de huidige staat en om waar mogelijk verbeteringen aan te brengen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Voor het kostenbewust beheren hebben we conform ons beleid aanbesteed en ingekocht. Daarnaast zijn er efficiënte werkmethodes toegepast en is de inrichting geoptimaliseerd door omvorming of herinrichting. Ondertussen wordt er aan plannen van aanpak gewerkt op de gebieden van inkoop/aanbesteding groen, waarvan de verwachting is dat het in 2021 gereed is.

Om inwoners te betrekken bij het openbaar groen hebben we ondersteuning en advies geboden; bewonersinitiatieven zijn gefaciliteerd. Diverse projecten in het kader van 'Werken aan dorpen' zijn afgerond. Ten behoeve van de recreatie in het openbaar groen is er ruimte geboden voor sport en spelen, zijn de wandelpaden in stand gehouden en zijn er zitplaatsen gecreëerd in het groen.

Speelvoorzieningen

We stimuleren inwoners om initiatief te nemen. Op het gebied van speelvoorzieningen is te merken dat daar relatief veel gebruik van wordt gemaakt. Voor het zelfbeheer van speelplekken is het aspect van aansprakelijkheid voor alle partijen nogal eens een reden om terughoudend te zijn.

Ook met zelfbeheer leiden initiatieven tot een toename van beheerkosten. Dit is een aandachtspunt als het gaat om het toestaan ervan. De verschillende regelingen van de voormalige gemeentes leiden tot onduidelijkheid.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Handhaven bestaande kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> • De kwaliteit is gehandhaafd door uitvoering te geven aan het reguliere onderhoud. • De kwaliteit is gehandhaafd door onderhoud vast te leggen in overeenkomsten met inwoners.
»	Aantrekkelijke speelplekken	<ul style="list-style-type: none"> • Ruimte geboden voor initiatieven.
»	Duurzame speelplekken	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik duurzame materialen en constructies.
»	Veilige speelplekken	<ul style="list-style-type: none"> • Inspecties en adequate afhandeling bij gebreken/onveilige situatie. • Niet toestaan van onveilige speeltoestellen (van inwoners) in openbare ruimte.
»	Betrokken inwoners	<ul style="list-style-type: none"> • Onderhoud door vrijwilligers gestimuleerd. • Ondersteuning geboden: advies en evt. faciliteren initiatieven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We hebben inspecties en controles uitgevoerd aan speeltoestellen om te zorgen dat deze veilig en functioneel blijven. Hieruit volgden adequate ingrepen om geconstateerde gebreken te verhelpen. Om de speelplekken aantrekkelijk te houden is er overleg geweest met inwoners en ruimte geboden voor initiatieven. Bijvoorbeeld door de diverse projecten in 'Werken aan de dorpen en initiatieven i.c.m. dorpssubsidies.

Begraafplaatsen

Uitgangspunt is het aanbieden van kwalitatief goede begraafplaatsen met een daaraan gekoppelde actuele, bijgewerkte gravenadministratie. In 2020 is nieuw begraafbeleid vastgesteld.

De beeldkwaliteit van begraafplaatsen betreft grotendeels beheer en onderhoud van groenvoorzieningen. Hiervoor geldt dat in 2021 nieuw beleid wordt vastgesteld. In het nieuwe begraafbeleid is daarnaar verwezen. De kwaliteit bestaat daarnaast uit de diensten die worden aangeboden. In het nieuwe begraafbeleid zijn keuzes gemaakt. Voorop staat dat we voldoen aan onze wettelijke verplichting: gelegenheid bieden tot bijzetten van een overledene. Voor een adequaat beheer van graven hebben we een begraafplaatsenverordening en een uitvoeringsbesluit vastgesteld. Aansluitend is de legesverordening lijkbezorgingsrechten vastgesteld.

Een complete gravenadministratie is van wezenlijk belang. Hiaten in de gravenadministratie veroorzaken onduidelijkheid over de status van graven. Het is niet mogelijk alle hiaten op te vullen. Mogelijk bemoeilijkt dit toekomstige ruimingsplannen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Uniform begraafbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Er is nieuw beleid vastgesteld.

»	Handhaven beeldkwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> De onderhoudskwaliteit is zoveel mogelijk gehandhaafd.
»	Kostenbewust beheer	<ul style="list-style-type: none"> Het toepassen van een efficiënte werkmethode, waarmee de kosten beheerst zijn.
»	Extra capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Door omvorming is lokaal voorzien in extra begraafruimte.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Nieuw begraafbeleid (inclusief beheerverordening en uitvoeringsbesluit) is in 2020 vastgesteld. Aansluitend is een nieuwe legesverordening lijkbezorgingsrechten vastgesteld.

Regulier onderhoud heeft plaatsgevonden. Vrijwilligers hebben zich ingezet op diverse begraafplaatsen. Daar waar nodig of gewenst zijn rechthebbenden aangesproken op hun verantwoordelijkheid met betrekking tot onderhoud van graven.

Woon -en leefbaarheidplannen

Dorpencoördinatoren

Het versterken van leefbaarheid heeft alles te maken met sociale vitaliteit en inwonersinitiatief, kwaliteit van woon- en leefomgeving, mogelijkheid om elkaar te ontmoeten, veiligheid en met spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen. Het is een breed scala aan onderwerpen, waarin het voor inwoners van belang is zelf invloed uit te oefenen op de leefomgeving. Daarvoor zijn verschillende activiteiten ondernomen, die hieronder worden toegelicht.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Initiatieven van inwoners krijgen de ruimte	<ul style="list-style-type: none"> Het faciliteren van inwonersinitiatieven, ter behoud en verbetering van leefbaarheid in dorpen en buitengebied m.b.v. de dorpencoördinatoren. Onder deze tabel vindt u een overzicht van diverse initiatieven. De thema's leefbaarheid en strategische dorpsplannen zijn ondergebracht in de Woonvisie. Het wegingskader voor woningbouwinitiatieven is uitgewerkt en ondergebracht in de Woonvisie.
»	Bevordering en versterking van de leefbaarheid in de dorpen	<ul style="list-style-type: none"> Verkennde gesprekken met Eenrum, Usquert, Roodeschool, Kantens over gewenste ontwikkelkoers van het dorp Verkenning gewenste woonkoers Uithuizen met corporaties en makelaars Tussenevaluatie dorpsbudget uitgevoerd, oplevering in 2021

»	Harmonisatie en doorontwikkeling van het dorpshuizenbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Het dorpshuizenbeleid is geharmoniseerd en ligt ter vaststelling bij uw raad. • Er is een start gemaakt met het opstellen van het jeugdsozenbeleid. • Tijdelijke ondersteuningsregeling ontwikkeld om dorpshuizen, jeugdsozen en jongerenorganisaties die als gevolg van de coronamaatregelen in financiële problemen zijn gekomen te ondersteunen
»	Volgen ontwikkelingen op het terrein van demografie, wonen en leefbaarheid.	<ul style="list-style-type: none"> • Actualisatie bevolkingsprognoses Het Hogeland ten behoeve van de Woonvisie. • Analyse migratiepatronen uitgevoerd. • Er zijn DNA-profielen van de dorpen ontwikkeld, gebaseerd op gegevens van gemeente en CBS, als basis voor beleidsadvies woningbouw en gesprekken met de dorpen.
»	Mogelijk maken en versterken van de samenwerking en informatie-uitwisseling op het terrein van Wonen en Leefbaarheid zodat er krachtige en vitale kernen zijn.	<ul style="list-style-type: none"> • Tezamen met 5 woningcorporaties en hun huurdersorganisaties zijn de Prestatieafspraken 2021 in Addenda vastgelegd. Deze jaarafspraken vallen binnen het meerjarig kader van Prestatieafspraken 2020-2023. • Overleg met aanvragers/ontwikkende partijen over uitbreiding van woningbouw op specifieke locaties, in relatie tot andere lokale plannen. • Eerste verkenningen uitgevoerd in integrale gebiedsaanpak Uithuizen, o.a. in relatie tot versterking en Centrumplan.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Initiatieven inwoners

In 2020 hebben we 182 initiatieven ondersteund op verschillende beleidsterreinen. (Initiatieven afgerond in 2020 zijn nog niet geregistreerd).

Thema

Dorpshuis/MFA/jeugdsoos	12
Duurzaamheid/energie	7
Erfgoed	7
Groen	23
Kunst & Cultuur	3
Openbare ruimte	24
Recreatie & Toerisme	12
Sociaal/ontmoeting	8
Speeltuín/plek	18

Visie-dorpsontwikkeling	12
Verkeer	20
Wonen	12
Zorg/gezondheid	8
Anders	16
totaal	182

Er zijn 95 subsidieaanvragen binnen gekomen in het kader van het dorpsbudget. Hiervan zijn 68 aanvragen toegekend, 2 aanvragen doorverwezen, 1 aanvraag is ingetrokken en 17 aanvragen zijn afgewezen. 7 aanvragen zijn nog in behandeling.

De dorpencoördinatoren hebben zicht op de ontwikkelingen in een dorp. Zij leggen verbinding tussen de dorpen en de gemeentelijke organisatie en andersom. Tevens leggen zij verbindingen tussen initiatieven in verschillende dorpen. De beleidsterreinen waarop de initiatieven zich afspelen zijn gevarieerd en de initiatieven zelf variëren van karakter en omvang. Bijvoorbeeld van subsidieadvies, speeltuinrichting, tot het tot stand helpen brengen van een dorpsvisie en een proces van dorpsvernieuwing. De dorpencoördinatoren vervullen daarnaast een rol in het gebiedswethouderschap. Eens per 2 weken of eens per maand worden de bestuurders geïnformeerd over ontwikkelingen in het gebied en over de dorpen.

Wonen, zorg en welzijn

Er zijn voortdurend nieuwe ontwikkelingen in het veld van zorg en welzijn. Mensen krijgen minder snel een indicatie voor zorg en blijven langer thuis wonen. Maar er speelt ook extramuralisatie, bijvoorbeeld van mensen die voorheen in een GGZ-instelling voor behandeling waren opgenomen of mensen die in Beschermd woonvormen woonden. De corporaties hebben mede de opdracht om deze groepen ook geschikte huisvesting aan te bieden.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» De realisatie van nieuwe woonconcepten, met combinaties van wonen, welzijn en zorg.	<ul style="list-style-type: none"> • In 2020 zijn er geen nieuwe woonconcepten gerealiseerd.
» Een passende spreiding van woon-, zorg- en welzijnsaanbod, ingebed in de lokale structuren.	<ul style="list-style-type: none"> • Doorontwikkeling zorgvisie/zorginfrastructuur. • Implementatie van afspraken met woningcorporaties over vestiging van ex-Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang-cliënten naar diverse dorpen en wijken. • Inventarisatie van bestaande woonzorginitiatieven en dagbestedingscentra.
» Zicht op gebruik en kwaliteit van het aanbod van wonen, in relatie tot zorg en toegankelijkheid.	<ul style="list-style-type: none"> • Zie het onderdeel Monitoren van ontwikkelingen Wonen en Leefbaarheid. • Inventarisatie van doelgroepen, die gebruik maken van zorg, met daarbij verwachte woonwensen en gewenste typologie van woningen.

»	Bevorderen van de kansrijkheid inwonersinitiatieven gericht op woon- en zorgconcepten.	<ul style="list-style-type: none"> • Gesprekken met vijf bestaande of nieuwe initiatiefnemers. • Voorbereiding Bestuursopdracht opgaveteam woonzorginitiatieven, zodat er integrale toegang ontstaat in 2021 en er meer continuïteit komt in de behandeling van aanvragen.
»	Inwoners kunnen langer veilig thuiswonen en zijn zich bewust van de maatregelen die ze zelf kunnen nemen.	<ul style="list-style-type: none"> • Hier is beperkt uitvoering aan gegeven, samenhangend met de coronapandemie. Thuisbezoeken konden immers niet plaatsvinden. De campagne is eind 2020 beëindigd.
»	Een sociale huurvoorraad die 'opgeplust' is en mensen in staat stelt om langer in eigen huis te wonen.	<ul style="list-style-type: none"> • Themabijeenkomst met woningcorporaties en huurdersorganisaties in juni 2020. Hier is de kennis van Wierden en Borgen gedeeld over "Opplussen Winsum". • Verkennend gesprek met Kr8 corporaties over gewenst ambitieniveau van maatregelen. Wordt verder uitgewerkt in 2021. • Er zijn een aantal specifieke afspraken vastgelegd in de Prestatieafspraken 2021 met de woningcorporaties.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2020 is de Pilot Woonleerwerktraject voorbereid. Deze gaat in 2021 lopen. Zes jongeren die vroegtijdig het huis verlaten of vanuit een jeugdzorginstelling, Beschermd Wonen of Opvang komen krijgen gecombineerd met woonbegeleiding, met voorrang een woning via een van de woningcorporaties aangeboden. Hierover zijn afspraken gemaakt in de Prestatieafspraken Volkshuisvesting 2021. De opbrengsten van de pilot worden benut voor een advies over een flexibel ondersteuningsaanbod voor de inkoop bij jeugd, Wmo en Beschermd Wonen.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Stichting de Beemden

Wat heeft het gekost?

Lasten en baten programma Leefbaarheid & Voorzieningen (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Lasten	16.125	19.420	16.650	2.770	V
Baten	1.353	4.199	1.432	2.767	N
Saldo programma	14.772	15.221	15.218	3	V

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Vershil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Reserve Onderwijshuisvesting	30	-304	30	-334	N
Reserve Scholenprogramma	288	288	-1.059	1.347	V
Reserve Programma Krimp en Leefbaarheid	-40	-40	-101	61	V
Reserve Leefbaarheid	0	-2.900	-2.900	0	V
Reserve Ruimte voor dorpen/ondernemers	1.525	175	888	-713	N
Reserve Waddenkustopgave	0	-500	0	-500	N
Reserve Friciekosten bibliotheek	-9	-9	-9	0	V
Reserve Gymlokaal Wehe-Den Hoorn	0	0	-70	70	V
Totaal mutaties	1.794	-3.290	-3.221	-69	

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)		2020
Leefbaarheid & Voorzieningen		
Geïntegreerde kindvoorzieningen		52
ICT onderwijs		30
Afboeken Dr. Damschool Uithuizermeeden		166
Afboeken schoolgebouw Ichtus Baflo		168
Boomveiligheidscontrole (BVC)		10
Combinatiefunctionaris sport		127
Haalbaarheidsonderzoek MFA		38
Legionella beheersing zwembad De Beemden		41
Restauratie molen Aeolus Winsum		87
Subsidie Landgoed Borg Verhildersum		24
Kunstcentrum De Ploeg		235
	<i>Totaal</i>	978
Incidentele baten (bedragen x € 1.000)		
Leefbaarheid & Voorzieningen		
Verkoop basisschool De Akker Zuidwolde		350
Bijdr.gem. en onderwijsinst. geïntegreerde kindvoorz.		38
NPG bijdrage Kunstcentrum De Ploeg		235
	<i>Totaal</i>	623

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

<i>Lasten (bedragen x 1.000)</i>		<i>Voordeel/ Nadeel</i>	
-	Salarissen en inhuur; voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering	300	V
-	Kapitaallasten; in totaliteit is het resultaat op kapitaallasten in de begroting € 101k nadelig. Dit wordt verklaard doordat een aantal investeringen een nadelig resultaat laten zien. Deze zijn opgenomen in het hoofdstuk Begrotingsrechtmatigheid. In dit programma leidt dit tot een voordeel van € 739k.	841	V
-	Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2020.	2.497	V
-	In 2020 is voor een groot aantal panden onderhoud gepleegd. Totaal budget in de begroting voor onderhoud vastgoed is €1,3 miljoen. Eventueel voor-/nadeel wordt verrekend met bestemmingsreserve Groot Onderhoud gebouwen. In dit programma leiden de mutaties onderhoud gebouwen tot een nadeel. Voorbeelden van uitgevoerd onderhoud aan gemeentelijke panden zijn: De cv-ketels in het zwembad de Dinge te Uithuizen zijn vervangen als onderdeel van het MJOP. Daarnaast zijn als onderdeel van het MJOP het plafond en de vloer van het dorps huis 't Schienvat te Kantens vervangen. Als laatste is het wiekenkruis (gevlucht) van de molen Grote Geert te Kantens vervangen waaronder windvangs en hekwerk aan voor- en achterzijde. Alles is in hout uitgevoerd en nadien geschilderd. Deze vervanging wordt deels gedekt vanuit de SIM-subsidie.	135	N
-	De schoonmaak van sportaccommodaties worden voor een groot deel uitgevoerd door Werkplein Ability. Vanwege capaciteit te kort is de schoonmaak van sportaccommodaties (deels) door externe partijen uitgevoerd.	70	N
-	De hogere uitgaven voor de buurtsportcoach worden voor € 80.000 gedekt door bijdragen van de scholen. Voor de gemeentelijke cofinanciering van de buurtsportcoach is in 2020 geen aanvullend budget geraamd.	93	N
-	Peuteropvang: in het nieuwe beleid worden alleen ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag gecompenseerd in het uurtarief voor peuteropvang. Hier is minder gebruik van gemaakt dan verwacht. Daarnaast wordt gewerkt aan een plan een deel van het budget in te zetten als exploitatiebijdrage ter compensatie van de hoge huurprijzen op sommige peuteropvang locaties. Hier wordt nog aan gewerkt.	97	V
-	De ozb voor scholen wordt vergoed door de gemeente. Door stijging van de ozb en ver- en nieuwbouw van scholen is het geraamde budget te laag.	94	N
-	Energiekosten (sport)accommodaties; de budgetten voor energiekosten van de (sport)accommodaties resulteren in dit programma tot een nadeel. Bij andere programma's zien we verschillende voordelen, maar die worden vanwege rapporteringsgrens niet toegelicht.	120	N
-	Legionella beheersing is een wettelijke taak van de gemeente om uit te voeren, de gemeente heeft een groot aantal objecten waarvoor deze	57	N

	legionella beheersing uit gevoerd moet worden. Sinds de herindeling worden de installaties geharmoniseerd hetgeen inhoudt dat per locatie maatwerk wordt geleverd. Vanwege COVID-19 zijn er in 2020 extra werkzaamheden waaronder spoelingen uitgevoerd.		
-	De uitgaven voor diverse heffingen en belastingen op gemeentelijke panden zijn hoger dan begroot.	225	N
-	Overige afwijkingen	171	N
	Totaal	2.770	V

Baten (bedragen x 1.000)

*Voordeel/
Nadeel*

-	Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet ontvangen budgetten en leiden daarom tot een nadeel in 2020.	2.260	N
-	Verkoop Het Ploentje Baflo	70	V
-	Bijdrage van de scholen in de kosten van de buurtsportcoach, zie ook lasten.	80	V
-	Bijdrage bestemmingsreserve de Regenboog. Eerder hebben we middelen ontvangen van het Rijk voor de versteviging van de scholen. In afwachten op uitvoering zijn deze in een bestemmingsreserve geboekt. Nu de Regenboog gereed is, worden deze middelen in mindering gebracht op de boekwaarde.	1.013	N
-	Er is een SPUK-uitkering ontvangen ter dekking van de btw op sportuitgaven. Dit is weliswaar een ontvangst, maar omdat de btw op sportuitgaven niet teruggevraagd kan worden en de gemeente hiervoor in de plaats een uitkering ontvangt, is hier theoretisch gezien geen sprake van een meevaller. Het niet terug kunnen vragen van de BTW leidt aan de uitgavenkant immers tot een tegenvaller.	373	V
-	Overige afwijkingen	17	N
	Totaal	2.767	N

5. Sociaal Domein & Volksgezondheid

Omschrijving

Met het programma Sociaal domein & Volksgezondheid willen we ervoor zorgen dat iedereen mee kan doen in de samenleving. We stimuleren de zelfredzaamheid van de inwoners en zorgen voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben.

Onder dit programma vallen activiteiten gericht op alle vormen van jeugdhulp, van bescherming tot reclassering en van opvoedingsondersteuning tot geestelijke gezondheidszorg. Ook begeleiden we werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Voor inwoners die dit niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning. Verder richten we ons op ziektepreventie, gezondheidsbevordering en bescherming van onze inwoners.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 7.1 Volksgezondheid

Beleidskader

Eind 2020 is het koersdocument transformatie sociaal domein 2020-2030 vastgesteld door het college. Op 15 april 2021 is het koersdocument ook definitief vastgesteld door de raad.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal <i>Beleidsindicator</i>	<i>Eenheid</i>	Het Hogeland	Provincie Groningen
Banen	<i>Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar</i>	541,8	749,5
Jongeren met een delict voor de rechter	<i>% 12 t/m 21 jarigen</i>	1	1
Kinderen in uitkeringsgezin	<i>% kinderen tot 18 jaar</i>	6	9
Netto arbeidsparticipatie	<i>% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking</i>	64,6	65,1
Werkloze jongeren	<i>% 16 t/m 22 jarigen</i>	2	2

Personen met een bijstandsuitkering	<i>Aantal per 1.000 inwoners</i>	38,4	57,9
Lopende re-integratievoorzieningen	<i>Aantal per 1.000 inwoners van 15 - 64 jaar</i>	280,6	280,9
Jongeren met jeugdhulp	<i>% van alle jongeren tot 18 jaar</i>	11,6	11,0
Jongeren met jeugdbescherming	<i>% van alle jongeren tot 18 jaar</i>	0,9	1,4
Jongeren met jeugdreclassering	<i>% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar</i>	0,3	0,4
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	<i>Aantal per 1.000 inwoners</i>	82	76

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Basisondersteuning

We verstaan onder Basisondersteuning alle vormen van dienstverlening die voorliggend zijn aan een individuele voorziening. Van het verstrekken van informatie en advies, signalering, het bieden van licht (pedagogische) hulp tot aan het toeleiden naar hulpverlening, begeleiding of dagbesteding.

Om gebruik te kunnen maken van basisondersteuning is geen voorafgaand individueel onderzoek nodig en dus kan iedereen (soms tegen een vergoeding) gebruik maken van deze voorzieningen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Erger voorkomen door vroegtijdig te signaleren en laagdrempelige ondersteuning te bieden.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding aantal thuishkamers door inzet coördinator informele zorg. • Voorbereiding start extra inzet wijkverpleegkundigen in 2021 • De jeugdsozen waren het overgrote deel van 2020 gesloten vanwege de coronamaatregelen. Daarom hebben de medewerkers van Mensenwerk Hogeland (MH) de jongeren opgezocht in de dorpen op de plekken waar jongeren elkaar ontmoeten. In goede samenwerking met OOV en de politie hebben ze jongeren aangesproken en advies gegeven over o.a. de coronamaatregelen. • Doorontwikkeling product seniorenvoorlichting voor meer samenhang binnen de basisondersteuning • In samenwerking met vrijwilligersorganisaties hebben professionals een structuur opgezet om inwoners ondersteuning te bieden bij problemen die waren ontstaan door de coronamaatregelen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het welzijnswerk en het jongerenwerk wordt in onze gemeente uitgevoerd door Mensenwerk Hogeland (MH). Door de coronamaatregelen moest ook Mensenwerk Hogeland op een andere manier aan de

slag dan ze gewend waren. Het onderdeel seniorenvoorlichting zou weer van start met nieuwe vrijwilligers, maar deze vrijwilligers konden niet bij ouderen op bezoek en zitten zelf vaak ook in de risicogroep. MH heeft ingezet op een doorontwikkeling op het product seniorenvoorlichting, door meer de samenhang en verbinding te zoeken met de mantelzorgondersteuning bijvoorbeeld. Door deze aanpak worden de producten binnen de basisondersteuning meer een samenhangend geheel in plaats van losse onderdelen.

Vanaf mei 2020 is de coördinator Informele zorg van start gegaan. Ondanks de extra uitdaging door de coronacrisis, is hij heel voortvarend aan de slag gegaan. Er zijn inmiddels 6 thuishamers gerealiseerd. Eén is nog in ontwikkeling.

Inkomensregelingen

Inkomensregelingen excl. minimabeleid

Het jaar 2020 was een roerig jaar vanwege de coronacrisis die medio maart begon en nog altijd voortduurt. Onderstaande teksten beschrijven kort de reguliere inkomensregelingen die in 2020 als wettelijke taak zijn uitgevoerd, exclusief het minimabeleid. Daarnaast is er een paragraaf over de coronaproblematiek, waaronder de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), opgenomen. Geconcludeerd kan worden dat de coronacrisis in 2020 een beperkte invloed heeft gehad op de werkgelegenheid en het beroep op een bijstandsuitkering.

Participatiewet, IOAW, IOAZ, Bbz en loonkostensubsidie

Ondanks de coronacrisis zijn er geen noemenswaardige zaken te melden als het gaat om bovengenoemde regelingen. Er werd geen groter beroep gedaan op bijstand dan normaal gesproken. In 2020 stroomden 361 inwoners in de uitkering en 358 ook weer uit (**PW/IOAW/IOAZ**). Het aantal aanvragen voor de grootste voorliggende voorziening voor de bijstand, de WW via UWV, nam in 2020 wel wat toe (met name onder jongeren) maar dit had in 2020 nog geen invloed op de ontwikkeling van het bijstandsbestand.

In de stad Groningen groeide het aantal bijstandsontvangers wel, vanwege het sluiten van o.a. horecagelegenheden en detailhandel en daarmee het ontslag van relatief veel jongeren met flexibele arbeidscontracten. Deze ontwikkeling speelde minder of bijna niet in onze gemeente.

In 2020 deden minder inwoners een beroep op het **Bbz** dan normaal gesproken. Het Bbz is de regeling voor startende ondernemers of ondernemers die hun bedrijf willen beëindigen. Veel noodlijdende ondernemers maakten gebruik van de mogelijkheden die de Tozo bood. Daarnaast waren er minder starters, zeer waarschijnlijk als gevolg van de heersende coronacrisis.

Ook de **loonkostensubsidie**, die wordt verstrekt aan werkgevers die inwoners met een fysieke of mentale beperking een dienstverband bieden, is niet veel meer of minder verstrekt dan onder normale omstandigheden het geval zou zijn.

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)

Vanaf medio maart 2020 is de gemeente Het Hogeland voortvarend gestart met de uitvoering van de Tozo. Aan 728 (Tozo 1) en 144 (Tozo 2) ondernemers is een uitkering voor levensonderhoud verstrekt. In deze periode deden 55 ondernemers een beroep op het Tozo krediet. Geheel in lijn met de signalen die begin maart 2020 vanuit de overheid kwamen, zijn er ruimhartig uitkeringen voor levensonderhoud en bedrijfskredieten verstrekt. Daarbij is met name uitgegaan van de verklaring van de ondernemer en het moreel appél dat op hen gedaan werd om alleen ondersteuning aan te vragen als dat ook echt nodig was. Binnen het Hogeland is in verhouding een groot aantal ondernemers gevestigd en hun inkomenspositie is gemiddeld minder dan in andere delen van ondernemend Nederland. De coronacrisis raakte deze ondernemers rechtstreeks in hun bestaan.

In het laatste kwartaal van 2020 bleek de verantwoording van de regeling helaas anders en strakker te zijn dan aan het begin werd gepresenteerd door het Rijk. Om de Tozo richting het ministerie van SZW rechtmatig en financieel te kunnen verantwoorden zijn we genoodzaakt om een integraal heronderzoek uit te gaan voeren op alle toekenningen Tozo 1 & 2. Deze heronderzoeken (en de daaruit voortvloeiende herstelacties) zijn essentieel voor zowel de beoordeling van de rechtmatigheid als voor het in aanmerking komen voor vergoeding vanuit het Rijk.

Gebleken is dat in ongeveer **de helft** van alle toekenningen herstel nodig was vanwege een geconstateerde onjuistheid. In de meeste gevallen ging het om inkomsten die alsnog geheel of gedeeltelijk verrekend moesten worden. Een groot deel van de ondernemers had niet uit eigen beweging zijn of haar inkomsten opgegeven. Deze inkomsten kwamen pas bij de heronderzoeken aan het licht. Het gros van de mutaties die voortkomen uit de heronderzoeken heeft dus betrekking op ontvangen inkomen en zal daarmee tot een herziening/beëindiging of terugvordering leiden. Deze herstelwerkzaamheden duren naar verwachting tot medio 2021.

Mantelzorg

Mantelzorgers hebben een steeds belangrijkere rol in de zorg en ondersteuning. Met de invoering van de Wmo 2015 zijn we als gemeente verantwoordelijk geworden voor de ondersteuning en de waardering van mantelzorgers. In de Wmo is vastgelegd dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor een goede ondersteuning van mantelzorgers door middel van algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen. Zo is het aan de gemeente om bijvoorbeeld vervangende zorg aan te bieden en de samenwerking tussen formele en informele zorg te versterken. Doel is dat mantelzorgers op hun eigen wijze en onverplicht zorg kunnen verlenen. Dat is een voorwaarde om overbelasting te voorkomen. Daarnaast geeft de Wmo aan dat gemeenten zorg dienen te dragen voor een jaarlijkse blijk van waardering voor hun mantelzorgers.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» We willen zo veel mogelijk voorkomen dat (jonge) mantelzorgers overbelast raken.	<ul style="list-style-type: none"> • 1009 geregistreerde mantelzorgers bij het Steunpunt Mantelzorg. • Voor de zomer hebben de medewerkers van Mensenwerk Hogeland telefonisch contact gehad met alle 900 bij ons bekende mantelzorgers om te vragen hoe het gaat. • Op de dag van de mantelzorg hebben we bij een aantal mantelzorgers een bloemetje en een cadeaubon afgeleverd bij de deur • We hebben 1009 cadeaubonnen uitgereikt als waardering.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Door de coronacrisis zijn er minder fysieke activiteiten geweest rondom het thema mantelzorg dan normaal. Toch heeft Mensenwerk Hogeland goed vinger aan de pols gehouden door telefonisch contact te zoeken met alle geregistreerde mantelzorgers om te vragen of er ergens hulp nodig was. Ook rond de Dag van de Mantelzorg zijn er geen activiteiten geweest, zoals normaal gesproken het geval is. Wel heeft de jaarlijkse waarderingsactie ruim 100 extra registraties bij het Steunpunt Mantelzorg opgeleverd. We hebben nu ruim 1000 mantelzorgers in beeld, die we actief kunnen informeren en ondersteunen.

Inzet wijkverpleegkundigen

In 2020 hebben we diverse gesprekken met Menzis en zorgaanbieders gehad over hoe we de wijkverpleegkundigen beter kunnen positioneren om de verbinding tussen het sociale en medische domein beter te borgen. In 2021 kunnen we de wijkverpleegkundigen van TSN meer inzetten. Ondertussen bekijken we verder hoe we dit structureel kunnen borgen samen met Menzis.

Statushouders

De dienstverlening aan statushouders vanaf de start bij huisvesting tot aan participatie en integratie in onze gemeente.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt, wat hebben we daarvoor gedaan?</i>
» Alle statushouders participeren binnen de eigen mogelijkheden. Werkplein Ability begeleidt statushouders bij participatie. Het doel hierbij is uitstroom uit de bijstand richting werk of opleiding. Daarbij wordt gekeken naar de eigen mogelijkheden van de statushouder.	<ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben besloten de begeleiding voor statushouders in 2020 en de eerste helft van 2021 op basisniveau voort te zetten. Dit in afwachting van de Wet inburgering die toen naar verwachting halverwege 2021 in zou gaan. Onze capaciteit is daarom afgeschaald. Wij hebben ongeveer de helft (200) van de statushouders redelijk goed in begeleiding. • Door de coronacrisis worden statushouders op afstand begeleid. Dit blijkt erg lastig. We acteren met name op de statushouders die al in beeld zijn en/of die zelf aan de bel trekken. • De werkcoaches zijn goed bereikbaar voor de statushouders. De statushouder weet bij wie hij moet zijn. Door de beperkte capaciteit kunnen we de doelen niet bereiken die we wilden bereiken. Ook corona is hier debet aan. De uitplaatsingen naar werk, opleidingen en werkervaringsplaatsen zijn ook lager dan het jaar hiervoor. • Er is afstemming en betere samenwerking bereikt tussen partijen die met statushouders werken middels het periodieke Breed overleg statushouders.
» Het behalen van de door het Rijk opgelegde taakstelling voor huisvesting van statushouders in gemeente Het Hogeland.	<ul style="list-style-type: none"> • Er is veel inspanning geleverd om aan de gemeente gekoppelde statushouders en hun nareizigers te huisvesten in onze gemeente. De taakstelling is niet volledig behaald als gevolg van problemen met huisvesten door de coronacrisis, moeite met het verkrijgen van voldoende woningen en een tekort aan gekoppelde statushouders. • Er is goed contact met woningcorporaties over huisvesting van statushouders.
» Maatschappelijke begeleiding voor iedere statushouder die in onze gemeente komt wonen.	<ul style="list-style-type: none"> • MJD heeft in 2020 maatschappelijke begeleiding geboden aan statushouders voor de eerste 15 maanden na huisvesting. Dit is gedeeltelijk op afstand gebeurd vanwege de

		<p>coronamaatregelen. De fysieke dienstverlening is in de loop van 2020 weer opgestart conform de maatregelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het Participatieverklaringstraject voor iedere inburgeringsplichtige is uitgevoerd door MJD.
»	Beleid en uitvoering dat voldoet aan de Wet Inburgering 2021.	<ul style="list-style-type: none"> • De verwachte ingangsdatum van de Wet inburgering is uitgesteld naar 1 januari 2022. De voorbereidingen voor implementatie zijn in volle gang.

Vrijwilligerswerkbeleid

De gemeente heeft de wettelijke plicht om vrijwilligerswerkbeleid te formuleren en te laten uitvoeren. Het Wmo-, jeugd- en participatie-, sport-, gezondheids- en cultuurbeleid is zonder vrijwilligers en zonder ondersteuning en/of facilitering van vrijwilligers onmogelijk.

In het Uitvoeringsplan Vrijwilligerswerkbeleid 2019 zijn de organisatie en werkwijze van de steunpunten vrijwilligerswerk in de gemeente beschreven. In 2020 waren er twee locaties: één steunpunt vrijwilligerswerk voor voormalig Bedum, De Marne en Winsum, gehuisvest bij Werkplein in Winsum en één steunpunt Vrijwilligerswerk Eemsmond, gehuisvest in Uithuizen en onderdeel van de Stichting Werk Op Maat.

	<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Vrijwilligerswerkbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Ook in 2020 hebben de twee steunpunten zich beziggehouden met de bemiddeling van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Voor de Week van de eenzaamheid (1-8 oktober) hebben de steunpunten samen met partners in het veld een activiteitenprogramma in elkaar gezet. Er werden diverse activiteiten georganiseerd waar inwoners aan konden deelnemen.

De steunpunten hebben in november en december de vrijwilligerswaardering vormgegeven. 176 organisaties ontvingen een kaart en een kleinigheid voor de meer dan 5000 vrijwilligers.

Tevens zijn er een aantal opties uitgewerkt over hoe de organisatie van de steunpunten vrijwilligerswerk in onze gemeente eruit zou kunnen zien. Op basis hiervan heeft het college medio 2020 besloten de coördinatie en uitvoering van de twee bestaande steunpunten (in Winsum en Uithuizen) vanaf 2021 door Werk op Maat te laten doen. Werk op Maat heeft hiervoor een uitvoeringsplan opgesteld en een subsidieaanvraag gedaan.

Corona gerelateerde activiteiten die niet voorzien waren:

- Tijdens de eerste maanden van de coronacrisis hebben de steunpunten met andere partners in het veld zoveel mogelijk geprobeerd inwoners en organisaties te ondersteunen die extra geraakt werden door de coronacrisis. In juli hebben de steunpunten samen met Mensenwerk Hogeland een bijeenkomst georganiseerd om deze inzet te evalueren.
- De steunpunten hebben verschillende organisaties geadviseerd over de coronamaatregelen en wat deze voor de organisaties betekenen.

Harmonisatie subsidiebeleid

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Op grond van de wet Ahri in een proces van 2 jaar de inhoudelijke verschillen in subsidiebeleid van de voormalige BMW-gemeenten te harmoniseren tot één gemeentelijk subsidiebeleid van Het Hogeland.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het subsidiebeleid is ontwikkeld door uw raad vastgesteld. • De subsidieregelingen van de oude gemeenten zijn geharmoniseerd. Dit heeft geresulteerd in de nota Algemene Subsidieregeling gemeente Het Hogeland. Deze is door ons vastgesteld en ingegaan op 1 januari 2021.

Sociale Teams

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Maatwerk leveren dwars door afzonderlijke wetgevingen heen en inzetten op wat een inwoner daadwerkelijk nodig heeft.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Integrale samenwerking door frequent integraal overleg tussen Wmo, Jeugd, Participatie en Basisondersteuning. Dit blijft volop in ontwikkeling. • Wanneer een casus daarom vraagt en de problematiek van een gezin/inwoner meerdere domeinen bestrijkt, vindt integraal casusoverleg plaats. Dit is vaak het geval bij multiproblematiek, waar zich problemen voordoen op meerdere vlakken. Te denken valt aan opvoedproblemen samen met schuldenproblematiek. De consulenten Jeugd, Wmo en Participatie kijken gezamenlijk wat de totaaloplossing is voor het volledige pallet aan hulpvragen. • Het elkaar weten te vinden op casusniveau gebeurt steeds vaker en wordt vanzelfsprekender. • Een grondiger analyse bij de toegang van Jeugd en Wmo waardoor maximaal wordt ingezet op passende ondersteuning
<p>» Wij bieden ondersteuning aan volwassenen , hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vragen van inwoners die een beroep doen op hulp van de gemeente op het gebied van Wmo en Jeugd worden via het klantcontactcentrum (KCC) naar de toegang van Jeugd en Wmo doorgezet. In overleg met de cliënt wordt besproken waar de hulpvraag (afhankelijk van de zwaarte) opgepakt dient te worden. • Indien de situatie daarom vraagt, wordt er door de consulenten zo kort als mogelijk maar zo lang als nodig regie op de casus gevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Integraal overleg, waaraan alle medewerkers van het Sociaal Team deelnemen, wordt maandelijks gepland.
Elke maand worden (externe) sprekers uitgenodigd, om de deelnemers te informeren over relevante werkwijzen en ontwikkelingen.
- Daarnaast wordt door Wmo, Participatie en Jeugd afzonderlijk geïnvesteerd in werkbezoek om van elkaar te leren, intensiever samen te werken en de onderlinge contacten te verstevigen. Hierdoor wordt de ondersteuning aan de inwoner maximaal gerealiseerd.
- Bij zowel Jeugd als Wmo is de analysefase verder aangepast, met de focus op vergroting van de zelf/samenredzaamheid en eigen regie en waar nodig basisondersteuning en waar noodzakelijk geïndiceerde hulp.
- Om vragen van inwoners (gelijk aan onze visie) goed op te pakken is investering in het uitdragen en in de praktijk brengen van de gedachte van zelf/samenredzaamheid/eigen regie en ondersteunen waar nodig een doorlopend proces.
- Daarnaast is de basisondersteuning verder ontwikkeld en onder de aandacht gebracht om geïndiceerde hulp te voorkomen.

Minimabeleid

Vanaf januari 2020 is het nieuwe Minimabeleid 'Iedereen doet mee in het Hogeland' van kracht. Dit beleid is tot stand gekomen dankzij de intensieve samenwerking met de inwoners, ketenpartners en belangenorganisaties. Het beleid bestaat uit beter op elkaar aansluitende maatregelen waarmee de zelfredzaamheid en de maatschappelijke participatie van inwoners wordt vergroot en de sociaal maatschappelijke positie wordt verbeterd.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Inwoners met een laag inkomen moeten kunnen participeren.	<ul style="list-style-type: none"> • Middels verschillende activiteiten op verschillende terreinen hebben we gezorgd dat inwoners met een laag inkomen zoveel mogelijk kunnen participeren in de samenleving. Denk daarbij aan het kindpakket, het participatiefonds, onze subsidies aan maatschappelijke partners en de pilot 'Gratis Reizen'. • Uit onderzoek is gebleken dat wij een gemiddelde van 7,1 scoren op ons minimabeleid.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Op verschillende terreinen hebben we de volgende acties ondernomen:

- **Kindpakket:** Meer dan 318 unieke gezinnen en 651 unieke kinderen hebben ondersteuning in natura vanuit het kindpakket gekregen. Totaal aantal aanvragen 1877
- **Participatiefonds:** 981 inwoners hebben in 2020 het Participatiefonds aangevraagd. Het bedrag is nu afhankelijk van de woonsituatie en gezinssamenstelling. Er is geen bewijslast meer. De inwoners hebben meer bestedingsvrijheid gekregen om zelf het bedrag aan sociaal-cultureel/participatiebevorderende activiteiten te besteden.
- **Subsidies:** Wij hebben in 2020 alle subsidies conform de vastgestelde begroting aan de maatschappelijke partners verleend.

- **Pilot Gratis Reizen:** Vanaf 1 september 2020 bieden we het Gratis reizen met de Meedoen Pas aan. Inwoners met een laag inkomen en weinig spaargeld kunnen gratis reizen met het OV in het Hogeland en de provincie. Dit geldt voor alle bussen van Qbuzz en de Arriva treinen. 1001 personen hebben tot en met 1 januari 2021 de Meedoen Pas aangevraagd. Hiermee proberen wij mobiliteitsarmoede tegen te gaan.
- **Onderzoek:** Tussen 22 juni en 31 juli 2020 hebben wij een klanttevredenheidsonderzoek naar de minimaregelingen uitgevoerd. Alle 1433 gebruikers van de minimaregelingen hebben wij gevraagd om mee te doen aan het onderzoek. 321 inwoners hebben het onderzoek ingevuld. Het minimabeleid krijgt een 7.1 als gemiddeld cijfer.
- **Folder:** In 2020 hebben we een overzichtelijke folder ontwikkeld met alle minimaregelingen op een rij. De folder hebben wij aan de bijstandsgerechtigden per brief verstuurd. De overige groep van inwoners met een laag inkomen hebben wij geprobeerd om via de sociaal-maatschappelijke partners op de folder te attenderen.

Leerwerkgeving

De gemeente Het Hogeland heeft de ambitie uitgesproken om de infrastructuur van Werkplein Ability meer in te gaan zetten als leerwerkgeving.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» We bieden een veilige en passende werkplek voor degenen die zijn aangewezen op een beschutte werkplek. Ultimo 2020 gaat het om 340 SW-medewerkers en 28 mensen in nieuw Beschut Werk.	<ul style="list-style-type: none"> • 328 SW-medewerkers • 17 mensen in nieuw Beschut Werk
» Wij bieden mensen werk, bieden hen kans zich te ontwikkelen en uit te stromen naar regulier betaald werk. Ambitie is om 100 werkzoekenden in 2020 ontwikkelmogelijkheden te bieden binnen de leerwerkgeving, waarbij 20 werkzoekenden een certificering en/of diploma halen en 60 werkzoekenden uitstromen naar werk.	<ul style="list-style-type: none"> • De eerste stappen naar het omvormen van een productiebedrijf naar een leerwerkgeving is gelukt. We hebben het leerontwikkelcentrum en het opleidingscentrum Noorderhuizen nu naast elkaar zitten. • In 2020 hebben we binnen onze eigen leerwerkgeving 76 werkzoekenden mogen ontwikkelen, daarvan zijn 24 werkzoekenden inmiddels geslaagd voor hun diploma. • 29 mensen zijn inmiddels doorgestroomd naar werk. 12 werkzoekenden stromen door naar het volgende leer niveau of naar een ander traject. 10 werkzoekenden zijn gestopt.
» We ondersteunen de interne organisatie van de gemeente daar waar mogelijk.	<ul style="list-style-type: none"> • Er is veel werk binnen onze gemeentelijke organisatie wat uitgevoerd kan worden door Werkplein Ability. Voorbeelden hiervan zijn post, schoonmaak, catering, inrichting kantoren, etc. Ook kijken we waar we de werknemers van Werkplein Ability kunnen inzetten in andere teams binnen de organisatie.

» Plek bieden aan arbeidsmatige dagbesteding. We maken in 2020 een start met 5 plekken voor arbeidsmatige dagbesteding.	<ul style="list-style-type: none"> • We bieden zelf geen arbeidsmatige dagbesteding aan binnen Werkplein Ability. Andere organisaties binnen onze gemeenten bieden deze wel. Dagbesteding (dus ook arbeidsmatige dagbesteding) is een voorziening vanuit de Wmo.
---	---

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het LeerOntwikkelCentrum (LOC) dat was gevestigd in Wehe-den Hoorn is verplaatst naar Uithuizen. Vlak voor de officiële ingebruikname ontstond er brand in januari 2020. Het LOC en Noorderhuizen konden daardoor maanden niet worden gebruikt. In maart volgde corona. Dat betekende aanpassen en proberen onder de omstandigheden het beste ervan maken. Desondanks hebben 6 deelnemers binnen Noorderhuizen wel hun diploma gehaald in juni.

In april 2020 heeft uw raad ingestemd met de plannen voor de vorming van een Leerwerkbedrijf. In een transformatieperiode van 7 jaar mogen we de publieke infrastructuur van de sociale werkvoorziening omvormen tot een bedrijf voor leren en werken. Daarmee zijn we gestart. We proberen de productie en het leren en werken op een goede manier samen te brengen.

Met het werk op de productieafdelingen in Uithuizen, het werk binnen beheer en onderhoud, het Leerontwikkelcentrum en de opleiding Noorderhuizen in Uithuizen en het Wijkleerbedrijf (samenwerking Alfa, Werkplein/gemeente en de Hoven) in Winsum worden de contouren van het Leerwerkbedrijf al zichtbaar. Praktisch leren krijgt vorm. Op de locatie in Uithuizen zal ook het Werkplein in 2021 een plek krijgen.

Met Vakland Het Hogeland, de in december 2020 toegekende aanvraag door het Nationaal Programma Groningen, komt bovenop de plannen voor het Leerwerkbedrijf nog een hele belangrijke plus. Samen met alle onderwijsinstellingen binnen onze gemeente, ondernemers en andere stakeholders willen we zoveel mogelijk inzetten op ontwikkeling van inwoners inclusief leerlingen uit het Voortgezet Onderwijs via Praktijk- Leer- en Ontwikkelcentra. Hiervoor zijn drie plaatsen aangewezen (Warffum, Winsum en Uithuizen) voor de vakgebieden Bouw en Techniek, ICT en innovatie, Zorg en Dienstverlening, Groen, Horeca en Toerisme. Deze vakgebieden sluiten goed aan bij de kansen in dit gebied. In de plannen wordt wel uitgegaan van drie PLOC's, maar uitgangspunt is ook dat de hele regio fungeert als schoolklas en als praktijkplek.

Naast het leren en ontwikkelen van mensen zorgen we ook voor voldoende en passend werk voor medewerkers binnen onze beschutte werkomgeving. Ondanks de coronacrisis beschikten we in 2020 over meer dan voldoende werk en zijn ook de eerste prognoses voor 2021 gunstig.

Inclusief werkgeverschap (en diversiteit)

In het collegeprogramma hebben we inclusief werkgeverschap en diversiteitsbeleid als doelstelling opgenomen. We willen het inclusieve werkgeverschap en diversiteitsbeleid nog verder uitwerken. De gemeente Het Hogeland is deels al een inclusief werkgever, doordat de SW-medewerkers collega's zijn in de nieuwe gemeente Het Hogeland. Een deel van onze SW- collega's werkt samen met de ambtelijke collega's. Bij het team Beheer en Onderhoud werken ambtelijke collega's samen met de sector Groen aan de beeldkwaliteit van ons gemeentelijk gebied. We ondersteunen sommige SW-medewerkers die iets meer begeleiding nodig hebben. Extra ondersteuning, begeleiding en jobcoaching wordt dan vanuit het thuishet team van Werkplein Ability georganiseerd. Ook verricht een aantal van onze SW-collega's diensten voor onze eigen interne gemeentelijke organisatie, zoals post, catering en schoonmaak. We werken ook aan het uitbreiden van afspraakbanen binnen onze eigen organisatie. In het collegeprogramma is het onderwerp van 'inclusief werkgeverschap en diversiteitsbeleid' als doelstelling opgenomen. In 2020 is een denktank (met 6 collega's van Werkplein Ability en vanuit HRM) gevormd

om het onderwerp 'inclusief werkgeverschap en diversiteitsbeleid' verder op de kaart te zetten binnen de gemeentelijke organisatie breed. Op basis van gesprekken met 10 teamcoaches en de directie zijn een 6-tal aanvullende acties vastgesteld, die in het jaar 2021 verder worden uitgewerkt. Deze acties zijn gericht op het stimuleren van bewustwording over inclusief werkgeverschap en diversiteitsbeleid, bijvoorbeeld door het organiseren van themabijeenkomsten intern. Het onderwerp van inclusief werkgeverschap is ook onderdeel van het bredere Lokale Inclusiebeleid Het Hogeland 2020-2022, dat vast is gesteld door uw raad op 17 juni 2020. In 2021 wordt verder uitwerking gegeven aan het bredere lokale inclusiebeleid. In 2020 is al gestart met een netwerkgroep van jonge ambtenaren (tot 35 jaar) binnen de gemeentelijke organisatie van Het Hogeland.

Werkplein Ability voert de sociale werkvoorziening uit. In 2020 werkten er 328 SW-medewerkers. Het aantal SW-medewerkers loopt jaarlijks terug door natuurlijke uitstroom. De gemeente is ook verplicht om jaarlijks een aantal plekken beschut werk en afspraakbanen te realiseren. In 2020 zijn in totaal 17 plekken beschut werk en 19 afspraakbanen gerealiseerd. De taakstelling van 29 plekken voor beschut werk is niet gehaald, omdat er te weinig indicaties zijn afgegeven door het UWV.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
Onze ambitie is om de komende jaren plus minus 10 fte aan vacatures in te vullen door mensen uit de doelgroep voor inclusief werkgeverschap.	Er worden afspraakbanen en plekken beschut werk gerealiseerd. Er zijn minder plekken beschut werk gerealiseerd dan de verplichte taakstelling, doordat er minder indicaties zijn afgegeven door het UWV.
Bij vacatures en nieuwe taken gericht kijken naar invulling door personen uit de doelgroep voor inclusief werkgeverschap.	Vanuit de denktank is aandacht voor 'inclusie en diversiteit' binnen het wervings- en selectiebeleid. Vanuit de personele taakstelling is ook aandacht voor invulling van vacatures door middel van medewerkers uit de doelgroep voor inclusief werkgeverschap.
Voldoen aan de kwaliteitsnormen.	Vanuit het plan Leerwerkbedrijf Werkplein Ability 2019-2026 wordt verder ingezet op jobcoaching voor begeleiding op werkvloer. Ook hebben we in 2020 met de hulp van een subsidie (100.000 Euro) van de provincie Groningen onder andere een jobcoach kunnen opleiden (5.000 Euro) specifiek voor de doelgroep statushouders (project Talen naar Werk).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2020 is een denktank (met 6 collega's van Werkplein Ability en vanuit HRM) gevormd om het onderwerp 'inclusief werkgeverschap en diversiteitsbeleid' verder op de kaart te zetten binnen de gemeentelijke organisatie breed. Op basis van gesprekken met 10 teamcoaches en de directie zijn een 6-tal aanvullende acties vastgesteld, die in het jaar 2021 verder worden uitgewerkt. Deze acties zijn gericht op het stimuleren van bewustwording over inclusief werkgeverschap en diversiteitsbeleid, bijvoorbeeld door het organiseren van themabijeenkomsten intern. Het onderwerp van inclusief werkgeverschap is ook onderdeel van het bredere Lokale Inclusiebeleid Het Hogeland 2020-2022, dat vast is gesteld door uw raad op 17 juni 2020. In 2021 wordt verder uitwerking gegeven aan het bredere lokale inclusiebeleid. In 2020 is al gestart met een netwerkgroep van jonge ambtenaren (tot 35 jaar) binnen de gemeentelijke organisatie van Het Hogeland.

Werkplein Ability voert de sociale werkvoorziening uit. In 2020 werkten er 328 SW-medewerkers. Het aantal SW-medewerkers loopt jaarlijks terug door natuurlijke uitstroom. De gemeente is ook verplicht om jaarlijks een aantal plekken beschut werk en afspraakbanen te realiseren. In 2020 zijn in totaal 17 plekken beschut werk en 19 afspraakbanen gerealiseerd. De taakstelling van 29 plekken voor beschut werk is niet gehaald, omdat er te weinig indicaties zijn afgegeven door het UWV.

Werkgeversdienstverlening

Door de economie situatie en de veranderde doelgroep in ons bestand, is het binnenhalen van vacatures en het vervolgens plaatsen van werkzoekenden onvoldoende voor het behalen van resultaat (matching moeilijker). Kandidaten moeten meer worden voorbereid en hebben meer begeleiding nodig en werkgevers hebben meer ondersteuning voor het invullen van werkplekken. Dat vraagt om andere accenten in onze dienstverlening. Daarnaast is, door de veranderende doelgroepen, meer behoefte aan gespecialiseerde dienstverlening. Tenslotte is het stimuleren van sociaal ondernemerschap goed voor het plaatsen van meer kandidaten uit de gemeentelijke doelgroep.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Werkgevers faciliteren en ontzorgen	<ul style="list-style-type: none"> • We adviseren werkgevers bij het geschikt maken van functies als het gaat om kandidaten vanuit het doelgroepregister. • We zetten loonkostensubsidie in waar mogelijk. • Mensen die lange tijd uit het arbeidsproces zijn, psychische problematiek hebben en statushouders hebben een grote behoefte aan inzet van jobcoaching. We proberen hier zoveel mogelijk op in te zetten om langdurige plaatsingen te realiseren. • Grote bijeenkomsten hebben we door corona niet kunnen organiseren. We proberen daar waar mogelijk digitale bijeenkomsten in te zetten.
»	Samenwerking arbeidsmarktregio versterken	<ul style="list-style-type: none"> • Door de samenwerking in de arbeidsmarktregio is er een goede verdeling gekomen in de verdeling van de grote werkgevers. De verdeling is gemaakt op branches en de werkgever heeft 1 aanspreekpunt vanuit de arbeidsmarktregio. • De ontwikkeling van digitale werkgeversbijeenkomsten op diverse onderdelen is gestart. • We zetten binnen de arbeidsmarktregio gezamenlijk jobcoaches in.
»	Sociaal ondernemen stimuleren	<ul style="list-style-type: none"> • We koesteren bestaande structuren en kijken waar de kansen en mogelijkheden liggen. We kijken zoveel mogelijk vanuit de kandidaat. Het risico bij nieuwe initiatieven opzetten is dat we er geen kandidaten voor kunnen vinden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Wij zetten vooral in op ontwikkeling om de vraag en het aanbod goed bij elkaar te krijgen. We willen echter ook de werkgever goed kunnen bedienen. Daarom is de inzet op de regionale samenwerking van de werkgeversdienstverlening binnen de Arbeidsmarktregio Werk in Zicht erg belangrijk. Aan de ene kant zorg je dat de werkgever 1 aanspreekpunt heeft, aan de andere kant kun je sneller de vacatures invullen.

Begeleiding werkzoekenden

De begeleiding van de huidige doelgroep kan niet alleen maar bestaan uit het stimuleren van de zelfredzaamheid. Er is op meer terreinen ondersteuning nodig voor het halen van resultaat, zowel in het voortraject als na de plaatsing bij werkgevers. Het versterken van de competenties en vaardigheden in het voortraject en waar mogelijk certificeren, meer vakgerichte opleidingen en het begeleiden op de werkvloer door jobcoaches.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Extra scholen en certificeren van werkzoekenden in relevante beroepsrichtingen.	<ul style="list-style-type: none"> • We bieden nu opleidingen op locatieniveau 1 en 2 (Bouw en Techniek, Zorg en Dienstverlening). • We hebben een partij gevonden die naar alle tevredenheid de VCA-examinering voor andere talen in zet. • We zijn gestart met Praktijkleren. Dit gaat helemaal ingebed worden in het Leer & OntwikkelCentrum.
»	Meer op doelgroep gerichte dienstverlening.	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben nu een iets grotere inzet van jobcoaches. De ontwikkeling hierin (omscholing van werkcoaches naar gecertificeerde jobcoaches) wordt in 2021 verder uitgerold.
»	Inzetten op parttime ondernemers	<ul style="list-style-type: none"> • We ondersteunen parttime ondernemers gericht op meer omzet of volledig ondernemerschap.
»	Beter scoren dan benchmark-cijfers (Divosa/Stimulansz)	<ul style="list-style-type: none"> • We scoren 4% hoger dan het landelijk gemiddelde op uitstroom. • 40% daarvan stroomt uit naar werk. • 5% stroomt uit naar school. • 17% werkt parttime. • 8% van de bijstandspopulatie werkt met een loonkostensubsidie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We zijn gestart met het omzetten van Werkplein Ability als SW-bedrijf naar een Leerontwikkelomgeving. Hierdoor kunnen we nu al meer inzetten op de opleidingen die we in 2020 uitgebreid hebben qua niveau. Daarnaast is de inzet op de ontwikkeling van het huidige personeel gestart. Ook hier zullen we in 2021 mee door moeten.

De corona heeft ons in de begeleiding van de werkzoekenden wel erg belemmerd. Het niet fysiek kunnen spreken van werkzoekenden belemmert de voortgang in het zoeken naar werk. Daarnaast waren er minder vacatures beschikbaar. Ook de inwoners die deel konden nemen aan onze trajecten

waren minder dan voorheen omdat we rekening moesten houden met de coronamaatregelen. Ondanks deze belemmeringen hebben we landelijk beter gescoord dan de benchmark-cijfers.

Binnen de arbeidsmarktregio Werk in Zicht werken we samen op verschillende onderwerpen, zoals werkgeversdienstverlening, aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt en het 1000-banenplan.

Het 1000-banenplan biedt opleidingsmogelijkheden voor werkzoekenden voor werk dat gerelateerd is aan het aardbevingsgebied en te maken heeft met herstel van aardbevings schade en versterking. Het doel is om meer dan 1000 banen te realiseren. Een baan wordt pas meegeteld als iemand meer dan een half jaar de baan vervuld. Noorderhuizen is één van de opleidingen van het 1000-banenplan. Eind 2020 stond de teller op 945 gerealiseerde banen en het project loopt nog door in 2021.

Begeleiding Participatie

Niet iedereen met een uitkering is in staat om te worden begeleid naar werk. Daar waar mogelijk worden mensen ondersteund in hun verdere ontwikkeling. Mensen zijn niet statisch, de omgeving is niet statisch en de economie is niet statisch. Dat is de afgelopen periode ook gebleken. Iemand waarvan 3 jaar geleden werd ingeschat dat hij/zij geen kans op werk had, heeft nu andere kansen. Het blijven kennen van de mensen en hen daar waar mogelijk ondersteunen in hun ontwikkeling is nodig. Omdat ongeveer 1/3e deel van de mensen met een uitkering uitstroomt en er een nieuwe groep binnenkomt, blijft het in beeld houden van de mensen een continu proces. Het verder ontwikkelen van mensen vraagt samenwerking tussen de verschillende partijen werkzaam in het sociaal domein en daarbuiten. Het gaat niet alleen om ontwikkelen van mensen, maar ook op ondersteuning op andere leefgebieden, zoals gezondheid, opvang en schuldhulpverlening. En wat heel belangrijk is, het inkomen (de uitkering en aanvullende regelingen), moet goed geregeld zijn. En goed geregeld wil zeggen: Degenen die er recht op hebben, ontvangen de uitkering zonder problemen en tijdig

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Alle mensen met een uitkering zijn in beeld.	<ul style="list-style-type: none"> • Veel inwoners zijn ultimo 2020 in beeld, maar niet allemaal. Enerzijds heeft dit te maken met corona, anderzijds met veel ziekte binnen het team Participatie/Inkomen.
»	Samenwerking in sociaal domein optimaliseren	<ul style="list-style-type: none"> • De samenwerking binnen het domein is in 2020 meer verstevigd. Enerzijds doordat ambtelijk beter de verbinding is gevonden en kennis is genomen van elkaars taakgebieden. Anderzijds door consequenter integraal samen te werken, via voornamelijk integrale (casus)overleggen. Men wist elkaar te vinden waar nodig.
»	Uitkering is geregeld.	<ul style="list-style-type: none"> • In 2020 is de basis op orde, dat wil zeggen; het primaire proces, de uitkering voor levensonderhoud is tijdig en correct toegekend. Wijzigingen in woon- of leefsituatie zijn adequaat opgepakt en doorgevoerd. Daarbij is, indien dat nodig was, maatwerk toegepast. Dit is gedurende het hele jaar - dat grotendeels werd gekenmerkt door maatregelen i.h.k.v. corona het geval geweest.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Met de huidige formatie bleek het (zowel met als zonder coronamaatregelen en ziekte) erg lastig om iedere inwoner dit jaar per jaar te spreken en een goed beeld te krijgen van diens (on)mogelijkheden. Doordat er vanaf maart 2020 met name is thuisgewerkt, is het lastig gebleken om echt in gesprek te komen met de inwoner. Daarvoor is een fysieke afspraak essentieel. Daarnaast bleek het grootste deel van de beschikbare tijd nodig voor de uitvoering van wettelijke taken; het toekennen en onderhouden van bijstandsuitkeringen, bijzondere bijstand en minimabeleid.

In het kader van de samenwerking zorgde corona voor vertraging, doordat er met name werd thuisgewerkt en op afstand (digitaal) werd vergaderd. Afstand zorgt niet voor een betere samenwerking als we elkaar nog niet zo goed kennen. Dat gold zowel intern binnen onze eigen organisatie, als ook voor de samenwerking met externe partners.

Corona heeft er ook voor gezorgd dat de benodigde wijzigingen in de organisatie van het werk zijn doorgevoerd. Het heeft echter ook gezorgd voor vertragingen in het verder optimaliseren van werkprocessen; zo zijn er nog geen vorderingen gemaakt m.b.t. het digitaliseren van aanvragen of het doorgeven van wijzigingen.

Huishoudelijke ondersteuning

COVID-19 heeft uiteraard ook gevolgen gehad op de huishoudelijke ondersteuning. Bij huishoudelijke ondersteuning gaat om taken die vaak tijdelijk uitstel dulden, maar niet voor langere tijd. Zeker in de eerste fase van COVID-19 heeft een aantal cliënten tijdelijk afgezien van het benutten van de indicatie of is hulp, in overleg met de cliënt, op aangepaste wijze voortgezet. De huishoudelijke ondersteuning die niet is uitgevoerd als gevolg van Covid-19 is conform landelijke afspraken gecompenseerd aan de aanbieders.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Continuïteit van de inzet van huishoudelijke ondersteuning, ook in de zomerperiode.	<ul style="list-style-type: none"> • Ondanks COVID-19 zijn we erin geslaagd om de huishoudelijke ondersteuning in hoge mate te continueren. De aanbieders hebben in een aantal gevallen op aangepaste wijze hun taken uitgevoerd. In een beperkt aantal gevallen is de hulp op verzoek van cliënten opgeschort. • We zijn er nog niet in geslaagd om het personeelsbestand uit te breiden. Met een vierde aanbieder van huishoudelijke ondersteuning is wel het aanbod uitgebreid. In 2021 zal een nieuwe aanbesteding huishoudelijke ondersteuning worden uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Tezamen met de gemeente Eemsdelta, Factum (contractbeheer) en de aanbieders is periodiek overleg gevoerd om zorg te dragen voor continuïteit van passende ondersteuning aan cliënten. Om dit mogelijk te maken is tevens overleg gevoerd met de VNG en VWS in het kader van financiële en praktische ondersteuning (hygiënemaatregelen) ten behoeve van de aanbieders en hun personeel.

Hulpmiddelen en trapliften

Ook in dit deel van de Wmo zullen we de komende jaren sterker de effecten van de wetwijzigingen ervaren. De verwachting is dat een toenemend beroep op duurdere middelen bijstelling van de contracten vraagt. De uitgaven voor voorzieningen zullen daardoor stijgen. Binnen dit deel van de uitvoering van de Wmo bestaan feitelijk geen sturingsmogelijkheden. Tezamen met de leveranciers houden we de ontwikkelingen in de gaten. Het is en blijft noodzaak om VWS en VNG te informeren over de concrete gevolgen van landelijke ontwikkelingen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Metten effecten wetwijzigingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Voor de uitfasering van Wlz-hulpmiddelen zijn afspraken gemaakt met de leverancier. Deze afspraken worden in 2021 geëffectueerd. • De vraag naar complexe hulpmiddelen neemt steeds verder toe. In 2020 zijn de eerste overleggen gevoerd met betrekking tot de prijsstelling van huurmiddelen. Als gevolg van Covid-19 zijn de gesprekken opgeschort. Deze zijn hervat in het eerste kwartaal van 2021. • Het aantal trapliften dat "uitstaat" in de gemeente is verder toegenomen. Ook zijn er afspraken gemaakt met een tweede leverancier voor het plaatsen van liften voor zeer zware gebruikers. • In 2020 hebben we vanuit onze gemeente opnieuw aandacht gevraagd aan zowel VNG als VWS voor wat betreft de gevolgen van de wetwijzigingen en vergrijzing in onze gemeente. Wij blijven aandacht vragen voor de financiële consequenties voor onze gemeente.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Zoals aangeven bemerken we de effecten van landelijk beleid in de gemeente. We hebben aandacht gevraagd voor de effecten van het landelijk beleid bij de VNG en bij VWS. Daarnaast zoeken we lokaal en regionaal oplossingen met het Zorgkantoor maar ook met onze leveranciers van hulpmiddelen om gezamenlijk de dienstverlening aan te passen op nieuwe ontwikkelingen en tegelijkertijd de kosten voor alle betrokken partijen zo laag mogelijk te houden.

Publiek vervoer

De gemeente Het Hogeland maakt onderdeel uit van Publiek Vervoer Groningen Drenthe. Vanuit deze samenwerking, maar ook op eigen titel participeren we actief in diverse regionale en landelijke overleggen om het vervoer en de doorontwikkeling, het gebruik en de toegankelijkheid daarvan in onze gemeente te bevorderen en ten tijde van deze crisis te behouden.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt</i>
»	De verbetering van vervoer door het "verslimmen" van vervoerstromen.	<ul style="list-style-type: none"> • In 2020 is na een aanbesteding de MaaS-pilot gegund aan Arriva. MaaS biedt mogelijkheden voor het combineren van vervoerstromen in ketenreizen. De mobiliteit

		van onze inwoners wordt hierdoor bevorderd. Op termijn biedt MaaS mogelijkheden om de kosten van vervoer in het kader van de Wmo te beperken.
»	Het bevorderen van de integratie van vervoerstromen.	<ul style="list-style-type: none"> Als gevolg van COVID-19 zijn trajecten gericht op het bevorderen van integratie van vervoerstromen aangehouden.
»	Aansluiting bij de provinciale en landelijke werkgroepen ter bevordering van vervoer in het ruraal gebied.	<ul style="list-style-type: none"> In 2020 hebben we actief bijgedragen aan het opzetten van een landelijke werkgroep van opdrachtgevers doelgroepenvervoer. De werkgroep dient als aanspreekpunt voor ministeries, KNV en opdrachtnemers. Daarnaast zijn we nog altijd actief in diverse overlegstructuren gericht op de verbetering en het behoud van goede mobiliteit in ruraal gebied.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Door de beperkende maatregelen in het vervoer is vooral aandacht besteed aan de continuïteit van het vervoersysteem (Hub-taxi, leerlingenvervoer en Wmo-vervoer). Landelijk hebben wij bijgedragen aan ondersteunende maatregelen voor de vervoerder waar het gaat om compensatie van zowel vermindering van het aantal ritten alsmede het verlies van eigen bijdragen (compensatie omzetzerving). Als gevolg van deze inzet hebben we onze lokaal gecontracteerde vervoerder UVO-actief kunnen ondersteunen.

E-health

In het kader van de bevordering van leefbaarheid in ruraal gebied is in 2019 een verkennend overleg gevoerd met VWS. In het najaar van 2019 is een verdere verkenning gedaan met onder andere de provincie, Menzis (Zorgverzekeraar en Zorgkantoor) en diverse maatschappelijke partners naar de mogelijkheden van de toepassing van E-oplossingen in het landelijk gebied. Het kan hierbij gaan om toepassing van domotica, maar ook om verbindingen met huisartsen, behandelaars en andere zorgverleners.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
»	Bevorderen van leefbaarheid en vermindering zorgdruk.	<ul style="list-style-type: none"> In 2020 zijn de eerste verkennende gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de ziekenhuizen in de Provincie Groningen. Deze gesprekken worden medio 2021 hervat. In de aanbesteding voor Begeleiding en Ondersteuning is E-health als onderdeel van trajecten opgenomen In 2020 is gezocht naar mogelijkheden voor externe financiering. Dat heeft in 2020 geen resultaat opgeleverd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2020 zijn verdere stappen gezet in het E-health traject. Als gevolg van de beperkingen die in 2020 golden, is de verdere concretiseringslag helaas niet gemaakt. We zien wel dat aanbieders van ondersteuning en begeleiding meer gebruik hebben gemaakt van E-toepassingen dan de jaren voorafgaand. Hierdoor is er buiten de gemeentelijke inzet om een soort natuurlijk proces ontstaan van omarming van E-toepassingen in zorg en welzijn. Dit maakt het vervolgtraject gericht op E-health in onze gemeente eenvoudiger. Het gaat om de stimulerende rol van de gemeente om E-toepassingen te bevorderen.

Schuldhelpverlening

De professionele schuldhelpverlening voor inwoners van onze gemeente wordt uitgevoerd door de Volkskredietbank in Appingedam (VKB) en de gemeentelijke kredietbank in Groningen (GKB).

Beide kredietbanken zagen in 2020 het aantal aanmeldingen van nieuwe klanten teruglopen, wat tevens het landelijk beeld was. Door de coronamaatregelen is het kantoor van de VKB in Appingedam in maart 2020 gesloten. De dienstverlening vond op afstand plaats. In de loop van het jaar is de dienstverlening aan kwetsbare inwoners weer op locatie aangeboden.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Professionele schuldhelpverlening voor alle inwoners met problematische schulden in de gemeente Het Hogeland.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In 2020 is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van de professionele schuldhelpverlening. Sinds de gemeentelijke herindeling kunnen de inwoners van de gemeente Het Hogeland gebruik maken van zowel de Volkskredietbank in Appingedam (VKB) als de gemeentelijke kredietbank in Groningen (GKB). Met beide partijen zijn ambtelijk en bestuurlijk gesprekken gevoerd over de toekomst. Daarbij zijn de volgende opties onderzocht: alleen inzet van de VKB, alleen inzet GKB, inzet beide kredietbanken en uitvoering schuldhelpverlening door de gemeente zelf. Omwille van de dienstverlening aan inwoners in relatie tot de kosten, is door het college besloten om met beide kredietbanken door te gaan. • In 2020 is gestart met de aanpassing van de beleidsplannen op grond van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening. Met ingang van 1 januari 2021 is de wet gewijzigd en is de vroegsignalering een verplichting geworden voor de gemeenten. Deze verplichting is uitgewerkt in de kadernota Schuldhelpverlening 2020 en het beleidsplan Schuldhelpverlening 2021-2025.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Vanwege corona zijn de spreekkamers corona-proof ingericht, medewerkers voorzien van hygiënemiddelen en er zijn duidelijke werkinstructies opgesteld hoe te handelen bij de ontvangst van een klant met eventueel een begeleider. Kantoorbezoeken zijn altijd uitsluitend op afspraak, de klant (en begeleider) ontvangt een duidelijke afsprakenbrief met daarin de coronamaatregelen zoals deze

gelden tijdens het bezoek. Er wordt altijd naar de actuele situatie vanuit de rijksoverheid verwezen. Dezelfde werkwijze geldt voor de GKB in Groningen.

In 2020 heeft de raad de kadernota Schuldhulpverlening Het Hogeland 2020 vastgesteld. Hierin zijn de kaders opgenomen voor het nieuwe beleid Schuldhulpverlening 2021 -2025. Een belangrijke aanleiding voor het beleidsplan is de wettelijke plicht voor gemeenten op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening om de in een vroegtijdig stadium hulp te bieden bij dreigende problematische schulden.

Plan Van Aanpak Jeugdhulp

In de afgelopen jaren zijn de jeugdhulpte korten flink opgelopen. Er is een Plan van Aanpak opgesteld waarin maatregelen staan beschreven die ertoe moeten leiden dat jeugdhulp efficiënter en goedkoper georganiseerd wordt, maar die ook de kwaliteit van zorg voor onze inwoners blijft garanderen om zo de transformatiedoelstellingen (de doelstellingen uit de Jeugdwet) te realiseren.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Het verminderen van huisartsenverwijzingen naar specialistische jeugdhulp.	<ul style="list-style-type: none"> Om het aantal huisartsverwijzingen te verminderen, zijn er Ondersteuners Jeugd en Gezin gekoppeld aan diverse huisartspraktijken.
»	Aanvullende preventieve activiteiten, tegengaan gevolgen complexe echtscheidingen en onderwijszorgarrangementen ontwikkelen, met als doel snellere signalering en waar mogelijk afschaling van jeugdhulpproblematiek.	<ul style="list-style-type: none"> Er zijn onderzoeken gedaan, subsidies verstrekt en stappen gezet om onderwijszorgarrangementen te ontwikkelen en jeugdzorg mogelijk te kunnen afschalen. Specifieke acties staan onder deze tabel beschreven.
»	Jongeren met lichte begeleiding naar zelfredzaamheid een mogelijkheid bieden zich te vestigen in onze gemeente.	<ul style="list-style-type: none"> Voorbereidingen afgerond om pilot woon-leer-werktraject te starten. Doel van de pilot is om jongeren die nu (oneigenlijk) in intramuraal voorzieningen zitten een lichter aanbod te geven dat beter bij hen past en te voorkomen dat ze te zware zorg ontvangen.
»	Vergroten lokaal aanbod gezinsgetrouwe opvoedsituaties, om jongeren zo thuis nabij mogelijk op te laten groeien.	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkeling is tijdelijk stopgezet, omdat dit een relatie kan hebben met stijging verblijfskosten.
»	Nieuwe, meer integrale oplossingen.	<ul style="list-style-type: none"> Er zou in 2020 een onderzoek plaatsvinden naar gezinnen met veel jeugdhulp. Vervolgens zou met deze gezinnen gekeken worden of hun doelen ook met minder jeugdhulp bereikt kunnen worden. Het onderzoek heeft vertraging opgelopen van ongeveer ¾ jaar. Eind 2020 is er een begin gemaakt met de planvorming van dit project.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Om het aantal huisartsverwijzingen naar de specialistische jeugdhulp te verminderen, zijn vanaf 2017 aan vier huisartsenpraktijken Ondersteuners Jeugd en Gezin (OJG'ers) gekoppeld. In 2020 is een aanbesteding uitgevoerd om de OJG'ers uit te breiden naar andere geïnteresseerde huisartsenpraktijken in onze gemeente. Eind 2020 zijn de nieuwe OJG'ers gestart. Aan 13 van de 15 huisartsen is nu een OJG'er van Molendrift of Accare gekoppeld.

In het kader van aanvullende preventieve activiteiten, snellere signalering en afschaling van de jeugdhulpproblematiek hebben we verschillende acties uitgevoerd:

- Het onderzoek naar gestegen ambulante uitgaven is afgerond en aanbevelingen zijn opgevolgd.
- Er is een eenmalige subsidie verstrekt aan het HHC Uithuizen om een interne rebound te starten. Doel hiervan was onder meer om verzuim tegen te gaan. Mede door de interne rebound is de ondersteuningsstructuur in het onderwijs doorontwikkeld. Dit heeft onder meer geleid tot het inzetten van schoolmaatschappelijk werkers.
- Het project Home-Start van Humanitas, lichte gezinsbegeleiding door vrijwilligers, is in de tweede helft van 2020 gestart.
- Met ingang van 1 oktober 2020 is 1 fte extra gezinsondersteuning ingekocht bij MEE voor mensen met een lichte verstandelijke beperking.
- Gesprekken gevoerd om fysiek of digitaal echtscheidingsloket op te starten (planfase)
- In 2020 is contact gezocht met aanbieders van thuiszorg die samen met het sociaal team van de gemeente de gezinsverzorging ++ willen ontwikkelen en uitvoeren. In de eerste helft van 2021 wordt de aanbestedingsprocedure gestart en afgerond.

Transformatie jeugdhulp regio Groningen

Naast de verschillende maatregelen die we lokaal nemen, werken we met andere Groninger gemeenten en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) samen om de tekorten terug te dringen en om de transformatiedoelstellingen te bereiken. Voor de jeugdhulpregio Groningen is € 3,6 miljoen beschikbaar vanuit het Transformatiefonds die het Rijk beschikbaar heeft gesteld. Maatregelen uit ons lokale Plan van Aanpak zijn waar mogelijk gekoppeld aan projecten binnen dit Transformatiefonds. Voorbeelden hiervan zijn de Pilot woon-leer-werktraject, de gesprekken over een echtscheidingsloket en het starten van de pilot Gezinsverzorgende ++.

Inkoop jeugdhulp

Inkoop jeugdhulp regulier

De gemeente is verantwoordelijk voor ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen. De inkoop van een groot deel van jeugdhulp heeft de gemeente gemandateerd aan de RIGG. De RIGG koopt voor de gemeenten jeugdhulp in via de zogeheten Open House model. Dit model is geen aanbesteding maar een inkoopmodel waarbij iedere jeugdhulpaanbieder kan toetreden, die zich ertoe verbindt om de betrokken diensten te leveren tegen vooraf vastgestelde voorwaarden en kwaliteitseisen. De RIGG sluit een overeenkomst met elke jeugdhulpaanbieder die voldoet aan en akkoord gaat met de door de RIGG gestelde eisen en voorwaarden.

Toekomstige inkoop jeugdhulp

In 2020 is gestart met het proces om te komen tot een nieuw inkoop- en bekostigingsmodel. Eén van de eerste stappen was het antwoord geven op de vraag wat in onze gemeente geprioriteerde doelen zijn en welke interventies nodig zijn om deze doelen te behalen. In juni 2020 heeft het college dit vastgesteld in de notitie 'Inkoop Jeugdhulp'. Hierin is beschreven wat de verwachte meerwaarde is om lichte vormen van jeugdhulp zelf in te kopen. Dit sluit aan bij de uitkomsten van het onderzoek naar de toegenomen uitgaven aan ambulante begeleiding dat begin 2020 is afgerond. Hierin werd onder meer geconcludeerd dat er onvoldoende mogelijkheden zijn in het voorliggend veld om laagdrempelige en

kortdurende ondersteuning in te zetten. Mede op basis van dit advies zijn de beheersmaatregelen opgesteld om te investeren in algemene voorzieningen, preventie en vormen van jeugdhulp op scholen.

De Groninger gemeenten delen dat de inkoop van lichte vormen van jeugdhulp door elke gemeente zelf georganiseerd wordt en dat hoog specialistische hulp gezamenlijk wordt ingekocht. Over de manier van inkopen van midden-specialistische jeugdhulp verschillen gemeenten van mening. Een zogeheten hybride model (een combinatie van twee inkoopvormen) kan hierbij uitkomst bieden. In het najaar 2020 is gestart om aan de wensen van de verschillende gemeenten tegemoet te komen. Aandachtspunten hierbij zijn de effecten van het hybride model op het zorglandschap (vershraling in de regio), de samenwerking, de financiën en de juridische aspecten en de relatie met de Norm voor Opdrachtgeverschap (zie de paragraaf hieronder).

Vorbereidingen Norm voor Opdrachtgeverschap

Gemeenten hebben in VNG verband in juni 2020 een resolutie Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) vastgesteld voor zowel Jeugd als Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Gemeenten erkennen hiermee dat op onderdelen regionale en bovenregionale samenwerking essentieel is voor:

- De beschikbaarheid van de benodigde zorgfuncties
- Een zorgvuldige transformatie van het zorglandschap
- Verminderde bureaucratie

Met de NvO maken gemeenten afspraken binnen de jeugd en Beschermd Wonen regio en leggen deze samenwerking duurzaam vast. De afspraken in het kader van de NvO geven daarmee op langere termijn richting aan wat de partijen in een regio samen doen en hoe dit lokaal en bovenregionaal is verbonden.

Vanwege de verschillende startposities van Jeugd en Beschermd Wonen is er voor beiden een apart implementatietraject ingezet. Eén van de onderdelen van NvO is het opstellen van een regiovisie. Voor jeugd geldt dat de Groninger gemeenten in 2020 zijn begonnen met de voorbereidingen hiervan. De regiovisie wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de raden. Voor Beschermd Wonen geldt dat die regiovisie er al is.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Voldoende beschikbare jeugdzorg in onze regio.	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben de RIGG input gegeven om de juiste jeugdzorg voor onze inwoners in te kopen. • We hebben hierbij samengewerkt met de andere Groninger gemeenten. • De Groninger gemeenten en de regionale zorgaanbieders hebben samengewerkt om in onze regio voldoende hoog gespecialiseerde zorg beschikbaar te houden.

Transformatie in de WMO

Verbeteren en uitbreiden van algemene voorzieningen in Het Hogeland.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Stimuleren van onderling contact.	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben een coördinator Informele Zorg aangetrokken die o.a. steeds meer thuishamers ontwikkelt in verschillende dorpen. • Continueren van de thuishamers op verschillende locaties, waaronder

		<p>Uithuizermeeden, Winsum, Ulrum, Den Andel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ook zijn er nieuwe thuishamer initiatieven onderzocht, waaronder in Lauwersoog en Bedum. Er is een flyer ontwikkeld voor de thuishamers. • Door corona is een aantal activiteiten bij de thuishamers uitgesteld.
»	Preventie en het verminderen van het gebruik van maatwerkvoorzieningen.	<ul style="list-style-type: none"> • In het project transformatie in het sociaal domein zijn verschillende richtingen onderzocht.
»	Het vergroten van de samenwerking tussen de organisaties.	<ul style="list-style-type: none"> • Het up-to-date houden van de sociale kaart. Dit is een hulpmiddel voor indicatie en hulpverlening van o.a. de sociale teams. In 2020 is de kaart verder aangevuld en doorontwikkeld voor de algemene voorzieningen, Wmo, jeugd en beschermd wonen.
»	Wijkverpleegkundigen inzetten op de verbinding medisch en sociaal domein	<ul style="list-style-type: none"> • In 2020 zijn de voorbereidingen getroffen om wijkverpleegkundigen meer in te zetten op de verbinding tussen het medisch en sociaal domein.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Nadruk leggen op de transformatieopgave in de Wmo	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben met woningcorporaties en de twee grootste ZIN-aanbieders voor Beschermd Wonen in Het Hogeland afspraken gemaakt over de uitstroom van inwoners uit BW naar zelfstandig wonen. • Het vorige programma Beschermd Wonen liep af in 2020. Als Groninger Gemeenten hebben we een nieuw programmaplan opgesteld dat de gezamenlijke afspraken, die we gemaakt hebben in de GR, het convenant en het financieel verdeelmodel, ondersteunt. Daarnaast hebben we een concreet plan van aanpak transformatie opgesteld. Hierover ontvangt u apart informatie. • In 2020 hebben we de decentralisatie van de toegang tot Beschermd Wonen afgerond, evenals in drie andere gemeenten. Per 1 januari 2021 kunnen inwoners bij ons Sociaal Team een indicatie voor Beschermd Wonen aanvragen. De overige Groninger Gemeenten starten in juli 2021.

»	Goede ondersteuning bieden aan onze inwoners in de vorm van dagbesteding en kortdurend verblijf	In 2020 zijn de voorbereidingen getroffen voor de nieuwe aanbesteding voor 2022 en verder, samen met gemeente Eemsdelta. Vanuit de vastgestelde visie is de inhoudelijke werkgroep aan de slag gegaan met de productomschrijving, kwaliteits- en opleidingseisen. Aanbieders zijn betrokken middels 5 marktoriëntatiesessies en een marktconsultatie. Eind december 2020 zijn de opbrengsten overgeleverd aan de werkgroep tarieforiëntatie. Naar verwachting is de aanbesteding in Q3 van 2021 afgerond
---	---	--

Spoed voor Jeugd

Als er vanwege de veiligheid van kinderen met spoed jeugdzorg moet worden ingezet kan er gebruik worden gemaakt van de structuur 'Spoed voor Jeugd'. Hierin werken jeugdhulpaanbieders samen om bij een crisis de noodzakelijke zorg te bieden. Deze zorg kan bestaan uit ambulante zorg, opvang in een gezinshuis, pleeggezin of andere verblijfsvoorziening. Spoed voor Jeugd is een verantwoordelijkheid van de Groninger gemeenten en is zowel voor de jeugdzorg in het vrijwillig als het gedwongen kader.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» We beschikken over een sluitende 24-uurs spoeddienst die in crisissituaties hulp in kan zetten.	<ul style="list-style-type: none"> Op 1 juli 2020 is, onder verantwoordelijkheid van de Groninger gemeenten, de nieuwe structuur voor de 24-uurs crisisopvang Spoed voor Jeugd Groningen gestart. Een aantal jeugdhulpaanbieders werkt samen om bij een crisis de noodzakelijke ambulante of verblijfszorg te bieden. Door analyse & monitoring wordt er inzicht verkregen in het ontstaan van crisissen en kunnen ze mogelijk worden voorkomen. Ook hebben we beter inzicht in hoe we de crisisopvang en aansluitende zorg in Noord-Nederland kunnen verbeteren.

Samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming

Als de jeugdhulp in het vrijwillig kader niet toereikend is wordt er een verzoek tot onderzoek ingediend bij de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad voor de Kinderbescherming kan vervolgens de kinderrechter een advies voorleggen om de jeugdhulp gedwongen op te leggen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» De Groninger gemeenten hebben een samenwerkingsprotocol afgesloten met de Raad voor de Kinderbescherming.	<ul style="list-style-type: none"> In samenwerking met alle Groninger gemeenten is in 2020 een start gemaakt met het opstellen van een nieuw samenwerkingsprotocol voor de jaren 2021 tot en met 2023. Bij dit proces worden de gecertificeerde instellingen én Veilig Thuis betrokken. Dit protocol zal in de eerste helft

	van 2021 worden vastgesteld door de Groninger gemeenten en de Raad voor de Kinderbescherming.
--	---

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Met een samenwerkingsprotocol leggen de Raad voor de Kinderbescherming (Raad) en de Groninger gemeenten afspraken vast over de samenwerking, uitwisseling van informatie, de inzet van de jeugdbescherming en de werkwijze in crisissituaties. In 2020 is een start gemaakt met een nieuw protocol voor de jaren 2021 tot en met 2023. Bij de ontwikkeling van het protocol zijn de Gecertificeerde Instellingen en Veilig Thuis betrokken. Het nieuwe protocol zal in de eerste helft van 2021 worden vastgesteld door de Groninger gemeenten en de Raad voor de Kinderbescherming.

Volksgezondheid

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Gezonde inwoners in een gezonde leefomgeving.	<ul style="list-style-type: none"> • De Notitie "Gezond in Het Hogeland. Lokaal positief gezondheidsbeleid 2020-2023" is in juni vastgesteld in uw raad. • In 4 bijeenkomsten met de Begeleidingscommissie Gezondheid zijn de prioriteiten en behoeften opgehaald voor 2021 en verder. • Twee werkgroepen zijn opgericht (nl: roken en alcohol, overgewicht) en maken een integraal jaarplan 2021. • Een "Lokaal Preventieakkoord Het Hogeland 2021-2028" is in voorbereiding.
»	Gezond meedoen in de gemeente Het Hogeland.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van het gezondheidsbeleid in samenwerking met inwoners en maatschappelijke organisaties. Door de coronamaatregelen heeft de uitvoering soms enige vertraging opgelopen. • Vanuit de GIDS-gelden zijn verschillende initiatieven ondersteund: bewegen met ouderen, de Gecombineerde Leefstijlinterventie, een rookvrij SV Eenrum en een gezondheidsprogramma bij Omroep Het Hogeland. Door corona zijn sommige activiteiten vertraagd • We hebben samen met Menzis, Huis voor de Sport, beweeg- en zorgaanbieders de uitvoer van de Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI) voorbereid, bedoeld voor minima met overgewicht. Door corona is de start van de GLI uitgesteld naar 2021.
»	Gezond opgroeien in de gemeente Het Hogeland en een optimale start van de eerste 1000 dagen van een kind.	<ul style="list-style-type: none"> • In het project Kansrijke Start hebben we in 2020 de samenwerkingspartners leren kennen. Dit zijn de verloskundigen,

	jeugdgezondheidszorg, Mensenwerk Hogeland, Sociale Teams en VNN. <ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben de doelen en ambities besproken • Ook is er een afspraak gemaakt over vroegsignalering van kinderen Door corona zijn sommige activiteiten vertraagd
--	--

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Publieke Gezondheid & Zorg (PG&Z)
- GR Volkskredietbank voor Noord- Oost Groningen

Wat heeft het gekost?

Lasten en baten programma Sociaal domein & volksgezondheid (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Lasten	74.467	90.966	84.990	5.976	V
Baten	23.390	29.512	26.864	2.647	N
Saldo programma	51.077	61.454	58.125	3.329	V

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Reserve Sociaal Domein	-372	-372	-119	-253	N
Algemene Reserve	0	0	-53	53	V
Totaal mutaties	-372	-372	-172	-201	

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)		2020
Sociaal domein & Volksgezondheid		
Ommelander Samenwerkingsmodel		55
Inzet op GIDS gelden		24
Viering 75 jaar bevrijding		31
Subsidie Dorpsbudgetten		122
TOZO bijstand		4.414
TOZO bedrijfskrediet		577
	<i>Totaal</i>	5.223
Incidentele baten (bedragen x € 1.000)		
Sociaal domein & Volksgezondheid		
TOZO voorschotten		5.419
	<i>Totaal</i>	5.419

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x 1.000)

		<i>Voordeel/ Nadeel</i>	
-	Salarissen en inhuur; voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering	935	V
-	Kapitaallasten; in totaliteit is het resultaat op kapitaallasten in de begroting € 101k nadelig. Dit wordt verklaard doordat een aantal investeringen een nadelig resultaat laten zien. Deze zijn opgenomen in het hoofdstuk Begrotingsrechtmatigheid. In dit programma leidt dit tot een nadeel van € 110k.	110	N
-	Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2020.	864	V
-	Lagere uitvoeringskosten Participatie wet, er is minder gebruik gemaakt van inhuur van externe expertise.	55	V
-	Inkomensregelingen: de uitgaven voor de BUIG uitkeringen zijn € 100.000 lager dan geraamd. Hiertegenover staan € 40.000 minder inkomsten. Per saldo een voordeel op de BUIG van € 60.000 t.o.v. de begroting. De omvang van de BUIG bedraagt bijna 16 miljoen.	100	V
-	Minima: De ov-pilot is later gestart vanwege corona (50 V). Het overige voordeel bestaat uit diverse onderdelen. Een subsidie is terugontvangen (10 V) lager uitgaven fashioncheques (8 V) en participatiefonds (7 V). De uitgaven m.b.t. eurocoach en budgetmaatjes (15 V) zijn ten laste gebracht van het budget schuldhulpverlening.	85	V
-	Bijzondere bijstand. Dit betreft een stijging van de kosten voor individuele inkomenstoelag, kosten bewindvoering en kosten kinderopvang. Bij de NJN is dit budget al met € 400.000 verhoogd. De overschrijding wordt voor een bedrag van € 15.000 gecompenseerd door hogere inkomsten (onderdeel van de baten).	121	N

-	Compensatie Eigen Risico (CER): De regeling is versoerd. Cliënten komen nu pas in aanmerking voor compensatie als men 3 achtereenvolgende jaren het eigen risico heeft gebruikt.	113	V
-	TOZO: Voor de uitvoering van de TOZO is bij de budgetoverheveling € 106.000 te weinig doorgeschoven naar 2021. Via resultaatbestemming wordt voorgesteld dit beschikbaar te stellen voor het afhandelen van de TOZO aanvragen in 2021.	2.854	V
-	Werkplein Ability Industrie en Diensten: De inkoopkosten zijn € 222.000 lager dan de bij de NJN al bijgestelde budgetten. Lagere kosten voor aanschaf en onderhoud machines en vervoersmiddelen (254 V). Lagere bedrijfsvoeringskosten voor klein materiaal, kosten licenties (163 V)	639	V
-	Leerwerkbedrijf, dit nadeel wordt gedekt door een onttrekking aan de reserves.	53	N
-	De meerkosten Jeugdzorg i.v.m. corona bedragen € 60.000. Deze kosten worden gedekt door de ontvangen rijksbijdrage hiervoor bij de algemene uitkering (Programma 9).	60	N
-	Vrije kavel Jeugd; de ondersteuner Jeugd en Gezin is in november gestart, daarnaast hebben preventieve maatregelen vertraging opgelopen a.g.v. het volgen van de aanbestedingsprocedures.	231	V
-	Resultaat van de RIGG laat een negatief resultaat zien van bijna 420.000 euro voor het Hogeland.	420	N
-	Centrum Jeugd en gezin: door corona zijn veel activiteiten geannuleerd	42	V
-	Jeugdgezondheidszorg: Er is een bedrag terugontvangen voor de huisvestingskosten van de consultatiebureaus en de afdracht voor vaccinaties is lager. Door corona heeft dit een tijdje stilgelegen.	54	V
-	Statushouders: Er zijn in 2020 30 statushouders gehuisvest. De raming was gebaseerd op 47.	51	V
-	Kinderopvang: in verband met corona zijn er 25 inspecties minder uitgevoerd dan gepland.	48	V
-	Publiek Vervoer: Als gevolg van corona zijn de uitgaven voor taxivervoer lager. Er is minder gereisd. Aanbieders hebben ter compensatie een continuïteitsbijdrage ontvangen.	81	V
-	In 2020 is voor een groot aantal panden onderhoud gepleegd. Totaal budget in de begroting voor onderhoud vastgoed is €1,3 miljoen. Eventueel voor-/nadeel wordt verrekend met bestemmingsreserve Groot Onderhoud gebouwen. In dit programma leiden de mutaties onderhoud gebouwen tot een nadeel. Voorbeelden van uitgevoerd onderhoud aan gemeentelijke panden zijn: Vanwege gemaakte afspraken tussen bestuur en gebruiker onder anderen vanwege verkoop van het pand is het onderhoud aan het pand van jeugdsoos de Pluu te Winsum in één keer uitgevoerd in plaats van via het regulier meerjarenonderhoud. Daarnaast is om te kunnen voldoen aan wettelijke eisen naast regulier onderhoud aanpassingen aan het verwarmingssysteem uitgevoerd bij het dorps huis Bommelhoe te Uithuizermeeden.	90	N
-	Dorpsbudgetten: Het beschikbare budget voor 2020 bedraagt € 900.000. Er is voor een bedrag van € 122.300 toegekend. Dit bedrag wordt onttrokken aan de reserve dorpsbudgetten. Het resterende deel blijft beschikbaar in 2021.	778	V

-	Voor het project Talen naar Werk is € 85.000 besteed. Dit bedrag was niet geraamd. De kosten worden gedekt door een bijdrage van de provincie (zie baten)	85	N
-	Overige afwijkingen	15	N
	Totaal	5.976	V

Baten (bedragen x 1.000)

*Voordeel/
Nadeel*

-	Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet ontvangen budgetten en leiden daarom tot een nadeel in 2020.	338	N
-	In het jaar 2020 is het pand van Jeugdsoos de Pluu en Ouderensoos de Boog te Winsum verkocht. Deze opbrengst is niet geraamd.	130	V
-	Statushouders: De inkomsten voor gehuisveste statushouders worden niet meer apart uitbetaald maar via het gemeentefonds ontvangen (programma 9). Per saldo zijn de inkomsten en uitgaven in evenwicht.	94	N
-	Inkomensregelingen: (zie lasten)	40	N
-	Noorderhuizen; dit voordeel betreft een niet geraamde inkomst die ter dekking dient van uitgaven.	72	V
-	Werk in zicht; hiervoor geldt hetzelfde als bij Noorderhuizen. Deze inkomst dient ter dekking van gemaakte kosten.	204	V
-	TOZO; zie lasten	2.410	N
-	In 2020 hebben we een hogere eigen bijdrage voor de WMO ontvangen. Als gevolg van een stelselwijziging worden bedragen nu sneller geïnt. Cliënten betalen nu een vast bedrag per maand. De hogere opbrengsten zijn het gevolg van een inhaalslag in het innen.	123	V
-	Voor het project Talen naar Werk is een bijdrage van de provincie ontvangen. Deze bijdrage was niet geraamd (zie ook lasten).	85	V
-	De omzet van Werkplein Ability is voor Industrie en diensten € 404.000 en voor externe groenopdrachten € 91.000 lager dan de bijgestelde raming uit de NJN. Daarnaast € 122.000 aan diverse opbrengsten, o.a. doorbelasting van kosten aan Werk Op Maat en interne verrekeningen.	373	N
-	Overige afwijkingen	6	N
	Totaal	2.647	N

6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid

Omschrijving

Het programma RO, Wonen & Duurzaamheid richt zich op het op peil houden van de woon- en leefomgeving van onze inwoners. Zo ondersteunen we nieuwe initiatieven en bestaande trajecten rond het opstellen en actualiseren van bestemmingsplannen.

We willen kwalitatief goede en kwantitatief voldoende woningen, die aansluiten bij de behoefte en groei van de gemeente. Daarbij bewaken we de bouwkundige, duurzame en esthetische kwaliteit van de te bouwen woningen.

Samen met anderen werken we aan een leefomgeving en een milieu waarin ook toekomstige generaties goed kunnen leven. Dat doen we door duurzaam te investeren in bodem, water, lucht en natuur, in duurzame energiebronnen en door minder energie te gebruiken. Daarnaast voeren we onze wettelijke milieutaken uit.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)
- 8.3 Wonen en bouwen

Beleidskader

Voor dit programma is eind 2020 de nieuwe woonvisie voor de gemeente Het Hogeland vastgesteld. Waar het beleid nog niet geharmoniseerd is, werken we op het gebied van beleid nog door met de bestaande plannen uit de vier gemeenten. Hierbij moet gedacht worden aan de volgende (soort) documenten):

- Beleids- en beheerplannen voor afval en riolering
- Milieubeleidsplannen
- Beleid- en beheerplannen voor de begraafplaatsen
- Regiovisie Groningen- Assen
- Vigerende bestemmingsplannen
- Grondexploitaties en grondbeleid

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal <i>Beleidsindicator</i>	<i>Eenheid</i>	Het Hogeland	Provincie Groningen
Omvang huishoudelijk afval	<i>Kg / inwoner</i>	219	198
Hernieuwbare elektriciteit	%	82,6	26,4
Gemiddelde WOZ-waarde	<i>x € 1.000</i>	174	186
Nieuw gebouwde woningen	<i>Aantal per 1.000 woningen</i>	2,3	7,7
Demografische druk	%	83,3	66,5

Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	<i>in euro's</i>	782	766
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	<i>in euro's</i>	829	834

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Waterketen (watersysteem en riolering)

(Afval)waterbeleidsplan Het Hogeland

Het oppervlaktewater-, grondwater- en rioleringsstelsel zodanig inrichten en beheren dat wordt voldaan aan een veilige, gezonde en klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Het oppervlaktewater-, grondwater- en rioleringsstelsel zodanig inrichten en beheren dat wordt voldaan aan een veilige, gezonde en klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving. Uitvoering geven aan de maatregelprogramma's die voortkomen uit de beleids- en beheerprogramma's.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een nieuw Gemeentelijke Water en Rioleringsplan (GWRP) 2021-2025 vastgesteld. • Diverse maatregelen en ontwikkelingen krijgen invulling in het dagelijks beheer en bij diverse projecten. • Samen met het waterschap zijn wij in gesprek om de (afval)waterketen doelmatiger in te richten en als één systeem op zuiveringskringniveau te laten functioneren. • Terugdringen wateroverlast in bebouwd gebied wordt integraal opgepakt in diverse projecten.

Waterketen samenwerking Groningen Noord Drenthe

Op basis van het landelijk Bestuursakkoord Water (BAW 2012) is een regionale samenwerking in de waterketen aangegaan. Hierin staan de drie K's+D centraal.

- Het verlagen van de maatschappelijke Kosten;
- Het verminderen van de Kwetsbaarheid;
- Het verbeteren van de Kwaliteit van Beheer;
- Bevorderen van het Duurzaam beheren van de waterketen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Op basis van het landelijk Bestuursakkoord Water (BAW 2012) is een regionale samenwerking in de waterketen aangegaan. Hierin staan de drie K's+D centraal.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verlagen van de maatschappelijke <u>K</u>osten; • Het verminderen van de <u>K</u>wetsbaarheid; • Het verbeteren van de <u>K</u>waliteit van Beheer; • Bevorderen van het <u>D</u>uurzaam beheren van de waterketen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Samen sturen door inzicht te krijgen in de systemen op zuiveringskringniveau en samen in te grijpen. In het project Ketensturing wordt samen met het waterschap gestreefd naar een gezamenlijke monitoring van de telemetrie systemen. • Databeheer riolering optimaliseren (regionaal team Gegevens Beheer). Het GGB werkt momenteel aan het optimaliseren van het beheersysteem vrijverval riolering. • Meten en monitoren van het rioleringsstelsel regionaal faciliteren. Pas in

		<p>2021 zal HHL operationeel deelnemen in het regioproject.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Participeren in de ontwikkelingen van Klimaatadaptatie, Omgevingswet en energietransitie. De risicodialogen zijn gestart en krijgen een afronding in 2021.
--	--	--

Wat hebben we daarvoor gedaan?

(Afval)waterbeleidsplan Het Hogeland

Het Gemeentelijk Water en Rioleringsplan (GWRP) is opgesteld. Voor het beheer van de rioolgemalen is een organisatiemodel voor HHL uitgewerkt en ligt in concept gereed voor nadere uitwerking. Er is een nieuw (concept) baggerplan (2021-2030) uitgewerkt. Deze zal in Q1 2021 definitief worden gemaakt. Er is een baggerbestek in uitvoering en er is invulling gegeven aan het reinigen van kolken en rioolgemalen.

Er zijn rioolrenovatie projecten in voorbereiding en in uitvoering in o.a. Bedum, Zuidwolde (Schoolstraat en de Pastorielaan gerealiseerd in 2020 en in voorbereiding Tuinbouwstraat e.o.), Warffum, Weheden Hoorn en Leens.

Vanuit de Kader Richtlijn Water (KRW) wordt samen met het waterschap gewerkt aan een uitvoeringsprogramma om KRW waterlichamen op orde te brengen.

- Doelmatiger inrichten van de (afval)waterketen en benaderen als één systeem op zuiveringskringniveau. Waar nodig worden basisrioleringsplannen (BRP's) herzien en wordt rekening gehouden met een klimaatbestendige openbare ruimte. Bij projecten wordt gezocht naar maatwerkoplossingen voor een optimalisatie van de riolering- en het oppervlaktewatersystemen.
- Terugdringen wateroverlast in bebouwd gebied. Bij het herzien van de BRP's wordt rekening gehouden met de gevolgen van klimaatverandering. In diverse projecten wordt rekening gehouden met water op straat problematiek en worden maatregelen meegenomen om de riolering en het watersysteem hierop aan te passen.

Waterketen samenwerking Groningen Noord Drenthe

- Samen sturen door inzicht te krijgen in de systemen op zuiveringskringniveau en samen in te grijpen. Samen met het waterschap Noorderzijlvest worden systemen voor het monitoren van rioolgemalen gekoppeld. Dit project zit in een verkenningsfase.
- Databeheer riolering optimaliseren (regionaal team Gegevens Beheer) Er wordt gewerkt aan een optimalisatie van de beheergegevens van riolering met als doel het opstellen van een beheerprogramma. In 2021 wordt het 1e beheerprogramma vrijvervalriolering voor Het Hogeland opgesteld.
- Meten en monitoren van het rioleringsysteem regionaal faciliteren Het Hogeland is aangehaakt bij het regionale platform Meten en Monitoren. In 2021 zal de monitoring van onze systemen operationeel worden.
- Participeren in de ontwikkelingen van Klimaatadaptatie, Omgevingswet en energietransitie. In 2019 zijn de stresstesten uitgevoerd en in 2020 zijn wij gestart met de risicodialoog met als doel in 2021 een uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie uit te werken. Op Regionaal niveau wordt gezamenlijk met het waterschap en de provincie gewerkt aan de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) met als doel een maatregelprogramma voor de landelijke impulsregeling.

Afvalinzameling in Het Hogeland

In lijn met het collegeprogramma en de wet AHRI was het van belang dat de afvalinzameling geharmoniseerd zou zijn per 01-01-2021 voor alle inwoners van Het Hogeland. Dit hebben we gerealiseerd. Voor de vier voormalige deelgebieden gelden nu dezelfde aanbiedregels en tarieven.

Naast harmonisatie is ook het terugdringen van het aantal kilo's restafval per huishouden een uitgangspunt. Voor de middellange termijn (2025) is ons doel om circa 95% van het huishoudelijk afval te recyclen. Dit komt neer op 30 kg restafval per inwoner per jaar. Deze doelstelling is conform de landelijke afspraken in het programma VANG.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Implementeren gemaakte keuzes Grondstoffenbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Op 15 april 2020 is het grondstoffenbeleid 2020-2030 vastgesteld door de raad. • Alle laagbouw huishoudens (90% van alle inwoners) zijn voorzien van nieuwe containers voor restafval en gft en betalen per 1 januari 2021 op basis van kilo's en aantal ledigingen van restafval. • De inzamelroutes zijn geoptimaliseerd binnen de nieuwe gemeentegrenzen. Dit, in combinatie met het nieuwe opnamesysteem voor alle containers, maakt dat er efficiënter gewerkt kan worden. • Voor alle inwoners gelden dezelfde aanbiedregels bij milieustraten en inwoners kunnen 4x per jaar gratis hun grofvuil en grof tuinafval naar de milieustraat in Usquert of Groningen brengen. • Alle luiерcontainers zijn verwijderd. Luiers worden nagescheiden uit het restafval in 2021. • De gemeente is gestopt met het inzameling van bedrijfsafval. Bedrijven zijn geïnformeerd over de alternatieven. • De gemeente is gestopt met KCA-routes aan huis en KCA-standplaatsen. KCA kan in 2021 gebracht worden naar de milieustraten en de gemeentewerven. • Er is voor de inzameling van oud-papier een garantieprijs vastgesteld voor 2021 die inzamelaars stimuleert om volle containers aan te leveren.
» Reduceren fijn huishoudelijk restafval naar 30 kg per inwoner per jaar in 2025.	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt in 2021 een communicatieplan opgesteld ten behoeve van de realisatie van dit doel. • In december 2020 is een afvalkrant gepubliceerd met veel informatie over het nieuwe beleid per 1 januari 2021. • Er is een YouTube sessie georganiseerd waarin voorlichting is gegeven en waarin vragen van inwoners werden beantwoord. • De gemeenteraad heeft een excursie gehad naar de na-scheidingsfabriek van Omrin.

		<ul style="list-style-type: none"> • We hebben een tweede afvalcoach aan ons verbonden om vanaf 1 januari 2021 vragen te beantwoorden en mensen te informeren. • De voorzieningen voor bronscheidingsfracties (glas en textiel) zijn geïnventariseerd en worden binnenkort op een kaartje op de website inzichtelijk gemaakt voor inwoners. • Inwoners kunnen op de gemeentewebsite inzien hoeveel kilo restafval en gft ze hebben aangeboden.
»	Afvalinzameling gemeentelijke gebouwen.	<ul style="list-style-type: none"> • Het is inzichtelijk voor welke gebouwen de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de afvalinzameling en verwerking. • Het afval van gemeentelijk vastgoed wordt nu apart gefactureerd.
»	Zwerfafval	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben een aanvullende monitoring in de vorm van Winkelgebiedenscan laten uitvoeren als nulmeting. Komend jaar zullen dezelfde gebieden nogmaals gemonitord worden om de effecten van Diftar+ te kunnen meten. • In 2020 hebben we een opdracht verstrekt ten behoeve van het opstellen van zwerfafval beleid. We verwachten dat er medio 2021 een beleidsstuk ligt wat als paraplu kan dienen voor zwerfafval acties in de toekomst. • We hebben een SunBin gerealiseerd (interactieve prullenbak) bij de basisschool in Eenrum om leerlingen te stimuleren zwerfafval op te ruimen door het leuk te maken. • Er is waardering voor vrijwillige opruimacties getoond door uitreiken bedankjes en creëren van persmomenten.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Voorafgaand aan het grondstoffenbeleid is een uitgebreid participatietraject uitgevoerd. Inwoners zijn op meerdere momenten en manieren gevraagd om mee te denken over het grondstoffenbeleid, onder andere door middel van een enquête aan bijna 12.000 huishoudens en bijeenkomsten in 2019. Het grondstoffenbeleid is in het begin van 2020 verder uitgewerkt en op 15 april 2020 vastgesteld.

Vanwege de wet ARHI moesten we voor 2021 komen met nieuw afvalbeleid en één systeem voor de afvalinzameling en -verrekening. Daarnaast is voor de middellange termijn (2025) het doel gesteld om circa 95% van het huishoudelijk afval te hergebruiken. Dit komt neer op 30 kg restafval per inwoner per jaar. Deze doelstelling is conform de landelijke afspraken in het programma VANG.

Om het doel te bereiken is een pakket aan maatregelen nodig. In het grondstoffenbeleid zijn deze geformuleerd. Er zijn in 2020 een aantal werkgroepen opgericht om verschillende onderdelen van het grondstoffenbeleid te behandelen. De groepen zijn: inzameling, informatievoorziening, communicatie,

milieustraten, oud papier inzameling, verzamelcontainers, bedrijfsafval & evenementen, en afvalstoffenheffing & kwijtschelding.

De werkgroep inzameling is een samenwerking met Omrin en Milieudienst Groningen. Deze groep heeft zorg gedragen voor de omwisseling van containers voor alle laagbouw huishoudens en de harmonisatie van de inzameling per 1 januari 2021. Met de nieuwe containers en routes kan er efficiënter gewerkt worden en kunnen alle laagbouwadressen afvalstoffenheffing betalen op basis van de aangeboden kilo's restafval en het aantal ledigingen.

De werkgroep informatievoorziening is een samenwerking met online-team, communicatie en I&A. Deze groep heeft er onder andere voor gezorgd dat de afvalkalender voor iedereen op de website beschikbaar is en dat mensen hun aangeboden kilo's afval sinds begin 2021 kunnen inzien.

Op gebied van communicatie is een externe communicatieadviseur ingehuurd om een strategisch communicatieplan op te stellen, welke in de loop van 2021 wordt afgerond. In 2020 is een afvalkrant uitgebracht om inwoners te informeren over alle aanbiedregels en veranderingen op gebied van afval. Ook is er een YouTube sessie gehouden met de wethouder en experts waar inwoners live vragen konden stellen en waar meer uitleg gegeven werd over veel besproken onderwerpen: Diftar+, de VANG-doelstellingen en nascheiding. Verder is een tweede afvalcoach aangesteld om te helpen om de vele vragen van inwoners te beantwoorden en advies te geven over het nieuwe beleid.

Alle huishoudens kunnen per 1 januari 2021 vier keer per jaar grof huishoudelijk afval en vier keer per jaar grof tuinafval gratis wegbrengen naar de milieustraat in Usquert of aan de Duinkerkenstraat in Groningen. Ook is middels het vaststellen van de bestuursopdracht Beheer en Onderhoud besloten dat de werven uiterlijk per 1 januari 2022 gesloten moeten worden voor het brengen van afvalstoffen.

In het grondstoffenbeleid is geadviseerd om de oud papier inzameling in samenwerking met verenigingen nader te onderzoeken. We zullen hiertoe in 2021 nieuw beleid opstellen, in overleg met de inzamelende verenigingen. Om in de tussentijd de papierinzameling te continueren is voor 2021 een garantieprijs vastgesteld die voor de hele gemeente gelijk is.

Het onderzoek naar verzamelcontainers is omwille van de drukte doorgeschoven naar 2021. Er is al wel gestart met een inventarisatie van de bestaande verzamelcontainers. De intentie is om uiterlijk per 1 januari 2022 ook alle verzamelcontainers te voorzien van een toegangssysteem met Diftar.

In het grondstoffenbeleid is besloten dat de gemeente vanaf 2021 geen bedrijfsafval meer inzamelt. Bedrijven die in 2020 nog gebruik maakten van gemeentelijke inzameling zijn geïnformeerd over het beleid en zijn vanaf 1 januari 2021 zelf verantwoordelijk voor hun bedrijfsafval.

De werkgroep afvalstoffenheffing heeft de kosten voor het nieuwe grondstoffenbeleid in kaart gebracht. De tarieven van de vier voormalige gemeenten zijn geharmoniseerd voor 2021 en omgezet in één kostendekkend Diftar+ tarief voor de hele gemeente.

Voor wat betreft de afvalinzameling bij de gemeentelijke gebouwen is er is een inventarisatie gemaakt van het vastgoed waar de gemeente zelf verantwoordelijk is voor het eigen bedrijfsafval. Deze kosten worden vanaf 2021 apart gefactureerd, zodat deze inzamelkosten buiten het tarief voor de afvalstoffenheffing blijven.

Op gebied van zwerfafval is in 2020 een eerste hand gelegd aan zwerfafvalbeleid wat een paraplu kan vormen voor toekomstige zwerfafvalacties. Veel zwerfafvalacties hebben in verband met de coronamaatregelen geen doorgang gekregen.

Energietransitie op elke schaal

Regionale Energie Strategie (RES) regio provincie Groningen

In juni 2020 is de concept RES opgeleverd in een participatief proces met maatschappelijke partners. In de concept RES wordt invulling gegeven aan het Groningse deel van de afspraken die zijn gemaakt aan de sectortafels Elektriciteit en Gebouwde Omgeving van het Klimaatakkoord.

In september 2020 heeft uw raad de concept-RES vastgesteld en daarbij enkele aandachtspunten meegegeven voor verdere uitwerking van de concept RES naar de RES 1.0 (april 2021). De concept RES betreft een voorlopig document, het is een bod, een voorstel. De RES 1.0 betreft een bindende afspraak tussen Rijk en regio. De nadruk bij de RES 1.0 ligt op het halen van de 35TWh.

De RES 1.0 legt vast wat we als regio gaan doen op het gebied van de energietransitie. Dit is gebaseerd op bestaand beleid en bestaande ambities van de gemeenten. Gemeenten werken dat verder uit op lokale schaal. De RES wordt vervolgens iedere twee jaar vernieuwd. In volgende RES'en ontwikkelen we de Groningse aanpak verder, met als eerstvolgende mijlpaal de RES 2.0 in 2023.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>
Klimaatakkoord	Concept RES is vastgesteld
Van concept RES naar RES 1.0	Onderzoeken uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - Capaciteit netwerk - Verdere uitwerking ruimtelijke uitgangspunten - Juridische en financiële aspecten lokaal eigendom - Beschikbaarheid en risico's geothermie - Mogelijkheden van waterstof als bron van energie - Opslag en transport van restwarmte - Overleg met gemeenten over het informeren en betrekken van inwoners bij energietransitie - Verankering in omgevingsbeleid van gemeenten en provincie

Energieloket

Ook in 2020 was het energieloket weer beschikbaar voor onze inwoners. Op de website van het Energieloket Groningen kunnen particuliere woningeigenaren terecht met vragen over energiebesparing en opwekking van duurzame energie. Dit kan als individu, samen als VVE of als collectief. Er is informatie te vinden over betrouwbare lokale bedrijven die de maatregelen uit kunnen voeren. Voor inwoners die samen aan de slag willen met verduurzaming is er informatie over lokale initiatieven. Tevens is er een telefonische helpdesk, met 2^e lijns adviesmogelijkheid door energieadviseurs. Met dit loket voldoet de gemeente aan haar verplichting voor een loket om inwoners te informeren over energiebesparing. Op het Energieloket Groningen heeft elke Groninger gemeente haar eigen pagina voor de herkenbaarheid. In 2021 vindt er naar verwachting een nieuwe aanbesteding plaats voor het beheren van het energieloket.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Informeren en communiceren met inwoners over milieu en natuur	<ul style="list-style-type: none"> • 143 personen hebben het Energieloket van gemeente Het Hogeland bezocht in 2020.

Duurzame mobiliteit

In de maanden januari tot en met juni 2020 hebben wij deelgenomen aan een pilot met twee elektrische deelauto's. Dit was een samenwerking met MobiTeam en auto's van MobiliteitVanOns. Naast dienstreizen waren de elektrische deelauto's buiten werktijden ook beschikbaar voor zowel inwoners,

bedrijven als toeristen. Helaas is er door de corona-maatregelen in het eerste halfjaar van 2020 slechts 2.750 kilometer in totaal met elektrische deelauto's gereden. Het voornemen was om 15.000 kilometer in totaal met de twee elektrische deelauto's te rijden. De reacties van de deelnemers aan de pilot zijn positief. In 2021 wordt nagegaan of het interessant is om een vervolg te geven aan de pilot en of er koppelkansen mogelijk zijn met vrijwilligers in het ouderenvervoer.

Naast een betere bereikbaarheid van inwoners, stimulering van elektrisch rijden en minder CO2-uitstoot dragen de elektrische deelauto's ook bij aan de Green Deal Autodelen 2.0. Samen met 20 andere plattelandsgemeenten nemen we deel aan deze Green Deal Autodelen 2.0. Doel van deze Green Deal is bedrijven, overheden en burgers te stimuleren om hun mobiliteitsbehoefte in te vullen op een manier die maximaal gebruik maakt van de mogelijkheden die autodeelconcepten bieden. De 40 gemeenten (waaronder de twintig plattelandsgemeenten), provincies, autoverhuur- en leasebedrijven, deelauto-aanbieders, stichting Natuur en Milieu en de Rijksoverheid willen in 2021 komen tot een netwerk van 100.000 deelauto's met minimaal 700.000 gebruikers.

Naast deelauto's nemen we ook deel aan het 1000 laadpalenplan, waarin het streven is om een dekkend netwerk van elektrische laadpalen te realiseren. De elektriciteit die aan de laadpalen wordt geleverd is 100 procent lokaal en duurzaam opgewekt. In 2020 zijn er in totaal 18 laadpalen binnen gemeente Het Hogeland gerealiseerd en zijn er nog 8 nieuwe laadpalen in behandeling. Daarnaast is er regelmatig overleg tussen de samenwerkingspartners. De samenwerkingspartners bestaan uit de provincies Groningen en Drenthe en de 30 deelnemende gemeenten.

De duur van de plaatsingstermijn bedraagt 3 jaar, met een optionele verlenging van 1 jaar voor het realiseren van nieuwe laadlocaties vanaf de inwerkingtreding van de overeenkomst (15 mei 2019). De plaatsingstermijn eindigt eerder dan 3 jaar indien het totaal aantal laadpalen van 1.000 stuks is geplaatst. Dit is nu nog niet aan de orde.

Als laatste hebben wij, in samenwerking met de provincie Groningen, Gemeente Eemsdelta, Gemeente Westerkwartier een subsidieaanvraag ingediend en gehonoreerd voor het realiseren van slimme laadpleinen. Doel is om te onderzoeken of slimme laadpleinen het volle elektriciteitsnet kunnen ontlasten. Het ontlasten zal gebeuren door elektrische (deel)auto's als back-up accu te laten fungeren. In 2020 is een externe projectleider aangenomen om zorg te dragen voor de realisatie van de slimme laadpleinen. De verwachting is dat de slimme laadpleinen in juni 2021 worden opgeleverd.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Elektrische deelauto's stimuleren, faciliteren en aanjagen.	<ul style="list-style-type: none"> Wij hebben deelgenomen aan een pilot met twee elektrische deelauto's.
»	Een dekkend laadnetwerk van laadpalen realiseren. Dit op basis van vraag door gebruikers en aanbod op strategische locaties door gemeente Het Hogeland.	<ul style="list-style-type: none"> Er zijn in 2020 18 laadpalen geplaatst met in totaal 279 unieke gebruikers. Deze unieke gebruikers hebben in totaal 990 keer hun auto geladen. Daarnaast zijn er nog 8 aanvragen voor laadpalen in behandeling.
»	Slimme laadpleinen ontwikkelen	<ul style="list-style-type: none"> In 2020 is een aanbesteding doorlopen voor het aannemen van een externe projectleider. De externe projectleider ontlast de gemeenten in de realisatie van de slimme laadpleinen. Naar verwachting worden de slimme laadpleinen in juni 2021 opgeleverd.

Regeling Reductie Energiegebruik

Wij hebben in 2019 samen met gemeente Eemsdelta en gemeente Westerkwartier een aanvraag ingediend voor de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE). In september 2020 is deze aanvraag gehonoreerd. Vanaf die datum zijn de voorbereidingen gestart. De einddatum voor de uitvoering is december 2021. Met de RRE worden projecten opgezet om huiseigenaren te stimuleren tot kleine energiebesparende maatregelen in huis. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het inregelen van de cv-installatie, het aanbrengen van radiatorfolie en tochtstrips of het plaatsen van ledlampen. Daarnaast wordt de regeling ook gebruikt om advies te geven aan huiseigenaren over energiebesparende maatregelen, zoals dak-, raam- of gevelisolatie.

Het plan omvat de volgende aspecten:

- **10 Energiecoaches in onze gemeente opleiden** die (digitaal) naar de inwoners van onze gemeente toe gaan. Samen met de woningeigenaar zal de energiecoach kijken naar de mogelijkheden om energiebesparende maatregelen te nemen in de woning.
- **Organiseren van 9 informatie- en thema-avonden**, samen met lokale partijen over energiebesparingsmogelijkheden in koopwoningen
- **Junior energiecoach**: vijf weken lang praktisch en spelenderwijs met het gezin aan de slag om weekopdrachten, weetjes en experimenten over energie uit te voeren. Doel van het spel is een schoner milieu en kostenbesparing door meer inzicht over energiebesparing in de woning.
- **Energie bespaarboxen**: huiseigenaren met een koopwoning die gebouwd is voor 1980 met energielabel F, G of geen geldig energielabel ontvangen een voucher voor een energie bespaar box. Er zijn 3.440 energie bespaarboxen beschikbaar voor onze gemeente. De energie bespaarboxen kunnen bij drie lokale bouwmarkten worden opgehaald. Daarnaast kunnen de energie bespaarboxen ook bij de deelnemende bouwmarkten van gemeente Westerkwartier en Eemsdelta worden opgehaald. Het versturen van de brieven met voucher codes voor de energie bespaarboxen zal uitgevoerd worden in batches. Dit om eventuele drukte bij de bouwmarkten te voorkomen. De woningeigenaar kan kiezen tussen onderstaande energie bespaarboxen, waarbij de waarde circa 50 euro bedraagt:
  - Isolatie**: weg met tocht. Met o.a. tochtstrips en radiatorfolie.
  - Water**: minder warm water verbruiken. Met o.a. een waterbesparende douchekop.
  - Verlichting**: zuinige verlichting. Met o.a. Ledlampen.
  - Energie**: meten is weten. Met o.a. een energieregelaar en slimme stekker.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Bewustwording over CO2-uitstoot en energiebesparende maatregelen creëren onder inwoners met een koopwoning.	<ul style="list-style-type: none"> • In 2020 is een aanbesteding doorlopen voor het werven, opleiden, inzetten en begeleiden van 43 energiecoaches voor alle drie de deelnemende gemeenten. De Groninger Energiekoepel heeft deze aanbesteding gewonnen. Zij zullen ook de thema-avonden organiseren. De eerste training is gestart op 2 februari 2021 en de laatste training start op 17 maart 2021. • De opdracht voor het spel Junior energiecoach is verleend in 2020. Daarnaast is de werving van gezinnen begonnen in 2020. Er zijn 42 gezinnen die meedoen. Op 27 februari 2021 is het spel van start gegaan. • Er is in 2020 een opdracht verleend aan KAW-architecten voor het opstellen van de online tool waar inwoners een energie

	<p>bespaar box kunnen aanvragen. Daarnaast zijn de energie bespaarboxen (3.440 stuks voor gemeente Het Hogeland) in 2020 samengesteld en is er contact gezocht met de deelnemende bouwmarkten. Dit zijn 3 bouwmarkten in gemeente Het Hogeland.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is een brief in 2020 opgesteld die in 2021 naar de inwoners zal worden verstuurd ter promotie van de RRE. • In 2021 zullen de informatie- en thema-avonden worden voorbereid. In verband met corona is het niet mogelijk om dit fysiek te organiseren.
--	---

Energiecoöperaties

In 2019 is een structureel overleg opgestart met een delegatie vanuit de energiecoöperaties in onze gemeente. Dit overleg wordt 'Energieberaad' genoemd. Dit structurele overleg heeft ook in 2020 plaatsgevonden. Binnen dit overleg stimuleert en faciliteert de gemeente onder andere initiatieven van de energiecoöperaties (o.a. onderzoek naar fondsen, afstemmen projecten, afstemmen nieuw beleid). Zo is er bijvoorbeeld in 2020 een aanvraag ingediend vanuit de 'Groninger Energie Koepel (GrEK)' bij het Lokaal Programmaplan 'Kop op 't Hogeland' voor een revolverend fonds. Dit fonds moet initiatieven van energiecoöperaties en inwoners financieel ondersteunen. Tevens wordt gewerkt aan een tweede NPG-aanvraag: 'Pilot Coöperatieve projectleider'. Energiecoöperaties zijn sterk afhankelijk van vrijwilligers die de zaak draaiende houden. Dit kan een gevaar zijn voor de continuïteit van de projecten en daarmee de participatie van bewoners in deze projecten. Het idee is om een projectleider in te zetten vanuit de GrEK om te kijken hoe we met de energiecoöperaties naar toekomstbestendigheid toe kunnen werken. Op deze wijze willen we borgen dat kennis en kunde behouden blijft bij de coöperaties zelf, de coöperaties efficiënter kunnen werken, de juiste doelen worden geborgd en de coöperatieve beweging in gemeente Het Hogeland wordt versterkt. Uiteindelijk levert dit een versnelling van de energietransitie op. Daarnaast levert het een groter aantal bewoners op die participeren in energieprojecten en dat is belangrijk voor het draagvlak ervan.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Duurzame initiatieven stimuleren en faciliteren. Samen kijken naar de toekomst.	<ul style="list-style-type: none"> • Maandelijks overleg met de energie coöperaties. • De NPG-aanvraag vanuit de 'Groninger Energie Koepel (GrEK)' voor een revolverend fonds is bij het Lokaal Programmaplan 'Kop op 't Hogeland' ingediend. • Er is in 2020 gewerkt aan de NPG-aanvraag 'pilot Coöperatieve projectleider'. Naar verwachting wordt deze in 2021 ingediend.

Transitievisie Warmte

Wij hebben samen met de energiecoöperatie Durabel voor Zuidwolde een aanvraag ingediend voor de nieuwe ronde proeftuinen in het programma aardgasvrije wijken. De aanvraag is in eerste in eerste instantie afgewezen, maar eind 2020 werd bekend dat er door het Rijk andere financiering gezocht wordt, om de proeftuin wel te laten doorgaan.

Daarnaast is er een aanvang gemaakt met het opstellen van een plan van aanpak voor de transitievisie warmte. Ook is het Warmte Transitie Centrum Groningen opgericht, waarin wij samenwerken met andere gemeenten, maatschappelijke partijen en kennisinstituten als ondersteuning van het vormgeven van de warmte transitie.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	De warmtetransitie vormgeven	<ul style="list-style-type: none"> • Er is contact met bewoners die van het aardgas af willen; dit levert bouwstenen voor de Transitievisie Warmte waaraan in 2021 verder zal worden gewerkt. • Aanvraag proeftuin ingediend • Start gemaakt met pva transitievisie warmte (afronding in 2021)

Energiebesparing bij bedrijven

Tijdens het Koploperproject hebben negen bedrijven uit onze gemeente een jaar lang intensief gewerkt aan duurzaamheid. De Koplopers kregen een grondige doorlichting, meten hun milieu-impact en pitchten de resultaten onderling. Daarna hebben ze een praktisch MVO-actieplan gemaakt. Tijdens unieke en inspirerende bedrijfsbezoeken deelden ze nuttige feedback, praktische voorbeelden en duurzame tips. Tenslotte leerden ze helder communiceren over duurzame doelen en ambities waar ze voor staan, naar de klanten, ketenpartners en op de werkvloer. De koplopers hebben gebruik gemaakt van de milieubarometer als hulpmiddel om inzicht te krijgen bij het besparen op energie en verminderen van milieubelasting. Om alle bedrijven in de gemeente te ondersteunen bieden we een gratis startabonnement aan op de Milieubarometer voor alle bedrijven in Het Hogeland.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Ondernemers in de gemeente laten verduurzamen via het Koploperproject.	<ul style="list-style-type: none"> • Negen ondernemers hebben deelgenomen aan het Koploperproject en inzicht gekregen en stappen gemaakt in verantwoord duurzaam ondernemen. • De Milieubarometer is beschikbaar voor alle bedrijven in de gemeente. In 2020 hebben 10 bedrijven hier gebruik van gemaakt.

Verduurzaming gemeentelijke vastgoed en gemeentelijk energiegebruik

Voor het verduurzamen van het gemeentelijk energieverbruik hebben wij samen met een deel van de Groninger gemeenten, Provincie Groningen, de ODG en de omgevingsdienst Groningen (GGPG) de inkoop van energie aanbesteed. Het doel van deze aanbesteding is om additionele hernieuwbare elektriciteit af te nemen. De energieleverancier moet nieuwe duurzame energie realiseren. Hiervoor is vijf jaar de tijd, en mits wordt voldaan aan de voorwaarden, wordt het contract met tien jaar verlengd. De aanbesteding is afgerond en de contracten zijn ingegaan op 1 januari 2019. Om de inkoop van energie, de realisatie van additionele groene elektriciteit en de realisatie van SROI te monitoren vindt hierop contractmanagement plaats. Door gezamenlijk aan te besteden wordt er een groter volume elektriciteit en gas ingekocht. De aanbesteding heeft de KoopWijsPrijs van Pianoo gewonnen in 2019.

Het Provinciaal Groninger Energie Service Collectief (ProGrESCo) is een samenwerkingsverband gericht op verduurzaming van gemeentelijk vastgoed. De provincie Groningen en de Groninger gemeenten nemen deel aan dit platform. Het samenwerkingsverband helpt de gemeenten te werken volgens de Gresco methodiek. Elke gemeente brengt projecten in die vertaald worden in businesscases. Door niet ieder voor zich het wiel uit te vinden en door samen op te trekken wordt kennis gebundeld, gedeeld en ontwikkeld. De ProGrESCo is een kleine, slagvaardige werkorganisatie door inbreng van gemeenten. In het gemeentehuis Winsum is een variantenstudie gedaan naar het vervangen van de verwarmingsketels. Voor de gemeentelocatie Uithuizen is onderzoek gedaan naar het energielabel en de kosten om op label C uit te komen. De uitkomsten worden gebruikt bij het huisvestingsconcept. Hierdoor werd ook duidelijk dat een aanzienlijk deel van het vastgoed nog niet beschikte over energie labels. De ontbrekende labels worden in 2021 opgesteld.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Verduurzaming gemeentelijk energiegebruik	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe opwek duurzame energie wordt gerealiseerd door leveranciers. • SROI heeft geleid tot werk voor mensen met afstand tot arbeidsmarkt.
»	Verduurzaming gemeentelijke vastgoed	<ul style="list-style-type: none"> • Betrokken bij het leernetwerk ProGrESCo • Kennisuitwisseling wet- en regelgeving en projecten bij andere gemeenten. • Variantenstudie vervangen verwarmingsketels gemeentelocatie Winsum. • Onderzoek energielabel en kosten label C gemeentelocatie Uithuizen

Natuur- en milieueducatie

Het Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid (IVN) verzorgt natuur en milieueducatie bij basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs. Het IVN benadert actief de scholen met een breed en divers aanbod van lesmateriaal en methodes. Van water tot inpassing van duurzame energie. De scholen maken zelf keuzes waar ze gebruik van maken. Het IVN creëert op deze manier een netwerk van scholen die natuur en milieueducatie toe passen in de lessen. In navolging van voormalig gemeente Eemsmond heeft het IVN een netwerk van basisscholen en voortgezet onderwijs in Het Hogeland opgebouwd. De scholen in het netwerk maken graag gebruik van de mogelijkheden van het IVN. De gemeente betaalt het IVN voor het opbouwen en onderhouden van het netwerk en het aanbieden van de educatie middelen.

Jaarlijks bezoeken de leerlingen van groep 7 van de basisscholen het educatiecentrum van het Groningerlandschap in Pieterburen. Alle basisscholen worden hiervoor benaderd door Groninger Landschap. De scholen maken zelf de keuze om hier gebruik van te maken. Hier krijgen ze een ochtend les aangeboden door het Groninger Landschap in vogels of zoogdieren. Wij maken dit bezoek mogelijk door financiering van de busreis. Door Corona zijn niet alle lessen doorgegaan en heeft het Groninger Landschap ook enkele scholen bezocht. In 2020 zijn er 14 lessen gegeven.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Natuur- en milieueducatie bij jeugd in Het Hogeland	<ul style="list-style-type: none"> • Scholen in de gemeente maken actief gebruik van educatie aanbod IVN. • Het Groninger landschap verzorgt lessen in educatiecentrum Pieterburen en biedt dit aan alle basisscholen aan.

Verkennen herinrichting oude NAM-locaties

Wij zijn, samen met de Vereniging Groninger Dorpen, de NAM en Economic Board Groningen (EBG) in 2020 gestart met het in kaart brengen van de kansen en mogelijkheden van gaswinningslocaties voor de energietransitie in de regio. Doel is om daar te onderzoeken waar het mogelijk en zinvol is om bestaande infrastructuur van gaswinningslocaties te hergebruiken in plaats van volledig te ontmantelen.

In 2020 is er driemaal een 'Versnellingskamer' georganiseerd waarbij met allerlei partijen uit het gebied, zoals energie-coöperaties, bedrijven, woningcorporaties en diverse overheden, gekeken is naar de mogelijkheden die de NAM-locaties in het Hogeland bieden. Daarna volgden er nog twee locatie specifieke 'Versnellingskamers'. In 2021 zullen gesprekken met betrokken partijen voortgezet worden om te kijken waar concrete mogelijkheden liggen naast al bestaande wensen en plannen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Kansen voor de energietransitie in de regio	<ul style="list-style-type: none"> • Drie succesvolle (digitale) versnellingskamers met stakeholders om kansen voor energietransitie te verkennen. In 2021 worden deze mogelijkheden verder uitgediept.

Klimaatadaptatie

Met klimaatverandering moeten wij voorbereid zijn op de gevolgen die dat heeft voor onze gemeente, maar ook regionaal. Daarom zijn in 2019 stresstesten uitgevoerd, waarbij inzichtelijk is gemaakt wat klimaatverandering betekent op het gebied van hittestress, droogte, wateroverlast, overstromingsrisico en bodemdaling. Deze stresstesten zouden in 2020 worden besproken in de klimaatdialogen. Deze zijn voorbereid, en waren eerst gepland in mei, vervolgens in oktober. Door corona zijn ze niet doorgegaan, maar doorgeschoven naar een digitale versie in januari en februari 2021.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Ons voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering door klimaatadaptatie vorm te geven	<ul style="list-style-type: none"> • De klimaatdialogen zijn voorbereid, en uiteindelijk is voor een digitale versie in 2021 gekozen

Ruimtelijke ordening

Het ruimtelijk beleid is neergelegd in verschillende visies en plannen. Nieuwe initiatieven worden getoetst aan bestaand beleid. Als ontwikkelingen in de samenleving dit vragen, vindt actualisering en bijstelling van het beleid plaats. Uiteindelijk zullen de verschillende visies worden vervangen door een Omgevingsvisie voor Het Hogeland.

Bestemmingsplannen

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Bescherming cultuurhistorische waarden landschap en gebouwen en unieke kenmerken van het landschap.	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbestemmingsplan Karakteristieke Panden is in procedure gebracht.

»	Realiseren goed economisch klimaat door ruimtelijk faciliteren nieuwe bedrijfsvestigingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbestemmingsplan Eemshaven is afgerond en gaat in 2021 in procedure; dit maakt een toetsbaar kader voor nieuwe bedrijven.
»	Realiseren duurzaam klimaat door ruimtelijk faciliteren ontwikkelingen op basis van Regionale Energietransitie (RES).	<ul style="list-style-type: none"> • Dialoog gevoerd met de provincie over nieuwe en vervangende windturbines Eemshaven. • Met de eerste concrete initiatieven uitvoering gegeven aan het beleid t.a.v. kleinschalige zonneparken
»	Ruimtelijk faciliteren versterkingsprogramma	<ul style="list-style-type: none"> • Planologisch inzet gepleegd op tijdelijke huisvesting in Kantens, Uithuizen, Uithuizermeeden en Zandweer. • Planologisch ondersteuning geboden bij het Scholenprogramma.

Bestemmingsplan Eemshaven

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Een actueel planologisch regime, dat ruimte biedt voor doorontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Bestemmingsplan Eemshaven is aangepast aan de huidige stikstof-impasse en gaat in 2021 in procedure.

Welstandsnota

Het doel om een uniforme werkwijze te hanteren voor welstandsregels op het gemeentelijk grondgebied valt samen met het vormgeven van het welstandsregime onder de omgevingswet. De systematiek gaat veranderen, onder andere door de mogelijkheid om welstandsregels in het omgevingsplan op te nemen. Hierdoor worden ze transparanter en direct toetsbaar. Dit zorgt voor een snellere doorlooptijd van vergunningen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Actuele regelingen in het kader van welstand.	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een bouwstenennotitie opgesteld voor het vormgeven van uniforme welstandsregels. • Er wordt gewerkt aan het inpassen van de nieuwe stijl welstandsregels in het omgevingsplan.

Planschade

Planschade kan ontstaan door een planologisch besluit, meestal de vaststelling van een nieuw of gewijzigd bestemmingsplan of door een afwijking van een bestemmingsplan door het verlenen van een omgevingsvergunning. Het betreft een in de Wet ruimtelijke ordening (Wro) geregelde vorm van schadevergoeding voor het ontstaan van waardedaling van onroerende zaken en bepaalde vormen van inkomensschade.

Wanneer er geen sprake is van een eigen gemeentelijk initiatief voor het aanpassen van een bestemmingsplan, dan is de gemeente ook de partij die tot uitbetaling dient over te gaan. Bij alle andere initiatieven, bv. van een particulier, bedrijf, stichting ed., zal eventuele planschade via een overeenkomst verhaald worden op de initiatiefnemer. In dat geval betaalt de gemeente uitsluitend de procedurele kosten, zoals het inschakelen van een onafhankelijk bureau die de gemeente adviseert omtrent de planschade.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Een zo klein mogelijk planschaderisico voor de gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • We sluiten overeenkomsten voor alle afwijkingen van het bestemmingsplan, waardoor het risico van de ontwikkeling niet bij de gemeente ligt. • Bij gemeentelijke initiatieven doen we vooraf een planschade-analyse.

Grondexploitatie

De grondexploitatie is een begroting die wordt opgesteld om de kosten en opbrengsten van een ruimtelijk ontwikkelingsplan in beeld te brengen. De grondexploitatie wordt jaarlijks herzien. Alle financiële consequenties worden dan een op een verwerkt in de jaarrekening.

De grondexploitatie is een goed instrument dat ingezet kan worden om te sturen op risico's, kwaliteit, planning en resultaten van grotere ontwikkelingsplannen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren van ruimtelijke ontwikkelingsplannen op het gebied van woningbouw, bedrijventerreinen, centrumplannen • Hierbij sturen op: <ul style="list-style-type: none"> ○ financieel overzicht, ○ risicobeheersing ○ kostenverhaal 	<ul style="list-style-type: none"> • Herziening van 12 Grondexploitaties van woonplannen, bedrijventerreinen en Centrumplan Uithuizen. • Het vaststellen van 1 nieuwe grondexploitatie: uitbreidingsplan 't Stee in Adorp • Exploitatieraming voor de ontwikkelingen Gebiedsvisie Het Aanleg te Winsum • Verkoop van woonkavels totaal circa 50 • Bij de herziening van alle grondexploitaties is per plan een risicoanalyse gegeven. • Berekenen van het weerstandsvermogen van het totale Grondbedrijf. • Bijhouden en actualiseren van projectramingen • Uitzoeken updaten verleende subsidies diverse projecten • Advisering/ uitvoering grondzaken gerelateerde onderwerpen binnen diverse projectgroepen omtrent ontwikkeling. Zoals projectgroep Wehe- den Hoorn, 't Stee te Adorp, Gebiedsvisie Aanleg te Winsum, Munster fase 2 en 3,

	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering/ planontwikkeling woonplannen in verschillende dorpen al dan niet in combinatie met woningbouwcoöperaties. • Versterkingsopgave: Planontwikkeling gerelateerde advisering en uitvoering in o.a. Bedum, Kantens, Zandweer, Uithuizen. • Ontwikkeling 8 woningen Wolderinghstraat Zoutkamp • Ontwikkeling project Maarweg in Uithuizen • Ontwikkeling project Maarweg 55 in Uithuizen • Ontwikkeling projectmatige bouw in Ter Laan Bedum, Baflo • Verkoop voorbereiding kavels Nijverheidsweg te Uithuizen. • Vaststellen van Algemene verkoopvoorwaarden • Vaststellen van algemene uitgiftevoorwaarden verkoop vrijstaande bouwkavels • voorbereiding Grondprijzennotitie.
--	---

VTH

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Het leveren van een essentiële bijdrage aan het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aan de hand van risico- en prioriteit-gestuurd beleid zijn toestemmingen voor 2350 vergunning- of meldingsplichtige activiteiten afgegeven en 710 toezichtsbezoeken afgelegd. • Er zijn geen vergunningtermijnen overschreden • Er zijn 534 klachten en meldingen in behandeling genomen • Er zijn 4583 telefoongesprekken gevoerd • De website is wat VTH betreft 21315 keer geraadpleegd • De behandeling en verzending van VTH-producten geschiedt sinds medio 2020 geheel digitaal. • Er is gewerkt aan het programma omgevingswet. • Er is bijgedragen aan de ontvlechting van de Werkorganisatie DEAL en het in stelling brengen van de eigen organisatie voor het vrijvallende werk. • Er is intergemeentelijk gewerkt aan het handhaven en continueren van een goede samenwerking met ketenpartners (provincie, GGD, Veiligheidsregio, Libau, waterschap,

	<p>politie, Rijkswaterstaat en natuurbeschermingsorganisaties).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is aandacht besteed aan het nieuwe financieringsmodel voor de Omgevingsdienst Groningen. • De Covid-19 pandemie vraagt de nodige aandacht. Zowel voor de beantwoording van vragen rond de interpretatie van de sterk wisselende regels voor praktijksituaties, als het toezicht op de naleving. • Er is en wordt gewerkt aan een project waarbij geluid van wegverkeer wordt gesaneerd (N361 en N360). • Er is een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van een provinciebreed te gebruiken hinderapp voor inwoners.
--	---

Wonen

Wij hebben een divers woningmarkt gebied, waarbij er nabij de stad nog sprake is van bevolkingstoename en waar zich meer richting het wad bevolkingsafname voordoet. Voor de hele gemeente geldt echter dat er een grote transformatie-opgave is om de woningvoorraad aan te laten sluiten bij de demografische ontwikkelingen. Dit betekent dat zowel de voorraad als de woonomgeving geschikt moeten zijn voor ouderen, maar dat de dorpen ook leefbaar moeten blijven voor andere bevolkingsgroepen.

Deze opgaven zijn veelal te omvangrijk om alleen op te kunnen pakken, vandaar dat de samenwerkingen in regionaal verband van belang zijn.

In 2020 heeft de nadruk gelegen op het ontwikkelen van de nieuwe Woonvisie en het uitwerken van een aantal bouwstenen voor Woon- en leefbaarheidsbeleid.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
» Passend beleid op het gebied van wonen, in relatie tot demografie, leefbaarheid, zorg en welzijn.	<ul style="list-style-type: none"> • Woonvisie 2021-2024 gerealiseerd in samenwerking met corporaties, makelaars, zorgpartijen. • Brede enquête uitgezet onder inwoners
» Een geschikte, betaalbare huurwoningvoorraad op de juiste locatie met de juiste kwaliteit.	<ul style="list-style-type: none"> • Realisatie van nieuwe Prestatieafspraken Volkshuisvesting, zie programma 4. • De ontwikkeling van koersdocumenten Wonen voor 6 dorpen liep vertraging op door corona.
» Regionale samenwerking bij regionale opgaven op de woningmarkt gezamenlijk op te pakken.	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname samenwerkingsverband Regio Groningen -Assen. • Samenwerking in Verstedelijkingsstrategie RGA • Het WLP samenwerkingsverband in de Medal-regio is niet meer bijeengekomen.

»	Integrale gebiedsontwikkeling, passend bij de eigenheid van dorpen.	Zie programma 4: Leefbaarheid en Voorzieningen, onderdeel Wonen en Leefbaarheid.
»	Handhaven en verbetering kwaliteit koopsector.	<ul style="list-style-type: none"> • Dit onderdeel heeft een plek gekregen in de Woonvisie en zal verder vorm krijgen in het uitvoeringsplan.
»	Vernieuwing van de woningvoorraad, zodat er meer doorstroming ontstaat en er variatie in woningbouw is.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwerking sloop- en nieuwbouwpoging in Bedum i.s.m. Wierden en Borgen • Opdracht verleend voor locatieonderzoek woningbouwbehoefte in lijn met komende RGA-afspraken (oplevering in voorjaar 2021) • Oplevering huurwoningen door woningcorporaties in Leens, Bedum en Usquert • Realisatie nieuwbouw in de koopsector o.a. in Bedum, Winsum, Baflo en Uithuizen. • Daarnaast ook toevoeging door functieverandering en splitsing van panden in bijv. Den Andel, Uithuizermeeden en Weheden Hoorn. •

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Omgevingsdienst Groningen
- Vuilverwerkingsbedrijf Noord- Groningen
- Afvalbeheer Regio Centraal Groningen (ARCG)
- GR Werkorganisatie DEAL (VTH)
- Groningen Milieu

Wat heeft het gekost?

Lasten en baten programma RO, Wonen & Duurzaamheid (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Lasten	16.923	22.545	33.686	-11.140	N
Baten	16.208	18.344	32.163	-13.819	V
Saldo programma	715	4.201	1.523	2.678	V

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Reserve Grondexploitatie	0	0	66	-66	N
Reserve Woon-/leefbaarheidplannen Eemsde	0	-300	-213	-87	N
Reserve Bovenwijkse kosten Ter Laan 4	0	-100	0	-100	N
Reserve Onderhoud begraafplaatsen	0	-40	0	-40	N
Totaal mutaties	0	-440	-147	-293	

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)	2020
<i>RO, Wonen & Duurzaamheid</i>	
Implementatie omgevingswet	54
Duurzaamheidsvisie	25
Digitaliseren gravenbestand	40
Planontwikkeling Folkerdastraat Bedum	3
Centrumplan Bedum	181
Bodemsanering zoutloods Bedum	7
Liquidatie WO Deal	206
Woonvisie	25
<i>Totaal</i>	<i>541</i>

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x 1.000)

Voordeel/
Nadeel

-	Salarissen en inhuur (excl. aardbevingen); voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering	449	V
-	Kapitaallasten (excl. grexen); in totaliteit is het resultaat op kapitaallasten in de begroting € 101k voordelig. Dit wordt verklaard doordat een aantal investeringen een voordelig resultaat laten zien. In dit programma leidt dit tot een voordeel van € 1.012k.	1.012	V
-	Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2020.	3.255	V
-	In 2020 was er nog geen onderhoudsprogramma voor regulier beheer van stedelijk water, vrijverval- en mechanische riolering, en zijn er op basis van calamiteiten en behoeften werkzaamheden uitgevoerd. Tevens is externe inhuur/ advisering ten behoeve van rioleringswerkzaamheden en projecten voor het uitvoeren van onderzoek en voorbereiding is in verband met ordenen van de werkzaamheden riolering in 2020 niet volledig benut. De opbrengst rioolheffing laat een nadelig verschil zien van € 282.000. Tezamen met de toerekening van btw en overhead leidt dit bij de lasten tot een nadeel van € 1.021.000. Per saldo wordt bijna € 1,6 miljoen toegevoegd aan de voorziening.	1.021	N
-	Extra huishoudelijk afval en gft. We zien in 2020 dat er aanzienlijk meer afval is aangeleverd ten opzichte van de verwachting. Wij denken dat dit te maken heeft met de gedeeltelijke lockdown als gevolg van de coronacrisis. Veel inwoners hebben destijds hun schuur of zolder opgeruimd.	590	N
-	Grondexploitaties, dit verschil kent een administratief technische achtergrond. De mutaties van de grexen dienen op basis van het BBV via de exploitatie gemuteerd te worden op de voorraden op de balans. Deze lasten en baten zijn niet in de exploitatie geraamd omdat de budgetten onder de investeringen zijn opgenomen. Dit nadeel valt (grotendeel) weg tegen het voordeel bij de baten.	14.268	N
-	Aardbevingen, de budgetten voor aardbevingen zijn grotendeels overgeheveld naar 2021, er resteert een bescheiden saldo van € 110.000. Dit resultaat, te samen met de baten, heeft een administratieve achtergrond en zal worden meegenomen bij de voorjaarsnota.	110	V
-	Het project Werken aan de Dorpen is in 2020 afgerond en sluit af met een positief saldo.	122	V
-	Overige afwijkingen	209	N
	Totaal	11.140	N

*Baten (bedragen x 1.000)**Voordeel/
Nadeel*

-	Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet ontvangen budgetten en leiden daarom tot een nadeel in 2020.	353	N
-	Baten rioolheffing, voor toelichting zie lasten.	282	N
-	Lagere opbrengsten begraafrechten enerzijds door minder begrafenissen en anderzijds speelt ook het feit of het een eerste uitgifte van het graf is (dan worden vaak 2 graven gekocht).	63	N
-	Grondexploitaties, zie lasten	14.239	V
-	De afvalstoffenheffing blijft € 535.000 (N) achter bij de raming. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat we nog geen geharmoniseerde verordening afvalstoffenheffing hadden waardoor er geen inflatie is doorberekend aan het tarief. Het saldo op afval wordt verrekend met de voorziening (€ 337.000 (V)), aangezien deze niet toereikend is om het nadeel te dekken leidt dit tot een resultaat in de jaarrekening van € 786.000 nadelig (baten en lasten).	196	N
-	Leges omgevingsvergunningen, in 2020 zijn naast een grotere hoeveelheid ook een aantal grote projecten vergund. Dit heeft geleid tot een meeropbrengst leges omgevingsvergunningen	828	V
-	Aardbevingen; zie lasten	383	N
-	Overige afwijkingen	29	V
	Totaal	13.819	V

7. Burger & Bestuur

Omschrijving

Dit programma betreft de relatie tussen de bestuursorganen van de gemeente Het Hogeland en de mensen die er wonen.

We verlenen – steeds meer digitaal - diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen. De bestuurders en ambtenaren zoeken oplossingen, beantwoorden vragen, leveren producten en geven informatie.

De bestuursorganen - de gemeenteraad, het college en de burgemeester – geven invulling aan het democratisch besluitvormingsproces.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 0.01 Bestuur
- 0.02 Burgerzaken

Beleidskader

Voor dit programma zijn voor de gemeente Het Hogeland de volgende beleidsdocumenten vastgesteld:

- Het Hogeland Legesverordening tarieventabel 2020, 1e wijziging 2020
- Het Hogeland Verordening gegevensverstrekking basisregistratie personen

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal <i>Beleidsindicator</i>	<i>Eenheid</i>	Het Hogeland	Provincie Groningen
N.v.t.			

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Burgerzaken

Vanaf januari 2020 bediende Burgerzaken de inwoners vanuit de vier locaties Winsum, Bedum, Leens en Uithuizen. Vanaf 1 maart 2020 is de coördinator Burgerzaken gestart en was een paar weken later de Coronacrisis een feit. Vanaf 18 maart 2020 is de dienstverlening van Burgerzaken gecentraliseerd in Winsum. Het werken op afspraak was al een leidend principe voor een bezoek aan de publieksbalies Burgerzaken, vanaf 18 maart was het strikt noodzakelijk om alleen inwoners te ontvangen die vooraf een afspraak hadden ingepland. Dit kon alleen telefonisch om vooraf goed in te schatten of een afspraak echt noodzakelijk was en of inwoners geen gezondheidsklachten hadden. Het aantal calls in het KCC om een afspraak met burgerzaken in te plannen, nam hierdoor fors toe.

Het bleek al snel voor Burgerzaken niet houdbaar om vanuit huis te werken, omdat de dienstverlening vanuit het gemeentehuis plaatsvindt. Vanaf juni 2020 is ook de locatie Uithuizen weer geopend op dinsdag en donderdag. Doordat de dienstverlening in 2020 gecentreerd was op één of twee locaties, was minder ad hoc inhuur aan publieksbalies noodzakelijk.

Ondanks de Coronacrisis, zijn nagenoeg alle doelstellingen zoals benoemd in de begroting in 2020 behaald. De digitale dienstverlening heeft een enorme toevlucht genomen, we hebben beleidskaders verder uitgewerkt en geïmplementeerd zoals het aanstellen van een gemeentelijk briefadres en het vaststellen van een Handboek beveiliging en procedures burgerzaken met daarin de beheerregeling van de BRP. Ook hebben we een stevig begin gemaakt met het opleiden van medewerkers en hebben we grote vooruitgang geboekt op de jaarlijkse zelfevaluaties rij- en reisdocumenten en BRP. Voor onze inwoners is het mogelijk geworden om documenten te laten bezorgen, thuis of op het werk en hebben we onderzoek gedaan naar de behoeften van onze inwoners ten aanzien van de gemeentelijke dienstverlening. Kortom Burgerzaken heeft de basis verder op orde gebracht in 2020.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat hebben we bereikt?</i>
»	Verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening.	<p>In het kader van het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening zijn er stappen gezet op verschillende terreinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Herplaatsing locatie van de backoffice. • Frontofficemedewerkers allemaal op gelijk niveau (mbo4). • Uniformering werkprocessen. • Inrichten Handboek Beveiliging. • Bewustwordings sessies gericht op profiling en ID-vaststelling. • Minimaliseren inhuur. • Verbetering verbinding met andere teams. • Doorvoeren correcte functiescheiding. • Nieuw beleid verkiezingen.
»	Flexibel, zelforganiserend team.	<ul style="list-style-type: none"> • Teamontwikkeling. Er hebben meerdere sessies plaatsgevonden met het hele team burgerzaken. Door de Corona- crisis zijn de teamsessies omgezet naar coaching on the job. • Zo veel mogelijk vaste medewerkers binnen het team. Hiermee lijkt de formatie voor de front office op orde om de 2 locaties te kunnen bedienen die open zijn vanaf maart 2020. Dit heeft geleid tot meer continuïteit en ook kwaliteit in het team.
»	Leveren van maatwerk.	<ul style="list-style-type: none"> • Inkoop en implementatie thuisbezorgen rij- en reisdocumenten. Per 1 juni 2020 is het mogelijk geworden om waarde documenten (reisdocumenten, rijbewijzen en GPK's) te laten bezorgen tegen een eigen bijdrage van € 5,-. • Opstellen nieuw beleid huisbezoek. Door de Coronacrisis hebben er op dit onderdeel geen ontwikkelingen plaatsgevonden.
»	Verdere digitalisering van de dienstverlening.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding waar mogelijk van de digitale dienstverlening. Door de Coronacrisis hebben we vanaf maart nog een aantal producten en diensten versneld

	gedigitaliseerd zoals digitaal aangifte van overlijden. iBurgerzaken is een innovatieve applicatie met zgn. apps die het mogelijk maken om aanvraag- en afhandelprocessen volledig te digitaliseren. In 2020 is de module iVerkiezingen aangeschaft als onderdeel van iBurgerzaken om ook de dienstverlening rond de verkiezingen digitaal aan te kunnen bieden (vervangende stempas, volmacht of kiezerspas digitaal aan te kunnen vragen).
--	--

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We hebben flink geïnvesteerd in de implementatie van ons digitaal Handboek burgerzaken in de informatiebeveiligingsapplicatie IC Content. Er is een projectgroep van start gegaan om de implementatie te begeleiden. In 2020 hebben we ingezet in op bewustzijnsontwikkeling om professioneel te werken conform wettelijke vereisten. Door alle acties die vanuit het projectteam zijn uitgezet, hebben verbeteringen plaatsgevonden op alle onderdelen van de zelfevaluaties burgerzaken (betrekking op de waarde documenten en de Basisregistratie personen). In de tabel hieronder staan de resultaten over 2019 en 2020 gepresenteerd.

Onderdeel zelfevaluatie (waarde documenten en BRP)	2019	2020
Bestandscontrole BRP	78%	100%
Bijhouden van de BRP	60%	96%
Verstrekking van gegevens	24%	100%
Aanbevelingen*	44%	87%
Organisatie van de beveiliging	100%	100%
Toegangsbeveiliging	93%	100%
Naleving	94%	96%
Aanvraag/uitgifte proces Reisdocumenten	85%	96%
Overig proces Reisdocumenten	78%	97%

Nagenoeg alle producten en diensten die zich daarvoor lenen vanuit Burgerzaken worden nu digitaal aangeboden (m.u.v. aangifte van geboorte). De kanaalverleiding heeft duidelijk zijn werk gedaan, de inwoners hebben veel gebruik gemaakt van onze website met digitale formulieren en apps van iBurgerzaken. Het werken op afspraak principe heeft hier ook aan bijgedragen; wanneer inwoners een afspraak willen maken met burgerzaken, worden zij ook geattendeerd op onze digitale mogelijkheden. In de tabel hieronder wordt een weergave gegeven van de top 5 digitaal aangevraagde producten en diensten t.o.v. het aantal aanvragen via de publieksbalies.

Digitale aanvragen top 5 burgerzaken	Digitaal	Balie	Totaal aanvragen	% digitaal aangevraagd
Verhuizingen	2016	608	2624	76,8%
Uittreksels BRP	442	346	788	56,1%
Afschrift burgerlijke stand	183	4	187	97,9%
Overlijdensaangifte	141	182	323	46,7%
Huwelijksaangifte (ondertrouw)	140	16	156	89,7%

In het kader van het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening vindt u onderstaand een beschrijving van concrete acties op verschillende terreinen:

- **Herplaatsing locatie van de backoffice.** Voor de back office heeft een standplaatswijziging plaatsgevonden van Leens naar Uithuizen vanaf september 2020. Hierdoor ontstaat een betere verbinding met de BRP-specialisten vanuit het team Gegevenshuis
- **Frontofficemedewerkers allemaal op gelijk niveau (mbo4).** Het hele team heeft een verdiepende training gevolgd gericht op Internationaal Privaatrecht.
- **Uniformering werkprocessen.** Het uniformeren van werkprocessen is uitgesteld tot 2021 i.v.m. het vervullen van de functie van Functioneel beheerder burgerzaken. Deze functie is inmiddels ingevuld per maart 2021.
- **Inrichten Handboek Beveiliging.** Het digitale handboek burgerzaken 'IC Content' is in 2020 geïmplementeerd. Alle wettelijke procedures staan in dit handboek. Wij hebben op 1 december 2020 het handboek vastgesteld. Daarmee voldoen we aan de wettelijke vereisten voor o.a. informatieveiligheid. Uit de zelfevaluaties waardedocumenten en BRP 2020 is een duidelijke verbetering te zien in de scores op alle onderdelen (beleidsmatig, kwaliteit van gegevens en informatieveiligheid).
- **Bewustwordingssessies gericht op profiling en ID-vaststelling.** Er hebben meerdere bewustwordingssessies plaatsgevonden voor het hele team burgerzaken. De onderwerpen die aan bod zijn gekomen zijn: informatieveiligheid, functiescheiding toepassen bij reisdocumenten en rijbewijzen en andere cruciale wettelijke vereisten die worden vertaald in procedures en staan opgenomen in ons digitale handboek Burgerzaken.
- **Minimaliseren inhuur.** De externe inhuur in het frontoffice is drastisch verminderd naar het hoogst noodzakelijke. Door het sluiten van de locaties Bedum en Leens en door het werken op afspraak als leidend principe te laten gelden voor dienstverlening via de publieksbalies, is de bedrijfsvoering van burgerzaken beheersbaarder geworden.
- **Verbetering verbinding met andere teams.** Door de verhuizing van de backoffice is het gemakkelijker geworden om fysiek af te stemmen met het team Gegevenshuis. Door de komst van de Corona- crisis is fysieke samenwerking echter bemoeilijkt. Er is een overlegstructuur tot stand gekomen met het KCC en door de komst van de coördinator als 'spin in het web' zijn ook contacten en samenwerkingen met andere teams zoals Inkomenszaken en Wmo verstevigd.
- **Doorvoeren correcte functiescheiding.** Er hebben zichtbare verbeteringen plaatsgevonden op het aantal signaleringen van het niet toepassen van functiescheiding. Door het sluiten van de locaties Bedum en Leens vanaf maart 2020, is het makkelijker geworden functiescheiding toe te passen omdat er altijd voldoende medewerkers (3 per locatie per dag) aanwezig zijn.
- **Nieuw beleid verkiezingen.** Door de Corona crisis vroegen de voorbereidingen van de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 meer aandacht en inzet van medewerkers. Ook hebben er wijzigingen plaatsgevonden in het beleid om o.a. COVID – proof te kunnen stemmen.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- GR voor het grensoverschrijdend Openbaar Lichaam Eems-Dollard Regio
- Vereniging van Waddenzeegemeenten

Wat heeft het gekost?

Lasten en baten programma Burger & Bestuur (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Vershil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Lasten	3.287	3.513	3.090	423	V
Baten	655	580	476	104	N
Saldo programma	2.632	2.933	2.614	319	V

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Vershil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
geen mutaties					

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)	2020
Burgers & Bestuur	
Installatie burgemeester	20
Extra inhuur griffie	53
Risico nabestaandenverzekering	17
<i>Totaal</i>	<i>90</i>

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x 1.000)

	Voordeel/ Nadeel
- Salarissen en inhuur; voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering	170 V
- Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2020.	77 V
- Door de coronacrisis heeft zowel het college als de raad niet volgens planning gebruik gemaakt van trainingen en opleidingen omdat deze veelal vragen om een fysieke invulling. Ook de 'beweging naar buiten' van de raad d.m.v. externe vergaderingen en bijeenkomsten heeft nauwelijks kunnen plaatsvinden.	60 V

-	Er is in 2020 maar beperkt gebruik gemaakt van de mogelijkheid van thuisbezorging van waardedocumenten en in verband met corona zijn geen huisbezoeken gedaan.	40	V
-	Er zijn in 2020 minder reisdocumenten uitgegeven. Dit leidt tot minder legesinkomsten (zie onderstaand) en daarmee ook tot minder afdracht rijksleges.	75	V
-	Jaarlijks worden de voorzieningen wachtgeld en de voorziening pensioenen (vm)bestuurders geactualiseerd. De laatste op basis van actuariële berekeningen.	107	N
-	Overige afwijkingen	108	V
	Totaal	423	V

Baten (bedragen x 1.000)

*Voordeel/
Nadeel*

-	Er zijn in 2020 minder reisdocumenten verstrekt, waardoor de baten achter blijven bij de raming. Zie ook lasten.	92	N
-	Overige afwijkingen	12	N
	Totaal	104	N

8. Bedrijfsvoering

Omschrijving

De bedrijfsvoering is de motor van de gemeentelijke organisatie en omvat alles wat we doen om ervoor te zorgen dat iedereen zijn werk zo goed mogelijk kan uitvoeren om daarmee de burger maximaal van dienst te kunnen zijn. Processen en projecten moeten worden georganiseerd, aangestuurd en beheerst. De kosten voor de concernbrede bedrijfsvoering zijn zichtbaar binnen dit programma. Dit programma betreft dan ook alle kosten die gemaakt worden ter ondersteuning van de hele organisatie, inclusief de kosten van gemeentelijke gebouwen waarin de gemeentelijke organisatie is gehuisvest.

In de overige programma's weergegeven lasten en baten zijn direct aan de activiteiten binnen het betreffende programma toe te rekenen. Hierdoor is het makkelijker een beeld te vormen van de directe financiële gevolgen van een gemeentelijke activiteit.

De inhoud van dit programma heeft een duidelijke relatie met de paragraaf Bedrijfsvoering. Beide onderdelen kunnen in samenhang worden gelezen. Het programma gaat in op de verplichte drie W-vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?' en 'Wat mag het kosten?'. De paragraaf gaat in op de wijze waarop Het Hogeland dit heeft georganiseerd. Ook geeft de paragraaf inzicht in de ontwikkelingen op dit gebied in 2020.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 0.03 Beheer overige gebouwen en gronden
- 0.04 Overhead

Beleidskader

Voor dit programma is een groot aantal beleidsdocumenten vastgesteld. Voor het totaaloverzicht verwijzen we naar het Normenkader gemeente Het Hogeland, dat is vastgesteld ten behoeve van ons zelf en de accountant.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal <i>Beleidsindicator</i>	<i>Eenheid</i>	Het Hogeland	Prov. Gron.
Formatie	<i>Fte per 1.000 inwoners</i>	10,55	nb
Bezetting	<i>Fte per 1.000 inwoners</i>	10,11	nb
Apparaatskosten	<i>Kosten per inwoner</i>	€ 992,17	nb
Externe inhuur	<i>Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen</i>	10,09 % € 3.9 miljoen	nb
Overhead	<i>% van de totale lasten</i>	14,4%	nb

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Na een herindeling is er gemiddeld drie jaar nodig om een nieuwe organisatie op te bouwen. Daarbij wordt ook uitvoering gegeven aan het realiseren van nieuwe bestuurlijke ambities. Hiervoor is op papier een organisatie ingetekend maar de primaire opgave, waar elke net heringedeelde gemeente zich voor

ziet gesteld, is het neerzetten van een goed ingeregelde organisatie. Een soepel samenspel tussen bestuur er ambtelijke organisatie en tussen teams onderling moet uiteindelijk garant staan voor excellente dienstverlening aan onze inwoners.

2020 is in algemene zin te typeren als een bijzonder jaar waarin Corona ons op grotere afstand van de burger heeft gezet. Veel contacten konden vanwege de lockdown alleen digitaal plaats vinden. Maar gebleken is ook dat we als organisatie wendbaar zijn en ons vaak geruisloos hebben aangepast aan het "nieuwe normaal".

Ook de zorgelijke ontwikkeling van onze financiële positie heeft in 2020 noodgedwongen geleid tot permanente aandacht voor het in control houden van de begroting. Overigens zijn we daarin niet uniek nu het ROB constateert dat het aantal gemeenten met structurele tekorten snel stijgt en de reserves van gemeenten in rap tempo verdampen. Als nieuwe gemeente vergroot dat onze opgave, omdat we voor een deel de veronderstelde efficiencywinst van de herindeling in de tijd nog niet kunnen verzilveren en we qua reserves weinig vet op de botten hebben. Deze effecten stapelen met de door het Rijk opgelegde opschalingskorting, de oplopende tekorten in met name de jeugdzorg en een verwacht nadelig herverdeeffect in de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Beheer overige gronden

De nog op te stellen grondnota voor de gemeente Het Hogeland zal ook ingaan op het beheren en beschikbaar stellen van gronden voor (maatschappelijke) ontwikkelingen. Uitgangspunt is dienstverlenend wanneer het kan, zakelijk wanneer het moet, maar in alle gevallen juridisch correct geregeld (transparant, marktconform en formeel vastgelegd).

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
<p>» Optimalisatie en efficiënt gebruik van gronden door de inzet van instrumenten (koop, huur, erfpacht, ingebruikname etc.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereidingen voor het opstellen van de Grondprijzennotitie waarin de uitgangspunten worden vastgesteld hoe prijzen bijv. kavel, snippergroen, maatschappelijke doelstellingen tot stand komen en de herziening van diverse grondprijzen. De grondprijzennotitie is een onderdeel voor de nog vast te stellen Grondbeleid. • Algemene verkoopvoorwaarden HHL van onroerend goed vastgesteld. • Standaardiseren van diverse terugkomende contracten zoals pachtcontracten, verkoopcontracten snippergroen, huurcontracten grond, gebruikersovereenkomsten grond t.b.v. dorpsbudgetten. • Maatwerk leveren bij de selectie van, en de wijze waarop de instrumenten worden ingezet. • Verjaring gronden • Het realiseren van circa € 380.000,- inkomsten uit incidentele verkopen onroerende zaken en verhuur verpachting van gronden. • Contractmanagement verder inrichten en uitvoeren: <ul style="list-style-type: none"> - aantal pachtcontracten 46

		<ul style="list-style-type: none"> - aantal huurovereenkomsten gronden voor circa 700 percelen (aantal gebruikers-overeenkomsten nog nader uitzoeken) - aantal huurcontracten voor volkstuinen circa 90
--	--	---

Gebouwen

Wat willen we bereiken?		Wat hebben we bereikt?
»	Strategische sturing op gemeentelijk vastgoed	<ul style="list-style-type: none"> • Het meerjarenonderhoudsplan en het vastgoedkader zijn dit jaar in concept gereed gekomen en zal voor de zomer van 2021 aan uw raad ter besluitvorming worden neergelegd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In het kader van professionalisering zijn medewerkers vastgoed aangetrokken die regie voeren op de uitvoering van het MJOP, de opgelegde bezuiniging ten uitvoer brengen door het afstoten van vastgoed, contracten harmoniseren en zorgen voor beleidsmatige versterking.

In de aanloop naar de opgave vastgoed af te stoten die niet tot de kernportefeuille behoort (bezuiniging op gemeentelijk vastgoed, bouwstenennotitie 2 september 2020) zijn de objecten aan de Wilhelminastraat 1 en 1B in Zoutkamp, school De Akker in Zuidwolde, kindvoorziening Het Ploentje in Baflo en ouderenvoorziening de Boog/Jeugdsoos De Pluu in Winsum verkocht. In 2021 wordt de verkoop van geselecteerd vastgoed voortgezet.

Overhead

Het overheadpercentage bedraagt 13,4%. Daarmee is het percentage iets gedaald ten opzichte van 2019.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
- N.V. Waterbedrijf Groningen

Wat heeft het gekost?

Lasten en baten programma Bedrijfsvoering (x € 1.000)

	Primaire Begroting Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Vershil	V/N V= voordeel N= Nadeel
Lasten	28.605	29.551	27.601	1.950	V
Baten	124	187	811	-624	V
Saldo programma	28.481	29.364	26.791	2.574	V

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Vershil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Reserve Groot onderhoud gebouwen	621	621	309	312	V
Totaal mutaties	621	621	309	312	0

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)	2020
Bedrijfsvoering	
Sloop Speykstraat 2 Rodeschool	85
Doorontwikkeling zaakgericht werken (Join)	25
Sloop OBS Lydingehe Leens	19
Sloop gymzaal Wehe-den Hoorn	58
Projectleider (burgerzaken)	21
Inhuur project WRNA	16
Doorontwikkeling archief	41
Inkoopondersteuning bij aanbesteding schoonmaak	38
Externe ondersteuning project huisvestingsconcept	22
<i>Totaal</i>	325
Incidentele baten (bedragen x € 1.000)	
Bedrijfsvoering	
Opbrengst verkoop afgeschreven machines	56
<i>Totaal</i>	56

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x 1.000)

	Voordeel/ Nadeel
- Salarissen en inhuur; voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering	143 V
- Kapitaallasten (excl. grexen); in totaliteit is het resultaat op kapitaallasten in de begroting € 101k nadelig. Dit wordt verklaard doordat een aantal investeringen een nadelig resultaat laten zien. Deze zijn opgenomen in het hoofdstuk Begrotingsrechtmatigheid. In dit programma leidt dit tot een voordeel van € 226k.	226 V
- Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2020.	1.220 V
- Door corona zijn bij automatisering grotere projecten blijven liggen waarvoor normaliter extern werd ingehuurd.	62 V

-	In 2020 is voor een groot aantal panden onderhoud gepleegd. Totaal budget in de begroting voor onderhoud vastgoed is € 1,3 miljoen. Eventueel voor-/nadeel wordt verrekend met bestemmingsreserve Groot Onderhoud gebouwen. In dit programma leiden de mutaties onderhoud gebouwen tot een nadeel. Voorbeelden van uitgevoerd onderhoud aan gemeentelijke panden zijn: In het gemeentehuis te Winsum is naast regulier onderhoud de cv-installatie vervangen. In het gemeentehuis te Leens moest door achterstallig onderhoud alle noodverlichting op orde worden gebracht en moest een noodstroomaggregaat worden aangeschaft. Daarnaast zijn naast regulier onderhoud aanpassingen uitgevoerd ten behoeve van de verbouwing van de bibliotheek in het gemeentehuis.	180	N
-	Ten behoeve van het meerjarig onderhoudsplan gemeentelijke objecten zijn 0-metingen uitgevoerd. Daarnaast is ook extern advies ingewonnen over- en zijn concept voorstellen geschreven voor het Vastgoedkader.	80	N
-	Als gevolg van de coronacrisis is er minder uitgegeven aan personeelsbijeenkomsten e.d.	58	V
-	Er is lang onduidelijkheid geweest over de omvang en besteding van het budget voor verjonging personeel waardoor een plan voor verjonging niet meer van de grond is gekomen in 2020.	51	V
-	Door het gebruik maken van de service van WPA voor postbezorging besparen we kosten. Daarnaast wordt meer dan voorheen digitaal gecommuniceerd waardoor fysieke post vervalft.	50	V
-	De advertentiekosten zijn lager geworden door het contract met de Noorderkrant. Ondanks een eerdere verlaging (NJN 2019) is het budget nog steeds te hoog en is daarom bij de begroting 2021 structureel verlaagd met €15.000. Ook het communicatiebudget voor marketing en PR is ook bij de begroting 2021 structureel verlaagd met €15.000.	50	V
-	Vanwege corona was er minder fysieke bezetting in de gemeentehuizen en is daardoor minder uitgegeven aan kantoorartikelen en dergelijke. Nieuwe contracten voor warme dranken en drukwerk hebben een inkoopvoordeel opgeleverd. Daarnaast zien we een voordeel op de post vakliteratuur.	92	V
-	Overige afwijkingen	258	V
	Totaal	1950	V

Baten (bedragen x 1.000)

*Voordeel/
Nadeel*

-	In 2020 is een bedrag voor bevingsschade door verantwoordelijke instanties uitgekeerd om veroorzaakte bevingsschade aan gemeentelijk panden te kunnen herstellen. Herstelwerkzaamheden worden zo spoedig als mogelijk uitgevoerd, uitvoering mede afhankelijk capaciteit aannemers. Deze ontvangst was niet geraamd en wordt toegevoegd aan de reserve bevingsschade.	124	V
-	De huurontvangsten vastgoed zijn in 2020 in dit programma aanzienlijk hoger uitgevallen dan geraamd.	140	V
-	Van het UWV hebben wij voor een aantal medewerkers vergoedingen ontvangen. Daarnaast zijn een aantal medewerkers uitgeleend aan externe partners. Hiervoor hebben we een zogenaamde detachingsvergoeding ontvangen.	345	V
-	Overige afwijkingen	15	V
	Totaal	624	V

Algemene Dekkingsmiddelen

Omschrijving

Dit programma heeft, anders dan de vorige programma's, vooral een financieel-technisch karakter. De algemene dekkingsmiddelen betreffen de lasten en baten die over de programma's heengaan. De baten dienen als dekkingsmiddel voor alle programma's. Hierbij valt te denken aan inkomsten uit het gemeentefonds, uit gemeentelijke belastingen en dividendopbrengsten en aan uitgaven vanuit de financieringsfunctie en onvoorziene uitgaven. In dit programma laten we zien welke lasten en baten er zijn geweest in 2020 en lichten wij toe waar de afwijkingen zitten t.o.v. de ramingen 2020.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 0.05 Treasury
- 0.061 OZB woningen
- 0.062 OZB niet-woningen
- 0.064 Belastingen overig
- 0.070 AU en overige uitkering gemeentefonds
- 0.080 Overige baten en lasten
- 0.090 Vennootschapsbelasting (VpB)

Wat heeft het gekost?

Lasten en baten programma algemene dekkingsmiddelen (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Lasten	838	-1.105	1.032	-2.137	N
Baten	114.415	119.757	120.647	-889	V
Saldo programma	-113.577	-120.862	-119.615	-1.247	N

Reservemutaties behorende bij de algemene dekkingsmiddelen (x € 1.000)

	Primaire Begroting na wijziging 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil	V/N
				V= voordeel N= Nadeel	
Algemene Reserve	-649	-201	1.832	-2.033	N
Reserve Jaarovergang	0	-1.741	0	-1.741	N
Reserve Claims	33	33	-466	499	V
Onttrekking aan reserves	0	0	-1.882	1.882	V
Reserve Programma Krimp en Leefbaarheid	306	306	306	0	V
Storting in reserve	0	4.186	4.042	144	V

Reserve Onderhoud begraafplaatsen	0	0	-40	40	V
Totaal mutaties	-310	2.583	3.792	-1.209	

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)		2020
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>		
Project oppervlaktewaardering		47
Juridische advisering		63
Tijdelijke inhuur		960
	<i>Totaal</i>	<i>1.070</i>
Incidentele baten (bedragen x € 1.000)		
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>		
Coronacompensatie		2.039
Verkoop aandelen Twence		3.138
	<i>Totaal</i>	<i>5.177</i>

Toelichting Algemene dekkingsmiddelen

In de paragraaf "Algemene Dekkingsmiddelen" in de begroting 2020 staan de volgende posten opgenomen:

- Algemene uitkering
- Lokale heffingen
- Vennootschapsbelasting
- Onvoorzien
- Treasury
- Overige middelen

Algemene uitkering

	Begroot	Werkelijk	Verschil
Algemene uitkering 2020	82.617	83.284	667
Uitkering sociaal domein 2020	11.757	11.852	95
	94.374	95.136	762

Voor de berekening van de algemene uitkering 2020 zoals opgenomen in de jaarrekening 2020 is de laatste specificatie van het Ministerie van BZK gebruikt (17 december 2020).

De feitelijke opbrengst 2020 is € 762.374 hoger dan begroot.

Deze verhoging is in de decembercirculaire 2020 bekend gemaakt, gezien het tijdstip van bekendmaking was het niet meer mogelijk om dit voordeel in 2020 bij te ramen.

Het bedrag is als volgt opgebouwd:

1	Verhoging uitkeringsfactor met 2 punten	104.080,00
2	Hoeveelheidsverschillen	497.424,00
3	Mobiliteitshulpmiddelen en roerende voorz.	-61.486,00
4	Bijdrage centrale voorziening BRS	-12.398,00
5	Bijdrage MijnOverheid en DigiD	-10.848,00
6	Bijdrage GDI	-6.974,00
7	Logisch ontwerp GBA	775,00
8	Suppletieuitkering integratie sociaal domein	12.936,00
	Corona middelen:	
9	Aanvullende pakket re-integratiekosten 2020	115.770,00
10	Gemeentelijk schuldenbeleid 2020	30.309,00
11	Bijzondere bijstand 2020	10.253,00
12	Continuïteit van zorg (COVID 19) 2020	74.302,00
13	Compensatie quarantainekosten 2020	8.231,00
		<u>762.374,00</u>

In 2020 is voor een bedrag ad € 264.046 geboekt op de post algemene uitkering in verband met bedragen uit voorgaande jaren.

Verrekening AU voorgaande jaren 2018 & 2019	160.270,51
Afboeking verrekening AU voorgaande jaren	<u>103.775,96</u>
	264.046,47

Verrekening algemene uitkering 2018 en 2019

Voor het boekjaar 2018 heeft de definitieve vaststelling van de uitkeringsfactor plaatsgevonden. De gemeente Het Hogeland heeft in totaal aan verrekeningen over 2018 € 94.023 ontvangen en voor het jaar 2019 € 67.129. Totaal bedraagt dit € 161.152. Dit komt ten gunste van het rekeningsaldo 2020.

Vrijval Nog te betalen algemene uitkering 2018

Op de balans staat een nog te betalen post vanuit 2018 ad € 103.776. Dit bedrag heeft betrekking op een bijstelling van de WOZ-waarden Eemsmond met als uitkeringsjaar 2018. Deze gegevens zijn in 2020 definitief geworden en hebben niet geleid tot een (forse) terugbetaling. Daarom kan dit bedrag vrijvallen ten gunste van de jaarrekening 2020.

Lokale heffingen

Het gaat hier om heffingen waarvan de besteding niet gebonden is. Voor onze gemeente betreft het de onroerendezaakbelastingen en de overige belastingen.

Belasting	Begroting 2020 primitief	Begroting 2020 na wijziging	Werkelijk 2020	Verschil
Onroerendezaakbelastingen	€ 21.384.978,00	€ 21.468.211,00	€ 21.288.697,00	€ -179.514,00
Roerende zaakbelasting	€ 5.115,00	€ 5.238,00	€ 5.260,00	€ 22,00
Forensenbelasting	€ 212.442,00	€ 217.061,00	€ 188.543,00	€ -28.518,00
Toeristenbelasting	€ 353.000,00	€ 361.112,00	€ 363.935,00	€ 2.823,00

De opbrengst onroerendezaakbelastingen wijkt behoorlijk af van de raming in de begroting 2020. In de paragraaf Lokale Heffingen is aangegeven wat de oorzaak is van de afwijking. In deze paragraaf wordt ook ingegaan op de overige belastingen.

Naast de opbrengsten zijn er ook lasten geraamd voor de uitvoering van de diverse taken gemeentelijke belastingen. De uitvoeringskosten zijn in 2020 € 99.600 lager dan is geraamd in de begroting 2020. Deze onderschrijding wordt vooral veroorzaakt doordat de kosten van automatisering en kosten voor inhuur personeel ten behoeve van de waardering oppervlakte lager uitvielen dan geraamd.

Vennootschapsbelasting

In 2020 zijn er geen lasten en baten geweest m.b.t. de vennootschapsbelasting.

Onvoorzien

Voorgeschreven is dat gemeenten een post onvoorzien in de begroting moeten opnemen. In de financiële verordening van de gemeente Het Hogeland is hiervoor een bedrag genoemd van € 100.000. In de primaire begroting 2020 bedroeg de raming € 100.000. In 2020 is op deze post een afrekening van Eneco Zakelijk B.V. van de gebouwen in de voormalige gemeente Winsum ad € 10.490 geboekt.

Treasury

Onder treasury verstaan we alle lasten en baten die samengaan met het aangaan en verstrekken van geldleningen. Daarnaast worden ook de dividendopbrengsten van deelnemingen verantwoord onder treasury.

Op "Treasury" is een nadeel ontstaan van € 1.891.000. Dit wordt grotendeels verklaard doordat we bij het bepalen van de kapitaallasten bij het opstellen van de begroting hebben gerekend met een omslagpercentage van 2,5%. In de rekening is deze uitgekomen op 1,5%. Aangezien dit doorbelasting naar andere producten in de begroting betreft leidt dit nadeel dus elders in de begroting tot voordelen. Per saldo heeft dit geen effect op het rekeningresultaat.

Overige middelen

De overige algemene middelen bestaan uit stelposten en taakstellingen. Stelposten worden geraamd voor zaken waar wel ruimte voor in de begroting moet worden opgenomen, maar die nog niet aan een programma zijn toe te wijzen. Een voorbeeld hiervan is loon- en prijsstijging. In de algemene uitkering ontvangen we hiervoor een vergoeding. Deze vergoeding wordt als last begroot en is daarmee dekking voor de stijgingen die zich in het jaar voordoen. Voorstellen voor bijvoorbeeld tariefsverhogingen van lokale lasten worden ook als stelpost opgenomen. Deze verhogingen worden functioneel geraamd, zodra besluitvorming van de raad heeft plaatsgevonden.

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x 1.000)

		<i>Voordeel/ Nadeel</i>
-	Salarissen en inhuur; voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering	384 N
-	Kapitaallasten; in totaliteit is het resultaat op kapitaallasten in de begroting € 101k nadelig. Dit wordt verklaard doordat een aantal investeringen een nadelig resultaat laten zien. Deze zijn opgenomen in het hoofdstuk Begrotingsrechtmatigheid. In dit programma leidt dit tot een nadeel van € 2.847k.	2.847 N
-	Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 18 maart 2021 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2020.	863 V
-	Treasury; De jaarrekening laat een negatief renteresultaat zien van € 113k.	113 N
-	In 2020 zijn er correcties uitgevoerd over boekingen die betrekking hebben op het jaar 2019. Voor de correcties zijn suppletieaangiften ingediend. De suppleties zijn door de Belastingdienst in 2020 uitbetaald.	90 V
-	Onvoorzien; er zijn in 2020 geen onvoorziene kosten geweest.	100 V
-	Overige baten en lasten. Dit betreft met name de stelposten voor loon- en prijscompensatie. Voor zover deze niet zijn ingezet in 2020 kunnen ze vrijvallen.	101 V
-	Overige afwijkingen	53 V
	Totaal	2.137 N

Baten (bedragen x 1.000)

		<i>Voordeel/ Nadeel</i>
-	De post Algemene uitkering laat een voordeel zien. Dit betreft grotendeels middelen die we hebben ontvangen voor corona gerelateerde kosten. Deze worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve corona.	1.026 V
-	De opbrengsten OZB (zowel woningen als niet-woningen) laat een nadeel zien van € 212.000. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.	212 N
-	Overige afwijkingen	75 V
	Totaal	889 V

Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

De paragraaf Lokale heffingen geeft de raad inzicht in de eigen inkomsten en de lastendruk die de lokale heffingen veroorzaken.

In deze paragraaf gaan wij in op:

- het gerealiseerde beleid
- de gerealiseerde opbrengsten
- kostendekkendheid
- lokale belastingdruk
- kwijtschelding

Gerealiseerd beleid

In de Begroting 2020 zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:

- Voor alle belastingen, rechten en leges (met uitzondering van de Rijksleges) is een extra opbrengst geraamd op basis van een tariefstijging van 1,5%. Uitgezonderd hierop zijn de afvalstoffenheffing, rioolheffing, forensenbelasting en de toeristenbelasting;
- Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt uitgegaan van 100% kostendekkendheid;
- Het tarief voor de toeristenbelasting is naar beneden bijgesteld;
- Het tarief voor de forensenbelasting is gestegen met € 70,60.

Gerealiseerde opbrengsten

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de gerealiseerde opbrengsten 2020.

Belasting	Begroting 2020 primitief	Begroting 2020 na wijziging	Werkelijk 2020	Vershil
Onroerendezaakbelastingen	€ 21.384.978,00	€ 21.468.211,00	€ 21.288.697,00	€ -179.514,00
Roerende zaakbelasting	€ 5.115,00	€ 5.238,00	€ 5.260,00	€ 22,00
Forensenbelasting	€ 212.442,00	€ 217.061,00	€ 188.543,00	€ -28.518,00
Toeristenbelasting	€ 353.000,00	€ 361.112,00	€ 363.935,00	€ 2.823,00
			€	-
Afvalstoffenheffing	€ 5.775.924,00	€ 5.913.498,00	€ 5.358.470,00	€ -555.028,00
Rioolheffing	€ 5.934.952,00	€ 6.078.149,00	€ 5.855.655,00	€ -222.494,00
			€	-
Lijkbezorgingsrechten	€ 698.723,00	€ 715.492,00	€ 652.363,00	€ -63.129,00
Leges algemeen	€ 657.450,00	€ 577.760,00	€ 467.267,00	€ -110.493,00
Bouwleges	€ 1.324.431,00	€ 1.356.217,00	€ 2.203.504,00	€ 847.287,00
Marktgeden	€ 25.200,00	€ 25.805,00	€ 24.417,00	€ -1.388,00
	€ 36.372.215,00	€ 36.718.543,00	€ 36.408.111,00	€ -310.432,00

Toelichting op hoofdlijnen op de opbrengsten

Onroerendezaakbelastingen

De OZB voor woningen en niet-woningen is per saldo ca. € 180.000,- lager dan geraamd. Op de totaal geraamde OZB-opbrengst is dit een minimaal verschil. Dit wordt mede veroorzaakt door iets minder areaaluitbreiding dan begroot. Daarbij is er nog een aantal oorzaken aan te wijzen:

a. Waardeverlaging door uitspraken op bezwaarschriften

In 2020 zijn WOZ-beschikkingen verzonden met als prijspeil 1 januari 2019. Deze beschikkingen, gecombineerd met de aanslagen 2020, zijn verzonden met dagtekening 29 februari 2020. De beschikkingen hebben geleid tot 815 (692 woningen en 123 niet-woningen) bezwaarschriften tegen de aanslag/WOZ-beschikking. Ook dit heeft geresulteerd in een lagere opbrengst over het jaar.

b. No Cure - No Pay

Via 'no cure no pay'-bureaus zijn 233 bezwaarschriften binnengekomen. Hiervan zijn 45 gegrond verklaard. De overige bezwaarschriften zijn ongegrond, niet-ontvankelijk of ingetrokken. Over het jaar 2020 is er voor € 65.800 aan proceskosten uitbetaald. Deze kosten hebben betrekking op de 45 gegrondverklaringen van 2020 en de beroepszaken met betrekking tot 2020 en 2019, die in 2020 zijn behandeld. Er zijn 65 beroepschriften ingediend. Hiervan staan nog 40 open dus daar moet de Rechtbank nog een zitting voor inplannen. De overige zijn geschikt/ingetrokken of behandeld.

c. De compensatieregeling voor eigenaren en gebruikers van niet-woning

Door het college van Het Hogeland is de "Uitvoeringsregeling compensatie onroerendezaakbelasting niet-woningen" vastgesteld. De reden voor de invoering van deze regeling is dat de tarieven voor niet-woningen naar het niveau "Eemsmond" zijn gebracht. Hierdoor gaan eigenaren en/of gebruikers van niet-woningen in de voormalige gemeenten Bedum, Winsum en De Marne meer OZB betalen. Door middel van de compensatieregeling worden eigenaren en/of gebruikers van niet-woningen enigszins tegemoetgekomen in de hogere aanslag OZB. De regeling geldt voor een periode van 3 jaar. In hoofdlijn ziet de uitvoeringsregeling er als volgt uit. Iedere eigenaar en/of gebruiker van een niet-woning in de gemeente Het Hogeland krijgt 75% OZB gecompenseerd in 2019, als het totaal van de aanslagregels OZB van de niet-woning meer is dan € 250 en kleiner dan of gelijk is aan € 1.500. Het jaar waarmee wordt vergeleken is het jaar 2018. Voor 2020 is het percentage 50% en 25% in 2021. Er is in 2020 voor een bedrag van 140 duizend euro gecompenseerd.

Regeling waardevermeerdering

Huiseigenaren in het Groningse aardbevingsgebied hebben vanaf 1 november 2020 voor de waardedaling van hun woning vanwege aardbevingen een vergoeding kunnen aanvragen bij het instituut mijnbouwschade Groningen (IMG). De hoogte van deze compensatie is per gemeente vastgesteld, maar kan per postcode wel verschillen. Dat staat in een brief die minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. Minister Wiebes volgt daarmee de conclusies van een adviescommissie die de afgelopen maanden verschillende berekeningsmethoden voor de vergoeding van waardedaling heeft onderzocht.

Als uitgangspunt geldt de WOZ-waarde per peildatum 1 januari 2019. Dit betekent dat de WOZ-waarde voor belastingjaar 2020 als input voor de compensatie gold.

Tegen de belastingaanslag voor 2020 zijn veel bezwaren binnengekomen tegen een te lage WOZ-waarde. In totaal zijn er in de informele fase (dus voor bezwaartermijn) 137 verzoeken geweest. In de formele fase zijn er 312 verzoeken geweest. Bij een verhoging van de WOZ-waarde heeft de belastingplichtige een nieuwe aanslag voor de OZB gekregen.

Forensenbelasting

Het bedrag van de aanslag forensenbelasting is een vast tarief. De opbrengst 2020 bedraagt € 188.500. Dit is € 28.000 minder dan begroot. Het verschil heeft te maken dat sommige woningen toch door een externe partij worden verhuurd en dus onterechte zijn aangeslagen voor de forensenbelasting. Als eigenaren van de woning zich in laten schrijven in de Basis Registratie Personen van Het Hogeland is geen forensenbelasting verschuldigd.

Toeristenbelasting

Per 2020 geldt voor de hele gemeente Het Hogeland toeristenbelasting. Er wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd. De tarieven zijn € 1,00 voor een overnachting op een camping en € 1,50 voor een overnachting in andere gelegenheden (hotels, pensions, B&B, etc.). Deze zijn voor 5 jaar vastgesteld. De toeristenbelasting wordt geheven naar een tarief per persoon per overnachting. De opbrengst 2020 bedraagt € 363.900. Dit is meer dan begroot. Ondanks de corona uitbraak in maart heeft dit geen invloed gehad op de overnachtingen.

Afvalstoffenheffing

De tarieven voor de afvalstoffenheffing waren in 2020 nog niet geharmoniseerd. Deze tarieven waren dus nog gebaseerd op de kostenstructuur uit de voormalige gemeenten. Vanaf het derde kwartaal van 2020 zijn de groene en grijze containers geruild voor de nieuwe containers in Het Hogeland.

De opbrengst afvalstoffenheffing is € 555.000 lager dan begroot. Achterliggende oorzaak ligt o.a. in de genoemde harmonisatie van de afvalstoffenheffing in 2021. In afwachting van de harmonisatie kon er voor 2020 geen nieuwe verordening opgesteld worden en zijn de tarieven van 2019 van kracht

gebleven. Daarmee is er geen inflatiecorrectie toegepast op de tarieven. In het programma worden de hogere kosten voor de afvalstoffenheffing toegelicht. Deze beide effecten worden gedempt door een onttrekking uit de voorziening afvalstoffenheffing van € 337.000, die hiermee volledig is benut. Per saldo is het effect op het rekeningresultaat daardoor een eenmalig nadeel van € 754.000.

Rioolheffing

De opbrengst over het afgelopen jaar is ruim € 222.000 lager dan begroot. Op de totaal geraamde opbrengst een beperkt verschil. Het verschil tussen de geraamde opbrengsten en de werkelijke opbrengsten komt o.a. doordat er in de oorspronkelijke ramingen vanuit de oude gemeenten is uitgegaan van meer aansluitingen. Verder loopt er nog een aantal beroepsprocedures tegen de rioolheffing vanuit de voormalige gemeenten. Deze oorzaken hebben een belangrijk negatief effect op de opbrengsten in 2020. Dit heeft overigens geen effect op het rekening resultaat. Door de fors lagere kosten in dit kader is er voor ca. € 1,6 miljoen toegevoegd aan de voorziening riolering.

Lijkbezorgingsrechten

De geharmoniseerde Verordening Lijkbezorgingsrechten 2020 is op 17 juni vastgesteld. Vanuit de verordening worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats of voor de diensten die de gemeente heeft verleend en die samenhangen met de begraafplaats. De opbrengst over het jaar 2020 is iets lager dan begroot.

Leges

Onder de naam 'leges' wordt een aantal verschillende rechten geheven zoals leges voor evenementen en verstrekte diensten zoals het verstrekken van rijbewijzen en paspoorten. De opbrengst over het jaar 2020 is € 110.000 lager dan geraamd. Dit heeft te maken met de evenementen die niet door konden gaan vanwege Corona en er mocht niet meer gereisd worden en daarom zijn er minder reisdocumenten aangevraagd.

Bouwleges

In 2020 is voor bouwleges een raming opgenomen van € 1.356.000. In werkelijkheid is er € 2.203.500 aan bouwleges ontvangen. Een positief saldo van € 847.500. De inkomsten uit deze leges zijn afhankelijk van de aanvragen en laten daarmee jaarlijks fluctuaties zien, vooral veroorzaakt door grotere objecten/projecten. Een goede raming van deze baten is daarom lastig te maken.

Marktgeden

De opbrengst marktgeden is vrijwel conform de raming van € 25.800.

Kostendekkendheid

Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt uitgegaan van 100% kostendekkendheid.

Lokale lastendruk

In onderstaand overzicht is de lastendruk op basis van de cijfers 2021 weergegeven.

Gemeente	OZB-Woningen		Afvalstoffen heffing	Riool heffing	Belasting druk
	%	Bedrag			
Westerwolde	0,1706	348,73	295,00	285,00	928,73
Groningen	0,1746	395,40	369,00	142,33	906,73
Westerkwartier	0,1480	344,81	313,27	223,00	881,08
Het Hogeland	0,1906	352,54	283,29	230,00	865,83
Pekela	0,2506	360,64	315,90	184,70	861,24
Midden-Groningen	0,2223	404,15	258,23	190,00	852,38
Oldambt	0,2184	373,67	227,66	235,15	836,48
Eemsdelta	0,1935	330,77	265,81	237,00	833,58
Veendam	0,2318	372,07	292,40	123,90	788,37
Stadskanaal	0,1837	336,50	231,08	177,00	744,58

Kwijtschelding

Er wordt kwijtscheldingsbeleid gehanteerd voor bewoners met een laag inkomen die bovendien geen vermogen hebben. De kwijtscheldingsregeling is gebonden aan landelijke normen. Op basis van de betalingscapaciteit van inwoners (de betalingscapaciteit wordt bepaald aan de hand van onder andere het vermogen en het inkomen) wordt berekend of bewoners in aanmerking komen voor de kwijtscheldingsregeling. Op basis van de (technische) berekening wordt wel of geen kwijtschelding verleend.

Voor 2020 is er € 286 duizend begroot. Er is voor ruim € 246 duizend kwijtschelding verleend.

Wij maken gebruik van een geautomatiseerde kwijtscheldingstoets via het Inlichtingenbureau. Dit instituut functioneert onder de paraplu van de VNG. Het instituut heeft toegang tot gegevens van de Rijksbelastingdienst, de Rijks Dienst Wegverkeer, uitkeringsinstanties etc. Dit betekent dat iemand die recht heeft op kwijtschelding, dat mogelijk ook heeft in een volgend belastingjaar. Niet ieder jaar hoeft dan opnieuw een aanvraagformulier te worden ingevuld.

Natuurlijk kan er als er geen geautomatiseerd kwijtscheldingsverzoek is verleend altijd een kwijtscheldingsverzoek worden ingediend. In 2020 hebben 650 belastingplichtigen een geautomatiseerde kwijtschelding ontvangen. Daarnaast zijn er 690 verzoeken om kwijtschelding ingediend. De verwachting is dat dit aantal ook in 2021 wordt gehaald. Vanaf 2021 zal het Noordelijk Belasting Kantoor de kwijtscheldingsverzoeken gaan toetsen. De burger hoeft dus maar één formulier in te vullen dat geldt voor twee instanties.

Weerstandsvermogen & Risicomanagement

Beleid risicomanagement en weerstandsvermogen

Het beleid op het gebied van risicomanagement is opgenomen in de 'Nota Risicomanagement gemeente Het Hogeland'. In het afgelopen jaar heeft de werkgroep Risicomanagement gewerkt aan een implementatieplan voor integraal risicomanagement. Inmiddels heeft uw raad in februari 2021 een presentatie over dit onderwerp gehad.

Het bepalen van het weerstandsvermogen is een onderdeel van risicomanagement binnen de gemeentelijke organisatie. In de 'Nota Risicomanagement' zijn diverse beleidskaders opgenomen ten aanzien van risicomanagement. Het beleidskader omtrent het weerstandsvermogen behelst onder meer hoe om te gaan met reserves en voorzieningen die relevant zijn voor de bepaling van het beschikbare weerstandsvermogen en de werkwijze rondom het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen.

In deze voorliggende jaarstukken 2020 zullen dezelfde uitgangspunten worden gehanteerd als de uitgangspunten voor de begroting 2020.

Toelichting weerstandsvermogen

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (kortweg BBV) is het weerstandsvermogen gedefinieerd als:

“de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie”.

In het vervolg van deze paragraaf zijn deze beide elementen aangeduid als a. Beschikbare weerstandscapaciteit en b. Benodigde weerstandscapaciteit. Beide elementen zijn onderstaand uitgewerkt voor de gemeente Het Hogeland.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit is bepaald op basis van een inschatting van de risico's die de gemeente Het Hogeland loopt. Startpunt voor de inschatting van de risico's voor de rekening 2020 is het meest recente overzicht van risico's, namelijk die opgenomen zijn in de begroting 2021. De hierin opgenomen risico's zijn geactualiseerd en aangevuld met een aantal nieuwe risico's.

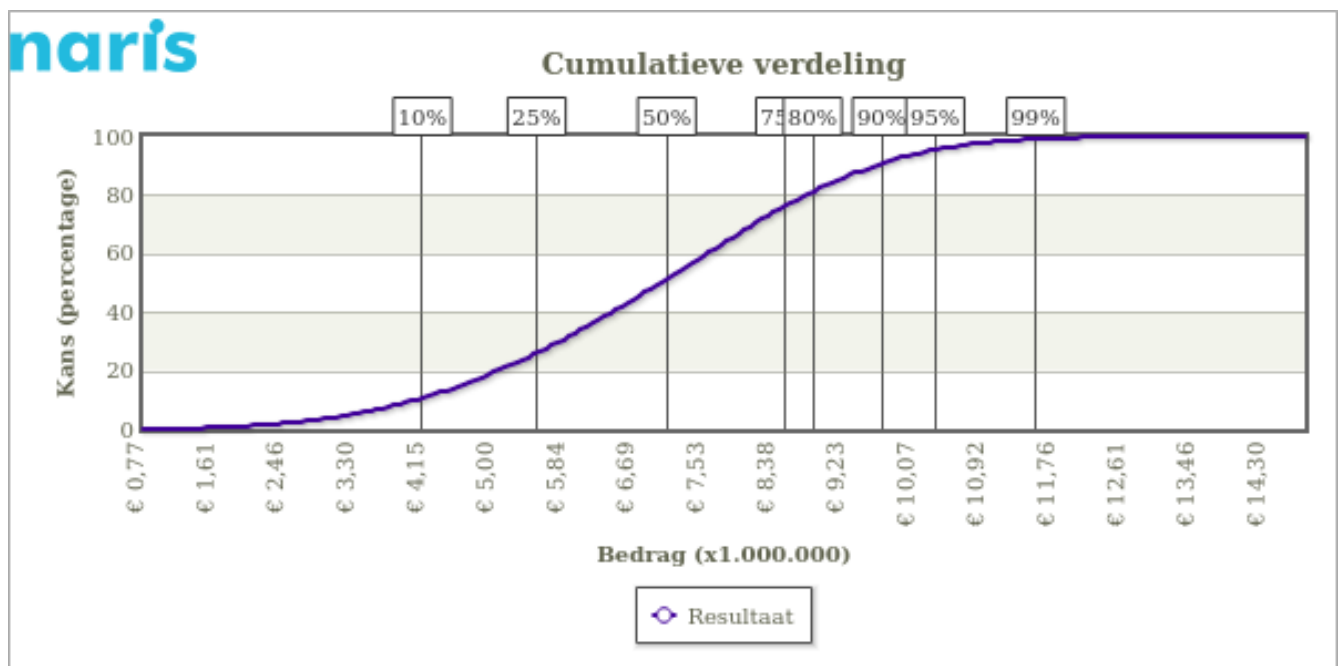
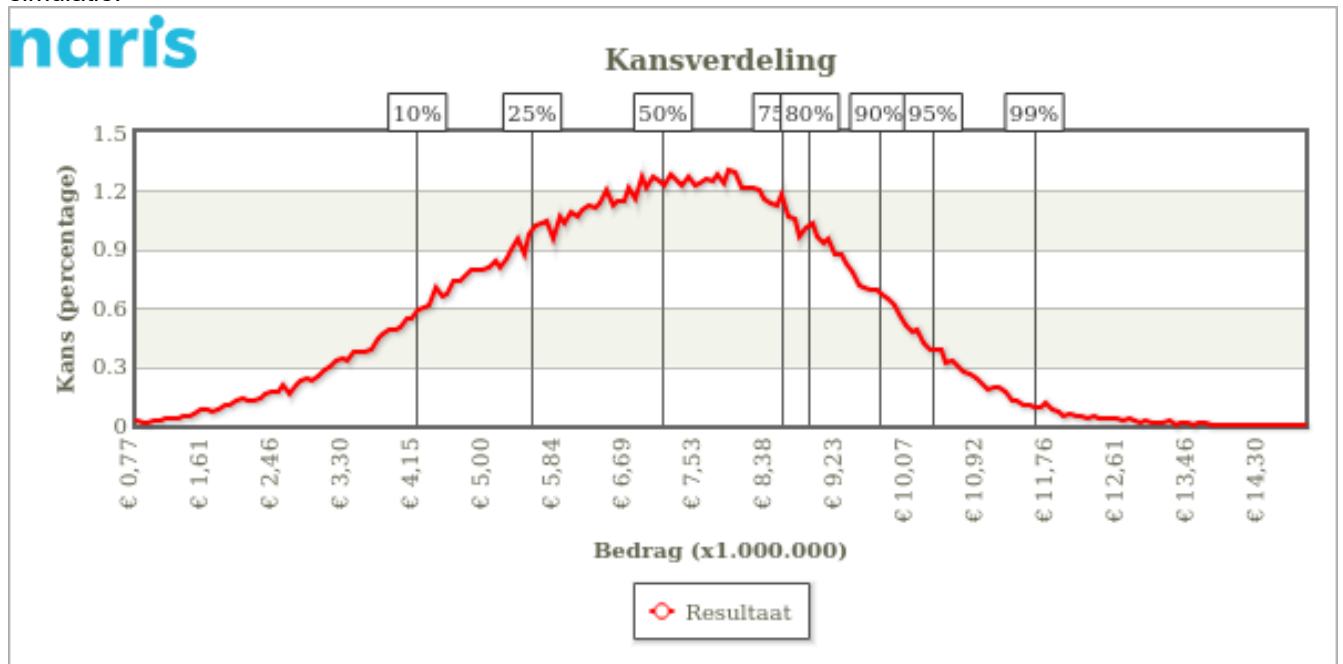
In eerste instantie zijn de risico's geïdentificeerd en geclassificeerd. De risico's zijn onderverdeeld naar risico's die (vooralsnog) niet relevant zijn voor het weerstandsvermogen en risico's die wel relevant zijn voor het weerstandsvermogen. De risico's die wel relevant zijn voor het weerstandsvermogen, zijn beoordeeld op het financiële effect (impact) en de kans dat ze zich daadwerkelijke voordoen. De vertaling van de inschatting van risico's naar de benodigde weerstandscapaciteit vindt plaats met gebruikmaking van de Monte Carlo simulatie. Middels deze simulatie worden 100.000 trekkingen gedaan; dit betekent dat het complete risicoprofiel 100.000 keer wordt doorgerekend. Deze methodiek is een algemeen geaccepteerde wijze om te rekenen met onzekerheden. Op basis van alle onderliggende risico's met bijbehorende inschatting is een analyse gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit voor de gemeente Het Hogeland.

Onderstaande tabel bevat de resultaten van deze statistische analyse voor wat betreft overschrijdingskansen. Daarbij is de overschrijdingskans + zekerheidspercentage altijd 100% (75% zekerheid dat het bijbehorende bedrag voldoende is om de risico's op te vangen, betekent automatisch een kans van 25% dat dit bedrag niet voldoende is). Onderstaande tabel geeft de relatie tussen betrouwbaarheid en aan te houden weerstandscapaciteit aan. Een weerstandscapaciteit van € 9,61 miljoen geeft bijvoorbeeld een betrouwbaarheid van 90%.

Tabel 1: Weerstandscapaciteit versus overschrijdingskans

Zekerheidspercentage	Overschrijdingskans	Bedrag in € mln.
10%	90%	4,07
25%	75%	5,44
50%	50%	7,02
75%	25%	8,45
80%	20%	8,78
90%	10%	9,61
95%	5%	10,26
99%	1%	11,48

Onderstaande twee figuren geven een grafische weergave van de uitkomsten van de Monte Carlo simulatie.

Bij het beoordelen van het benodigd weerstandsvermogen van de gemeente Het Hogeland gaan we uit van een zekerheidspercentage van 90%, ofwel een overschrijdingskans van 10%. Dit percentage is bij Nederlandse decentrale overheden een algemeen geaccepteerd uitgangspunt en wordt daarmee gezien als resulterend in een verantwoord bedrag ter dekking van risico's. Bij hogere percentages zekerheid zou ook de benodigde weerstandscapaciteit onevenredig snel toenemen. Dit betekent dat bij de beoordeling van het weerstandsvermogen als uitgangspunt geldt dat een bedrag van € 9,61 miljoen benodigd is om risico's op te kunnen vangen.

Naast deze statistieken op geaggregeerd niveau geeft de Monte Carlo simulatie ook inzicht in de gemiddelde invloed die individuele risico's hebben op de totale schattingen van de schadelast. In onderstaande tabel zijn op basis van deze invloed de tien grootste financiële risico's van de gemeente Het Hogeland weergegeven, met daarbij de onderliggende inschatting van de kans op optreden en de maximale financiële impact.

Risicogebeurtenis	begroting 2021:			jaarrekening 2020:		
	Kans op optreden	Maximaal financieel gevolg	Invloed	Kans op optreden	Maximaal financieel gevolg	Invloed
(Hogere) tekorten grondexploitatie		€ 834.828	19,05%		€ 696.000	10,05%
Niet realiseren taakstelling jeugdzorg	50%	€ 1.750.000	15,78%	50%	€ 1.750.000	9,92%
Verplichting tot het uitvoeren van projecten in het kader van het IBP (interbestuurlijk programma) die meer kosten dan het bedrag dat we daarvoor van het Rijk hebben ontvangen of waarvoor de door het	70%	€ 1.000.000	11,95%	70%	€ 1.000.000	7,60%
Tegenvallers bij onderhoud van kapitaalgoederen welke niet binnen de daarvoor beschikbare reserves op te vangen zijn	40%	€ 1.500.000	6,86%	75%	€ 3.000.000	21,64%
Extra rijksvergoeding jeugd wordt niet structureel uitgekeerd	50%	€ 1.025.000	5,82%	50%	€ 1.025.000	3,70%
Negatief effect wijziging verdeelmaatstaven die de basis vormen voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds, die niet direct in de begroting kan worden opgevangen.	50%	€ 1.000.000	5,73%	70%	€ 4.000.000	30,36%
Cyberrisico's (ransomware, DDOS aanval, misbruik machine-identiteiten)	20%	€ 1.300.000	3,40%	20%	€ 2.500.000	3,99%
Rijksfinanciering 'voormalig' WSW en de middelen voor de nieuwe doelgroep (Wajong en begeleiding) sluit niet meer aan op transitie werkplein Ability naar leer/werkbedrijf.	50%	€ 300.000	1,71%	50%	€ 750.000	2,71%
Niet volledig en/of tijdig realiseren van de taakstelling(en) op inkoop en efficiency.				60%	€ 400.000	2,18%
Boete door niet voldoen aan de privacy wetgeving.				25%	€ 1.000.000	1,82%
OZB opbrengsten grote objecten Eemshaven wijken af van raming	50%	€ 1.500.000	11,43%			
Niet realiseren van de taakstelling op het terugdringen van de personeelskosten	75%	€ 750.000	10,71%			

De risico actualisatie heeft geleid tot een verschuiving in de bovenstaande tabel van de tien grootste financiële risico's. In de tabel ziet u de wijzigingen ten opzichte van de tabel bij de begroting 2021 in het

geel gearceerd. Door de wijzigingen is de benodigde weerstandscapaciteit verhoogd van € 6,1 miljoen naar € 9,6 miljoen.

Toelichting wijzigingen

➤ *(Hogere) tekorten grondexploitaties*

Zoals gewoonlijk is ook voor deze jaarrekening weer een geactualiseerde berekening gemaakt van de grexen. Daarbij worden ook de risico's in kaart gebracht en gewogen. U bent onlangs middels een separaat voorstel geïnformeerd over deze actualisatie. Op basis van het scenariomodel is daarbij een maximaal gevolg berekend van € 696.000.

➤ *Tegenvallers bij onderhoud van kapitaalgoederen welke niet binnen de daarvoor beschikbare reserves op te vangen zijn*

Zoals u weet, hebben wij diverse beheerplannen opgesteld. Deze plannen zouden een forse claim op onze beschikbare middelen leggen, wanneer we het wenselijke onderhoud dat is beschreven in de plannen onverkort willen uitvoeren. Wanneer het niet lukt om deze middelen vrij te maken, dan zal de kans op en de omvang van calamiteiten toenemen.

➤ *Negatief effect wijziging verdeelmaat-staven die de basis vormen voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds, die niet direct in de begroting kan worden opgevangen.*

De herijking van het Gemeentefonds staat momenteel gepland voor 2023. Onlangs zijn de uitkomsten van het voorgestelde verdeelmodel bekend geworden. De gevolgen van deze voorstellen zijn voor onze (en veel andere Groningse en Friese gemeenten) desastreus. Op basis van de huidige voorstellen zou het nadeel voor onze gemeente tussen de € 5 miljoen en € 6 miljoen liggen. De voorstellen liggen nu bij het ROB voor advies. In de tussentijd proberen wij samen met de andere Groningse en Friese gemeenten middels een lobby de gevolgen en achterliggende oorzaken bij de fondsbeheerders en het ROB onder de aandacht te brengen. Deze ontwikkeling maakt dat de impact en kans op een nadelig herverdeeffect fors moet worden verhoogd.

➤ *Cyberrisico's (ransomware, DDOS aanval, misbruik machine-identiteiten)*

De ervaring leert dat de kosten van cyberaanvallen bij organisaties in de grootte van Het Hogeland fors kunnen oplopen. Op dit moment werken we aan het afsluiten van een cyberrisicoverzekering. Deze zal waarschijnlijk in het derde kwartaal van dit jaar worden afgesloten.

➤ *Rijksfinanciering 'voormalig' WSW en de middelen voor de nieuwe doelgroep (Wajong en begeleiding) sluit niet meer aan op transitie werkplein Ability naar leer/werkbedrijf.*

Het WSW-bedrijf wordt getransformeerd naar een leer- /werkbedrijf en wordt een algemene voorziening. Inmiddels (maart 2021) is er een businesscase uitgewerkt, waarin de maatschappelijke effecten en de uiteindelijke financiering inzichtelijk worden gemaakt. De financiële gevolgen van deze transformatie voor onze financiële huishouding is echter onzeker. De vergoeding voor de mensen uit de nieuwe doelgroep ligt lager dan die voor de klassieke SW geïndiceerden en ook de gevolgen voor de omzet van het bedrijf zijn ongewis. In 2021 zal er een nadere analyse plaatsvinden op de mogelijke gevolgen. De maximale financiële impact is daarom verhoogd.

➤ *Niet volledig en/of tijdig realiseren van de taakstelling(en) op inkoop en efficiency.*

Het is lastig om behaalde inkoopvoordelen te duiden. Extra wensen, prijsontwikkelingen en andere effecten maken het lastig om na een aanbesteding te bepalen wat het mogelijke inkoopvoordeel is geweest. Het duurt daardoor langer voordat de taakstelling wordt gerealiseerd. De kans is groot dat dit ook in 2021 het geval zal zijn.

➤ *Boete door niet voldoen aan de privacywetgeving.*

De AVG kent 2 boete categorieën tot maximaal € 20 miljoen. De Nederlandse toezichthouder, de Autoriteit Persoonsgegevens, heeft inmiddels 6 boetes opgelegd en openbaar gemaakt. Deze variëren van € 440.000 tot € 830.000. Tevens heeft de Autoriteit Persoonsgegevens ook de mogelijkheid een last onder dwangsom op te leggen en dit is al meerdere malen voorgekomen. Daarnaast zijn toezichthouders in andere lidstaten minder terughoudend met het uitdelen van boetes.

➤ *OZB-opbrengsten grote objecten Eemshaven wijken af van raming*

In de begroting 2021 is de verwachte waardeontwikkelingen van diverse grote objecten in de Eemshaven neerwaarts bijgesteld, evenals de verwachte areaaluitbreiding in dit gebied. Uiteraard leidt deze neerwaartse bijstelling ook tot een lagere kans en impact op lagere OZB-opbrengsten dan geraamd.

➤ *Niet realiseren van de taakstelling op het terugdringen van de personeelskosten*

Voor de realisatie van onze personele taakstelling hebben we een plan van aanpak opgesteld met lijnen en voorstellen waarmee de taakstelling kan worden ingevuld. Bij de begroting 2021 meldden wij u reeds dat de taakstelling op koers ligt en waarschijnlijk gerealiseerd kan worden. Daarmee is de kans en impact van dit risico fors afgenomen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is in het BBV gedefinieerd als:

“... de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken”

Daarnaast is in de circulaire die in 2003 bij de invoering van het BBV als toelichting hierop verschenen is, de volgende passage opgenomen over de beschikbare weerstandscapaciteit:

“De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie of gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Het gaat om die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden zoals bijvoorbeeld de algemene reserve, maar ook de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves. Stille reserves zijn de meerwaarde van activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd doch direct verkoopbaar zijn indien men dat zou willen.”

De hier genoemde voorbeelden van elementen waaruit de beschikbare weerstandscapaciteit kan bestaan komen onderstaand achtereenvolgens kort aan de orde met daarbij een argumentatie voor het al dan niet meenemen ervan in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Algemene reserve

Het aanhouden van een algemene reserve kan verschillende doelen dienen. Eén daarvan is altijd ook het opvangen van financiële effecten van onvoorziene gebeurtenissen (risico's). De algemene reserve vormt daarmee een vanzelfsprekend onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit, de ruimte die nog aanwezig is tussen de huidige opbrengst en de maximaal toegestane belastingopbrengst is in veel gemeenten onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. Het is hierbij echter de vraag of dit realistisch is, of in geval van een grote financiële tegenvaller inderdaad bijvoorbeeld de OZB wordt verhoogd om deze tegenvaller te dekken. Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt het artikel 12-norm gebruikt. Dit is de norm die gehanteerd wordt bij het aanvragen van artikel 12 steun. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat er binnen de gemeente nog ruimte is om de belastingtarieven te verhogen. Bij de gemeente Het Hogeland is het berekende gemiddelde OZB-tarief hoger dan het percentage voor toelating tot artikel 12 en de tarieven van de afvalstoffenheffing, reinigingsrechten en rioolrechten zijn 100% kostendekkend, waardoor er momenteel geen sprake is van onbenutte belastingcapaciteit.

Stille reserves

Het meetellen van stille reserves in de beschikbare weerstandscapaciteit is pas gerechtvaardigd als verkoop daadwerkelijk aan de orde is. Tot die tijd is uitgangspunt dat de onderliggende activa noodzakelijk zijn voor de uitvoering van gemeentelijke taken, vervreemding dus niet aan de orde is en een eventuele theoretische overwaarde dus niet te verzilveren is.

Naast deze drie elementen zijn bestemmingsreserves (ten onrechte) een veel genoemd onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. Bestemmingsreserves dienen een specifiek doel en zijn niet eenvoudig aan te wenden voor het opvangen van risico's. Daarnaast draait weerstandsvermogen om het waarborgen van continuïteit van beleid, we willen niet dat iedere tegenvaller leidt tot een bezuiniging op vastgesteld beleid. Door een bestemmingsreserve in te zetten ter dekking van de schade van opgetreden risico's zou dit wel het geval zijn.

Onderdeel	Bedrag
Algemene reserve *	€ 10.093.250
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 0
TOTAAL	€ 10.093.250

* Betreft de stand per 31-12-2020 gecorrigeerd voor de budgetoverheveling en het rekeningresultaat.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is gedefinieerd als de beschikbare weerstandscapaciteit (het totaal van niet in verplichtingen vastgelegde middelen) in relatie tot de risico's waarvoor geen maatregelen kunnen worden getroffen of waarvoor nog een resterend financieel risico blijft bestaan, na de genomen beheersmaatregelen (de benodigde weerstandscapaciteit). De omvang van het weerstandsvermogen moet in verhouding staan tot de risico's die de gemeente Het Hogeland loopt.

De confrontatie tussen de aanwezige financiële buffer en de financiële gevolgen van risico's is uit te drukken in de vorm van een ratio:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{ratio weerstandsvermogen}$$

Op basis van de gegevens voor de gemeente Het Hogeland met betrekking tot benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit leidt dit tot onderstaande berekening van de ratio weerstandsvermogen:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{10,1 \text{ mln}}{9,61 \text{ mln.}} = 1,05$$

De berekende ratio is een indicator voor het weerstandsvermogen van de gemeente. Als de berekende ratio 1 of meer is, dan kunnen volgens de gehanteerde methodiek de incidentele gevolgen van risico's worden opgevangen.

In onderstaande tabel zijn de ratio's nader toegelicht.

Ratio Weerstandsvermogen	Betekenis
Groter dan 2,0	Uitstekend
Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen 0,8 en 1,0	Matig
Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Financiële kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat in deze paragraaf vijf financiële kengetallen opgenomen dienen te worden. Deze kengetallen geven op een eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van de gemeente.

	Financiële kengetallen			
	2021	2022	2023	2024
Netto schuldquote	78%	79%	73%	66%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	70%	71%	66%	59%
Solvabiliteitsratio	14%	15%	16%	18%
Kengetal grondexploitatie	2%	2%	2%	2%
Kengetal structurele exploitatieruimte	0%	1%	1%	2%
Kengetal belastingcapaciteit	102%	102%	104%	105%

De provincie Groningen heeft onderstaande normering opgesteld waarmee de kengetallen op waarden kunnen worden ingeschat.

	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Kengetal grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Kengetal structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Kengetal belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Het Hogeland heeft een oppervlakte van ca. 930 km², waarvan ca. 500 km² landoppervlakte. Een belangrijk deel van de landoppervlakte bestaat uit de openbare ruimte. In die openbare ruimte vinden een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken, verplaatsen en recreëren. Ten behoeve van deze activiteiten beschikt de gemeente over een aantal belangrijke kapitaalgoederen: wegen, riolering, openbaar groen, speelvoorzieningen, civiele kunstwerken (bruggen, steigers en beschoeiingen), openbare verlichting en gebouwen. Goed onderhoud en beheer is van wezenlijk belang voor het in stand houden van deze kapitaalgoederen. Dit kan samengevat worden onder de term BOR (Beheer Openbare Ruimte).

Door het opgaan van vier gemeenten in de gemeente Het Hogeland ligt er de komende jaren een belangrijke taak voor de gemeente om beleids- en beheerplannen vast te stellen en op termijn samen te voegen tot integraal beleid voor de openbare ruimte (IBOR). Daarbij zullen evenwichtige keuzes gemaakt moeten worden ten aanzien van de kwaliteit. De keuze voor kwaliteit van de openbare ruimte wordt gemaakt door de raad op voordracht van het college.

Wegen

Areaal Verhardingen

Het Hogeland heeft ongeveer 4,3 miljoen m² verhardingen in beheer. De vervangingswaarde is ca. 272 miljoen euro. Het achterstallig onderhoud bedraagt 4,64 miljoen euro. De onderhoudsstaat is matig. Zoals bij alle kapitaalgoederen geldt, hebben wegen, niet een oneindige levensduur en zullen deze, wanneer ze het einde van hun levensduur hebben bereikt, vervangen/gerevitaliseerd moeten worden. Er is nog geen geld gereserveerd voor vervanging (jaarlijks 1,41 miljoen euro). De huidige wijze van onderhoud zal ertoe leiden dat de achterstanden in onderhoud meer en meer oplopen. Voor het onderhoud op basis van minimaal C-niveau volgens het CROW, wat betekent de onderkant van verantwoord wegbeheer, is een jaarlijks budget nodig van 3,22 miljoen euro. Op dit moment is hiervoor een tekort van 1,35 miljoen euro.

Het beheer van de verhardingen wordt bepaald op basis van de systematiek rationeel wegbeheer. Rationeel wegbeheer is de minimale onderhoudsrichtlijn van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- & Wegenbouw en Verkeerstechiek (CROW). Alle verhardingen worden op een uniforme en objectieve wijze geïnspecteerd. Elke twee jaar vindt een inspectie plaats van de verhardingen. Hiermee wordt de actuele situatie van de kwaliteit bepaald. Via het beheersysteem wordt de benodigde onderhoudsbehoefte bepaald op basis van het vastgesteld onderhoudsniveau. De onderhoudsbehoefte wordt vervolgens vertaald in een meerjaren uitvoeringsplan. Alle uitvoeringsplannen worden onderling afgestemd waarbij gedacht kan worden aan andere infrastructurele werkzaamheden, verkeersmaatregelen, uitbreidingsplannen, herstructureringsplannen e.d.

In 2020 zijn het concept beleidsplan, het beheerplan en het concept handboek openbare ruimte opgesteld. Deze plannen worden in 2021 ter vaststelling aangeboden aan uw raad. Bij de voorjaarsnota zal een integrale afweging worden gemaakt. Op 13 januari 2021 bent u geïnformeerd over de stand van zaken van het areaal en zijn de achterstanden en de kosten van verschillende onderhoud scenario's en vervangingen gepresenteerd.

Zorgplicht Wegen

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke zorgplicht en het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet er, met betrekking tot het beheer en onderhoud van de wegen, blijvend aandacht zijn voor het afgesproken kwaliteitsniveau en het bijhouden van beheergegevens. Vooral de totale data van het wegenareaal moet blijvend worden geactualiseerd. Dit gebeurt in het wegen onderhoudsprogramma Obsurv. Met deze data kan een nauwkeurige analyse gemaakt worden van de toestand van het wegenareaal. Deze analyse is noodzakelijk voor het actualiseren van beleid, het opstellen van een meerjaren beheer/uitvoeringsplan en het vertalen van de financiële consequenties. Op grond van de taakstelling genoemd in de Bouwstenennotitie, het achterstallig en het regulier onderhoud kan het zijn dat niet al het benodigde onderhoud direct kan worden uitgevoerd.

De kostenplaats wegen omvat naast de kostensoorten Verhardingen ook onder andere de kostensoorten Bermen/Schonen Sloten, Bebording, Openbaar Vervoer Haltes, Belijning & Bebakening, Straatmeubilair en Gladheidsbestrijding. In 2021 zullen hiervoor beleid-/beheer-/uitvoeringsplannen worden gemaakt. Het doel is om de gemiddelde reguliere onderhoudskosten (incl. eventueel achterstallig onderhoud) in 2021 te bepalen.

Overzicht lasten kapitaalgoed wegen 2020 (x € 1.000)

	Realisatie
Jaarbudget onderhoud wegen	1.953

Riolering en Water

Waterketen (riolering en watersysteem)

In de waterketen wordt voor het afvalwater- en het oppervlaktewatersysteem beleid geformuleerd in het Gemeentelijk Water en Rioleringsplan (GWRP). In het GWRP zijn doelstellingen geformuleerd voor de volksgezondheid en een klimaatbestendige leefomgeving. In het kader van de volksgezondheid is beleid geformuleerd t.b.v. de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het GWRP is vastgesteld voor de duur van 5 jaar voor de planperiode 2021-2025.

Het uitvoeringsprogramma van het GWRP is vertaald in een rioolheffingsberekening. In deze rioolheffingsberekening is de heffingswijze de beheer- en onderhoudskosten en investeringen alsmede de toerekeningen berekend voor de planperiode van het GWRP. In de toerekening zijn veegkosten, slootonderhoud en baggerkosten voor 50% toegerekend aan de rioolheffing.

Het tarief is berekend op € 230,00 Voor hemelwaterlozingen wordt 1/3 van het tarief in rekening gebracht € 76,67.

De gemeente Het Hogeland heeft 22.481 aansluitingen en daarnaast nog 689 aansluitingen van hemelwater.

Naast het uitvoeringsprogramma voor onze gemeente, wordt ook aan een uitvoeringsprogramma voor de regionale waterketensamenwerking gewerkt.

De samenwerking in de waterketen is regio breed (Groningen en Noord Drenthe) georganiseerd. In deze regionale samenwerking werken waterschappen, waterbedrijven en gemeenten in 5 clusters gezamenlijk aan regionale opgaven. Wij vormen samen met de gemeente Westerkwartier het cluster Groningen-West. Het waterketenakkoord loopt tot 2025.

In 2019 is de landelijke Stresstest uitgevoerd en zijn risicogebieden m.b.t. klimaatadaptatie in beeld gebracht. In 2020 heeft een risicoanalyse plaatsgevonden en zijn maatregelen geformuleerd voor een klimaatbestendige leefomgeving. De doelstelling voor een klimaatbestendige leefomgeving worden meegenomen in de beleidsplannen en vertaald in basis riolerings- en inrichtingsplannen naar maatregelen.

Beheer- en onderhoudsprogramma's worden uitgewerkt in meerjarige uitvoeringsprogramma's voor baggeren, grondwater, Vrijverval en mechanische riolering, IBA's, drainage- en duikerssystemen.

Overzicht lasten kapitaalgoed riolen 2020 (x € 1.000)

	Realisatie
Jaarbudget onderhoud riolen, IBA's en pompgemalen (<i>excl. inzet eigen uren</i>)	360
	Realisatie
Investerings 2020	1.215

Openbaar groen

Gemeente Het Hogeland koerst op besluitvorming voor nieuw groenbeleid in eerste kwartaal 2021. De benodigde areaaldata voor de financiële onderbouwing is dan nog niet 100% op orde. De verwachting is dat dit wel voldoende betrouwbaar zal zijn. Afwijkingen in areaalgegevens bevatten immers zowel plussen als minnen.

Wanneer alle data betreffende groen op orde is gaan we de beheerplannen actualiseren. Overigens zullen structurele kosten door keuzes in het beheer, ook bij ongewijzigde arealen, fluctueren.

Het groen is onderhouden op kwaliteitsniveau B, dit is gemiddeld het kwaliteitsniveau zoals nu wordt toegepast. Met deze keuze ontstaat relatief weinig kapitaalsvernietiging, is het onderhoud voor inwoners acceptabel, blijven klachten en meldingen ongeveer op hetzelfde niveau, en ontstaan er geen onacceptabele risico's.

Nieuw beleid leidt mogelijk tot een gewijzigde ambitie met andere consequenties. Besluitvorming is hiervoor bepalend.

Groen op begraafplaatsen wordt traditioneel relatief op een hoger kwaliteitsniveau onderhouden. Als onderdeel van het groenbeleidsplan wordt ook voor begraafplaatsen de ambitie, het kwaliteitsniveau, vastgesteld. Vooral nog is een basisniveau het uitgangspunt. Er wordt voorlopig gebruik gemaakt van bestaande beheerplannen.

Jaarlijks worden groenvakken gerenoveerd of omgevormd zodat deze in overeenstemming komen met het beoogde beheerbeeld en het vastgestelde kwaliteitsniveau. Hiervoor worden jaarlijks groenobjecten geselecteerd die daar niet aan voldoen. De uitvoering vindt plaats op basis van prioriteit en beschikbare middelen. Groen heeft meestal ook niet het eeuwige leven en daarom zal renovatie van groen altijd aan de orde blijven.

Vanaf 2009 zijn er in het plantsoen geen chemische bestrijdingsmiddelen meer toegepast. Dit betekent dat, bij een ongewijzigde ambitie en areaal, er een grotere fysieke inspanning nodig is dan voorheen. Het in 2020 opgeheven verbod zal voor Het Hogeland geen aanleiding zijn daar, uitgezonderd enkele uitzonderlijke situaties, opnieuw gebruik van te maken.

Daarnaast zorgen factoren als afname van (uitvoerende) fte's, onvoorziene werkzaamheden, calamiteiten en piekmomenten in de werkzaamheden ervoor dat de ambitie met enige regelmaat onder druk staat. Met name waar het verwachtingspatroon hoger is, zoals op begraafplaatsen, is dit het geval.

Vanaf de herindeling is Ability onderdeel gaan uitmaken van de organisatie. De integratie met de uitvoerende teams is, mede afhankelijk van werkwijze en werkverdeling, een ontwikkeling die in 2021 verder vorm wordt gegeven.

Vanaf de herindeling is aandacht besteed aan het inrichten van een professioneler inkoop- en aanbestedingsbeleid. Naar verwachting leidt dit tot meer aanbestedingen, onder andere voor maaien van berm en watergangen. Vooral nog wordt een deel van deze werkzaamheden door de eigen organisatie uitgevoerd. Verspreid in de gemeente zijn een aantal berm die ecologisch worden

beheerd. We streven ernaar dit in stand te houden. Nieuw beleid moet uitwijzen wat voor de komende jaren de ambitie is en welke doelen we willen bereiken.

Er is geen volledig inzicht in de conditie van het bomenbestand. Om invulling te kunnen geven aan de wettelijke zorgplicht, maar ook aan gestructureerd boombeheer, is dat noodzakelijk. Door gebrek aan middelen is dit in 2020 niet gelukt. Na besluitvorming over nieuw beleid zal blijken of we daar vanaf 2021 structureel invulling aan kunnen geven. Bomenbeleid wordt onderdeel van het nieuwe groenbeleid. Het bevat dan onder meer kaders voor later op te stellen beleidsregels voor kappen en herplant. Besluitvorming is bepalend voor de mate waarin we onze zorgplicht gaan invullen, en in algemene zin wat we met bomenbeleid willen bereiken.

areaal openbaar groen		
beheergroep	eenheid	areaal
Gazon	m ²	2.593.694
Boschage (bosplantsoen)	m ²	929.202
Gras extensief	m ²	669.384
Beplanting intensief	m ²	435.077
Half verharding	m ²	94.258
Hagen	m	7.929
Bomen	st.	35.021
Totaal	m²	4.721.615

Overzicht lasten kapitaalgoed openbaar groen 2020 (x € 1.000)

	Realisatie
Jaarbudget onderhoud groen (excl. inzet eigen uren)	232

Openbare verlichting

Areaal Openbare Verlichting

Het Hogeland heeft ongeveer 11565 lantaarnpalen en 11582 armaturen in beheer. De vervangingswaarde is ca. 11,7 miljoen euro. Voor de Openbare Verlichting is ca. € 55.000 extra budget nodig, wanneer er voor gekozen wordt om duurzaam met onze openbare verlichting om te gaan en duisternis te respecteren.

Het beheer van de openbare verlichting wordt bepaald op basis van de landelijke normeringen en regelgeving. In het beheersysteem, MOON, zijn de beheergegevens inzichtelijk. MOON is 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar vanaf elke locatie. Inwoners kunnen via de website een storing direct melden. Hiervan wordt vaak gebruik gemaakt. De monteur kan bij schade eenvoudig en efficiënt een schade of storing opzoeken. Alle openbare verlichting wordt op een uniforme en objectieve wijze geïnspecteerd. Elk jaar vindt een inspectie plaats. Hiermee wordt de actuele situatie en kwaliteit van de openbare verlichting bepaald. Via het beheersysteem wordt de benodigde onderhoudsbehoefte vervolgens vertaald in een meerjaren uitvoeringsplan. Alle uitvoeringsplannen worden onderling afgestemd waarbij gedacht kan worden aan andere infrastructurele werkzaamheden, verkeersmaatregelen, uitbreidingsplannen, herstructureringsplannen e.d.

De kabels voor de stroom naar de lantaarnpaal zijn in beheer en eigendom bij de netwerkbeheerder Enexis. Het netwerk is i.v.m. de energietransitie, de terug levering via opwekking d.m.v. zon en wind, hiervoor nog niet toereikend. Storingen kunnen hierdoor optreden. Ook kunnen door aanhoudende droge en natte perioden door zettingen storingen ontstaan.

In 2020 zijn het concept beleidsplan, het beheerplan en het concept handboek openbare ruimte opgesteld. Deze plannen worden in 2021 ter vaststelling aangeboden aan de raad. Bij de voorjaarsnota zal een integrale afweging worden gemaakt.

Op 13 januari 2021 bent u geïnformeerd over stand van zaken van het areaal en zijn de achterstanden, de kosten van verschillende onderhoud scenario's en vervangingen gepresenteerd.

Op het gebied van de openbare verlichting wordt nauw samengewerkt met andere Groninger gemeenten en de provincie Groningen. Kennis wordt gedeeld en het beheer en onderhoud is gezamenlijk aanbesteed.

Zorgplicht Openbare Verlichting

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke zorgplicht en het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet er met betrekking tot het beheer en onderhoud van de openbare verlichting blijvend aandacht zijn voor de afgesproken kwaliteit en het bijhouden van de beheergegevens. De gegevens en uitgangspunten van het areaal zijn van belang voor het bepalen van het beleidskader, het opstellen van meerjaren/beheerplannen en het vertalen van de financiële consequenties. Tevens kunnen andere beleidskaders van ruimtelijke kwaliteit of klimaat, zoals donkerte, door een zorgvuldig gekozen openbare verlichting beter worden ondersteund.

Op grond van de taakstelling genoemd in de bouwstenennotitie, het achterstallig en het regulier onderhoud kan het zijn dat niet al het benodigde onderhoud direct kan worden uitgevoerd. In het beleidsplan staat het gekozen onderhoudsscenario en de gevolgen hiervan.

Overzicht lasten kapitaalgoed openbare verlichting 2020 (x € 1.000)

	Realisatie
Jaarbudget onderhoud openbare verlichting (<i>excl. inzet eigen uren</i>)	288
	Realisatie
Investerings 2020	423

Speelvoorzieningen

Het beleid voor speelvoorzieningen van de voormalige gemeenten is ook in 2020 nog leidend geweest. Dit leidt voorlopig tot verschillende werkwijzen in het beheer. We streven ernaar beleid en beheer in het vierde kwartaal van 2021 te hebben geharmoniseerd, waarbij dan ook beter inzicht ontstaat in de benodigde middelen.

De prioriteit in het beheer ligt bij het voldoen aan de wettelijke zorgplicht. Speeltoestellen en speelplekken moeten voldoen aan het Attractiebesluit Speeltoestellen. Dit betreft vooral veiligheidsaspecten. Om de veiligheid te waarborgen worden speeltoestellen en speelplekken regelmatig geïnspecteerd en geconstateerde tekortkomingen verholpen. Op sommige locaties hebben inwoners een deel van het beheer op zich genomen.

Niet alleen nieuwe ontwikkelingen en vervanging, maar ook inwonersinitiatieven moeten voldoen aan het Attractiebesluit Speeltoestellen. Dit is reden om ook kritisch te zijn bij het ongevraagd plaatsen van toestellen op openbaar terrein door inwoners. Het aspect van aansprakelijkheid is zwaarwegend en meestal van doorslaggevende betekenis of het is toegestaan. Nieuw beleid moet daar keuzes in maken.

Een uitgangspunt voor nieuw beleid dat ook nu al toegepast wordt, is het betrekken van inwoners bij de inrichting van speelplekken. Dit is een uitgangspunt dat in algemene zin eerder als ambitie is uitgesproken. Initiatieven van inwoners moeten uiteindelijk ook beheerd worden. Uitgangspunt is dat bewoners zelf de door het initiatief ontstane voorzieningen onderhouden. Om de zorgplicht te borgen zullen we wel zelf voorzien in inspecties.

In 2019 is gestart met het inrichten van een professioneler inkoop- en aanbestedingsbeleid. Naar verwachting leidt dit onder meer tot aanbestedingen voor inspectie, reparaties en inrichten van speelplekken. Dit proces heeft vertraging opgelopen, maar wordt waarschijnlijk in 2021 afgerond. Voor

een deel voeren maatschappelijke organisaties onderhoud uit. Onderzocht moet worden hoe we daar in het aanbestedingstrajecten mee omgaan.

Areaal Speelvoorzieningen	
	Aantal
Speelplekken	187
Speeltoestellen	1.175
Beweeg- en fitnessstoestel	268

Overzicht lasten kapitaalgoed speelvoorzieningen 2020 (x € 1.000)

	Realisatie
Jaarbudget speelvoorzieningen	49

Civiele constructies

Areaal Civiele Constructies

Het areaal civiele constructies omvat: bruggen, beweegbare bruggen, remmingwerken, tunnels, steigers, damwanden, beschoeiingen, kades en duikers.

Het Hogeland heeft veel bruggen (244 st.), steigers (77 st.), damwanden/beschoeiingen (69.392 m¹) en kaden (4273 m¹), civiele constructies genoemd, in beheer.

De vervangingswaarde is ca. 71,4 miljoen euro. De onderhoudsstaat is matig. Zoals bij alle kapitaalgoederen geldt, hebben Civiele Constructies, niet een oneindige levensduur en zullen deze, wanneer ze het einde van hun levensduur hebben bereikt, vervangen/gerevitaliseerd moeten worden. Er is nog geen geld gereserveerd voor vervanging (jaarlijks 1,52 miljoen euro). De huidige wijze van onderhoud zal ertoe leiden dat de achterstanden in onderhoud meer en meer oplopen. Voor het onderhoud op basis van minimaal C-niveau volgens het CROW, wat betekent minimaal onderhoud, is een jaarlijks budget nodig van 0,63 miljoen euro. Op dit moment is hiervoor een tekort van 0,26 miljoen euro.

Het beheer van deze civiele constructies wordt bepaald op basis van de landelijke normeringen en regelgeving. Alle civiele constructies worden op een uniforme en objectieve wijze geïnspecteerd. Om de twee jaar vindt een inspectie plaats. In 2020 heeft er een inspectie plaatsgevonden. Hiermee wordt de actuele situatie en kwaliteit bepaald. Via het beheersysteem wordt de benodigde onderhoudsbehoefte vervolgens vertaald in een meerjaren uitvoeringsplan. Alle uitvoeringsplannen worden onderling afgestemd waarbij gedacht kan worden aan andere infrastructurale werkzaamheden, verkeersmaatregelen, uitbreidingsplannen, herstructureringsplannen e.d.

In 2020 zijn het concept beleidsplan, het beheerplan en het concept handboek openbare ruimte opgesteld. Deze plannen worden in 2021 ter vaststelling aangeboden. Bij de voorjaarsnota zal een integrale afweging worden gemaakt.

Op 13 januari 2021 is de raad geïnformeerd over stand van zaken van het areaal en zijn de achterstanden, de kosten van verschillende onderhoud scenario's en vervangingen gepresenteerd.

Zorgplicht Civiele constructies

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke zorgplicht en het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet er met betrekking tot het beheer en onderhoud van de civiele constructies blijvend aandacht zijn voor de afgesproken kwaliteit en het bijhouden van de beheergegevens. Vooral de totale data van het areaal moet op orde blijven. Dit gebeurt in het onderhoudsprogramma Obsurv

ondersteund door specialistische beheerprogramma's. Met deze data kan vervolgens een nauwkeurige analyse gemaakt worden van de toestand van het areaal.

Deze analyse is noodzakelijk voor het bepalen van het beleidskader/beleidskeuzes, het opstellen van meerjaren/beheerplannen en het vertalen van de financiële consequenties.

Op grond van de taakstelling genoemd in de Bouwstenennotitie, het achterstallig en het regulier onderhoud kan het zijn dat niet al het benodigde onderhoud direct kan worden uitgevoerd. In het beleidsplan staat het gekozen onderhoudsscenario en de gevolgen hiervan.

Overzicht lasten kapitaalgoed civiele kunstwerken 2020 (x € 1.000)

	Realisatie
Jaarbudget onderhoud civiele constructies	263
	Realisatie
Investerings 2020	137

Gebouwen

Inleiding

Vanwege het ontbreken van een heldere visie en rol voor vastgoed is in 2020 het Vastgoedkader opgesteld. Hierin worden doelstellingen en doorontwikkeling van het team Vastgoed verwoord om het team te laten professionaliseren waarbij het Vastgoedkader als onderlegger voor de komende jaren dient. Het vastgoedkader is met de overige afdelingen van onze gemeente besproken vanwege de vele raakvlakken. Om goed gebouwbeheer te realiseren is het MJOP geactualiseerd.

Wat willen we bereiken

- Een strategische sturing op het complete gemeentelijke vastgoed.
- Het vervullen van de eigenaar rol van het complete vastgoed.
- De vastgoedinformatie, kosten en opbrengsten per object in beeld brengen om een effectieve inzet van middelen mogelijk te maken door middel van een dashboard.
- Uitgangspunt is een gezonde bedrijfsvoering waarbij er vanuit een meerjarenperspectief en referentiekader van de exploitatie financieel gestuurd wordt op de portefeuille waarbij transparantie rondom het vastgoed het uitgangspunt is.
- Een passend vastgoedportefeuille die aansluit bij de wettelijke taken en beleid van gemeente Het Hogeland.
- Veilig en functioneel vastgoed die op (wettelijke) duurzame wijze wordt ingezet.

Plan van aanpak

- De MJOP's van de gebouwen, inclusief panden Ability, zijn opgesteld en verwerkt in een database.
- Samenvoegen alle gebouwen in één onderhoudsprogramma Planon en laten beheren door team Vastgoed.
- Het Vastgoedkader inclusief begroting laten vaststellen en overgaan tot implementatie.
- Uitvoering inrichting vastgoedinformatiesysteem en vastgoedadministratie.
- Uitvoering onderhoudszaken zoals opgenomen in MJOP's.
- Uitvoering herstel mogelijke aardbevingsschade aan en in gemeentelijke gebouwen.
- Mede opstellen notitie (herziening) huisvestingconcept gemeentelijke organisatie.
- Inhoud geven aan versteviging of vervangende nieuwbouw van 22 schoolgebouwen.
- Afstoten van geselecteerd vastgoed.
- Het realiseren van de bezuinigingsopgave zoals deze door de raad is vastgesteld leidraad bouwstenennotitie van 2 september 2020

Stijging van de gemiddelde onderhoudskosten

Vanwege in het verleden diverse gekozen beleidsuitgangspunten en toevoeging van Ability panden zijn de beschikbare onderhoudsbudgetten op basis van de actuele MJOP's niet toereikend. Door marktwerking zijn de afgelopen tijd de kosten voor onderhoudswerkzaamheden fors gestegen waarbij ook het Coronavirus een negatieve invloed zal hebben op de kosten voor de geplande onderhoudswerkzaamheden.

Bezuinigingen

Onze gemeente staat voor een bezuinigingsuitdaging die van invloed zal zijn op de wijze waarop de panden zullen worden beheerd en onderhouden. De inhoud van de vastgoedportefeuille wordt de komende drie jaar gescreend en niet passend vastgoed zal worden afgestoten.

Er is een Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP) opgesteld voor onze gemeentelijke gebouwen. De beschikbare middelen in onze begroting zijn onvoldoende om het plan in zijn volle omvang uit te voeren. De bestemmingsreserve zou in de komende vijf jaren volledig worden gebruikt om de plannen te kunnen uitvoeren. Net als voor de overige beheerplannen komen wij in 2021 met voorstellen omtrent de uitvoering van de plannen en de gevolgen voor de begroting 2021 e.v.

Stippen op de horizon

- Vaststellen van het vastgoedkader en de begroting (2021)
- Implementatie MJOP's in Planon (2021)
- Optimalisatie afdeling vastgoed (2021)
- Vastgoedinformatie per object inzichtelijk maken door toepassing van een dashboard (2021)
- Contractbeheer en inhoud vastgoedportefeuille optimaliseren (2020 – 2023)

Overzicht lasten kapitaalgoed gebouwen 2020 (x € 1.000)

	Realisatie
Jaarbudget rationeel gebouwenbeheer (<i>excl. inzet eigen uren</i>)	1.238

Financiering

Inleiding

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) geeft een belangrijk, bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van de treasuryfunctie, alsmede voor het scheppen van voorwaarden om deze te kunnen uitvoeren. Op lokaal niveau is deze regelgeving vertaald in het door uw raad op 30 januari 2019 vastgestelde en op 16 december 2020 geactualiseerde (en vastgesteld) treasurystatuut. In dit statuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Voorts is de gemeente wettelijk verplicht (op grond van artikel 13 van het BBV) jaarlijks een paragraaf betreffende de financiering op te nemen in zowel de begroting als de jaarrekening. Deze financieringsparagraaf is in samenhang met het treasurystatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de treasuryfunctie van de gemeente.

Doelstellingen van de treasuryfunctie

Wij onderkennen het belang van een verantwoord en adequaat beheer van haar financiële middelen. De treasuryfunctie richt zich op:

- a. het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
- b. het beschermen van gemeentelijke vermogens- (en rente-) resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico, koersrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico;
- c. het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- d. het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.

Relatiebeheer

Als gemeente beogen we het realiseren van gunstige c.q. marktconforme condities voor financiële diensten die we afnemen. De voorwaarden daarvoor zijn vastgelegd in het treasurystatuut.

Voor het reguliere betalingsverkeer hebben we een overeenkomst afgesloten met de NV Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG). In de overeenkomst is geregeld dat de bank een gedeelte van het kasbeheer verricht tegen gunstige rentetarieven. In de overeenkomst is een kredietlimiet bepaald. Tot deze limiet kunnen we tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen of uitzetten.

Naast de BNG hebben we nog rekeningen bij de Rabobank voor onder meer het afstorten van leges en voor het kunnen doen van Ideal-betalingen voor zowel de gemeentelijke organisatie als voor Werkplein Ability en Ability re-integratie BV.

Risicobeheer

Met betrekking tot risicobeheer gelden de volgende algemene uitgangspunten:

- De gemeente mag leningen of garanties uit hoofde van de "publieke taak" uitsluitend verstrekken aan door de Gemeenteraad goedgekeurde derde partijen, waarbij vooraf informatie wordt ingewonnen over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij.
- De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie indien deze uitzettingen een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. Het prudente karakter van deze uitzettingen wordt gewaarborgd middels de richtlijnen en limieten van het treasurystatuut.

Vanuit de doelstellingen van het treasurybeleid valt af te leiden dat risico's zijn te onderkennen ten aanzien van de rente, krediet en liquiditeit. De Wet Fido geeft een aantal verplichte elementen aan die de genoemde risico's beperken of elimineren. Het doel van het treasurystatuut is o.a. deze risico's te

beperken c.q. te beheersen. Een belangrijke eis uit de Wet Fido is dat de uitvoering van de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat het beheer voorzichtig dient te zijn. Wij hebben geen beleggingen die niet in het verlengde van de publieke taak liggen.

Renterisicobeheer

Voor wat betreft renterisicobeheer hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De kasgeldlimiet wordt niet overschreden conform de Wet Fido.
- De renterisiconorm wordt niet overschreden conform de Wet Fido.
- Nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning;
- De rentetypische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting wordt zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie;
- De rentevisie van de gemeente wordt opgesteld op basis van de rentevisie van minimaal twee vooraanstaande financiële instellingen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximumbedrag waarvoor de gemeente kortlopende middelen mag aantrekken op de geldmarkt. Deze kortlopende middelen worden aangetrokken in de vorm van kasgeldleningen en kredietlimiet op de rekening-courant. De kasgeldlimiet is een instrument ter beperking van het renterisico. Bij overschrijding van de limiet dient op termijn voorzien te worden in vaste financiering. De kasgeldlimiet mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschreden worden. Gebeurt dit wel dan moeten we de provincie Groningen daarover informeren en daarbij een plan aanbieden om weer te gaan voldoen aan de kasgeldlimiet.

Bij de berekening van de kasgeldlimiet wordt uitgegaan van het begrotingstotaal van de gemeente aan het begin van het dienstjaar en is voor de gemeenten de norm vastgesteld op 8,5%. Op een begrotingstotaal van ongeveer € 161.495.000 bedraagt de kasgeldlimiet voor 2020 € 13.727.075.

In 2020 heeft de gemeente het kasgeldlimiet niet overschreden.

Omvang kasgeldlimiet

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroot	Werkelijk ultimo 2020	Vershil
1.	Toegestane kasgeldlimiet			
	- in procenten van de grondslag	8,50%	8,50%	0
	- in een bedrag	13.727	16.570	2.843
2.	Omvang vlottende schuld			
	- opgenomen gelden < 1 jaar	0	0	0
	- schuld in rekening courant	0	-417	-417
	- gestorte gelden door derden < 1 jaar	0	0	0
	- overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld	0	0	0
3.	Vlottende middelen			
	- contanten in kas	0	24	24
	- tegoeden in rekening courant	0	24.145	24.145
	- overige uitstaande gelden < 1 jaar	0	0	0
4.	Totaal netto vlottende schuld (2-3)	0	-24.586	-24.586
	Toegestane kasgeldlimiet	13.727	16.570	2.843
	Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	13.727	41.156	27.429

Renterisiconorm

Gemeenten moeten rapporteren over het renterisico dat zij over de vaste schuld lopen. Het renterisico op de vaste schuld is in de Wet Fido omschreven als: “de mate waarin het saldo van de rentelasten van een openbaar lichaam verandert door wijzigingen in het rentepercentage op leningen en uitzettingen met en oorspronkelijke rentetypische looptijd van een jaar of langer”. Het renterisico op de vaste schuld dient te voldoen aan de renterisiconorm; deze norm is in een wettelijke uitvoeringsregeling uitgewerkt als een bedrag ter hoogte van 20% van de totale lasten van de begroting en tenminste € 2,5 miljoen. Met het stellen van deze normen stelt het Rijk een kader om gemeenten tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille te laten komen, dat het renterisico uit renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt.

Berekening Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

	Jaarrekening			
	2020	2019	2018	2017
1. Renteherziening op vaste schuld	-	-		
2. Aflossingen	10.667	6.108		
3. Renterisico (1 + 2)	10.667	6.108	-	-
4. Totale lasten begroting	161.495	154.000		
5. Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
6. Renterisiconorm (4 x 5)	32.299	30.800	-	-
7. Ruimte (6 -/- 3)	21.632	24.692	-	-

De wettelijke vastgestelde renterisiconorm van 20% houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Op basis van bovenstaande tabel is zichtbaar dat we ruim binnen de wettelijke vastgestelde norm blijven. Vanwege de herindeling met ingang van 2019 zijn gegevens voor 2018 en 2017 niet beschikbaar.

Rentevisie

Een rentevisie is een toekomstverwachting over de renteontwikkeling, op basis waarvan een financierings- en beleggingsbeleid wordt gevoerd. Afhankelijk van de (interne of externe) ontwikkelingen zal de gemeente haar rentevisie actualiseren. De rentevisie kan daarbij gebaseerd worden op de rentevisie van enkele gezaghebbende financiële instellingen, zoals onze huisbankier de BNG.

De rente op de kapitaalmarkt (lang geld) schommelde in 2020 rond de 0,25% (gebaseerd op de tarieven van de BNG). Voor de berekening van de kapitaallasten hebben we gecalculeerd met 1,5%.

Voor kort geld schommelde de rente in 2020 rond de 2,45% voor *aan te trekken* kort geld (financieringstekort) en 0% *weg te zetten* kort geld (financieringsoverschot). De werkelijke rente voor kort aan te trekken geld (kasgeld) was over 2020 gemiddeld -0,01% (gebaseerd op de tarieven van de BNG).

Renterisico op kasgeld

Voor het liquiditeitenbeheer hebben we lopende rekeningen bij de BNG en de Rabobank. De betalingen en ontvangsten lopen hoofdzakelijk via de BNG. Om een lagere EMU-schuld te bewerkstelligen voor de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden) is per 1 januari 2014 het zogenaamde schatkistbankieren verplicht gesteld voor decentrale overheden. Het aanhouden van middelen in de schatkist van het Rijk moet zorgen voor een lagere financieringsbehoefte van het Rijk.

Het schatkistbankieren houdt in dat ‘overtollige’ liquide middelen van decentrale overheden moeten worden aangehouden bij de schatkist van het Rijk. Aan het schatkistbankieren zijn regels en voorwaarden verbonden. Onder andere moeten liquide middelen boven een drempel van 0,75 % van het begrotingstotaal worden aangehouden bij de schatkist van het Rijk. Hierbij geldt een minimum van

€ 250.000. Overtollige middelen moeten dagelijks worden overgeboekt naar de schatkist. Over de middelen die aangehouden worden bij de schatkist ontvangen we geen rentevergoeding. Tevens wordt er een kas bijgehouden. Kastransacties worden tot een minimum beperkt. Ook de omvang van de kas is minimaal.

Kredietrisicobeheer

Bij het uitzetten van middelen uit hoofde van treasury gelden de volgende uitgangspunten:

- Uitzettingen vinden uitsluitend plaats bij Nederlandse overheden en andere publiekrechtelijke lichamen voor wiens waardepapier een solvabiliteitsratio van 0% geldt.
- Bij het verstrekken van leningen of garantstelling uit hoofde van de publieke taak worden zoveel mogelijk zekerheden of garanties geëist.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van derivaten.

Liquiditeitsrisico's

Onder liquiditeitsrisico wordt verstaan het risico dat ontstaat, indien door wijzigingen in de liquiditeitenplanning en meerjaren investeringsplanning de financiële resultaten kunnen afwijken van de verwachtingen. De uitvoering van het investeringsplan speelt een belangrijke rol. Hiervoor is het noodzakelijk om op het juiste moment de financieringsmiddelen beschikbaar te hebben.

De gemeente beperkt haar interne liquiditeitsrisico's door haar treasuryactiviteiten te baseren op een recente liquiditeitsprognose.

Koersrisicobeheer

De koersrisico's op uitzettingen uit hoofde van treasury beperken we door daarbij uitsluitend producten te hanteren die conform de Wet Fido zijn toegestaan. Daarnaast stemmen we de looptijd van de uitzettingen af op de liquiditeitenplanning.

Valutarisico's

Deze risico's hebben betrekking op de kans dat de financiële activa van de organisatie in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen op de valutamarkt. Valutarisico's worden in de gemeente uitgesloten door uitsluitend leningen te verstrekken, aan te gaan of te garanderen in euro's.

Geldstromenbeheer

Teneinde de kosten van het geldstromenbeheer te minimaliseren wordt het liquiditeitsgebruik beperkt door de geldstromen op gemeenteniveau op elkaar en de liquiditeitenplanning af te stemmen. Hierbij wordt erop toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig kunnen worden nagekomen. Ook worden de kosten beperkt door het betalingsverkeer zoveel mogelijk elektronisch uit te laten voeren door één bank.

Financiering

Bij het aantrekken van financieringen voor een periode van één jaar en langer gelden de volgende uitgangspunten:

- financieringen worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak;
- financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) te gebruiken om het renteresultaat te optimaliseren;
- toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn onderhandse leningen;
- geld wordt uitsluitend aangetrokken op basis van een recente liquiditeitsprognose en een actuele rentevisie.

Mutaties in leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)

	bedrag
Stand per 1 januari 2020	113.629
Nieuwe leningen	-
Reguliere aflossingen	10.667
Vervroegde aflossingen	-
Stand per 31 december 2020	102.962

Rentetoerekening

In het wijzigingsbesluit Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is opgenomen dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moet worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Met andere woorden, rente die direct verband houdt met een taakveld betreft de (omslag)rente die moet worden toegerekend aan investeringen binnen dat taakveld.

In onderstaand renteschema is inzichtelijk hoe omgegaan wordt met de rentekosten.

Renteschema	Rekening 2020
a. Externe rentelasten over korte en lange financiering	
1. Rente langlopende leningen	2.339.015
2. Rente kortlopende geldleningen (<i>rente over financieringstekort of -overschot</i>)	-6.333
b. Externe rentebaten	-
Saldo rentelasten en rentebaten	2.332.682
c. 1. Doorbelaste rente aan grondexploitatie	-338.617
2. Doorbelaste rente aan projectfinanciering	-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-338.617
d. 1. Rente aan eigen vermogen	-
2. Rente aan eigen voorzieningen	-
Subtotaal	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.994.065
e. Werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)	
- vast percentage	220.117
- renteomslag	2.463.598
Saldo werkelijk toe te rekenen rente	2.683.715
Renteresultaat op Treasury	-689.650

In bovenstaand overzicht is weergegeven welke rente we betaald en ontvangen hebben en welk bedrag aan rente we toegerekend hebben aan de betreffende taakvelden. Dit resulteert in een resultaat op rente van bijna € 700.000. Dit komt nagenoeg overeen met het berekende renteresultaat in de begroting 2020, deze is berekend op ruim € 700.000 (blz. 126 Begroting 2020). De oorzaak van het renteresultaat is gelegen in het feit, dat conform de notitie Rente van de commissie BBV, de omslagrente wordt afgerond op een half procent. Jaarlijks bij het opstellen van de begroting actualiseren we het renteomslagpercentage.

Bedrijfsvoering

Inleiding

Concern

Na een herindeling is er gemiddeld drie jaar nodig om een nieuwe organisatie op te bouwen. Onderdeel van dat bouwproces is vooral het harmoniseren en helder beschrijven van processen. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan het realiseren van nieuwe bestuurlijke ambities. Hiervoor is op papier een organisatie ingetekend maar de primaire opgave, waar elke net heringedeelde gemeente zich voor ziet gesteld, is het neerzetten van een goed ingeregelde organisatie. Een soepel samenspel tussen bestuur en ambtelijke organisatie en tussen teams onderling moet uiteindelijk garant staan voor excellente dienstverlening aan onze inwoners.

Als gemeente zijn we inmiddels twee jaar onderweg in dit bouwproces en de contouren van de organisatie die we willen zijn tekenen zich steeds duidelijker af. Veel regelingen zijn geharmoniseerd en veel processen op orde en dus gaat er veel goed maar gaan er ook zaken niet goed. En als lerende organisatie trekken we daaruit lessen om de kwaliteit van onze dienstverlening op een hoger plan te brengen.

2020 is in algemene zin te typeren als een bijzonder jaar waarin Corona ons op grotere afstand van de burger heeft gezet. Veel contacten konden vanwege de lockdown alleen digitaal plaats vinden. Maar gebleken is ook dat we als organisatie wendbaar zijn gebleken en ons vaak geruisloos hebben aangepast aan het "nieuwe normaal".

Maar niet alleen Corona heeft een stempel gedrukt op het verslagjaar. Ook de zorgelijke ontwikkeling van onze financiële positie heeft in 2020 noodgedwongen geleid tot permanente aandacht voor het in control houden van de begroting. Overigens zijn we daarin niet uniek nu het ROB constateert dat het aantal gemeenten met structurele tekorten snel stijgt en de reserves van gemeenten in rap tempo verdampen. Als nieuwe gemeente vergroot dat onze opgave omdat we voor een deel de veronderstelde efficiencywinst van de herindeling in de tijd nog niet kunnen verzilveren en we qua reserves weinig vet op de botten hebben. En deze effecten stapelen met de door het Rijk opgelegde opschalingskorting, de oplopende tekorten in met name de jeugdzorg en een verwacht nadelig herverdeeleffect in de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Naast de reguliere P&C - documenten hebt u de weerslag van onze inzet om uw raad tijdig te positioneren in het maken van passende keuzes om onze financiën in balans te brengen, zien neerslaan in de zogenaamde Bouwstenennotitie. Deze is in uw raad van 2 september 2020 behandeld. Tevens hebben we onze situatie, op basis van een eigen analyse, onder de aandacht gebracht van de Minister van Binnenlandse zaken. Dit vanuit haar rol voor het openbaar bestuur en als beheerder van het Gemeentefonds.

Belangrijk onderdeel van ons "bouwproces" is het inrichten van de organisatie. Dat betreft het zoeken naar de juiste omvang van de formatie, het verder ontwikkelen van medewerkers, passende bezetting bij ziekte, de taakvervulling in lijn met onze visie en soms het herstel van weeffouten in het plaatsingsproces. En die ingewikkelde puzzel moet worden gelegd binnen de opgave om de structurele loonkosten in vier jaar met € 2.185.000 te reduceren. Op voorspraak van een ambtelijke werkgroep heeft de directie een pakket aan maatregelen vastgesteld om deze taakstelling te realiseren. Hierin wordt gestuurd op budget en niet op formatie.

Gefaciliteerd door het door uw raad beschikbaar gestelde frictiebudget en een aanvullend budget voor ziekteverzuim heeft een stringent personeelsbeleid geleid tot een onderuitputting van € 2.053.000,-. In onderstaand overzicht hebben we dit bedrag in grote lijnen verklaard. Van dit bedrag is rond € 800.000,- verklaard uit het niet benutten van het door uw raad (extra) beschikbaar gestelde inhuurbudget. Via de budgetoverheveling verzoeken wij u dit bedrag in 2021 weer op de begroting te brengen. Rest een bedrag van per saldo € 1.250.000,-. Omwille van flexibiliteit in de bedrijfsvoering achten wij het wenselijk dit bedrag, via een bestemde reserve Frictie personeelskosten, beschikbaar te houden voor het opvangen van fluctuaties in de personele begroting. En dat is noodzakelijk omdat de ervaring tot dusver leert dat het vanaf 2021 beschikbare budget van € 464.000,- voor het opvangen van ziekteverzuim als gemiddelde norm aan de lage kant is. Daarnaast vraagt de bedrijfsvoering met

regelmaat om adequate oplossingen voor de korte termijn om niet voorziene problemen het hoofd te bieden. Flexibiliteit is dan geboden en dat vraagt om een soepel samenspel tussen tijdige inzet van menskracht en afgewogen inzet van budget. Daarom stellen wij u bij de bestemming van het resultaat bij de jaarrekening 2020 voor om dit budget te bestemmen voor het opvangen van personele frictie en toe te voegen aan de frictiereserve.

Verklaring resultaat personele begroting 2020			
Omschrijving	(bedragen x € 1.000)		
	Begroot	Realisatie	Vershil
Personele taakstelling	-850	-1.278	428
Inhuur ziekte	974	1.150	-176
Inhuur regulier	1.658	861	797
Flexibele schil	1.029	946	83
Overige*		-921	921
	2.811	758	2.053

*betreft o.a. onderuitputting vacatureruimte, bijdragen UWV, korting wegens ziekte

HRM

Ontwikkelen HRM-visie

In 2020 is de besturingsvisie van onze gemeente vertaald naar een HRM-visie. Deze visie moet voor de komende jaren kader stellend zijn voor de invulling en de bijstelling van HR-beleid en HR-regelingen. Goed en modern werkgeverschap is hierbij een belangrijk uitgangspunt. De visie hebben we ontwikkeld met verschillende stakeholders vanuit de organisatie. Vanuit deze visie wordt ook verder vormgegeven aan organisatievraagstukken en teamontwikkelingsvraagstukken en in combinatie hiermee zullen ook thema's als integriteit, dienstverlening, leiderschap, vitaliteit en talentontwikkeling verder vorm en inhoud moeten krijgen. Onderdeel van de talentontwikkeling is aandacht voor bewustwording van eigenaarschap en ontwikkeling van medewerkers als onderdeel van een lerende organisatie.

Optimaliseren van de dienstverlening

Binnen het team HRM is aandacht voor optimalisering van de interne werkprocessen met het doel de dienstverlening kwalitatief verder te ontwikkelen. Accuraatheid, dienstbaarheid, professionaliteit en aandacht voor maatwerk en de menselijke maat zijn leidend in onze werkwijze. Het nieuwe EHRM pakket gaat hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

Professioneel partner in het organisatie- en team ontwikkelingsvraagstuk in de richting die de organisatie heeft gekozen.

Zelforganisatie en werken vanuit de bedoeling vraagt van alle medewerkers bewustwording en een andere manier van werken. Het zet in op ontwikkeling van individuele medewerkers en van de teams. Wat is het en wat betekent het voor ons? Waar staan we nu en hoe worden we volwassen(er) in deze nieuwe manier van organiseren en werken? Wat is daarvoor nodig? En hoe vliegen we dat aan? Hiervoor wordt samen met directie en teamcoaches de komende periode een programma voor ontwikkeld.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>
» Ontwikkelen HRM-visie.	<ul style="list-style-type: none"> • Met behulp van input van verschillende stakeholders de HR-visie ontwikkelen voor de komende 3 jaren waarin onder andere ruimte is voor: <ul style="list-style-type: none"> • Goed werkgeverschap. • Mobiliteit en wendbaarheid. • Strategische personeelsplanning.
» Optimaliseren dienstverlening HRM.	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid en regelingen waar nodig aanpassen tegen het licht van de HR-visie. • Interne processen en werkafspraken door ontwikkelen.

		<ul style="list-style-type: none"> • Verschillende scenario's voor inrichten functiehuis team HRM onderzoeken in relatie tot de opgaven waar het team voor staat.
»	Professioneel partner in het organisatieontwikkelingsvraagstuk in de richting die de organisatie heeft gekozen.	<ul style="list-style-type: none"> • In partnerschap en multidisciplinaire samenwerking met anderen uit de organisatie een programma ontwikkelen.
»	E-HRM: implementatiefase evalueren en afronden.	<ul style="list-style-type: none"> • In partnerschap E-HRM verder ontwikkelen/implementeren. • Zo veel mogelijk zorgen voor een integraal E-HRM proces. • Wanneer de basis goed is ingericht één voor één stapsgewijs nieuwe modules (die passend zijn voor en aansluiten bij de organisatieontwikkeling en -doelen) implementeren.

Optimaliseren dienstverlening en doorontwikkeling EHRM

In 2020 is via een Europees aanbestedingstraject een nieuw EHRM-systeem aangeschaft. Na gunning is VismaRaet als beste keus uit het aanbestedingstraject gekomen. Rekening houdend met de implementatie kan dit systeem uiterlijk 1 januari 2022 grotendeels operationeel zijn. Een module zal in Q1 van 2022 worden geïmplementeerd. Dit systeem schept de voorwaarden om de HRM-werkprocessen verder te digitaliseren en via selfservice beschikbaar te hebben, waardoor een verdere optimalisering van de HRM-dienstverlening mogelijk is.

Aandacht voor Duurzame inzetbaarheid

We willen een organisatie zijn waar medewerkers met plezier en energie werken en datgene doen waar ze goed in zijn. We weten uit ervaring dat dat bijdraagt aan de gezondheid van medewerkers. In 2020 was het ziekteverzuim in onze organisatie te hoog. Voor de uitbraak van Corona lag het percentage rond de 9% onder ambtelijk personeel en tussen de 13 en 14 % onder medewerkers van de SW en de nieuwe doelgroep (participatiewet). We zien sinds de Corona-uitbraak een daling van het verzuim over de hele linie. Deze daling is in lijn met de landelijke trend. De vraag is of deze trend zich doorzet. Vanuit onze eigen visie blijven we inzetten op duurzame inzetbaarheid. Preventiecoaches kunnen hier een waardevolle bijdrage in gaan leveren.

Aandacht voor krapte op de arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt voor specifieke technische functies is krap. Dit vraagt om maatwerk en een creatieve benadering van de arbeidsmarkt. Per situatie is gekeken naar maatwerkoplossingen. Dit vraagt ook voor de toekomst aandacht. We moeten we ervoor zorgen dat we een aantrekkelijke werkgever blijven. De eigen werving en selectie moet creatief en effectief zijn. Dit krijgt samen met het team communicatie vorm.

Er is een aantal jonge, onervaren nieuwe collega's aangenomen die een "trainee"-programma volgen dat is ingericht door een extern bureau met het doel deze nieuwe ambtenaren sneller te onboarden. waardoor hun inzetbaarheid zo snel mogelijk optimaal wordt benut. Tevens wordt er gewerkt aan een programma dat inspeelt op het aantrekken van jong talent.

Ook onze partners, die flexmedewerkers leveren, kunnen een belangrijke rol vervullen in het succesvol invullen van moeilijk vervulbare vacatures. Tot op heden hebben zij hierin nog onvoldoende toegevoegde waarde geleverd. De raamovereenkomst met de partners voor inhuur van flexmedewerkers is gestart in maart 2020. In het afgelopen jaar hebben de partners door de samenwerking zich een beeld kunnen vormen over de vakgebieden waar inzet van flexmedewerkers in onze gemeente nodig is. Met deze informatie zullen zij moeten inspelen op onze vraag naar flexmedewerkers en hiermee de samenwerking verder optimaliseren.

Generatiepact

Voor de uitvoering van het Generatiepact was in het verslagjaar € 150.000 beschikbaar. Met instemming van het Lokaal Overleg is dit bedrag in het verslagjaar vrijgevallen als bijdrage aan de taakstelling op de personele formatie en gemotiveerd vanuit de instroom van jonge(re) medewerkers op vacatures.

Communicatie

Een gemeente dichtbij met ruimte voor de Hogelandsters

Als gemeente stellen wij in de dienstverlening de inwoner centraal. Voor de relatie met onze inwoners betekent dit dat onze informatie begrijpelijk, tijdig en volledig is en dat we inwoners daar waar dat kan zoveel mogelijk betrekken bij wat we doen. We streven ernaar om hierin zoveel mogelijk integraliteit te bewaken door bijvoorbeeld vragen te bundelen.

Nieuwe participatievormen

In verband met de corona crisis hebben we nieuwe participatievormen ontwikkeld. Dat zijn hoofdzakelijk digitale participatievormen, omdat grote bijeenkomsten met grote aantallen inwoners niet mogelijk zijn, zolang er nog sprake is van corona. We hebben live sessies op het gemeentelijke YouTubekanaal georganiseerd, waar mensen via chat konden reageren op wat in gesprekken met bestuurders en ambtenaren werd toegelicht. Uiteraard kunnen inwoners via andere kanalen vragen stellen over de plannen of reageren zoals via telefoon, mail (webformulier) of schriftelijk.

Ook hebben we in coronatijd steeds meer gebruik gemaakt van (bewegend) beeld, zoals nieuwsberichten via film op sociale media waarin we nieuws en activiteiten toelichtten. Deze filmpjes zijn veel bekeken en gedeeld en geven daarom aanleiding om hiermee door te gaan.

Het Hogeland als toeristische trekpleister

Een ander extra aandachtspunt ten opzichte van vorig jaar is de inzet van communicatie voor Het Hogeland als toeristische trekpleister. De verkiezing van Winsum tot mooiste dorp van Nederland heeft Het Hogeland zichtbaarder gemaakt. We gaan bovendien onderzoeken hoe we de verkiezing van Winsum kunnen inzetten op het terrein van woningbouw en economische bedrijvigheid.

Een zichtbare gemeente

Facebook is een steeds belangrijker informatiekanal voor de gemeente geworden. Het aantal volgers op de gemeentelijke sociale mediakanalen Facebook (1.385 volgers in 2019 naar 4.587 volgers begin 2021) en Twitter is in het verslagjaar verder gestegen. We hebben ook meer ingezet op interactie met onze inwoners via de sociale mediakanalen. Het kanaal wordt steeds interactiever, waarbij we vragen beantwoord en klachten verhelpen. De sociale mediakanalen zetten we bovendien in om inwoners wekelijks te informeren over besluitvorming en activiteiten van het college. Ook de regionale pers ontvangt wekelijks de collegebesluiten en worden bij gelegenheid op de hoogte gesteld van projecten en informatiebijeenkomsten. Voor niet digitale inwoners is er nog steeds de wekelijkse papieren gemeentepagina, in de Noorderkrant. We informeren inwoners via de krant over projecten, collegebesluiten, sociale informatie, wegafzettingen en informatiebijeenkomsten.

Bestuur dichtbij met ruimte voor de Hogelandsters

De gemeente Het Hogeland stelt in de dienstverlening de inwoner centraal. Dit heeft effecten op de communicatie met en informatie naar inwoners.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>
<p>» Bijdragen aan transformatie organisatie waarbij inwoner centraal staat. Dat betekent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Begrijpelijke communicatie en informatie op maat • Tijdige, volledige en juiste informatie. • Luisteren naar wat er speelt en hierop aansluiten.	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen content kalender op basis van Newsroom ervaringen: op welke onderwerpen reageren inwoners op de gemeentelijke dienstverlening? • Intern: training en coaching impactbewustzijn en effectieve communicatie vanuit de Newsroom. • Bijgedragen aan de bestuursopdracht Dienstverlening:<ul style="list-style-type: none"> ○ Dienstverlening doen we samen! – houding & gedrag ○ HelderHogelands – begrijpelijk schrijven

KCC

Het KCC is voor inwoners, bedrijven en partners dé ingang voor contact met onze gemeente. Het KCC wordt bereikt via de contactkanalen: telefoon, WhatsApp, Facebook, Twitter en de website. Het KCC functioneert sinds 7 januari 2019. De telefonische bereikbaarheid van het KCC voldeed aan de gestelde norm: 80% van de gesprekken wordt binnen 40 seconden aangenomen. Gemiddeld is 44% van de gesprekken direct in de 1^e lijn afgehandeld.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>
» Optimale dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van nulmetinggegevens verbeteringen doorvoeren • Bewoners beter informeren door eenvoudig taalgebruik, kort bondig schrijven • Continuïteit organisatie verbeteren bij afwezigheid van collega's in geval van ziekteverzuim of vakantie. • Houden klantreizen

KCC Online is verantwoordelijk voor zowel het functioneel, technische en content beheer van onze website *hethogeland.nl*. KCC Online streeft een optimale onlinedienstverlening richting inwoners, bedrijven en partners van Het Hogeland na.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>
» Toegankelijke informatieve website	<ul style="list-style-type: none"> • Collega's Het Hogeland ondersteunen in en bewust maken van het belang van toegankelijkheid content. Onderdeel hiervan is de schrijfwijzer. • Uitvoeren gebruikerstesten • Analyse site statistieken • Intensieve samenwerking met het KCC, communicatie, alle vak teams en Informatiemanagement • Contact andere gemeenten • Bijhouden ontwikkelingen nieuwe toepassingen, technieken.

Informatisering en automatisering

Binnen de informatievoorziening zijn verschillende, elkaar aanvullende, expertisegebieden te onderscheiden. Tezamen vormen zij het I&A-domein. Per expertise gebied worden de activiteiten en resultaten over 2020 kort beschreven.

Informatiemanagement

Het afgelopen jaar is veel tijd gestoken in het opstellen van het strategisch informatiebeleid voor de komende jaren. Hiervoor is informatie opgehaald uit de organisatie en dit wordt verwerkt in het nieuwe beleid. In 2021 wordt dit verder uitgewerkt in een uitvoeringsplan en gedeeld met de organisatie.

Aanbestedingen

In 2020/2021 moet een aantal (software)contracten worden vernieuwd. Vanwege de omvang zijn deze aanbesteding plichtig. Naast rechtmatigheid speelt ook doelmatigheid een belangrijke rol in de besluitvorming om een aanbesteding te starten. Dit heeft geresulteerd in een aangepaste aanbestedingskalender, waarbij binnen de geldende regels een aantal aanbestedingen naar achteren zijn geschoven, wat ons de ruimte geeft om een visie te vormen over hoe we de informatievoorziening op de langere termijn zien, aansluitend bij het strategisch informatiebeleid. Dit helpt ons om gericht en doelmatig te kunnen aanbesteden.

Verbeteren processen

In gezamenlijkheid met diverse betrokkenen is in het afgelopen jaar gewerkt aan het incidenten- en wijzigingenproces (stroomlijnen van het proces voor afhandelen van incidenten en vragen) en autorisatiemanagement (wie mag wat zien/doen, wanneer en waarom). Proces en gegevenseigenaarschap zijn nader gedefinieerd en zal worden uitgewerkt met de organisatie. Daarnaast is er gewerkt aan een bedrijfscontinuïteitsplan waarin onder andere wordt beschreven hoe we, in geval van calamiteiten, de kritieke diensten binnen een bepaalde tijd weer op een aanvaardbaar niveau kunnen laten functioneren

Corona

Ook in de informatievoorziening merken we dat de maatregelen rond de pandemie ervoor zorgen dat bepaalde trajecten moeizamer lopen en vertraging oplopen. Er is meer behoefte aan digitale samenwerking. Samen met automatisering op zoek naar de mogelijkheden om nu en naar de toekomst toe beter in deze digitale behoefte te voorzien (zie ook automatisering).

Omgevingswet

De gemeente is verplicht te voldoen aan de Omgevingswet. De ingangsdatum voor de inwerkingtreding is uitgesteld naar 1-1-2022. Dit biedt ons de ruimte om hier in het komende jaar verder aan te werken. Het afgelopen jaar is gewerkt aan het bouwen van een operationele keten vanuit een nieuwe landelijk omgevingsloket, Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) genaamd. De gemeentelijke informatievoorziening dient hierop te worden aangepast. In het Programma Omgevingswet worden de voorbereidingen getroffen om op 1-1-2022 klaar te zijn voor de uitvoering van de Omgevingswet.

Digitale Participatie

Er is in het kader van participatie gekozen om via het Lokaal Programma Plan (LPP) ervaringen op te gaan doen met digitale vormen van participatie. Hiertoe worden de mogelijkheden van platforms verkend, nagedacht over hoe participatie vorm krijgt binnen Het Hogeland en specifiek hoe digitale vormen hierin passen. Dit in nauwe afstemming met andere participatietrajecten en de implementatie van de Omgevingswet.

Automatisering

Het beheer en de ontwikkelingen van technische kant van de informatievoorziening heeft dit jaar vooral in het teken gestaan van het faciliteren van het (thuis)werken ten gevolge van de coronacrisis. Voor wat betreft het thuiswerken is het in algemene zin redelijk snel gelukt om medewerkers vanuit huis te laten werken. Daar waar men nog niet beschikte over voldoende faciliteiten, is er binnen de bestaande mogelijkheden ruimhartig gefaciliteerd. De uitdaging zat vooral in het faciliteren van het digitaal vergaderen en samenwerken. Deze ontwikkeling stond voor 2021/2022 op de agenda om op door te ontwikkelen, maar is vanwege de corona maatregelen naar voren gehaald. Met behulp van een aantal pragmatische oplossingen zijn er op dit moment voldoende mogelijkheden om nog tijdje te voorzien in de primaire behoefte die horen bij het verplicht thuiswerken. Er zijn weliswaar betere en meer faciliteiten denkbaar, maar die hebben ook nogal wat impact op de totale technische infrastructuur. Hierbij gaat het niet alleen om het inpassen nieuwe technieken binnen de bestaande infrastructuur, maar ook over veiligheid en continuïteit. Bovendien vraagt het extra kennis, menskracht en uren om dergelijke grotere veranderingen te implementeren.

Onderkend wordt dat thuiswerken ook na corona een blijvertje zal zijn, daarom wordt momenteel onderzocht hoe er versneld een structurele oplossing kan worden geïmplementeerd om het thuiswerken adequaat en naar behoefte te optimaliseren.

Vanwege corona en de tijd die nodig was om gebruikers te ondersteunen in het thuiswerken, zijn grotere projecten blijven liggen. De bedragen die hiervoor geraamd waren zullen overgeheveld worden naar 2021. In 2021 zullen de projecten weer (deels) opgestart worden.

De normale beheerwerkzaamheden waaronder technische beveiliging (cyber security) zijn onverminderd uitgevoerd. Op dat vlak zijn dan ook geen bijzonderheden te melden.

Informatiebeheer

Informatiebeheer betreft het systematisch verzamelen, verwerken, toegankelijk maken, (her)gebruiken, onderhouden, verwijderen en/of overbrengen van informatie, opdat deze informatie vindbaar, duurzaam toegankelijk en betrouwbaar is én blijft. De ambitie van de gemeente Het Hogeland is op het juiste moment, de juiste informatie aan de juiste persoon beschikbaar stellen. Om dit te realiseren zetten we in op het professionaliseren van het informatiebeheer en op het verbeteren van de vindbaarheid, duurzame toegankelijkheid en betrouwbaarheid van onze informatie. Goed informatiebeheer vereist daarom een integrale aanpak, volgend uit vastgesteld beleid, waarbij ieder onderdeel van de gemeentelijke organisatie wordt betrokken. De Archiefwet 1995 verplicht de gemeenteraad tot het vaststellen van een verordening, waarin zij de zorg voor de informatie van de gemeentelijke organen belegt bij het college van B&W. Deze verplichting is in onze gemeente uitgewerkt in de Archiefverordening gemeente Het Hogeland 2019. De wijze waarop het college het informatiebeheer vervolgens inricht en uitvoert is uitgewerkt in het Besluit informatiebeheer gemeente Het Hogeland 2019 en in de Aanwijzings- en benoemingsbesluiten informatiebeheer gemeente Het Hogeland 2019.

In de dagelijkse praktijk betekent dit dat bij informatiebeheer het overgrote deel van de informatieprocessen wordt opgestart. Alle inkomende post en gemeentelijke mail wordt door het team toegewezen en gearhiveerd. Grotendeels worden hiervoor zaken opgestart in het zaakstelsel Decos

Join. Daarnaast worden ook nog veel zaken op papier en met behulp van andere informatiesystemen afgehandeld, in beide gevallen bekommert het team zich om de volledigheid van dossiers. Ook worden er door in- en externe klanten dossiers en documenten opgevraagd, worden delen van het archief gedigitaliseerd en is het team verantwoordelijk voor het inventariseren van het historisch archief.

Zaakgericht Werken en digitalisering

Zaakgericht werken komt op stoom, velen weten hun weg nu te vinden in JOIN en het bestuurlijk besluitvormingsproces. In de verdere implementatie van het zaakgericht werken is in 2020 veel verbeterd, met name door het invoeren van E-learning, het instellen van een gebruikersgroep en het verbeteren van zoekmogelijkheden. Uitgaande post kan bovendien beter worden geregistreerd door de implementatie van een barcode module. Daarnaast is verder ingezet op het professionaliseren van het functioneel beheer waardoor we beter aan de vraag vanuit de organisatie kunnen voldoen. Koppelingen van het zaakstelsel met o.a. burgerzaken en het sociaal domein zijn in 2020 onderzocht en zullen in 2021 een vervolg krijgen. Met het team VTH is in 2020 een volledig digitaal werkproces opgeleverd, inclusief digitale verzending van besluiten, onder andere door de koppeling van Squit met het zaakstelsel. Diverse bestanden zijn nog niet digitaal beschikbaar. Bouwdossiers worden op dit moment gescand opdat deze digitaal beschikbaar zullen zijn voor externe en interne klanten. In 2020 zijn de archiefblokken van Uithuizen en Bedum (grotendeels) opgeleverd, de digitale dossiers worden binnen het zaakstelsel beschikbaar gesteld.

Gegevenshuis

Het Gegevenshuis verzorgde in 2020 het kwaliteitsbeheer van (basisregistratie)gegevens en de datadistributie richting landelijke voorzieningen/interne systemen. Daarnaast zijn er data-analyses en diverse kwaliteitscontroles uitgevoerd. Het Gegevenshuis faciliteert hiermee het interne/extern gebruik van (basisregistratie)gegevens voor publiekrechtelijke taken en stimuleert en faciliteert daarmee het data gedreven werken.

Wettelijke uitvoering en verantwoording Basisregistraties

De gemeente is als (mede)bronhouder verantwoordelijk voor de juiste, volledige en actuele vastlegging van de volgende basisregistratie; Basisregistratie Personen (BRP), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO), wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), en de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen (WKPB)

In de jaarlijkse verplichte zelfevaluatie is over 2020 verantwoording afgelegd over de inhoudelijke en procesmatige kwaliteit van de diverse basisregistraties. De afgelopen periode is er veel energie gestoken in het stroomlijnen van deze processen en het opwerken van de kwaliteit. Voor de basisregistraties zijn de effecten hiervan voorzichtig zichtbaar. Over het geheel genomen wordt de norm gehaald, doen we het beter dan 2019. Voor de BAG geldt ook het beter gaat dan vorig jaar, maar de gestelde norm wordt (nog) niet gehaald. In de afzonderlijke verantwoordingsrapportages zijn diverse verbeterpunten en maatregelen benoemd om de basisregistraties afzonderlijk, met het totale stelsel in gedachten, te verbeteren.

Voor de WKPB geldt dat met rijksprogramma 'Beter Kenbaar' de publiekrechtelijke beperkingen van alle gemeenten overgezet naar de Basisregistratie Kadaster publiekrechtelijke beperkingen (BRK-PB). Deze transitie is in 2020 afgerond.

Vanuit het ministerie BZK zijn in 2020 de voorbereidingen getroffen het om Stelsel van Basisregistraties wettelijk te borgen. De volgende verbeteringen worden nagestreefd;

- Betere dienstverlening aan burgers en bedrijven;
- Meer gebruik van gegevens uit de basisregistraties;
- Hogere kwaliteit van gegevens, ook de gegevens die in samenhang gebruikt worden.

Het Gegevenshuis is in 2020 aangehaakt bij deze ontwikkelingen en zal de komende jaren inhoud en invulling geven de beoogde verbeteringen.

Gegevensmanagement

Bij het formuleren, uitvoeren en evalueren van beleid en dienstverlening speelt kwalitatief hoogwaardige data een steeds belangrijkere rol. Voor 2020 heeft de focus vooral gelegen om de gegevenshuishouding

op orde te krijgen. Dit betreft niet alleen de basisregistraties, maar ook gerelateerde en afgeleide gegevens/systemen. Er zijn stappen gezet op het gebied van geautomatiseerd berichtenverwerking, data-analyse, en data gedreven werken. Dit betreft zowel administratieve data als geografische data (GEO/GIS). Vanwege corona zijn helaas niet de stappen gezet die gepland waren om te zetten. Desondanks zijn er, met name in het Sociale Domein, ontwikkelingen ingang gezet die ervoor zorgen dat het gebruik en de kwaliteit van gegevens verbeterd.

Juridische Zaken

Juridische zaken ondersteunt en adviseert de organisatie en het bestuur op juridische aspecten van de werkzaamheden. In die rol is het de inzet van het team om de juridische kwaliteit van het gemeentelijke handelen te versterken en zo een bijdrage levert aan de niet - financiële rechtmatigheid.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>
» Versterking dan wel borging van de juridische kwaliteit van de gemeentelijke organisatie.	<ul style="list-style-type: none"> Op basis van een juridische risicoanalyse worden vanuit het team JZ andere teams ondersteund om de juridische kwaliteit van processen of producten op niveau te brengen of te houden.

Inkoop

Inkooptaken en -verantwoordelijkheden zijn decentraal belegd bij de teams. Het Centraal Coördinerend Inkoopteam (CCI) heeft een adviserende en faciliterende rol richting de teams. Advisering geschiedt zowel gevraagd als ongevraagd met als doel om professioneel in te kopen. Dat is: volgens geldende wet- en regelgeving en het huidige beleid op het gebied van inkoop, aanbesteden en contractmanagement. Op die manier wordt gewerkt aan een inkoopvolwassen gemeentelijke organisatie, waarbij professioneel wordt ingekocht en teams en teamcoaches in staat zijn om voorliggende taken op het terrein van inkoop en contractmanagement naar behoren uit te oefenen.

Vanuit de uitrol van het programma 'Het Hogeland verdient goed inkopen' zijn teams bezig met lopende aanbestedingen en met de voorbereiding van nog uit te voeren inkooptrajecten.

In 2020 zijn meerdere inkooptrajecten afgerond. Ten behoeve van de eigen bedrijfsvoering gaat het bijvoorbeeld om een nieuw e-HRM-systeem, maar ook om de inkoop van warme dranken. Verder is voor de bezorging van paspoorten en rijbewijzen een externe partij aangetrokken. Op het terrein van de Wmo is, in samenwerking met de (huidige) gemeente Eemsdelta, een intensief inkooptraject gestart voor Begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>
» Een centraal inkoopteam dat kan blijven inspelen op trends en ontwikkelingen op het gebied van inkoop en contractmanagement.	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering van de pilot Procureplan met het oog op een actuele aanbestedingskalender.
» Besparing realiseren	<ul style="list-style-type: none"> In de verschillende fasen van het inkooptraject de voorliggende besparingsmogelijkheden benutten, bijvoorbeeld bij de behoeftstelling, bij de vaststelling van het bestedingsbudget, door middel van onderzoek naar samenwerking en bij de prijsstelling.

Inkooptaakstelling

De taakstelling op inkoop is gebaseerd op de verwachting dat een professionele manier van inkopen zal leiden tot inkoopvoordelen. In de praktijk zijn deze inkoopvoordelen vaak lastig te identificeren zijn. Immers, veel budgetten zijn onderhevig aan inflatie en vaak zijn er aanvullende wensen in uitgevoerde aanbestedingstrajecten. Dat maakt het lastig om inkoopvoordelen toe te wijzen aan de taakstelling. Tegelijk zien we ook dat een professionele inkoop leidt tot vereenvoudiging van interen processen en administratie.

Planning en Control

Voor planning en control is een apart team Planning & Control ingericht. Het kader voor de werkzaamheden is opgenomen in de verplichte verordeningen (op basis van de gemeentewet):

- Artikel 212: Financiële verordening;
- Artikel 213: Controleverordening;
- Artikel 213a: Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid.

Het team Planning en Control (P&C) is als adviserend en ondersteunend team in praktische zin een soort stafafdeling. Het team heeft immers geen directe verantwoordelijkheid in de uitvoering van de processen die zijn belegd in de lijn, anders dan de uitvoering van de P&C-cyclus en de regie op de totstandkoming van de P&C-documenten. Om op een goede wijze onafhankelijk te kunnen adviseren, controleren en rapporteren is dat van belang.

Het team voert de regie op de uitvoering van de P&C-cyclus en is verantwoordelijk voor de totstandkoming van de P&C-documenten. Daarnaast adviseert het team in algemene zin over organisatie brede P&C-vraagstukken. Voortdurend wordt gewerkt aan een cyclus die raad, college en management in staat stelt om tijdig de juiste beslissingen te nemen.

Het team ondersteunt en adviseert de andere teams in de organisatie bij P&C en financieel gerelateerde werkzaamheden. Het advies richting de verschillende teams vindt plaats in samenhang met de Businesscontrollers.

De medewerkers van het team op het gebied van Administratieve Organisatie (AO) en Interne Controle (IC) leveren een bijdrage aan de controle op het rechtmatig en doelmatig handelen van de organisatie en adviseren hierover vanuit een onafhankelijke positie. Verder ondersteunt AO/IC de organisatie bij het vastleggen van de processen.

De fiscaal medewerker van het team adviseert de organisatie bij fiscale vraagstukken en is tevens verantwoordelijk voor fiscale aangiftes bij de belastingdienst (btw en Vpb)

In control zijn

Zoals ook kort beschreven in het programma 'Bedrijfsvoering', is de belangrijkste uitdaging van het team P&C om samen met de organisatie *in control* te komen en te blijven. Om invulling te kunnen geven aan deze opgave, moet eerst duidelijk zijn wat we daar precies onder verstaan.

Wij sluiten aan bij het model waarin zogenaamde defensielijnen (lines of defense) worden onderscheiden. In de eerste lijn onderscheiden we de interne controles in de verschillende processen binnen de teams. Daaromheen adviseert business control over risico's en door te voeren verbeteringen. In de derde lijn onderscheiden we de interne controle dat uitvoering geeft aan ons eigen controleplan. De laatste lijn wordt gevormd door de auditfunctie waarin ook het werk van de accountant valt.

Om vast te stellen dat je daadwerkelijk in control bent, kijken we naar de drie belangrijke doelstellingen voor de interne beheersing.

Business Assurance: Dit wil zeggen dat je zeker wilt weten dat de activiteiten die je voor je 'klanten' (burgers en interne klanten) uitvoert goed worden gedaan. Het gaat hier de beoordeling of je doet wat je met elkaar hebt afgesproken, maar ook om zaken als juistheid, tijdigheid en volledigheid van verwerkte gegevens. Om invulling te geven aan deze doelstelling, hebben we onze P&C-cyclus vormgegeven met een verantwoording volgens de 3-W-structuur.

Risico Management: Daarnaast wil je een goed beeld hebben van mogelijke gebeurtenissen waarvan je niet wilt dat deze daadwerkelijk plaatsvinden of waarvan je, als ze plaatsvinden, de impact wilt beperken. Daarom zijn wij momenteel bezig om risicomangement verder vorm te geven en in te bedden in de organisatie. Dit doen wij met behulp van het softwarepakket van Naris, waarin middels 'de Monte Carlo' systematiek de kansen en impact van de verschillende risico's worden doorgerekend. Zodoende zijn wij in staat om een goede inschatting te maken van ons benodigd weerstandsvermogen. Dit is een voortdurend cyclisch proces. In het verslagjaar is de opstelling van een implementatieplan in gang gezet. Doel is risicomangement breder in te bedden in onze dagelijkse processen.

Compliance: Tot slot wil je er zeker van zijn dat je activiteiten, producten en afspraken passen binnen de geldende wet- en regelgeving en dat het gedrag van werknemers en representanten van de organisatie integer is en in lijn is met de doelstellingen van onze gemeente. Om ervoor te zorgen dat deze doelstellingen worden behaald, zijn beheersingsmaatregelen nodig. Deze zijn er in vele verschillende vormen. Wij geven hier onder andere vorm en inhoud aan middels onze verbijzonderde interne controle. Op dit vlak ligt er ook een sterke link naar het risicomanagement. Uitkomsten van deze controles zijn input voor het risicomanagement en andersom. Ook in 2020 zijn op basis van het uitvoeringsplan AO/IC de geplande controles uitgevoerd. In termen van rechtmatigheid en integriteit zijn geen noemenswaardige afwijkingen gesignaleerd.

Bovenstaande drie doelstellingen zijn de basis voor verschillende maatregelen en processen die zijn opgezet en nog steeds verder worden uitgewerkt. Hieronder een greep uit de verschillende regelingen in dit kader:

- Notitie planning en control;
- P&C-cyclus producten (begroting, voorjaarsnota, najaarsnota, jaarstukken)
- Budgethoudersregeling;
- Financiële verordening en regelingen;
- Controleverordening;
- Uitvoeringsplan AO/IC;
- Notitie inrichting AO/IC t.b.v. rechtmatigheidsverantwoording;
- Treasury statuut;
- A3 plannen per team.

Er zijn, zoals uit bovenstaande blijkt, vele stappen gezet en er zal nog veel volgen, aangezien Planning & Control een cyclisch proces is, waarin steeds weer wordt bijgesteld naar aanleiding van steeds veranderende omstandigheden.

Eén van deze wijzigingen is de verwachte rechtmatigheidsverklaring. Vanaf boekjaar 2021 worden wij zelf verantwoordelijk voor het afgeven van een rechtmatigheidsverklaring. Dat gaat ook gevolgen hebben voor het financieel beleid, de inrichting en de financiële verantwoording binnen de gemeente. De controleverklaring van de jaarrekening op het vlak van de rechtmatigheid verschuift dan van de accountant naar de gemeente zelf, waarbij het college zich verantwoord naar de raad. Ondanks dat het wetsvoorstel nog steeds niet in procedure is gebracht hebben wij de voorbereiding ter hand genomen. Op basis van de bevindingen van de accountant in de Managementletter liggen wij als organisatie op koers voor een succesvolle overgang naar het nieuwe regime. De voorbereidingen zijn dit jaar ter hand genomen en voorstellen zullen voor de zomer aan uw raad worden voorgelegd.

In het verslagjaar is geen specifiek onderzoek gedaan naar doelmatigheid en doeltreffendheid, zoals vastgelegd in onze verordening ex artikel 213a Gemeentewet. Wat niet betekent dat vanuit de organisatie deze thema's geen aandacht hebben gehad. Werkende weg zijn deze thema's betrokken bij de uitvoering van staand beleid en de opzet van nieuw beleid. In het verslagjaar is door Haute Equipe op verzoek van ons college wel een zogenaamde peer-review gehouden naar de staat van control van Het Hogeland. Alhoewel niet gebaseerd op de verordening inzake doelmatigheid en doeltreffendheid is deze review wel te beschouwen als een onderzoek dat onder deze noemer kan worden geschaard. Uitkomst van de review is dat de organisatie deels in control is. De aanbevelingen van Haute Equipe zijn in het verslagjaar opgepakt en waar nodig en mogelijk geïmplementeerd of in voorbereiding. Een voorbeeld daarvan is de verdere uitwerking van de PDCA-cyclus. Naast de reguliere P&C-producten wordt er gewerkt aan de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd en gestuurd wordt op de verschillende lagen in onze organisatie.

Financiële administratie

In het verslagjaar is verder ingezet op het verbeteren van de processen. Onderdeel daarvan permanente aandacht voor rechtmatige en tijdige betaling van onze nota's. Alhoewel ons doel niet is de snelst betalende gemeente van Nederland te worden is ons streven wel om nota's in ieder geval binnen de landelijke norm van 31 dagen te betalen. Over het verslagjaar zijn we erin geslaagd om een gemiddelde betaaltermijn van 23 dagen te realiseren.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>
» Aan administratie gerelateerd papierverbruik terugdringen	<ul style="list-style-type: none"> • Werkprocessen verder digitaliseren. • Bewustwording bij medewerkers stimuleren.
» Optimaliseren debiteurenbeheer	<ul style="list-style-type: none"> • Proces van debiteurenadministratie verder automatiseren. • Ruimte laten ontstaan voor persoonlijke benadering bij betalingsachterstand.
» Aanslagoplegging OZB op basis van oppervlaktewaardering WOZ	<ul style="list-style-type: none"> • Voorafgaand aan de aanslagoplegging in 2022 de nieuwe WOZ – waarde naar de peildatum 01-01-2021 nadrukkelijk monitoren op kwaliteit na omzetting van de data.
» Correcte aanslagoplegging	<ul style="list-style-type: none"> • Aanslagoplegging permanent op kwaliteit en volledigheid monitoren.
» Verplichtingenadministratie	<ul style="list-style-type: none"> • Afronden van de test van het gebruiksgemak en de werking van de huidige Veel software. • Op een beheersbare wijze uitrollen van de verplichtingenadministratie, binnen de organisatie.

Verplichtingenadministratie

Een verplichtingenadministratie verbetert de mogelijkheden voor goed budgetbeheer en kan de factuurafhandeling versnellen. Bij het plaatsen van een bestelling kan de ontstane verplichting meteen in de administratie worden opgenomen. Dit geeft een goed inzicht in de uitputting van het budget, omdat de betreffende factuur vaak nog niet ontvangen is. Wanneer de factuur uiteindelijk ontvangen wordt, dan kan deze sneller afgehandeld worden als deze binnen de voorwaarden van de verplichting valt. Binnen het huidige softwarepakket zijn de mogelijkheden voor een verplichtingenadministratie minder breed dan verwacht. Daarom kan het gebruik soms als extra werk worden ervaren, doordat de handelingen bewerkelijk zijn. Het was in dit jaar een continue afweging van voordelen versus nadelen, maar in ieder geval is er ervaring opgedaan met het werken met een verplichtingenadministratie. In het jaar 2021 wordt de keuze gemaakt voor het wel of niet starten van een nieuwe aanbesteding voor het huidige softwarepakket. Welke keuze ook gemaakt wordt, een uitgebreidere versie van de verplichtingenadministratie is nodig om het gebruik organisatiebreed te kunnen inzetten.

Belastingen en WOZ

Een deel van de werkzaamheden bestond uit het nog meer in samenhang brengen van de verschillende manieren van werken vanuit de voormalige gemeenten. Dit heeft de nodige aandacht en zorgvuldigheid gevraagd, omdat er op het terrein van de Afvalstoffenheffing en Rioolheffing nog geen harmonisatie had plaatsgevonden. Daarnaast stond een deel van de werkzaamheden omtrent de WOZ-waarden in het teken van de overgang van waardering op inhoud naar oppervlakte waardering. Deze wettelijke verplichting is de basis waarop in 2022 de WOZ-waarden van woningen bepaald moeten worden. De werkzaamheden op het terrein van de WOZ-waarden zijn voor het 2^e jaar op rij weer gewaardeerd met vier van de vijf sterren. Voor een herindelingsgemeente is dit een zeer goede prestatie. Veel aandacht is in toenemende mate uitgegaan naar WOZ-bezwaren vanuit dure zogeheten No Cure No Pay bureaus, waar inwoners ook kosteloos zelf bezwaar kunnen maken. Tegen de trend in waren er meer bewaren tegen een te lage WOZ-waarde.

Informatiebeveiliging

Toegankelijke en betrouwbare overheidsinformatie is essentieel voor een gemeente. De gemeente beschikt over een schat aan informatie en daarnaast is zij verantwoordelijk voor een betrouwbare en continue dienstverlening.

In 2020 is veel aandacht besteed aan het vergroten van het bewustzijn en de digitale weerbaarheid. Hier hebben de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en de Chief Information Security Officer (CISO) over privacy en security interactieve sessies georganiseerd. Daarnaast is er veel aandacht besteed aan informatieveiligheid in de vorm nieuwsberichten op het sociaal intranet.

Verder heeft de gemeente verscheidene informatiebeveiligingsprocessen en procedures opgezet, dan wel verbeterd om informatiebeveiligingsrisico's te beheersen. Ook is het Information Security Management System geïmplementeerd waar het risicobeheerproces centraal staat, zodat risico's adequaat worden beheerd.

De gemeente is zich bewust van de toename en impact van cybercriminaliteit, mede op basis van landelijke signalen en kennisbronnen vanuit o.a. het Nationaal Cyber Security Center (NCSC) en de Informatiebeveiligingsdienst (IBD). Hierdoor heeft gemeente Het Hogeland adequaat gereageerd op de digitale aanval op de Citrix server, waardoor de continuïteit van de bedrijfsprocessen werd gewaarborgd. Er is continue aandacht voor Security en wij leren van hacks en andere incidenten die zich hebben voorgedaan bij andere organisaties.

In 2020 is het informatiebeveiligingsbeleid opnieuw vastgesteld omdat het normenkader is gewijzigd van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten naar de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Dit heeft ertoe geleid dat de realisatiedatum van de doelstelling een jaar is opgeschoven naar ultimo 2023. Kijkend naar de ontwikkeling van de organisatie liggen we op koers om aan de gestelde doelstelling te voldoen.

Gelijktijdig met de jaarrekening wordt er een informatiebeveiligingsrapportage aangeboden aan de raad waar verder wordt ingegaan op informatieveiligheid.

Privacy

Privacy is een grondrecht. Gemeente Het Hogeland verwerkt talloze persoonsgegevens van onder andere inwoners en medewerkers. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) dient als basis waar organisaties binnen de EU aan dienen te voldoen. De komende jaren zal de gemeente zich dan ook moeten inzetten om te voldoen aan deze wetgeving. Een van de vereisten is een overzicht van alle verwerkingen van persoonsgegevens die de gemeente doet. Hiervoor is het van belang dat alle processen in kaart gebracht zijn. In 2020 heeft het verplichte Register Verwerkingsactiviteiten vorm gekregen. Deze dient nog verder uitgewerkt te worden.

In 2020 is het privacy beleid vastgesteld. Dit privacy beleid dient als basis waarna de afzonderlijke teams eigen privacy afspraken kunnen maken voor hun eigen werkprocessen.

Het is van belang dat er bij nieuwe ontwikkelingen ook aan privacy wordt gedacht. Hier hebben onze inwoners recht op. Betrokkenen worden zich steeds bewuster van de rechten die men geniet op basis van de AVG en hier zal de gemeente zich goed op moeten voorbereiden. In 2020 is over deze rechten een onderzoek verricht door een afstudeer stagiaire van de opleiding HBO-Rechten. Deze aanbevelingen dienen nog geïmplementeerd te worden binnen de organisatie. Voor alle aangelegenheden betreffende privacy & gegevensbescherming is het van belang dat de medewerkers van de gemeente Het Hogeland getraind worden. In de afgelopen jaren is hier al in samenwerking met de CISO aan gewerkt en dit wordt voortgezet in 2021. Voor een aantal teams zal bewustwording een terugkerend onderwerp zijn. De implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) dient voortgezet te worden waarna er toezicht op de uitvoering van de AVG ingeregeld kan worden.

Het aantal geregistreerde datalekken binnen de organisatie is ten opzichte van 2019 ongeveer gelijk gebleven. Het aantal datalekken dat gemeld moest worden bij de Autoriteit Persoonsgegevens is daarentegen gehalveerd en daaruit kan geconcludeerd worden dat er minder ernstige datalekken zijn voorgevallen. Sinds 2018 worden datalekken binnen de organisatie geregistreerd en jaarlijks worden deze gerapporteerd aan de portefeuillehouder.

	<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>
»	Informereren van medewerkers omtrent informatiebeveiliging en privacy	<ul style="list-style-type: none"> • Samen met de CISO het organiseren van bewustwordingssessies op teamniveau.
»	Toezicht op de procedure meldplicht datalekken	<ul style="list-style-type: none"> • De huidige procedure werkt goed. Jaarlijks wordt er een datalekrapportage opgesteld.
»	Overzicht in de ondertekende verwerkersovereenkomsten en een overzicht van externe organisaties waar nog geen	<ul style="list-style-type: none"> • Het toezien op de juiste wijze van uitvoering.

	verwerkersovereenkomst mee is. Vervolgens dienen deze overeenkomsten beheerd te worden.	
»	Het beheren van het Register verwerkingsactiviteiten. Dit is een taak van elk team afzonderlijk.	<ul style="list-style-type: none"> • Het bieden van ondersteuning en advies.
»	De opgestelde procesbeschrijvingen m.b.t. de rechten van betrokkenen volledig via het zaakstelsel te laten verlopen	<ul style="list-style-type: none"> • Er is in kaart gebracht wat er nog verbeterd moet te worden.
»	Toeziens op een correcte naleving van de AVG	<ul style="list-style-type: none"> • Het opstellen van een privacy beleid. Daarnaast het vormgeven van de toezichthoudende taak van de Functionaris Gegevensbescherming.

Facilitaire zaken

Door de herindeling maakt de gemeente Het Hogeland gebruik van veel verschillende leveranciers. Voor een goede beheersing en de uniformiteit van werken is het wenselijk dat het aantal leveranciers wordt teruggebracht. Tevens zorgt dit voor het terugdringen van het aantal facturen dat moet worden verwerkt. Door de uitvoering van inkoop- aanbestedingstrajecten zijn het aantal leveranciers gereduceerd, werkprocessen geharmoniseerd en het aantal leveranciers en facturen verminderd.

In het verslagjaar zijn vanuit facilitair de volgende aanbestedingstrajecten begeleid: Warme dranken, Drukwerk en Koffiebekers. Het betreft raamovereenkomsten met een positief aanbestedingsrendement.

We willen zo goed mogelijk in control komen voor wat betreft de leveranciersafspraken. De functie en of rol van contractmanagement is nog niet belegd. Team Facilitair zal samen met team Inkoop een pilot voorbereiden voor contractmanagement. In 2020 heeft een verkenning plaatsgevonden op welke wijze contractmanagement op adequate wijze kan worden ingericht voor team Facilitair. Doelstelling is om dit vervolgens organisatie breed in te richten voor alle contracten. Er is een afstudeeronderzoek afgerond met als onderwerp contractmanagement binnen Het Hogeland. Team Inkoop en Juridische zaken geven hier en vervolg aan.

Sinds januari 2019 wordt gewerkt met één Servicedesk waar men terecht kan voor alle vragen en meldingen over de facilitaire- en ICT-dienstverlening. Een brede Servicedesk voor een groot deel van de interne dienstverlening die in eerste instantie “unskilled” van start is gegaan. Dit wil zeggen dat meldingen vooral worden aangenomen, geregistreerd en doorgezet naar een behandelaar/specialist. Inmiddels worden steeds meer meldingen in de eerste lijn afgehandeld. In 2020 is het project herinrichting Topdesk gestart om deze ontwikkeling nog meer vorm te geven.

Ontwikkelingen in het huisvestingsconcept van Het Hogeland, waaronder het versneld afstoten van één gemeentelocatie, vraagt om aanpassingen in het huidige werkplekconcept. Daarnaast zien we dat veel medewerkers thuis werken als gevolg van de maatregelen rond COVID-19. Een tijdelijke aanleiding met een, naar wij verwachten, blijvend effect op het gebruik van onze werkplekken. Allemaal factoren die vragen om een innovatief werkplekconcept op korte en lange termijn. Facilitair is aangesloten bij een integrale werkgroep voor het opstellen van een huisvestings- en werkplekconcept betreffende het onderdeel inrichting werkplekken.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we hiervoor gedaan?</i>
» Leveranciersafspraken in control krijgen	<ul style="list-style-type: none"> • Het aandragen van eisen en wensen, waarmee - samen met team Inkoop - een inkooptraject gestart kan worden • Terugbrengen van het aantal leveranciers en facturen • Inrichten van contractmanagement.
» Goed werkende Servicedesk	<ul style="list-style-type: none"> • Opleiden van medewerkers • Doorontwikkeling van het Selfservice Portaal (TOPdesk) o.a.: <ul style="list-style-type: none"> • Implementeren en optimaliseren van onderliggende processen, zoals autorisatiemanagement, verandermanagement en toegangsbeleid

		<ul style="list-style-type: none"> • Doorontwikkeling van de kennisbank van het Selfservice Portaal.
--	--	---

Vastgoed

Wij verwijzen u graag door naar de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen. In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen wordt een aanvulling op het programma Bedrijfsvoering gegeven over wat er in het jaar 2020 is bereikt en wat daarvoor ondernomen is.

Verbonden partijen

Algemeen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de samenwerkingsverbanden, waarin onze gemeente participeert en tevens een bepaalde bestuurlijke invloed kan uitoefenen. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt hiervoor het begrip 'verbonden partijen' gebruikt. Het gaat dan om derde partijen waarin de gemeente een aanmerkelijk financieel een bestuurlijk belang heeft. Hieronder worden de deelnemingen verstaan van onze gemeente in gemeenschappelijke regelingen, samenwerkingsverbanden, vennootschappen, stichtingen en verenigingen.

Financieel belang

Er is sprake van een financieel belang als een aan een verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag bij faillissement niet verhaald kan worden of als de gemeente aansprakelijk is wanneer de gemeente haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang

Van een bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente zeggenschap heeft in de rechtspersoon via het aandeelhouderschap en/of via het recht tot voordracht of benoeming van personen in de bestuursorganen van een rechtspersoon.

Overzicht Verbonden Partijen

De gemeente Het Hogeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in onderstaande verbonden partijen. De lijst bestaat uit gemeenschappelijke regelingen die voldoen aan de definitie van verbonden partij, namelijk dat er sprake moet zijn van een bestuurlijk en financieel belang.

Naam	Veiligheidsregio Groningen (VRG)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stel zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: - brandweezorg; - geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; - rampenbestrijding en crisisbeheersing; - bevolkingszorg; - melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.
Programma	1. Veiligheid
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door de burgemeester.
Financieel belang*	De kosten voor de Veiligheidsregio Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage voor 2020 voor Het Hogeland bedraagt € 3.714+ aanvullende bijdrage FLO van € 240.
Eigen vermogen *	31-12-2020: € -8.213 31-12-2019: € -10.272
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 37.472 31-12-2019: € 36.707
Financieel resultaat *	2020: € 531 (V) 2019: € 15.328 (N)

Risico's	De algemene reserve VRG wordt tot het beschikbare weerstandscapaciteit gerekend. Bij de jaarrekening 2019 is besloten een voorziening te treffen van €15,2 mln. (nette contante waarde) voor de toekomstige FLO kosten. Hierdoor is een negatieve algemene reserve ontstaan van €12,5 mln. en is er geen weerstandsvermogen beschikbaar.
Ontwikkelingen	<p>Het jaar 2020 was een bijzonder jaar voor de VRG vanwege de coronacrisis. Aan de ene kant leidt de corona crisis tot meerkosten voor de Veiligheidsregio op het gebied van onder andere crisiscommunicatie en is de inzet van een groot deel van het personeel volledig gericht geweest op de aanpak van de corona crisis. Aan de andere kant zijn er incidentele voordelen omdat werkzaamheden zijn stilgelegd. Dit leidt tot lagere vrijwilligersvergoedingen en lagere opleidingskosten.</p> <p>In de jaarrekening 2019 is een voorziening getroffen van € 15,2 mln. voor de toekomstige FLO kosten. Met de gemeenten is in 2020 afgesproken om de ontstane negatieve reserve in 5 jaar op te lossen door een aanvullende deelnemersbijdrage van € 2,6 mln. per jaar. De focus op de aanpak van de coronacrisis, de stijgende FLO kosten, de diverse landelijke ontwikkelingen en de krappe financiële positie van VRG zorgen er wel voor dat het risicoprofiel stijgt.</p>

* Bedragen x € 1.000

Naam	Publieke Gezondheid & Zorg (PG&Z)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de volgende belangen; - bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking; - bevolkingszorg.
Programma	5. Sociaal domein & Volksgezondheid
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.
Financieel belang*	De kosten voor PG&Z worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage voor 2020 voor Het Hogeland bedraagt € 2.551
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 3.625 31-12-2019: € 3.988
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 44.344 31-12-2019: € 17.956
Financieel resultaat *	2020: € 629 (V) 2019: € 2.071 (V)
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en lasten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de taken op het gebied van publieke gezondheid en de jeugdzorg. De beschikbare weerstandscapaciteit is gelijk aan de algemene reserve per 31-12-2020 van € 1.057.000
Ontwikkelingen	De Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg (GR PG&Z) bestaat uit de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). Sinds 2020 is de GGD een zelfstandige organisatie die uitvoering geeft aan de publieke gezondheidszorg voor de Groninger gemeenten. Jaarlijks wordt een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) vastgesteld tussen de gemeente Het Hogeland en de GGD. In de DVO zijn de taken en diensten beschreven die worden uitgevoerd binnen het programma Gezondheid, die worden uitgevoerd binnen de Gr PG&Z.

* Bedragen x € 1.000

Naam	Omgevingsdienst Groningen (ODG)
Vestigingsplaats	Veendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De ODG verzorgt de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu, bouwen en wonen in opdracht van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Programma	6. Ruimtelijke ordening, Wonen en Duurzaamheid
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen en de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door de burgemeester.
Financieel belang*	De kosten voor de ODG worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage voor 2020 voor Het Hogeland bedraagt € 696.
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 1.695 31-12-2019: € 1.773
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 2.853 31-12-2019: € 3.125
Financieel resultaat *	2020: € 609 2019: € 350
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en lasten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de VTH-taken.
Ontwikkelingen	In 2022 wordt overgestapt op output financiering.

* Bedragen x € 1.000

Naam	Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen
Vestigingsplaats	Usquert
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van het op een doelmatige en milieu hygiënische verantwoorde wijze verwijderen van afvalstoffen.
Programma	6. Ruimtelijke ordening, Wonen en Duurzaamheid
Deelnemende partijen	Gemeente Het Hogeland en Loppersum (per 2021 gemeente Eemsdelta)
Bestuurlijk belang	De gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (raadslid en wethouder) en in het Dagelijks Bestuur (wethouder).
Financieel belang*	De kosten (exploitatietekort) voor Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Het Hogeland bedraagt voor 2020: € 74 .
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 553 31-12-2019: € 3.166
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 1.266 31-12-2019: € 1.202
Financieel resultaat *	2020: € 10 (V) 2019: € 4 (N)
Risico's	Het uiteindelijke tekort wordt gedragen door de deelnemende gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling is de verdeling van de baten en lasten van de deelnemende gemeenten geregeld. In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.
Ontwikkelingen	Het Dagelijks Bestuur (DB) van het Vuilverwerkingsbedrijf heeft op 11 juni 2020 besloten om het Algemeen Bestuur (AB) voor te stellen om het voornemen om de GR per 1-1-2021 op te heffen met een jaar door te schuiven naar 1-1-2022. Het AB heeft op 2 juli 2020 ingestemd met dit voorstel.

* Bedragen x € 1.000

Naam	Afvalbeheer Regio Centraal Groningen (ARCG)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot doel de behartiging van de belangen van preventie en het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze beheren van (afval)stoffen afkomstig van de gemeenten uit de regio, het bevorderen van overheidsinvloed op de sturing van afvalstoffen en het ketenbeheer, en mogelijk andere milieu- en reinigingstaken.
Programma	6. Ruimtelijke ordening, Wonen en Duurzaamheid
Deelnemende partijen	De gemeenten Het Hogeland , Groningen, Westerkwartier
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.
Financieel belang*	De bijdrage van de gemeente Het Hogeland bedraagt voor 2020: € 852.
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 1.019 31-12-2019: € 1.019
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 2.421 31-12-2019: € 3.561
Financieel resultaat *	2020: € 0 (V/N) 2019: € 0 (V/N)
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	GR voor het grensoverschrijdend Openbaar Lichaam Eems-Dollard Regio
Vestigingsplaats	Leer (Duitsland)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De GR heeft tot doel het bevorderen en realiseren van grensoverschrijdende samenwerking op regionaal en plaatselijk niveau. In het bijzonder alle maatregelen ter versterking en ontwikkeling van de betrekking tussen de gebieden aan beide zijden van de grens af te stemmen en passende oplossingen voor de op dit terrein optredende problemen te treffen.
Programma	7. Burger en Bestuur
Deelnemende partijen	Duitse en Nederlandse gemeenten, alsmede andere regionale overheden, Kamers van Koophandel in de Eems Dollard Regio.
Bestuurlijk belang	
Financieel belang	
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 729 31-12-2019: € 727
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 3.022 31-12-2019: € 2.425
Financieel resultaat *	2020: € 2 (V) 2019: € 261 (V)
Risico's	Geen
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	GR Havenschap Delfzijl/Eemshaven (Groningen Seaports)
Vestigingsplaats	Delfzijl
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	Verantwoord, integer en duurzaam de economische activiteiten - en dus de werkgelegenheid - te stimuleren in de havens, industrieterreinen en andere logistieke knooppunten die Groningen Seaports beheert of waar het de regie voert.
Programma	2. Bereikbaarheid
Deelnemende partijen	Raden, staten en colleges van de provincie Groningen, de gemeente Delfzijl (per 2021 gemeente Eemsdelta) en de gemeente Het Hogeland.
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Bestuur door twee wethouders en twee raadsleden.
Financieel belang	
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 260.875 31-12-2019: € 228.322
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 300.555 31-12-2019: € 327.993
Financieel resultaat *	2020: € 32.553 (V) 2019: € 460 (V)
Risico's	De GR staat borg voor de financiering van GSP NV. Behoudens publieke taken (havenmeester) vinden alle (financiële) activiteiten plaats in de NV.
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	GR Volkskredietbank voor Noord-Oost Groningen
Vestigingsplaats	Appingedam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De bank is een kredietbank als bedoeld in de Wet op het Consumentenkrediet en heeft geen winstoogmerk. De regeling wordt getroffen ten bate van een zo doelmatig mogelijke uitvoering van de volgende belangen: a. het verlenen van hulp om te komen tot een financieel stabiele situatie bij burgers die in financiële moeilijkheden verkeren of dreigen te raken; b. het op zakelijk en sociaal verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan sociale kredieten; c. het voorkomen van maatschappelijke minder gewenste vormen van financiële dienstverlening.
Programma	5. Sociaal Domein en volksgezondheid
Deelnemende partijen	Gemeente Appingedam, Westerwolde (vm. Bellingwedde), Delfzijl (per 2021 gemeente Eemsdelta), Het Hogeland, Loppersum (per 2021 gemeente Eemsdelta), Oldambt, Pekela en Veendam.
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.
Financieel belang*	In de begroting 2020 is een bijdrage geraamd van € 322
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 0 31-12-2019: € 0
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 7.946 31-12-2019: € 6.528
Financieel resultaat *	2020: € 0 2019: € 0 (V/N)
Risico's	De aanwezige (structurele en incidentele) weerstandscapaciteit moet voldoende zijn om de financiële gevolgen van optredende risico's op te kunnen vangen.
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	GR Werkorganisatie DEAL (VTH)
Vestigingsplaats	Delfzijl
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	<i>De werkorganisatie heeft als doel de doelmatigheid, doeltreffendheid, beheersbaarheid, aansturing en onderlinge afstemming en kwaliteit van de VTH-taken binnen het grondgebied van de deelnemende gemeenten te verstrekken.</i> Doel van de regeling is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering door de Werkorganisatie DEAL van de door de deelnemende gemeenten opgedragen taken.
Programma	6. Ruimtelijke Ordening, Wonen en Duurzaamheid
Deelnemende partijen	Gemeente Het Hogeland, Delfzijl(per 2021 gemeente Eemsdelta), Appingedam (per 2021 gemeente Eemsdelta) en Loppersum (per 2021 gemeente Eemsdelta)
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in zowel het Algemeen Bestuur als in het Dagelijks Bestuur.
Financieel belang*	In de begroting 2020 is een bijdrage geraamd van € 1.147.
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 0 31-12-2019: € 230
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 1.568 31-12-2019: € 776
Financieel resultaat *	2020: € 230 (N) 2019: € 509 (N)
Risico's	Omdat de GR per 31/12/2020 is opgeheven, is er geen sprake meer van risico's. In 2021 worden de resterende baten en lasten afgewikkeld middels de liquidatierekening.
Ontwikkelingen	De GR DEAL is opgeheven per 31/12/2020.

* Bedragen x € 1.000

Naam	Enexis Holding N.V.		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Distribueren en transporteren van energie, exploiteren transportnetten energie, uitvoeren Elektriciteitswet 1998 en Gaswet.		
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis.		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2020:	€	4.116
	31-12-2019:	€	4.112
Vreemd vermogen *	31-12-2020:	€	4.635
	31-12-2019:	€	4.146
Financieel resultaat *	2020:	€	108.000 (V)
	2019:	€	210.000 (V)
Risico's	Enexis is financieel gezond, heeft een eigen vermogen van meer dan 50% (wettelijk vereist is 40%).		
Ontwikkelingen			

* Bedragen x € 1.000

Naam	Vordering op Enexis B.V.
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Het overnemen van het netwerk door Enexis kon door Enexis niet bekostigd worden. Daarom heeft Essent haar een lening verstrekt. Deze lening is buiten de deal met RWE gehouden. De aandeelhouders hebben deze lening overgenomen.
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 0 31-12-2019: € - 9
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 0 31-12-2019: € 9
Financieel resultaat *	2020: € 0 2019: € 7 (N)
Risico's	De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art. 2.:81 BW.
Ontwikkelingen	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 zal het bestuur van de vennootschap een voorstel besluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorleggen. De vennootschap is op 9 april 2020 ontbonden.

* Bedragen x € 1.000

Naam	Verkoop Vennootschap B.V.
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de Verkopende Aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de Verkopende Aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap.
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 0 31-12-2019: € 71
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 0 31-12-2019: € 16
Financieel resultaat *	2020: € 0 2019: € 41 (N)
Risico's	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.
Ontwikkelingen	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 heeft het bestuur van de vennootschap een besluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorgelegd. De vennootschap is daarmee opgeheven, ontbonden en uitgeschreven uit het Handelsregister.

* Bedragen x € 1.000

Naam	CBL Vennootschap B.V.
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Vennootschap voortgekomen uit de splitsing en verkoop van Essent. Deze vennootschap vertegenwoordigt de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent.
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 0 31-12-2019: € 125
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 0 31-12-2019: € 5
Financieel resultaat *	2020: € 0 2019: € 12 (N)
Risico's	Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.
Ontwikkelingen	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 heeft het bestuur van de vennootschap een besluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorgelegd. De vennootschap is daarmee opgeheven, ontbonden en uitgeschreven uit het Handelsregister.

* Bedragen x € 1.000

Naam	CSV Amsterdam B.V.		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Er loopt nog een procedure tussen Essent en de Staat der Nederlanden. Deze BV draagt zorg voor de afwikkeling van deze procedure.		
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2020:	€	393
	31-12-2019:	€	452
Vreemd vermogen *	31-12-2020:	€	27
	31-12-2019:	€	84
Financieel resultaat *	2020:	€	172 (V)
	2019:	€	294 (N)
Risico's	Het financiële risico is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal (totaalbedrag € 20.000) en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap art 2.:81 BW.		
Ontwikkelingen	De vennootschap zal na afwikkeling van juridische procedures worden ontbonden.		

* Bedragen x € 1.000

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Afwikkelen van de verkoop van Essent aan RWE		
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2020:	€	1.569
	31-12-2019:	€	1.590
Vreemd vermogen *	31-12-2020:	€	20
	31-12-2019:	€	455
Financieel resultaat *	2020:	€	20 (N)
	2019:	€	15 (N)
Risico's	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal (totaalbedrag € 1.496.822) en het resterende werkkapitaal van deze vennootschap (art. 2.:81 BW).		
Ontwikkelingen	Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.		

* Bedragen x € 1.000

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	BNG Bank is de bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank is een betrokken partner en draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Programma	8. Bedrijfsvoering
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van het rijk, provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 5.097 31-12-2019: € 4.887
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 155.995 31-12-2019: € 144.769
Financieel resultaat *	2020: € 221.000 (V) 2019: € 163.000 (V)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	N.V. Waterbedrijf Groningen		
Vestigingsplaats	Groningen		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Leveren van drinkwater.		
Programma	8. Bedrijfsvoering		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2020:	€	nb
	31-12-2019:	€	83.874
Vreemd vermogen *	31-12-2020:	€	nb
	31-12-2019:	€	138.900
Financieel resultaat *	2020:	€	nb
	2019:	€	2.171 (V)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.		
Ontwikkelingen			

* Bedragen x € 1.000

Naam	Exploitiemaatschappij Haven Lauwersoog B.V.
Vestigingsplaats	Lauwersoog
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Verantwoordelijk voor het exploiteren, beheer en onderhoud van de haven Lauwersoog.
Programma	2. Bereikbaarheid
Deelnemende partijen	Gemeente Het Hogeland, Noardeast-Fryslân en de visafslag.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	180 aandelen (nominale waarde/aandeel € 45,45)(45%)
Eigen vermogen *	31-12-2020: € 490 31-12-2019: € 481
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € 1.342 31-12-2019: € 1.117
Financieel resultaat *	2020: € 8 (V) 2019: € 15 (V)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	Groningen Milieu		
Vestigingsplaats	Leeuwarden		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Het ophalen van huisvuil.		
Programma	6. Ruimtelijke ordening, Wonen en Duurzaamheid		
Deelnemende partijen	BV Groningen Milieu is 100% dochter van NV Fryslân Milieu.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang*	De bijdrage van de gemeente Het Hogeland bedraagt € 436.		
Eigen vermogen *	31-12-2020:	€	nb
	31-12-2019:	€	21
Vreemd vermogen *	31-12-2020:	€	nb
	31-12-2019:	€	522
Financieel resultaat *	2020:	€	nb
	2019:	€	17 (V)
Risico's			
Ontwikkelingen			

* Bedragen x € 1.000

Naam	Stichting De Beemden
Vestigingsplaats	Bedum
Rechtsvorm	Stichting
Doelstelling en openbaar belang	De stichting stelt zich ten doel de exploitatie van: - zwembad De Beemden; - andere sportaccommodaties in de voormalige gemeente Bedum.
Programma	4. Leefbaarheid en Voorzieningen
Deelnemende partijen	Gemeente Het Hogeland en minimaal twee natuurlijke personen.
Bestuurlijk belang	De bestuurlijke vertegenwoordiging wordt op dit moment niet ingevuld.
Financieel belang*	De bijdrage voor 2020 bedraagt € 116.
Eigen vermogen *	31-12-2020: € nb 31-12-2019: € 188
Vreemd vermogen *	31-12-2020: € nb 31-12-2019: € 60
Financieel resultaat *	2020: € nb 2019: € 31 (V)
Risico's	
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	Stichting Beheer Oikocredit Nederland Fonds		
Vestigingsplaats	Utrecht		
Rechtsvorm	Stichting		
Doelstelling en openbaar belang	Verstrekken van microkrediet in ontwikkelingslanden.		
Programma			
Deelnemende partijen	Particulieren en bedrijven.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang	12 aandelen (nominale waarde/aandeel € 200)		
Eigen vermogen *	31-12-2020:	€	nb
	31-12-2019:	€	585
Vreemd vermogen *	31-12-2020:	€	nb
	31-12-2019:	€	316
Financieel resultaat *	2020:	€	nb
	2019:	€	0
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.		
Ontwikkelingen			

* Bedragen x € 1.000

Naam	Vereniging van Waddenzeegemeenten		
Vestigingsplaats	Harlingen (statutair), Delfzijl (secretariaat)		
Rechtsvorm	Vereniging		
Doelstelling en openbaar belang	Het tot stand brengen en in stand houden van een overlegstructuur voor het Waddenzeegebied om te komen tot een samenhangend beleid voor dit gebied.		
Programma	7. Burger en Bestuur		
Deelnemende partijen	Gemeente Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Texel, Vlieland, Harlingen, Het Hogeland, Delfzijl (per 2021 gemeente Eemsdelta), Noardeast-Fryslân, Waadhoeke (vm Het Bildt, Franekeradeel) Súdwest-Fryslân, Hollands Kroon, Den Helder, Oldambt.		
Bestuurlijk belang			
Financieel belang	Jaarlijkse ledenbijdrage gebaseerd op bedrag per inwoner.		
Eigen vermogen *	31-12-2020	€	nb
	31-12-2019:	€	nb
	31-12-2018:	€	28
Vreemd vermogen *	31-12-2020:	€	nb
	31-12-2019:	€	nb
	31-12-2018:	€	154
Financieel resultaat *	2020:	€	nb
	2019:	€	nb (V/N)
	2018:	€	9 (V/N)
Risico's			
Ontwikkelingen			

* Bedragen x €

Naam	Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord-Nederland (VEGANN)		
Vestigingsplaats	Ten Boer		
Rechtsvorm	Vereniging		
Doelstelling en openbaar belang	De vereniging behartigt de belangen van de kleine Essent-aandeelhouders		
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid		
Deelnemende partijen	De kleine Essent aandeelhouders		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2020:	€	29
	31-12-2019:	€	29
	31-12-2018:	€	29
Vreemd vermogen *	31-12-2020:	€	0
	31-12-2019:	€	0
	31-12-2018:	€	0
Financieel resultaat *	2020:	€	10
	2019:	€	0
	2018:	€	-1
Risico's			
Ontwikkelingen			

* Bedragen x € 1.000

Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf grondbeleid bij de begroting en jaarstukken wordt ingegaan op de uitvoering van de belangrijkste financiële ontwikkelingen zoals verlies/winstverwachtingen, de verwerving van gronden en de relaties van het grondbeleid met programma's.

Het grondbeleid van de gemeente heeft een grote invloed op, en samenhang met, de realisatie van diverse programma's. Het grondbeleid dient dienstbaar te zijn aan de gemeentelijke doelstellingen, dat wil zeggen dat het grondbeleid dient te worden ingezet om doelstellingen van de diverse beleidssectoren van de gemeente mogelijk te maken. Daarbij kan onder meer worden gedacht aan ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, verkeer en vervoer, sport en recreatie. Daarnaast kan het gevoerde grondbeleid een grote financiële impact hebben op de gemeentelijke begroting.

Grondbeleid Het Hogeland

De nog op te stellen nota grondbeleid voor de gemeente Het Hogeland (medio 2022) zal een kader scheppen voor de manier waarop de gemeente haar rol (actief, passief of facilitair), haar ontwikkelstrategie en kostenverdeling bij initiatieven bepaalt. Daarnaast biedt de nota een kader voor de manier waarop zij haar instrumenten inzet om haar doelstellingen te realiseren. De hoofddoelstellingen die de onderlinge gemeenten hierbij nu hanteren, verschillen niet zoveel van elkaar. Verwacht mag worden dat ook Het Hogeland voor wat betreft het onderdeel grondzaken inzet op het behalen van onderstaande doelen:

- het bevorderen en tijdig mogelijk maken van het gewenste ruimtegebruik;
  - het bevorderen van de gewenste ruimtelijke kwaliteit binnen ontwikkelingsplannen;
  - het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten over gebruikers, exploitanten, eigenaren en gemeente;
  - risicobeheersing (financieel en juridisch) van ruimtelijke ontwikkelingen;
- streven naar een marktconform financieel resultaat.

De gemeente hanteert op dit moment een grondbeleid, welke een verzameling is van beleidsuitgangspunten uit de voormalige gemeenten. Dit beleid lijkt veel op een situationeel grondbeleid; de keuze voor de vorm van grondbeleid wordt per initiatief gemaakt. Alle nieuwe ontwikkelingen zullen hierbij aan het college worden voorgelegd zodat per plan een afweging kan worden gemaakt welke instrumenten worden ingezet. Deze vorm van grondbeleid past goed bij maatschappelijke ontwikkelingen als burgerparticipatie, collectief opdrachtgeverschap en een vraag gestuurde woningmarkt.

Nota Grondprijzen

Er zijn voorbereidingen getroffen voor het realiseren van de Nota Grondprijzen. Naar verwachting wordt deze in mei 2021 vastgesteld. Hierin worden de uitgangspunten vastgelegd hoe een grondprijs tot stand komt en wat de daadwerkelijke prijs wordt van bijvoorbeeld; bouwkavels, bedrijfskavels, overhoekje, verkoop percelen aan nutsbedrijven, huur grond, pacht en dergelijke. Middels deze nota worden de uitgangspunten voor grondprijzen geharmoniseerd en de prijzen herijkt.

Financieel beleid

Het grondbedrijf is een integraal onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Op een aantal bestaande reserves worden er geen nieuw reserves voor het grondbeleid gehanteerd (wel voorzieningen.) Winsten en verliezen van grondexploitaties worden verrekend met de algemene reserve en deels uit de bestaande bestemmingsreserve 'grondexploitatie' onttrokken. De systematiek van het nemen van winsten en verliezen houdt in dat deze moeten worden genomen op het moment dat deze gerealiseerd zijn dan wel bekend zijn. Een eenvoudige benadering van winstneming is om winsten te nemen op basis van het verschil tussen de boekwaarde en de nog te maken kosten per complex. Wanneer de boekwaarde groter is dan de nog te maken kosten dan nemen we het verschil als winst.

Invoering Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de gemeente niet langer vrijgesteld van de betaling van vennootschapsbelasting. Ook het grondbedrijf heeft hier mee te maken. Eventuele winsten uit grondexploitaties worden belast met 20 tot 25% vennootschapsbelasting.

Prognoses financiële resultaten

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de geactualiseerde eindwaarden van alle grondexploitaties. De ramingen zijn gebaseerd op de berekening uit de Herziening Grondexploitaties 2021 en sluiten aan bij de jaarrekening 2020.

De exploitaties verlopen redelijk conform het geraamde schema. De resultaten van de grondexploitaties op eindwaarde laten echter een vertekend beeld zien. Dit heeft te maken met de goed lopende plannen Ter Laan 4 te Bedum en Scherphorn Noord te Uithuizermeeden, hiervoor worden winstnemingen genomen waardoor de eindwaardes van deze plannen lager worden. Het totaal van de eindwaardes was €-5,895 mln. en wordt dit jaar €-5,939 mln.

grondexploitatie	berekende eindwaarde 2020	berekende eindwaarde 2021	verschil eindwaarde	voorziening jaarrekening 2019	voorziening jaarrekening 2020	verschil voorziening tb.v. jaarrekening	winstneming t.b.v. jaarrekening 2020
Bedrijvenpark De Marne	€ 383.410	€ 249.947	€ -133.463	€ -	€ -	€ -	€ -
Tuinbouwbedrijventerrein	€ -14.645	€ -20.999	€ -6.354	€ -14.645	€ -20.999	€ -6.354	€ -
t Stee (niet herzien, vastgesteld per 1-1-2021)	€ -	€ 49.445	€ 49.445	€ -	€ -	€ -	€ -
bedrijventer. Boterdiep fase 2	€ -323.018	€ -328.268	€ -5.249	€ -323.018	€ -328.268	€ -5.249	€ -
Vogelzang	€ 2.221	€ 105	€ -2.116	€ -	€ -	€ -	€ -
Trekweg	€ -356.251	€ -339.096	€ 17.155	€ -356.251	€ -339.096	€ 17.155	€ -
Almersma	€ -1.356.044	€ -1.331.125	€ 24.919	€ -1.356.044	€ -1.331.125	€ 24.919	€ -
LTS	€ -469.621	€ -427.903	€ 41.718	€ -469.621	€ -427.903	€ 41.718	€ -
Scherphorn noord	€ 243.732	€ 143.961	€ -99.771	€ -	€ -	€ -	€ 45.000
Munster fase 1	€ -276.448	€ -424.112	€ -147.664	€ -276.448	€ -424.112	€ -147.664	€ -
Ter Laan 4	€ 72.191	€ 220.151	€ 147.960	€ -	€ -	€ -	€ 80.000
Nijverheidsweg	€ 89.055	€ 131.673	€ 42.618	€ -	€ -	€ -	€ -
Centrumplan Uithuizen	€ -3.889.747	€ -3.863.430	€ 26.317	€ -3.889.747	€ -3.863.430	€ 26.317	€ -

Winstneming

Winstgevende plannen dienen conform het BBV berekend te worden of winstneming van toepassing is. De basis voor de berekening is de PoC-methode, waarbij rekening wordt gehouden met de mate van gereedheid van het plan. Aan de hand van het percentage nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten wordt de bruto winstneming bepaald. Door dit resultaat te verrekenen met de risico's, is de werkelijk te nemen winst te berekenen. Voor 2020 wordt er winst genomen op 2 plannen, Scherphorn Noord (€ 45.000,-) en Ter laan 4 (€ 80.000,-).

Conclusie: In het totaal zal er € 125.000,- aan winstneming plaatsvinden. Deze winstneming zal toegevoegd worden aan de Bestemmingsreserve "Grondexploitaties".

(Verlies) voorziening

Ten opzichte van vorig jaar zal de totale voorziening van de grondexploitaties iets verhoogd worden. Verhoging heeft met name te maken met het plan Munster fase 1. Deze grondexploitatie sluit circa € 147.000,- negatiever ten opzichte van vorig jaar. Daarentegen worden de verliesvoorzieningen van de woonplannen Almersma, Trekweg en LTS kleiner. Dit heeft met name te maken met een versnelling in de verkoop van de bouwkvavels.

Geconcludeerd kan worden dat de voorzieningen ten opzichte van vorig jaar in zijn totaal toeneemt met € 49.159,- (inclusief Centrumplan Uithuizen).

Dit verlies van € 49.159,- komt ten laste van het rekeningresultaat en wordt weer gedekt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve "grondexploitatie".

Bestemmingsreserves

Er bestaan voor het grondbedrijf 3 reserves.

Grondexploitatie	371k	bestemmingsreserve	31-12-2019
Bovenwijkse kosten Ter Laan 4	118k	bestemmingsreserve	31-12-2019
Bovenwijkse kosten Vogelzanglocatie	15k	bestemmingsreserve	31-12-2019

Voor een gedetailleerd overzicht van de stand van zaken en doorgevoerde wijzigingen wordt u verwezen naar de Herziening Grondexploitaties 2021.

Risico/ weerstandvermogen

Risico's binnen het grondbedrijf worden vooral beïnvloed door de hoogte van de rente, de hoogte van de kosteninflatie, de verkoopsnelheid van de kavels en de hoogte van de kavelprijzen. In de risicoanalyse behorende bij de grondnota zijn deze parameters aan de hand van een aantal scenario's doorgerekend. Het risico is vervolgens bepaald aan de hand van het effect van dit scenario maal de kans dat dit scenario werkelijkheid wordt.

Het totale risico van de woon- en bedrijfsplannen is nu berekend op € 489.000.

Voor de grondexploitatie van het Centrumplan Uithuizen is een eigen risicoanalyse gemaakt.

TOTAAL CENTRUMPLAN UITHUIZEN

omschrijving	effect	kans	risico
Schoolstraat	€ -86.300	40%	€ -34.520
De Blink	€ -66.400	35%	€ -23.240
Molenerf	€ -383.500	39%	€ -149.225
Totaal risico Centrumplan Uithuizen	€ -536.200	39%	€ -206.985

Het totale risico van het Centrumplan Uithuizen is berekend op € 206.985,-.

Berekende risico's voor alle grondexploitaties samen is afgerond op: € 696.000,- wordt in het weerstandsvermogen meegenomen.

Alle woon/bedrijfsplannen:	€ 489.000,-
Centrumplan Uithuizen:	€ 207.000,- +
Totale weerstandsvermogen Grondbedrijf:	€ 696.000,-

Aardbevingen

Een Veilig en Vitaal Het Hogeland

In 2020 hebben we, rekening houdend met nieuwe ontwikkelingen en onzekerheden in de (bestuurlijke) context, gewerkt aan het bereiken van de doelstellingen die zijn opgenomen in het programmaplan “Het Hogeland: Veilig en Vitaal”. De volgende doelstellingen vormen de leidraad voor onze acties:

1. Veiligheid voor alle inwoners
2. Een toekomstperspectief voor inwoners en bedrijven
3. Als betrouwbare overheid in continue verbinding met onze omgeving

De doelstellingen moeten bijdragen aan het behalen van de visie “Met 2030 als tijdshorizon, streven we in de gemeente Het Hogeland naar een veilige, duurzame en leefbare toekomst, waar eenieder met vertrouwen zijn ontwikkeling in eigen hand neemt”.

We hebben per doel inspanningen geleverd en gewerkt aan het bereiken van diverse resultaten. Zonder volledig te kunnen zijn zullen we er in deze paragraaf een aantal toelichten.

Het aardbevingsdossier heeft in 2020 veel bestuurlijke en ambtelijke inzet gevraagd op het niveau van de regio, tussen en met gemeenten, provincie en Rijk en in verbinding met onze inwoners. Het dossier kent een brede reikwijdte, denk aan de versterkingsopgave, het ontwikkelen van het lokaal programmaplan voor Nationaal Programma Groningen, het sturen op een snelle, rechtvaardige schadeafhandeling en de besluitvorming rond de gaswinning in het Groningerveld en de kleine gasvelden op zich. Alles met als doel een “Veilig en Vitaal Het Hogeland”.

In 2020 waren de gevolgen van de uitspraken van Minister Wiebes in 2018 omtrent het terugbrengen van de gaswinning en het op basis daarvan uitdenken van regionale vervolgstategieën en aanpakken qua versterking nog steeds merkbaar. De opgave in Het Hogeland die in 2018 en 2019 grotendeels “on hold” was komen te staan, kwam in 2020 weer redelijk op gang. Tevens merkbaar was het feit dat een deel van de voormalige organisatie Centrum voor Veilig Wonen (CVW) werd ondergebracht bij de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Interne organisatieperikelen leidden wederom tot vertraging.

Gelukkig hebben we, ondanks bovenstaande ontwikkelingen en de daarbij komende invloeden van het coronavirus, de versterkingsopgave op gang kunnen brengen in onze gemeente. Deze is nu nog met name zichtbaar in de dorpen Kantens en Zandeweer. Maar ook de voorbereidingen voor de versterking in de dorpen Uithuizen en Uithuizermeeden zijn gestart in 2020. We verwachten in 2021 meer budget te gaan gebruiken voor de uitvoering. Ook de versterkingsopgave rond zorg- en schoolgebouwen heeft verdere voortgang gevonden in 2020.

Daarnaast is er een grote stap gemaakt rond Nationaal Programma Groningen (NPG). Het bidboek en lokaal programmaplan Nationaal Programma Groningen zijn ontwikkeld en door het Bestuur van NPG en de gemeenteraad vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

Wat hebben we daarvoor gedaan/ bereikt in 2020?

»	<p>Veiligheid voor alle inwoners:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een uitgevoerde versterkingsopgave voor woningen voor het jaar 2030, via een gebiedsgerichte aanpak 	<ul style="list-style-type: none"> • Invloed uitgeoefend op keuzes versterkingsaanpak, inzet in regionale samenwerking op uitvoering afspraken met het Rijk. Resultaten: vaststelling pakket versnellingmaatregelen januari 2020, bestuurlijke afspraken november 2020, start Bouwimpuls • Uitvoeren lokaal plan van aanpak versterking woningen, voor diverse dorpen in Het Hogeland • Scenario's ontwikkeld met betrekking tot tijdelijke huisvesting (THV), start bouw 20 tijdelijke woningen in Kantens • Noodzakelijke planprocedures uitgewerkt en voorbereiden wat kan, ondanks onzekerheden, vertalen in draaiboeken en concrete acties • Start proces stedenbouwkundige opzet voor dorpen met versterkingsopgave • Start voorbereidingen "specials": erfgoed, agroprogramma etc. • Inzet aardbevingscoaches voor effecten van de versterking voor welzijn en welbevinden bewoners in aardbevingsgebied en rond versterking
»	<p>Een uitgevoerde versterkingsopgave voor scholen voor 2022</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren scholenprogramma, versterking schoolgebouwen en nieuwbouw (zie grote projecten)
»	<p>Een uitgevoerde versterkingsopgave voor zorginstellingen in het jaar 2024, in samenhang met visie zorglandschap Het Hogeland</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering geven aan zorgakkoord 2019 • Meedenken met NCG, vastgoedeigenaren en zorginstellingen over vervolgaanpak en uitwerking plannen in de 1ste tranche • Start bouw tijdelijke huisvesting in Bedum • Verkennen noodzakelijke planprocedures en voorbereiden wat kan, ondanks onzekerheden, vertalen in draaiboeken en concrete acties • Verbinding leggen met zorgvisie Het Hogeland en inzetten op no-regret maatregelen • Aandacht en aanpak organiseren voor effecten van de versterking voor welzijn en welbevinden bewoners
»	<p>Handelingsperspectief op (complexe) schadegevallen en bij acuut onveilige situaties</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inzet plegen op een zorgvuldige en ruimhartige schadeafhandeling conform gemaakte afspraken met het Rijk

		<ul style="list-style-type: none"> • Nauwgezet volgen implementatie waardedalingsregeling en smartengeldregeling • Afspraken maken over gegevensdeling met IMG om inzicht in schadegevallen en looptijd te krijgen. • (Na)zorg bij bewoners rond gemelde AOS
»	Gaswinning terug naar 0 in 2022, minimale negatieve gevolgen gaswinning kleine gasvelden	<ul style="list-style-type: none"> • Via gemeentelijk adviesrecht, in regionale afstemming, invloed uitgeoefend op besluiten Rijk voor Groninger Gasveld en kleine gasvelden
»	<p>Kop op 't Hogeland: Een toekomstperspectief voor inwoners en bedrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De inhoud van het Nationaal programma is mede bepaald door Het Hogeland - De kansen van het NPG worden optimaal benut. 	<ul style="list-style-type: none"> • Invloed uitoefenen op het proces van totstandkoming kaders NPG en governance • Uitvoering geven aan lokaal programmaplan 2020 in samenspraak met onze inwoners en andere stakeholders. Resultaat: innovatief digitaal participatieproces doorlopen, vastgesteld Bidboek en lokaal programmaplan en goedgekeurde projecten Vakland en Waterwerken Zoutkamp
»	<p>Als betrouwbare overheid in continue verbinding met onze omgeving:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Heldere communicatiestrategie richting/voor bestuur, organisatie en samenleving en visie op samenwerking met regio en Rijk 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering geven aan communicatiestrategie/<i>position paper</i> • Inzet plegen en maximale invloed op inhoud en proces in aardbevingsdossier, gebaseerd op eigen doelstellingen en communicatiestrategie • Nieuwsbrieven versterking opgesteld, in samenwerking met bewoners • Website/onderdeel aardbevingen geactualiseerd • Nieuwe mogelijkheden voor digitaal participeren aan het onderzoeken en waar mogelijk, ingezet

Grote Projecten

Centrumplannen

Programma Centrumontwikkeling Winsum

Met de uitvoering van het Centrumplan Winsum wordt versterking van het centrum van Winsum nagestreefd. Dit met het doel om te komen tot een economisch sterk, compact, aantrekkelijk en levendig winkelcentrum. Hiervoor zijn reeds in de voormalige gemeente Winsum een drietal pijlers gestart. Dit zijn:

- Vastgoedontwikkeling;
- Herinrichting openbare ruimte;
- Subsidieregeling vastgoed.

Financiële stand van zaken

Hieronder een korte weergave van de financiële stand van de kredieten.

Centrumplan Winsum bedragen x € 1.000	Uitgaven			Inkomsten	
	Raming uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant raming	Raming inkomsten	Werkelijke inkomsten
NPG+	3.440	765	2.675	3.440	3.440
Infrastructuur centrum Winsum	1.000	176	824		
Versterking centrum Winsum	1.000	681	319		
Totaal	5.440	1.622	3.818	3.440	3.440

Vastgoedontwikkeling en herinrichting openbare ruimte

Stand van zaken

De ontwikkeling van het vastgoed van het Boogplein, evenals het ontwerp van de openbare ruimte (ten zuiden van het Winsumerdiep) zijn volledig afgerond en gereed voor besluitvorming. De bestemmingsplanprocedure is grotendeels afgerond. Wel dient uw raad ten tijde van schrijven van deze jaarrekening nog over de vaststelling van dit bestemmingsplan te besluiten. Vervolgens staat voor de indieners van de zienswijzen tegen het ontwerpbestemmingsplan ook nog de beroepsmogelijkheid open. Als geen beroep wordt ingesteld zal het bestemmingsplan voor het zomerreces onherroepelijk worden, waarna tot uitvoering en realisatie van de plannen kan worden overgegaan. Als daarentegen door derden-belanghebbenden wel beroep wordt ingesteld tegen de vaststelling van het bestemmingsplan zal het gehele proces met circa een half jaar vertragen zo is de verwachting.

Tijdens de ontwerpfase is ons gebleken dat de benodigde werkzaamheden in de openbare ruimte ten behoeve van de ontwikkeling van het Boogplein omvangrijker zijn dan waar oorspronkelijk vanuit is gegaan. Een en ander komt voort uit de koop- en realisatieovereenkomst met de ontwikkelaar van het Boogplein en de afspraken zoals die daarin zijn gemaakt. Door de gemeenteraad is ingestemd met het aanwenden van € 620.000 uit de voor het centrum van Winsum beschikbaar gestelde NPG-middelen ten behoeve van de ontwikkeling van het Boogplein en de (her)inrichting van de openbare ruimte ten zuiden van het Winsumerdiep. De verwachting is dat hiermee deze plannen zodanig gerealiseerd kunnen worden, dat hiermee de beoogde doelen worden behaald.

De belangrijkste risico's die wij onderkennen bij de ontwikkeling van het Boogplein komen voort uit onze afhankelijkheid van ontwikkelaars van het vastgoed. Dit betreft een risico op vertraging van de ontwikkeling en realisatie van het vastgoed of het afhaken van de ontwikkelende partijen.

Dit zal zeker leiden tot vertraging van het hele plan doordat er een nieuwe ontwikkelaar moet worden gezocht. Ook krijgen wij dan te maken met hiermee samenhangende hogere plan-, realisatie- en

beheerkosten. Openbare ruimte die minder goed is afgestemd op ontwikkeling. En eventueel extra werk in het kader van woonrijp maken door latere realisatie van het vastgoed.

Subsidieregeling vastgoed

Stand van zaken

De subsidieregelingen "versterking centrum van Winsum" en "Nadere regels versterking centra vier dorpen Het Hogeland" zijn in Winsum een succes gebleken. In 2020 hebben wij vanuit deze regelingen het volledig beschikbare budget (voorlopig) toegekend. Hiermee heeft dit geleid tot een aanzienlijke kwaliteitsimpuls in het vastgoed binnen het centrumgebied Winsum. Tevens heeft dit geleid tot de relocatie van enkele winkels van buiten naar binnen het centrumgebied. Wel is als gevolg van Covid-19-maatregelen de uitvoering van enkele subsidieprojecten op lossere schroeven komen te staan. De meerderheid van de projecten vindt echter voorsnog gewoon doorgang. Daar waar mogelijk zijn wij bezig om met de betreffende ondernemers te komen tot afronding van hun (subsidie)projecten.

Programma Centrumontwikkeling Uithuizen

Het programma beoogd een economisch sterk, compact, leefbaar en onderscheidend winkelcentrum te realiseren waar het prettig verblijven is. Een sprankelend centrum.

De afgeleide doelen zijn verwoord in de onderliggende projecten te weten;

- Blink
- Molenerf
- Schoolstraat en
- Bestrijding leegstand.

Financiële stand van zaken

Hieronder een korte weergave van de financiële stand van de kredieten.

Centrumplan Uithuizen bedragen x € 1.000	Uitgaven			Inkomsten	
	Raming uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant raming	Raming Inkomsten	Werkelijke inkomsten
NPG+	2.200	125	2.075	2.200	2.200
De Blink	5.233	5.178	55	3.744	2.995
Molenerf	1.676	501	1.175	477	0
Schoolstraat	1.593	282	1.311	393	
Totaal	10.702	6.086	4.616	6.814	5.195

Project Blink

Doel: 'Blink als gezellig dorpshart' is kort gezegd het doel van het project. De leefbaarheid van het dorp moet worden versterkt door een hoogwaardige openbare ruimte in de dorpskern, waarbij het water terugkomt tot op de Blink. De Blink is daarbij een aantrekkelijke verbindingzone tussen Molenerf en Hoofdstraat-Oost.

Stand van zaken

De realisatie van dit project is in 2020 afgerond. Op het verzoek van het toegankelijkheidsteam zijn aanvullend nog enkele banken geplaatst, dit ter bescherming tegen vallen in het water. Vanwege de afronding zijn geen knelpunten of risico's meer.

Project Molenerf

Doel: Het project Molenerf verbindt het Molenerf met de Blink.

Door de gedeeltelijke sloop van de supermarkten, in combinatie met uitbreiding, wordt ruimte gemaakt voor een transparante en aantrekkelijke doorgaande tweerichting (auto)route van de Snik-het Molenerf via de nieuwe brug over de Blink richting de Zuiderstraat, Blink en centrum.

Stand van zaken

Voor het effectueren van de plannen is de medewerking vereist van supermarktketen Lidl, die eigenaar is van het pand waarvan de passage deel uitmaakt. De “kop” van de passage zal gesloopt moeten worden om ruimte te maken voor de doorgaande weg. Overigens ook om ruimte te maken voor een deel van het ontwikkelplan op de SNS-locatie. In deze “kop” is tot dusver de snackbar gehuisvest, die zal moeten wijken en zo mogelijk moet worden verplaatst naar elders binnen het centrum. Begin 2020 bleek dat voor het in 2019 ontwikkelde plan voor het resterende deel van het pand geen draagvlak was bij de Lidl-directie en dat vervolgens door personele wisseling het gesprek over de toekomst van het pand met een nieuwe gesprekspartner opnieuw moest worden opgepakt. Einde 2020 is duidelijk geworden dat Lidl mee wil werken aan sloop van de “kop” van de passage en verkoop van de betreffende grond aan de gemeente, in samenhang met een beperkte verbouwing van de rest van het pand, zodat dit nog enkele jaren tijdelijk geëxploiteerd kan blijven worden. Einddoel is verplaatsing van de Lidl naar de Sennema-locatie in combinatie met volledige sloop van het huidige pand. Over de financiële uitgangspunten en benodigde bestemmingsplanwijzigingen hiervoor is op hoofdlijnen overeenstemming met de gemeente. Een en ander lijkt inpasbaar binnen de beschikbare budgetten van de GREX en de NPG-middelen. Voor herhuisvesting van de snackbar gloort een oplossing aan de overkant van de Blink. In 2021 wordt de verdere planvoorbereiding en contractvorming opgepakt.

Project Schoolstraat

Doel: Initiatieven van de marktpartijen om te investeren in het centrum honoreren en waar mogelijk ondersteunen om gezamenlijk een kwaliteitsslag te realiseren. De Albert Heijn te faciliteren bij de door haar beoogde nieuwbouw en uitbreiding op de bestaande locatie. Om zo te komen tot een nieuwe en representatieve supermarkt op deze locatie, die als trekker kan fungeren voor de westelijke halter van het centrum van Uithuizen.

Stand van zaken

Voor het gebied dat ruwweg ligt in een rechthoek tussen de Schoolstraat en de Hoofdstraat-Oost, vanaf De Rank tot en met het voormalige bakkerspand, is een schetsontwerp van een stedenbouwkundig plan opgesteld. Het plan is nauw overleg tussen de gemeente en de eigenaar van de Albert Heijn ontwikkeld. Om uitbreiding van de supermarkt optimaal te faciliteren moeten voldoende parkeerplaatsen worden gerealiseerd. Ook zal het parkeerterrein opnieuw worden ingericht. Om het parkeerterrein vanaf de zijde van de Hoofdstraat goed bereikbaar te maken zal ter plaatse van De Rank een verkeerskundige verbinding worden gerealiseerd met de Hoofdstraat Oost. Hiervoor zal het “nieuwere” gedeelte van het pand worden gesloopt, het resterende deel zal in de markt worden gezet.

Op basis van deze plannen zijn de benodigde grondtransacties, over en weer, in kaart gebracht. In dat kader heeft besluitvorming in de raad plaatsgevonden over het aan de openbaarheid onttrekken van de Kerkstraat, zodat de betreffende grond verkocht kan worden ten behoeve van de “achterwaartse” uitbreiding van de AH. De verwachting is dat de in de GREX oorspronkelijk beschikbare middelen in combinatie met de hiervoor geraamde NPG-middelen toereikend zullen zijn om begin 2021 met AH tot een financiële deal te komen. Daarna zal de procedure voor de benodigde aanpassingen van het bestemmingsplan worden opgestart, waarin ook de uitbreiding van het parkeerterrein en een nieuwe tweerichting toegangsweg naar het parkeerterrein vanaf de Hoofdstraat-Oost wordt opgenomen.

Pogingen om de Aldi supermarkt van het Molenerf verplaatst te krijgen naar de omgeving Schoolstraat nabij de uit te breiden Albert Heijn zijn helaas in 2020 gestrand. De business case bleek voor de Aldi in samenspraak met het uit te plaatsen bedrijf aan de Schoolstraat niet sluitend te krijgen. En ook de gemeente beschikt niet over voldoende financiële middelen om het “gat” te overbruggen.

Over de randvoorwaarden en financiële uitwerking voor een met de betreffende ondernemer te sluiten exploitatieovereenkomst zijn in 2020 de onderhandelingen gestart. Wij hopen in het voorjaar van 2021

hierover overeenstemming te bereiken. Een en ander lijkt inpasbaar binnen de beschikbare budgetten van de GREX en de NPG-middelen. Na ondertekening van een exploitatieovereenkomst zal de planologische procedure zo spoedig mogelijk worden opgestart.

Bestrijding leegstand

Doel: De leegstand zowel preventief als correctief bestrijden met een pakket van initiatieven. Daarmee willen we niet alleen het totale centrum aantrekkelijk maken en een kwaliteitsimpuls geven, maar ook in algemene zin de aantrekkelijkheid vergroten voor nieuwe vestigingen en investeerders.

Stand van zaken

Inmiddels is voor een 5-tal vastgoedverbeteringsprojecten een subsidiebeschikking afgegeven voor een bedrag van in totaal € 363.415. In 2020 is gebleken dat Covid 19 zijn sporen achterlaat, doordat de feitelijke start van (ver)bouwplannen is uitgesteld, dan wel dat op de uitvoering bezuinigingen zijn toegepast. Mogelijk zullen daardoor bij de definitieve afrekening de bedragen van de subsidiebeschikkingen naar beneden moeten worden bijgesteld. Andere projecten waarvoor al wel intakescans zijn opgesteld, zijn (tijdelijk) on-hold gezet, waardoor de feitelijke subsidie aanvraag nog wordt afgewacht. Positief is dat een aantal andere projecten in voorbereiding zijn (vooroverleg met team RO), zodat daarvan de aanvraag voor het maken van een intakescan in 2021 verwacht wordt en aansluitend ook een aanvraag voor subsidie verwacht mag worden. Naar verwachting zal het nog beschikbare restant van ca. € 240.000, van het oorspronkelijk beschikbare budget voor subsidies van € 600.000 niet toereikend zijn om alle nog verwachte aanvragen te kunnen honoreren.

Programma Centrumontwikkeling Bedum

Het programma beoogt door versterking van de identiteit en functie van het centrum een economisch sterk, compact, leefbaar en onderscheidend winkelcentrum te realiseren en daarmee de leefbaarheid in het dorp te vergroten.

De afgeleide doelen zijn verwoord in de onderliggende projecten en projecten rond het centrumgebied te weten:

- Vervangende nieuwbouw Bederawalda;
- Ontwikkeling vastgoed Blok A (Vlijtborg) en blok C ter vervanging van oude bebouwing in het centrum;
- Verplaatsing en verbetering vastgoed in en naar het centrumgebied inclusief concentratie van (maatschappelijke) voorzieningen in het centrumgebied;
- Verbetering kwaliteit van de openbare ruimte van het centrum inclusief verbetering van de parkeersituatie en herinrichting door sloop vrijkomende ruimte;
- Reconstructie en herinrichting Molenweg.

Financiële stand van zaken

Hieronder een korte weergave van de financiële stand van de kredieten.

Centrumplan Bedum bedragen x € 1.000	Uitgaven			Inkomsten	
	Raming uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant raming	Raming Inkomsten	Werkelijke inkomsten
NPG+	2.200	4	2.196	2.200	2.200
Openbare ruimte centrum Bedum	1.120	561	559	120	120
Reconstructie Molenweg	767	32	735		
Herinrichting Molenweg	204	22	182		
Uitvoering Bederawalda	1.294	721	573	120	261
Centrumplan Bedum	724	286	438		
Totaal	6.309	1.626	4.683	2.440	2.581

Project Bederawalda

Doel: Het project Bederawalda bestaat uit de realisering van nieuwbouw van (levensloopbestendige) woningen door woningstichting Wierden en Borgen op de plek van het inmiddels gesloopt wooncomplex Bederawalda. Uitvoering van de nieuwbouw is in drie tranches. Het 'binnenterrein' wordt volledig opnieuw aangelegd door de gemeente met een bijdrage van Wierden en Borgen.

Stand van zaken

Fase 1 is de bouw van 15 appartementen en is in 2017, samen met de aanleg van de parkeervoorziening voor de woningen en de bouw van de boulesbaan, afgerond.

Fase 2 is de realisering van twaalf grondgebonden woningen, deze zijn opgeleverd in 2020. In 2020 is ook het binnenterrein inclusief de "Smok en Vot"-zone ten behoeve van de Regenboogschool en het langparkeerterrein ten behoeve van het centrum, aangelegd.

Fase 3 is de realisering van circa dertig appartementen. Deze laatste fase wordt door Wierden en Borgen opnieuw tegen het licht gehouden in verband met de hoge kosten van aardbevingsbestendig bouwen, de veranderde woningmarkt sinds de start van het project in 2011 en de transformatie van andere woonplekken; de bouw staat gepland voor 2023. Aansluitend zal de inrichting van het gebied door de gemeente worden afgerond.

Project Blok A (Vlijtborg)

Doel: Door bouw van Blok A ontstaat er ruimte voor winkels en/of dienstverlening op de begane grond (commerciële plint) ten behoeve van verplaatsing uit andere panden. Op de verdiepingen worden tien appartementen gerealiseerd. Om de bouw mogelijk te maken worden drie bestaande, kwalitatief slechte panden gefaseerd gesloopt waarmee ook circa 700m² winkelvloeroppervlak uit de markt wordt genomen.

Stand van zaken

De sloop van de panden De Vlijt 6 en 8 is in 2020 afgerond. De benodigde omlegging van nuts kabels en leidingen is uitgevoerd. Alle 10 appartementen zijn door de ontwikkelaar verkocht en voor de begane grond zijn gesprekken met potentiële huurders gevoerd. De ontwikkelaar is gestart met de voorbereiding van de bouw, de fysieke start door het slaan van heipalen is gepland in het voorjaar van 2021, oplevering is voorjaar 2022.

Project Blok C

Doel: Blok C is voorzien op het huidig Kerkplein en voorziet op de begane grond in ruimte om (maatschappelijke) voorzieningen in Bedum te concentreren en op de verdiepingen voor maatschappelijke functies of wonen.

Stand van zaken

Nadat in 2019 is gebleken dat de bouw van een gezondheidscentrum op deze plek niet haalbaar is (de initiatiefnemers hebben zich teruggetrokken), is een plan met de mogelijkheid van concentratie van maatschappelijke voorzieningen op de begane grond en appartementen op de verdiepingen gemaakt. Dit plan wordt nu verder onderzocht in combinatie met verplaatsing van maatschappelijke functies zoals de bibliotheek (nu gehuisvest in De Meenschaar, waarbij ook de herontwikkeling van dat pand wordt bekeken).

Project Verplaatsing en verbetering vastgoed inclusief concentratie (maatschappelijke) voorzieningen

Doel: Door de in 2019 vastgestelde subsidieregeling kan het project 'Verplaatsing en verbetering vastgoed' worden uitgevoerd. Hiermee kunnen winkeliers in het kernwinkelgebied bijdragen ontvangen voor het verplaatsen c.q. verbeteren van hun vastgoed. Onder dit project wordt ook de mogelijke verwerving van vastgoed geschaard om leegstaande winkeloppervlaktes te saneren.

Stand van zaken

Tot nu toe zijn er 5 intakescans uitgevoerd en 2 aanvragen om een bijdrage zijn gehonoreerd. Voor de subsidie is een bedrag van € 100.000,- beschikbaar, hiervan is nu € 60.000,- als verplichting aangegaan. Gezien de nog mogelijke aanvragen zullen we gaan bekijken of het maximumbedrag verhoogd kan worden om meer aanvragen te kunnen honoreren; een voorstel om binnen het programma Bedum te schuiven met middelen wordt voorbereid.

Project Openbare ruimte centrum en verbetering (lang) parkeren

Doel: Het project Openbare ruimte centrum en verbetering (lang) parkeren bestaat uit de herinrichting van de ontstane openbare ruimte na afronding van de vastgoedprojecten. Tussen Blok A en Blok C ontstaat een nieuwe multifunctioneel te gebruiken openbare ruimte: parkeren, weekmarkt, evenementen, verblijven en ontmoeten. De toevoeging van groen legt een link met het historisch karakter en is een verwijzing naar de langwierde waarop de Grotestraat is aangelegd. Tevens wordt het park met de vijver tussen Bederawalda en De Vrije Gang verbonden met het centrum. Naast de grondgebonden woningen van Bederawalda is een parkeerterrein gerealiseerd ten behoeve van lang parkeren; het parkeren in het centrumgebied wordt dan gereguleerd door introductie van kort parkeren.

Stand van zaken

Het proces voor het afronden van het ontwerp voor de herinrichting is voortgezet. De uitgangspunten vanuit het eerder gemaakte voorlopig schetsontwerp worden geactualiseerd omdat dit alweer een aantal jaren oud is. Tevens moet de plus –het thema positieve gezondheid- vanuit de NPG-bijdrage nadrukkelijk in het ontwerp zichtbaar worden. Op het parkeerterrein bij de supermarkt is een tijdelijke parkeerdurbeperking (blauwe zone) ingevoerd, daarmee willen we de overlast van geparkeerd bouwverkeer voorkomen.

Op het terrein bij Bederawalda is het terrein voor langparkeren ten behoeve van het centrum aangelegd en is de “Smok en Vot”-zone voor het brengen van leerlingen van de Regenboogschool gerealiseerd.

Project reconstructie Molenweg

Doel: De staat van onderhoud van de infrastructuur aan de Molenweg laat sterk te wensen over. De Molenweg wordt gezien als belangrijke verbinding tussen 2 winkelcentra. Koopcentrum de Scheve Toren en Winkelcentrum Veen.

In het ontwerp voor de herinrichting van de Molenweg moet er vooral aandacht zijn voor het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit, de deels nog aanwezige historische kademuur, het parkeren en het groen. Daarbij willen we het water meer ‘beleefbaar’ maken.

Bij de herinrichting zal ook de riolering aan de Molenweg en de kademuren langs Boterdiep Zz worden vervangen.

De Molenweg maakt tevens onderdeel uit van de busroute door Bedum. De aandacht bij het ontwerp zal vooral uitgaan naar de ruimte tussen de rijbaan en het Boterdiep. Dit moet een aantrekkelijk gebied worden om te verblijven en een fraaie verbinding gaan worden tussen de 2 winkelcentra.

Stand van zaken

Met het eerste schetsontwerp is een aanvang gemaakt en deze is gedeeld met de projectgroep en klankbordgroep middels een visiedocument en een Webinar. Met het verwerken van de uitkomsten is eind 2020 een aanvang gemaakt en dit is input voor het opstellen van het ontwerp in 2021. Hierbij zal ook een relatie met het centrumplan en het thema positieve gezondheid worden gelegd.

Programma Centrumontwikkeling Uithuizermeeden

Het programma bestaat uit twee projecten, die elk onderdeel zijn van de gebiedsagenda voor Uithuizermeeden, namelijk:

- Dynamiek aan het Lint

- Project Woon-Zorg-Zone

Financiële stand van zaken

Hieronder een korte weergave van de financiële stand van de kredieten.

Uitgaven				Inkomsten	
Centrumplan Uithuizermeeden bedragen x € 1.000	Raming uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant raming	Raming inkomsten	Werkelijke inkomsten
NPG+	2.200	114	2.086	2.200	2.200
Dynamiek aan het Lint Uithuizermeeden	600	355	245	300	240
Totaal	2.800	469	2.331	2.500	2.440

Project Dynamiek aan het Lint

Doel: Subsidie verstrekken aan initiatiefnemers/eigenaren van langdurig leegstaande winkelpanden in het centrum van Uithuizermeeden, zodat zij deze panden transformeren tot een of enkele levensloopbestendige woningen/appartementen.

Stand van zaken

Binnen het budget van de 1^e tranche is aan 7 projecten in totaal € 585.690 subsidie toegekend (2 opgeleverd en momenteel 5 in uitvoering). Voor subsidie aan transformatieprojecten vanuit de regeling Dynamiek aan het Lint resteert derhalve momenteel nog ca. € 15.000. Na oplevering van alle projecten is afrekening met de provincie als medefinancier in de loop van 2022 voorzien.

Vanuit het budget voor de 2^e tranche is 1 project gerealiseerd, zijn 2 projecten in uitvoering en zijn 2 projecten in verregaande staat van voorbereiding. In totaal is voorshands besteding van ruim € 500.000 subsidie voorzien. Voor subsidie aan transformatieprojecten vanuit de nieuwe NPG-Plus-regeling resteert derhalve momenteel nog ca. € 700.000.

In totaal is tot dusver dus ca. € 1.100.000 aan subsidie voorzien. Daarmee is, met beroep op de hardheidsclausule, 1 leegstaande winkel opnieuw als winkel in gebruik genomen, zijn op de begane grond van 5 voormalige winkels in totaal 6 levensloopbestendige woningen gerealiseerd en worden door vervanging van 4 panden in totaal 21 nieuwe levensloopbestendige appartementen toegevoegd, waarvan zoals nu voorzien 6 koop en 15 huur onder de liberaliseringsgrens.

Momenteel is bij de gemeente bekend dat nog enkele initiatiefnemers voor hun pand aan de voorbereiding van nieuwe transformatieplannen werken.

Risico's: Deze liggen voor alle projecten bij de initiatiefnemers. Er zijn geen knelpunten te benoemen.

Project Woon-Zorg-Zone

Doel: Op een nog nader te bepalen locatie in Uithuizermeeden wordt de ontwikkeling van een zorgplein beoogd, waarin op de begane grond verschillende zorgfuncties (huisartsen, apotheek, fysiotherapie enz.) worden gehuisvest en op de verdiepingen daarboven liggend levensloopbestendige appartementen geschikt voor ouderen, die op termijn zorgverlening in de nabijheid verlangen.

Stand van zaken

Voor de ontwikkeling van de woon-zorg-zone/het gezondheidsplein is in totaal € 1.000.000 NPG-subsidie beschikbaar. Daarvan is inmiddels € 170.000 versterkt aan initiatiefnemer Zorggroep Noorderzorg ten behoeve van een eerste verkenning van een haalbaarheidsstudie naar en ontwerp voor de door het dorp gewenste scope van het project. Door covid-19 is de start van dit project meerdere maanden vertraagd.

In juli heeft in de sporthal een corona-proof inloopdag plaatsgevonden om wensen en verwachtingen van inwoners in beeld te krijgen. Op basis daarvan is in het najaar van 2020 een Programma van Eisen opgesteld en voor een 7-tal potentiële locaties in het dorp verkend wat daar de (on)mogelijkheden voor realisatie zijn. De resultaten zijn eind november 2020 opnieuw tijdens een drietal corona-proof inloopbijeenkomsten met belangstellende inwoners teruggekoppeld.

Risico's:

1. De problemen die covid-19 met zich mee brengt, maakt het lastig om bewoners uit het dorp actief te betrekken bij de ontwikkeling.
2. Door het vertrek van de vorige huisarts en diens zelf beoogde overdracht van zijn praktijk naar een huisarts in Uithuizen leek de basis voor het gezondheidsplein te vervallen. Dit risico is in 2020 afgewend door een initiatief vanuit het dorp. Alsnog blijft de huisartsenpraktijk in Uithuizermeeden behouden met steun van een (andere) huisarts uit Uithuizen, die ook actief mee wil participeren in het te ontwikkelen toekomstige gezondheidsplein.

De Tirrel

Het project De Tirrel in een nieuwe fase.

De fasen van voorbereiding en aanbesteding van het project De Tirrel zijn eind 2020 afgerond en de bouwwerkzaamheden zijn gestart. Bij zo'n nieuwe fase zijn passende competenties voor de aansturing van het project belangrijk. Vanaf medio december is er een nieuwe projectleider gestart en zijn de werkprocessen afgestemd op de uitvoeringsfase. De projectleider werkt samen met de projectleider van De Hoven. De dagelijkse begeleiding op het werk gebeurt door de bouwheren van de gemeente en De Hoven. De samenwerking is in deze fase erg belangrijk en die verloopt prima.

Het project bestaat in basis uit drie onderdelen: het realiseren van het gebouw, de uitwerking van het beheer en de exploitatie en het verder vormgeven de samenwerking tussen de gebruikers van het gebouw uitgaande van de visie *Ontmoeten, Verbinden en Verrijken*.

In week 5 zijn de werkzaamheden letterlijk en figuurlijk in alle stilte van start gegaan met de het boren van de funderingspalen. Er worden 836 palen geboord met een diepte van ca 28m. Dit gebeurt redelijk geruisloos. Gezien de corona crisis is dit in stilte van start gegaan. Hopelijk kan er later in het bouwproces nog een feestelijk moment worden gehouden.

De gemeente is penvoerder in het project. Tussen De Hoven en de gemeente zijn afspraken gemaakt over rollen en verantwoordelijkheden en over de kostenverdeling en de bewaking daarvan. De uitgaven worden zeer frequent gemonitord en ook met De Hoven besproken. De termijnen van de aannemer worden naar rato naar beide partijen rechtstreeks gedeclareerd. Alle overige kosten worden door de gemeente voldaan en vervolgens overeenkomstig de vooraf afgesproken verdeling doorberekend naar De Hoven. Door deze handelswijze is er een adequate controle op het budget en de uitgaven.

De oplevering van de bouw is gepland eind 2022. Daarna wordt het gebouw verder ingericht en kan dan vervolgens in het voorjaar 2023 in gebruik worden genomen. Aansluitend worden de nog bestaande gebouwen van De Hoven gesloopt en wordt de buitenruimte opnieuw ingericht.

Lopende het proces is er overleg met verschillende belangengroepen zoals de huurders en gebruikers van het gebouw en ook met de bewoners in de omgeving van De Tirrel. Dit alles onder aansturing vanuit de projectgroep. In de projectgroep zijn de scholen, De Hoven en de gemeente vertegenwoordigd. Ook de twee bouwheren zitten in de projectgroep.

Aan de hand van een communicatieplan worden alle betrokkenen regelmatig op de hoogte gehouden van de voortgang.

Spoorwegveiligheid

Het project betreft het verbeteren van de veiligheid op de spoorlijn vanaf de gemeentegrens met Groningen tot en met Baflo. Op dit traject zijn verbeteringen gerealiseerd. In de directe omgeving van het spoor zijn zeven onbewaakte overwegen opgeheven. De feitelijke werkzaamheden zijn nagenoeg geheel afgerond in 2020.

Financieel is het project voor de gemeente tevens nagenoeg afgerond. Het hele project heeft ongeveer 10 miljoen gekost waarbij de gemeente een maximale bijdrage in de kosten heeft geleverd van 3,25 miljoen.

In twee gevallen loopt er nog een administratieve/juridische afrondingstraject. De gemeente is hierin in beperkte mate partij (laten uitvoeren van een klein verkeersveiligheidsonderzoek en mogelijk overname van een strook grond waarop een weg is aangelegd). Eventuele kosten zijn voor rekening van ProRail.

Hoewel niet officieel gekoppeld aan het project "spoorwegveiligheid", wordt er nog wel in samenwerking met ProRail en de provincie gewerkt aan de sanering van twee overwegen bij Warffum en de aanleg

van een agrologistieke weg. Hoe snel een en ander zal verlopen is mede afhankelijk van de afspraken die gemaakt kunnen worden met betrokkenen en de voortgang in de wijziging van het bestemmingsplan die noodzakelijk is voor de aanleg van de agrologistieke weg.

Spoorwegveiligheid bedragen x € 1.000	Uitgaven			Inkomsten	
	Raming uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant raming	Raming Inkomsten	Werkelijke inkomsten
Kosten					
overgangen/procesman.	3.250	4.186	-936	0	0
Bijdrage PlegtVos	0	0	0	0	280
Bijdrage ProRail	0	0	0	0	949
Bijdrage provincie	0	0	0	2.000	1.600
Totaal	3.250	4.186	-936	2.000	2.829

Als investeringsbedrag is een bedrag beschikbaar gesteld van € 3.250.000. Hiertegenover staat een geraamde bijdrage van de provincie Groningen van € 2.000.000. Het netto door de gemeente Het Hogeland af te schrijven bedrag bedraagt € 1.250.000. Dit is ook in onze begroting(en) opgenomen. Onderdeel van de afspraken is dat de (geaccepteerde) meerkosten van het project voor rekening van ProRail komen. De omvang van die meerkosten was bij de start van het project niet bekend. Vaak was dat ook afhankelijk van de kosten die gemaakt moesten worden om de overwegen veilig te maken.

Het project nadert zijn voltooiing. De verwachting is dat het project in 2021 wordt afgerond. De werkelijke kosten hebben t/m het jaar 2020 inmiddels € 4.186.000 bedragen en we verwachten in 2021 het project te kunnen afronden. Als we alleen naar de kosten kijken dan zijn de werkelijke kosten € 936.000 hoger dan geraamd.

Van de toegezegde provinciale bijdrage hebben we 80% ontvangen. De resterende 20% (ad € 400.000) wordt ontvangen na afronding van het project (en indien de kosten volgens raming zijn besteed). Naast de provinciale bijdrage hebben wij ook bijdragen ontvangen van PlegtVos en ProRail. De bijdrage van PlegtVos stamt nog uit de tijd van de grondexploitatie Oosterhuisen in Baflo. In die exploitatie-overeenkomst was opgenomen dat PlegtVos een bedrag van € 280.000 zou bijdragen in de verbetering van de spoorwegovergang naar het uitbreidingsplan. Deze bijdrage is in 2020 ontvangen. Zoals hiervoor geschreven zijn de (geaccepteerde) meerkosten van het project voor rekening van ProRail. Inmiddels hebben we t/m het jaar 2020 een bedrag van ProRail ontvangen van € 949.000 in deze meerkosten. De hogere opbrengsten bedragen op dit moment € 829.000.

We zullen in 2021 voorstellen om zowel de kostenraming als de opbrengstenraming op het juiste niveau te brengen. De verwachting is dat het netto af te schrijven bedrag lager uit komt dan het thans geraamde bedrag van € 1.250.000.

Kortsluiting Winsum

Inleiding

De leefbaarheid en verkeersveiligheid in het centrum van Winsum staan zwaar onder druk door doorgaand (vracht)verkeer over de Onderdendamsterweg. In de Structuurvisie Winsum 2025 is daarom de wens opgenomen om een kortsluitverbinding te realiseren tussen de Onderdendamsterweg en de N361 met een tunnel onder het spoor door. Bij de herinrichting van het centrum van Winsum is reeds geanticipeerd op de aanleg van de kortsluitverbinding; dit deel van de Onderdendamsterweg is autoluw en als verblijfsgebied ingericht. In 2016 is de kortsluitverbinding opgenomen in het rompakkoord tussen de toenmalige gemeente Winsum en de provincie Groningen. In het kader van het rompakkoord draagt de provincie Groningen € 5,7 miljoen bij aan de realisatie van dit project. De totale kostenraming is € 8,3 miljoen.

Wat hebben we gedaan t/m 2020?

In 2020 is een lange periode van voorbereidingen afgerond. De bestemmingsplanprocedure is afgerond. Wel loopt hiertegen nog een bezwarenprocedure bij de Raad van State. Eind 2020 is de aanbesteding van de weg afgerond en de aanbesteding van de spoortunnel opgestart. De uitvoering van de werkzaamheden is echter nog niet gestart in afwachting van de uitspraak van de Raad van State.

Wat gaan we doen in 2021 en 2022?

Zodra de Raad van State uitspraak heeft gedaan wordt gestart met de aanleg van de weg. Deze weg dient tevens als bouwweg voor de spoortunnel, die begin 2022 gebouwd zal worden. Medio 2022 gaat de provincie Groningen het verkeersplein aanleggen waarmee de nieuwe weg wordt aangesloten op de N361. Zodra de spoortunnel en het verkeersplein gereed zijn wordt de bouwweg geasfalteerd. Daarna moeten nog afrondende werkzaamheden uitgevoerd worden, zoals graven van watergangen, aanplant van bomen, aanleg van een helofytenfilter, etc. De nieuwe weg kan naar verwachting begin 2023 open voor verkeer.

Op dit moment is bijna € 1,2 miljoen uitgegeven binnen dit project. Eind 2020 heeft de provincie Groningen een voorschot van 80% (€ 4.560.000) overgemaakt.

Financiële stand van zaken

Kortsluiting bedragen x € 1.000	Uitgaven			Inkomsten	
	Raming uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant raming	Raming Inkomsten	Werkelijke inkomsten
Algemene kosten	784	558	226	0	0
Onderdoorgang	5.777	532	5.245	0	0
Weg	706	67	639	0	0
Verkeersplein	337	17	320	0	0
Financiële buffer	696	0	696	0	0
Bijdrage provincie	0	0	0	5.700	4.560
Totaal	8.300	1.174	7.126	5.700	4.560

Sportpark Winsum West

Winsum West bedragen x € 1.000	Uitgaven			Inkomsten	
	Raming uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant raming	Raming Inkomsten	Werkelijke inkomsten
Voorbereiding	335	259	76	0	0
Velden	1.405	1.345	60	0	0
Infrastructuur	1.754	1.374	381	0	0
Clubgebouw	1.846	2.085	-239	297	297
Duurzaamheid	275	27	248	0	0
Totaal	5.615	5.090	526	297	297

Werelderfgoedcentrum

Werelderfgoed centrum bedragen x € 1.000	Uitgaven			Inkomsten	
	Raming uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant raming	Raming Inkomsten	Werkelijke inkomsten
Herinrichting openbare ruimte	1.300	297	1.003	0	0
Totaal overige interne orders	500	260	240	0	14
Totaal	1.800	557	1.243	0	14

Scholenprogramma

In het kader van realiseren van aardbevings- en toekomstbestendige schoolgebouwen zijn in alle aardbevingsgemeenten programmaplannen gemaakt. Voor Het Hogeland betreft dat de twee voormalige gemeenten Bedum en Eemsmond. Deze programmaplannen zijn in deze voormalige gemeenten vastgesteld. Voor de uitvoering zijn samenwerkingsovereenkomsten met NAM en de schoolbesturen afgesloten, voor de wijzigingen in het programma zijn addenda op de overeenkomst afgesloten. Per 1-1-2020 is de rol van NAM overgenomen door de NCG.

Stand van zaken

De versteviging c.q. (deels) vervangende nieuwbouw van 't Groenland in Zuidwolde, de Regenboog, de Walfridusschool, de Horizon en de Togtemaarschool in Bedum en Nijenstein in Zandweer is afgerond. In voorbereiding zijn de plannen voor vervangende nieuwbouw van vijf scholen en een gymzaal: twee-onder-een-kapschool t.b.v. de Rank en de Jansenius de Vries in Warffum, de Dobbe in Roodeschool, de basisschool in Usquert, Klinkenborg in Kantens en de gymzaal in Zandweer.

Tevens in voorbereiding is het bouwkundig verstevigen van de twee-onder-een-kapschool de Noordkaap/de Sterren in Uithuizermeeden.

De nieuwbouw van de Dr. Damschool in Uithuizermeeden is gestart, de oude school is inmiddels gesloopt, de leerlingen zitten in de gebouwde tijdelijke school bij de sporthal in Uithuizermeeden.

De schoolgebouwen van Het Hogeland College in Uithuizen en Warffum moeten bouwkundig versterkt worden. In Uithuizen is de wens om het deel met leslokalen te vervangen door vervangende nieuwbouw. Om dit mogelijk te maken zijn we het gesprek met de NCG gestart om de versterking over te nemen. Hierover is in 2020 nog geen overeenstemming bereikt.

Financiële stand van zaken

Hieronder een korte weergave van de financiële stand van de kredieten.

Scholenprogramma bedragen x € 1.000	Uitgaven			Ontvangsten	
	Raming uitgaven	Werkelijke uitgaven	restant raming	Raming ontvangsten	Werkelijke ontvangsten
Verbouw Horizon	520	520	-	-	-
Nieuwbouw Togtemaarschool	4.219	4.080	139	2.314	2.314
Verbouw Regenboog	6.876	5.143	1.733	4.184	4.184
Nieuwbouw Groenland	3.069	2.608	461	2.322	2.322
Verbouw Walfridus	472	472	0	-	-
Herinr. oude locatie Togtemaarschool	600	155	445	218	174
Dr. Damschool Uithuizermeeden	4.600	479	4.121	2.646	1.526
Nieuwbouw school De Dobbe	3.000	133	2.867	1.914	250
Nieuwbouw school Usquert	3.300	87	3.213	1.450	157
Nieuwbouw Jansenius de Vries/De Rank	5.100	127	4.973	2.417	529
Nieuwbouw Klinkenborg school	2.400	49	2.351	1.316	253
Versterking Nijenstein school	2.300	264	2.036	1.093	199
Versterking HHC Uithuizen	2.100	6	2.094	1.000	-
Versterking HHC Warffum	700	2	698	-	-
Versterk. school De Noordkaap/De Sterren	700	13	687	-	-
Tijdelijke school Uithuizermeeden	682	115	567	682	136
Scholenprogramma algemeen	170	200	-30	-	-
TOTAAL	40.808	14.454	26.355	21.557	12.044

Corona

Inleiding

De coronapandemie heeft het afgelopen jaar een enorme impact gehad op onze inwoners, bedrijven, organisaties en verenigingen in onze gemeente. U leest daarover op verschillende plekken in deze jaarrekening. Deze paragraaf clustert die waargenomen effecten. Daarnaast vermelden wij hier de getroffen landelijke en gemeentelijke maatregelen, de manier waarop de gemeentelijke organisatie hier met lokale aanvullingen vorm aan geeft. Waar mogelijk vindt u een weergave van de bijbehorende financiële gevolgen.

Organisatie rondom Corona

De coronapandemie vroeg om een andere benadering van onze organisatie. De crisis noodzaakt de gemeente om snel en effectief in te spelen op de effecten en risico's. Het vroeg van de organisatie om regelingen uit te voeren en wetgeving toe te passen om recht te doen aan de gewijzigde verhoudingen tussen de veiligheidsregio en gemeenten. Dat werd als volgt georganiseerd:

Kerncrisisteam

Op het moment dat in maart 2020 duidelijk werd dat de coronapandemie verstrekkende gevolgen zou hebben voor de organisatie, is een kerncrisisteam aangesteld. Het kerncrisisteam heeft zich primair beziggehouden met de bedrijfsvoering rondom corona.

Opgaveteam Ondernemen+

Het opgaveteam Ondernemen+ is opgetuigd om Hogelandster ondernemers, verenigingen en andere organisaties te ondersteunen bij vragen en problemen ten aanzien van corona.

Adviesteam Tijdelijke wet maatregelen COVID-19

Sinds 1 december 2020 is de Tijdelijke wet maatregelen COVID-19 van kracht. Hiermee is de structuur van landelijke aanwijzingen en regionale noodverordeningen verlaten en is een aantal bevoegdheden verschoven van de (voorzitter van de) Veiligheidsregio naar de burgemeester.

Om de burgemeester bij de uitoefening van deze bevoegdheden te ondersteunen is een lokaal adviesteam samengesteld bestaande uit medewerkers van Juridische Zaken, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH), Openbare Orde en Veiligheid (OOV), Economie & Arbeidsmarkt en Communicatie. Daarnaast houdt het adviesteam bij welke vragen aan de gemeente gesteld worden en zorgt voor uniformiteit in de beantwoording.

Operationeel Team Maatschappelijke Effecten

De gemeente Het Hogeland gaat onderdeel uitmaken van een regionaal operationeel team dat als doel heeft om de effecten van COVID-19 op de maatschappij te verkleinen. Het team doet dit in een samenwerkingsstructuur waarbinnen kennis en ervaring gedeeld wordt.

Het monitoren van de maatschappelijke impact draagt eraan bij dat ook bestuurders zich bewust zijn én blijven van de maatschappelijke effecten. Ook kunnen op basis van de uitkomsten van de monitor maatregelen getroffen worden om de negatieve maatschappelijke gevolgen zoveel mogelijk te beperken en de positieve gevolgen te stimuleren.

Bedrijfsvoering en dienstverlening

Daar waar het kon werkten medewerkers in 2020 zoveel mogelijk vanuit huis. Veel dienstverlening kon op afstand via telefoon of online worden aangevraagd. Noodzakelijke fysieke dienstverlening vond plaats vanuit de gemeentelijke locaties zelf. Dat gold onder meer voor burgerzaken. Wanneer het noodzakelijk was, vonden ook thuisbezoeken plaats. Het kerncrisisteam stemde de bedrijfsvoering af op de lokale en landelijke situatie rondom COVID-19.

Automatisering

Automatisering is het afgelopen jaar heel druk achter de schermen bezig geweest om het werken op afstand mogelijk te maken. Hiervoor is een applicatie aangeschaft en geïmplementeerd en ondertussen kijken we of we aanvullende applicaties kunnen implementeren.

Doordat er thuis gewerkt moest worden vanwege de coronacrisis zijn er meerkosten gemaakt voor mobiele telefonie.

Door de coronacrisis zijn grotere projecten blijven liggen, omdat er niet op locatie gewerkt kon worden. In 2021 zullen de projecten weer deels opgestart worden. Dit heeft niet tot problemen geleid.

Ambtelijke inzet

De coronacrisis vroeg van de gehele organisatie extra personele inzet. Naast het Kerncrisisteam, het Opgaveteam Ondernemen+ en het Adviesteam Tijdelijke wet maatregelen COVID-19, waren ook veel teams in meer of mindere mate werkzaam ten behoeve van de coronacrisis. We zien dat we hierdoor vertraging hebben opgelopen op een aantal beleidsterreinen.

We hebben geconstateerd dat de coronacrisis niet heeft geleid tot een toename van het stuwmeer aan verlot dat er op dat moment al was.

Het werken in corona tijd vraagt om aanpassingen. Aanpassingen voor collega's die in hun werkveld hebben doorgewerkt, doordat hun werk bestaat uit fysieke contacten met burgers, bedrijven, verenigingen of organisaties. Maar ook van werknemers die vanuit huis werkten. De medewerkers zijn daarin zo goed mogelijk gefaciliteerd. Zeker daar waar het Arbo betrof. De mate waarin medewerkers gefaciliteerd zijn, was weliswaar ruimhartig, maar nog niet optimaal.

Openbare Orde en Veiligheid (OOV)

Handhaving

De situatie rondom COVID-19 vroeg veel (extra) capaciteit van de gemeente. Medewerkers staken die tijd in de beantwoording van vragen over de interpretatie van praktijksituaties, het toezicht op de naleving van de RIVM-richtlijnen en maatregelen zoals neergelegd in de tijdelijke wet. De aanhoudende verandering van de regels vroeg voortdurende flexibiliteit van de organisatie bij het beantwoorden van vragen en het houden van toezicht.

Onder onze regie vond lokale afstemming over het straatbeeld en inzet in relatie tot Corona plaats in (extra) Tactisch Veiligheidsoverleggen (TVO's). Hierin participeerden de politie, het Sociaal Team afdelingen jeugd en WMO, OOV, het Zorg- en Veiligheidshuis aangevuld met VTH en Mensenwerk Hogeland (jongerenwerk).

Projectorganisatie Veiligheidsregio

De Veiligheidsregio heeft de crisisorganisatie met de komst van de tijdelijke wet veranderd in een projectorganisatie. De Veiligheidsregio heeft een procesleider Geneeskundig en een procesleider Gemeenten aangesteld. De Gemeentelijke Kolom Groningen blijft fungeren als backoffice voor de gemeenten in samenwerking met de juristen uit de juristenpool en zorgt voor actuele FAQ's en updates. Met input van de gemeenten monitort de Veiligheidsregio de naleving van de maatregelen.

Beheer & Onderhoud

Beheer en Onderhoud heeft haar werkzaamheden kunnen uitvoeren in de openbare ruimte met inachtneming van de maatregelen die van toepassing zijn. Wel zijn werk- en pauzetijden aangepast, zodat er geen grote groepen ontstonden in de werkplaatsen en op de werklocaties.

Er is een overzicht kaart c.q. stappenplan gemaakt hoe we corona bij Beheer & Onderhoud buiten de deur kunnen houden.

Samenleving & Sociaal

Begeleiding Wmo

Dagbesteding en individuele begeleiding

In bepaalde periodes van 2020 waren dagbestedingslocaties gesloten en kon individuele begeleiding niet fysiek plaatsvinden. Als alternatief werden voor zover mogelijk digitale contactmomenten georganiseerd. Deze alternatieve begeleidingswijze is positief geëvalueerd. Voor het creëren van digitale contactmogelijkheden is de Digitale Stamtafel geïntroduceerd. Hier konden familieleden, mantelzorgers, hulpverlener, buurman of buurvrouw elkaar digitaal ontmoeten. Hiervan is weinig gebruik gemaakt.

Ondersteuning zorgaanbieders

In 2020 konden zorgaanbieders voor Wmo-begeleiding en huishoudelijke ondersteuning en Jeugdzorg in aanmerking komen voor de zogeheten 'omzetcompensatie' (waarbij misgelopen inkomsten gecompenseerd worden met 2019 als referentiejaar).

Daarnaast zijn er in 2020 'meerkosten' gedeclareerd zoals de kosten voor het opvolgen van de RIVM-maatregelen. Deze hebben met name betrekking op hygiënemaatregelen en extra inzet personeel als gevolg van ziekte en quarantainebeleid. Via de Algemene uitkering zijn wij gecompenseerd voor deze kosten.

Ook voor 2021 worden de zorgaanbieders gecompenseerd voor de te maken meerkosten.

Eigen bijdrage CAK

Over de maanden april en mei 2020 zijn geen eigen bijdragen in rekening gebracht bij Wmo-cliënten (Beschermd Wonen uitgezonderd). Ook voor deze gedeerde inkomsten zijn wij gecompenseerd door het rijk.

Jeugd

Individuele jeugdzorg

Nadat door de coronamaatregelen de hulpverlening en de ondersteuning aan jongeren en hun ouders vrij abrupt werd stopgezet werd snel overgeschakeld op online contacten. Dit was in veel gevallen een goed alternatief. Voor erg kwetsbare inwoners was de online hulpverlening niet altijd passend en was veel inspanning nodig om het contact met het gezin en het hulpverleningsproces vast te houden.

Groepswork

In het eerste kwartaal van 2021 waren er al 70 kinderen vanuit het basisonderwijs aangemeld voor de weerbaarheidstrainingen die in groepsverband worden aangeboden door Mensenwerk Hogeland (MH). Deze bijeenkomsten zijn niet doorgegaan. Ook de geplande groepstrainingen vanuit MH in de rest van het jaar 2021 komen te vervallen. Daarnaast zijn de groepsbijeenkomsten die georganiseerd worden voor jongeren vanuit Verslavingszorg Noord-Nederland geannuleerd.

Jongerenwerk

Vanwege de maatregelen werden de jeugdsozen gesloten en heeft het jongerenwerk in de verschillende dorpen actief het contact met de jongeren gezocht om problemen te signaleren en jongeren door te verwijzen. Hierbij is intensief samengewerkt met de ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (OOV) van onze gemeente. Door in deze periode niet meer rond de jeugdsozen te werken, maar meer "op straat" te werken zijn er andere jongeren in beeld gekomen. Het streven is nu om ook deze jongeren in beeld te houden.

Dorpshuizen/Jeugdsozen

Als gevolg van de maatregelen hebben de dorpshuizen en jeugdsozen hun deuren moeten sluiten. Hierdoor liepen zij opbrengsten van de verhuur, activiteiten en consumpties mis. De dorpshuizen en jeugdsozen hebben voldoende buffer om deze eerste klap op te vangen. In 2020 is de Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren (TOGS) ook van toepassing verklaard op buurthuizen en wijkcentra. Hiervan hebben diverse dorpshuizen gebruik gemaakt. Sinds juli 2020 is er een subsidieregeling van kracht waarvan in eerste instantie alleen dorpshuizen en jeugdsozen gebruik kunnen maken. Vanaf 1 januari 2021 kunnen ook jongerenorganisaties hier aanspraak op maken.

Vervoer

Ouders leerlingenvervoer

Ouders en verzorgers betalen voor het gehele schooljaar een bijdrage voor leerlingenvervoer. In lijn met de landelijke coulancregeling kinderopvangtoeslag worden ouders na het schooljaar 2020-2021 gecompenseerd voor deze periode. Ook wordt voor het aantal maanden dat geen gebruik wordt gemaakt van het leerlingenvervoer, de ouderbijdrage aan de ouders/verzorgers teruggestort.

Aanbieders van vervoer

In overleg met de VNG, VWS, I&W en BZK zijn ondersteunende maatregelen getroffen voor de ondersteuning van vervoerders. Tot aan juli 2021 zijn afspraken gemaakt met de vervoerder voor het betalen van een continuïteitsbijdrage. Alle betalingen worden als voorschot uitgekeerd. De hoogte van de uitkering is afhankelijk van peildata. Voor de afrekening over 2020 en de continuering van bijdragen over 2021 wordt momenteel onderhandeld met de EU. De betalingen aan vervoerders vallen namelijk onder staatsteun.

De uitkomsten van de onderhandelingen zijn van groot belang voor zowel de vervoerder als de gemeente. Als deze vorm van ondersteuning niet langer of slechts in beperkte mate wordt toegestaan, dan bestaat de mogelijkheid dat de geldende overeenkomst opgebroken moet worden en de prijsstelling moet worden aangepast. Een andere mogelijkheid is een nieuwe aanbesteding. Beide mogelijkheden leiden tot een flinke stijging van de uitgaven.

De meerkosten voor de hygiëne-maatregelen en de ritten naar priklocaties (vaccinaties-COVID-19) kunnen worden gedeclareerd bij het ministerie van Volkshuisvesting, Welzijn en Sport.

Beschermd wonen (BW) en Maatschappelijke Opvang (MO)

Voor BW omzetting en extra beschermingsmiddelen heeft het Rijk extra geld uitgekeerd. Voor MO is geld uitgekeerd om extra opvang en andere zaken te regelen, zodat iedereen in eigen isolatie kan vanuit de opvang.

Voor extra aanwas of langere duur van BW indicaties is geen extra budget of andere vorm van compensatie afgesproken vanuit het Rijk. Het is hierdoor wel te verwachten dat de druk op BW op enig moment toeneemt (economische crisis en GGZ toename geeft vaak extra druk op BW voorzieningen. Daar is op voorhand nog geen extra geld voor beschikbaar).

De overgang van cliënten naar de Wet Langdurige Zorg neemt meer tijd dan van tevoren door het Rijk werd gedacht. Dit betekent langer kosten in de Wmo-BW. Er worden afspraken gemaakt met het Rijk om dit te compenseren. Exacte uitkomst hiervan is nog niet bekend.

Cultuur

Vanuit het Rijk hebben wij in 2020 € 261.000 ontvangen voor lokale culturele voorzieningen. Eind april 2021 openen we een regeling voor culturele organisaties en amateurkunstverenigingen voor inkomstenderving door COVID-19 maatregelen. Hiervoor is € 100.000 beschikbaar gesteld. De overige € 161.000 wordt beschikbaar gesteld voor vernieuwende activiteiten die de lokale culturele infrastructuur versterken. Het doel hiervan is om de culturele sector na de coronacrisis een impuls te geven.

Subsidies

De coronacrisis heeft gevolgen gehad voor activiteiten en evenementen die in 2020 waren georganiseerd maar niet door konden gaan. Voor veel van deze evenementen was subsidie aangevraagd en uitbetaald. Afhankelijk van de situatie moest de subsidie worden terugbetaald, kan

deze op een later moment gebruikt worden of vindt er maatwerk plaats. Voor structurele subsidies wordt uitgegaan van maatwerk. Onderstaande werkwijze wordt gehanteerd:

- Het behouden van de structurele activiteitensubsidie. In 2021 zal per aanvraag worden bekeken naar wel/niet doorgaan van de activiteit in 2020 en zal maatwerk plaatsvinden;
- Verplaatsen van de activiteit naar een later tijdstip met dezelfde inhoud. Dan kan men de activiteitensubsidie behouden;
- Verplaatsen van de activiteit naar een later tijdstip maar met andere inhoud. Dan moet de activiteitensubsidie volledig terugbetaald worden;
- Volledig annuleren van de activiteit waarbij er geen kosten zijn gemaakt. Dan de activiteitensubsidie volledig terugbetalen;
- Volledig annuleren van de activiteit waarbij er kosten zijn gemaakt. Dan de kosten in kaart brengen en maatwerk leveren over de hoogte van het terug te betalen bedrag.

Sport

Sport en bewegen is in 2020 door de Covid-19 pandemie volledig op zijn kop gezet. Met name het in georganiseerd verband sporten en bewegen is volledig stil komen te liggen. Wel was het beperkt mogelijk om onder strikte voorwaarden sportief te bewegen.

De maatregelen hebben hun weerslag gehad op het gebruik en daarmee de verhuur van de gemeentelijke sportaccommodaties. Vanwege de lockdown was het beoefenen van sport, waarbij gebruik werd gemaakt van deze voorzieningen, vrijwel niet mogelijk. Dit heeft tot gevolg gehad dat, voor de periode 1 maart 2020 tot 1 juni 2020, er gebruik is gemaakt van de regeling Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties (TVS). Hiermee was een bedrag van € 123.794 gemoeid. Bij beschikking van 19 november 2020 (COTVS-20955) is dit bedrag toegekend. Voor de daaropvolgende perioden wordt de berichtgeving rondom deze Regeling gevolgd. Ook hier wordt gedoeld op de compensatie voor de derving van inkomsten uit verhuur voor de gemeente. Het aan de gemeente toegekende bedrag wordt als korting met de huurders verrekend.

Werkplein Ability

Werkbedrijf Ability

Als gevolg van het coronavirus is het werkbedrijf Ability in maart 2020 een week volledig gesloten geweest om alle aanpassingen te verrichten om in de werkomgeving veilig en op voldoende afstand te kunnen werken. Een deel van de afdeling Verpakken is ondergebracht op een andere locatie. Daarna is het werkbedrijf weer opgestart. Vóór de zomer was deze weer volledig in bedrijf. Voor de verwachte verminderde omzet is vanuit het rijk een compensatie ontvangen van € 617.499,-. Doordat de begroting van de omzet in 2020 was gebaseerd op het topjaar 2018 en niet was berekend op de verwachtingen in 2020/2021 dreigde een tekort. Met deze compensatie wordt deze situatie geëgaliseerd. Voor 2021 is begrotingstechnisch nog wel een bijstelling nodig. De compensatie over 2020 is namelijk een incidenteel bedrag, terwijl de verminderde omzet structureel is.

Leerwerk omgeving

Naast het leren en ontwikkelen van mensen zorgt Werkplein Ability ook voor voldoende en passend werk voor medewerkers binnen de eigen beschutte werkomgeving. Ondanks de coronacrisis beschikte de organisatie in 2020 over meer dan voldoende werk en zijn ook de eerste prognoses voor 2021 gunstig.

Bijstand

De coronacrisis heeft niet geleid tot een significante stijging van de reguliere bijstandspopulatie. Uiteraard heeft er wel extra dienstverlening plaatsgevonden aan zelfstandig ondernemers via de verschillende TOZO-regelingen.

Statushouders

Door de coronacrisis worden statushouders op afstand begeleid. Dit blijkt lastig door het taalprobleem. Om elkaar goed te begrijpen is fysiek met elkaar spreken erg belangrijk. We acteren met name op de statushouders die al in beeld zijn en/of die zelf aan de bel trekken. Het is onmogelijk om meer te doen. Er komen nu heel andere problemen naar boven. We begeleiden meer op de problematiek binnen huis, maar ook op taken die normaal gesproken bij Mensenwerk Het Hogeland liggen. Ook mensenwerk werkt op afstand door corona. Het contact tussen werkcoach en statushouders is zo goed dat veel vragen daar nu terecht komen. Dit komt door de begeleiding op afstand.

De werkcoaches zijn goed bereikbaar voor de statushouders. De statushouder weet bij wie hij moet zijn. Door gebrek aan capaciteit, hebben we de doelen niet bereikt die we wilden bereiken. Ook corona is hier debet aan. De uitplaatsingen naar werk, opleidingen en werkervaringsplaatsen zijn ook lager dan het voorgaande jaar, doordat ook de arbeidsmarkt en scholen problemen ondervinden door corona.

Werkgeversdienstverlening en begeleiding werkzoekenden

Grote bijeenkomsten voor werkgevers en werkzoekenden vonden vanwege corona niet plaats. Waar mogelijk zijn digitale alternatieven ingezet. De coronamaatregelen belemmerden de begeleiding van de werkzoekenden. Digitaal contact met werkzoekenden stimuleerde de voortgang van werkzoekenden in de route richting werk in mindere mate. Daarnaast waren er minder vacatures beschikbaar. Ook het aantal inwoners dat deel kon nemen aan onze trajecten was lager vanwege de coronamaatregelen. Ondanks de belemmeringen hebben wij beter gescoord dan de benchmark-cijfers en is de bijstandspopulatie niet gegroeid. Daarbij moet worden vermeld dat onze arbeidsmarkt op de korte termijn minder gevoelig blijkt te zijn voor de gevolgen van de corona-crisis.

Arbeidsmarkt en ondernemen

Arbeidsmarkt

Door de coronaproblematiek is de groei van de werkgelegenheid in 2020 onder druk komen te staan. Veel bedrijven waren afwachtend en in de sectoren die zijn getroffen door de lockdown was sprake van lichte afname van de werkgelegenheid. Door de ondersteunende maatregelen van de overheid is er in 2020 nog geen grote afname, maar de verwachting is dat in het tweede kwartaal van 2021 een deel van de bedrijven met een sanering van hun personeelsbestand gaan starten door het wegvallen van de ondersteuningsmaatregelen.

Het 1000-banenplan is goed op koers. Ondanks de coronaproblematiek zijn er ook in 2020 een paar honderd duurzame plaatsingen in de Arbeidsmarktregio Groningen gerealiseerd. De stand staat nu bij het begin van het laatste projectjaar op 945 duurzame plaatsingen, waarvan 645 kandidaten een scholingstraject hebben gevolgd, daarvan 39 personen uit de gemeente Het Hogeland afkomstig zijn.

Ondersteuning Ondernemers

Vanaf medio maart 2020 zijn wij voortvarend gestart met de uitvoering van de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (TOZO). Aan 728 (TOZO 1) en 144 (TOZO 2) ondernemers is een uitkering voor levensonderhoud verstrekt. In deze periode deden 55 ondernemers een beroep op het TOZO krediet. Geheel in lijn met de signalen die begin maart 2020 vanuit de overheid kwamen zijn er ruimhartig uitkeringen voor levensonderhoud en bedrijfskredieten verstrekt. Daarbij is met name uitgegaan van de verklaring van de ondernemer en het moreel appel dat op hen gedaan werd om alleen ondersteuning aan te vragen als dat ook echt nodig was. In onze gemeente is naar verhouding een groot aantal ondernemers gevestigd en hun inkomenspositie is gemiddeld minder dan de rest van ondernemend Nederland. De coronacrisis raakte deze ondernemers rechtstreeks in hun bestaan.

In het laatste kwartaal van 2020 bleek de verantwoording van de regeling helaas anders en strakker te zijn dan aan het begin werd gepresenteerd door het rijk. Om de TOZO richting het ministerie van SZW rechtmatig en financieel te kunnen verantwoorden, waren wij genoodzaakt om een integraal heronderzoek uit te voeren op alle toekenningen TOZO 1 & 2. Deze heronderzoeken (en de daaruit voortvloeiende herstelacties) zijn essentieel voor zowel de beoordeling van de rechtmatigheid, als voor het in aanmerking komen voor vergoeding vanuit het Rijk.

Gebleken is dat in ongeveer de helft van alle toekenningen herstel nodig was vanwege een geconstateerde onjuistheid. Het gros van de mutaties die voortkomen uit de heronderzoeken heeft betrekking op ontvangen inkomen en zal daarmee tot een herziening/beëindiging of terugvordering leiden. Deze herstelwerkzaamheden duren naar verwachting tot medio 2021.

Ondernemers en overige compensatie

De corona maatregelen hadden verstrekende gevolgen voor ondernemers. Zij kregen te maken met verplichte sluitingen, omzetsdaling en de richtlijnen van het RIVM.

Met corona als belangrijkste aanleiding, is in 2020 een Fonds Economische versterking ingesteld. Doel van dit fonds is met collectieve initiatieven het economisch klimaat te versterken en nieuwe verdienmodellen te zoeken. Helaas moet worden geconstateerd dat op dit Fonds, dat loopt tot 1 juli

2021, nog niet veelvuldig een beroep is gedaan. In 2020 is daarom ook gestart met nadenken over inzet van deze middelen voor ondernemers die vanuit de landelijke steunmaatregelen te weinig compensatie krijgen en op de één of andere manier tussen “wal en schip” vallen. Verdere uitwerking hiervan vindt plaats in 2021.

Detailhandel

In 2020 zijn de gevolgen van de COVID-19 pandemie nóg te overzien. Sterker nog, er zijn nog steeds positieve ontwikkelingen te noemen, zoals de uitbreiding van de beide supermarkten in Leens. Daardoor zal het hele winkelcentrum ‘de Marren’ volledig gevuld zijn. De verwachting is dat de effecten van corona voor deze sector nog na zullen ijlen.

Via de lijn van de centrumplannen was er in 2020 een professioneel centrummanager werkzaam in Uithuizen, Bedum en Winsum. Een vraagbaak voor ondernemers en een aanjager voor het centrumplan waar het gaat om de bestrijding van de leegstand en de invulling van lege panden.

Mede omdat externe financiering van het centrummanagement eindig is, bestaat er behoefte om samen met het Ondernemersplatform na te denken over vorm en inhoud van het centrummanagement in de toekomst. In 2021 zullen de afspraken daarover tot stand komen.

Met uw Raad en het Ondernemersplatform is afgesproken dat de detailhandel visie eind 2020, begin 2021 wordt geëvalueerd. Daarbij wordt vooral gekeken naar de effecten van de COVID-19 pandemie. Uw raad ontvangt deze evaluatie medio 2021.

Met een bijdrage vanuit het Fonds Economische Versterking kennen we sinds kort ook een digitaal koopplatform. Binnen dat platform worden in de grotere kernen digitale “dorpspleinen” mogelijk.

Belastingen

Gemeentelijke belastingen

Normaal gesproken wordt er maandelijks een belastingkohier opgelegd. Het kohier van maart 2020 is overgeslagen. In die periode was sprake van onzekerheid rondom het virus en de maatregelen. Het risico op onrust met een nieuw kohier is daarmee vermeden. Vanaf april 2020 zijn er weer aanslagen opgelegd.

Uitstel van betaling

Ondernemers en ZZP'ers konden tot 1 juni 2020 drie maanden uitstel van betaling aanvragen voor belastingen en leges. Daarvan is over het gehele jaar weinig gebruik gemaakt.

Uitstel van betaling leidde mede daardoor niet tot een ongunstige liquiditeitspositie van de gemeente. Daar komt bij dat de huidige rente laag is en de gemeenten door de ontvangen Tozo gelden voldoende liquide middelen beschikbaar had.

Toeristenbelasting

Voor de definitieve aanslagen van toeristenbelasting over de jaren 2018 en 2019 zou een inhaalslag plaatsvinden. Die werd aanvankelijk uitgesteld om eventuele onrust te voorkomen. Na gesprekken met een aantal ondernemers over de consequenties ervan, zijn de aanslagen uiteindelijk zonder problemen opgelegd. De klap die de toeristische sector aan het begin van 2020 heeft opgelopen, werd geheel recht getrokken door hoge bezettingsgraden in de zomer van 2020. Echter geldt dit niet voor de groepsaccommodaties.

Leges

Er zijn aan het begin van de crisis richtlijnen opgesteld voor het uitvoeren van restitutie van de leges. Voor de leges van evenementen die zouden plaatsvinden tussen 12 maart en 1 september 2020 is restitutie verleend. Dit geldt ook voor de aanvragen van evenementenvergunningen die zijn gedaan voor 21 april 2020. Voor evenementen die plaats zouden vinden na 1 september 2020 en waarvan de aanvraag voor een evenementenvergunning lag na de datum van 21 april, lag het risico bij de organisator. Voor aanvragen na die datum vond daarom geen restitutie van leges plaats.

Financiële verantwoording

Wij hebben in 2020 via het gemeentefonds in totaal € 2.039.387 aan compensatie middelen ten behoeve van corona uitgaven en gederfde inkomsten ontvangen. Hieronder staan de bedragen gespecificeerd.

Aangezien deze middelen onderdeel uitmaken van het gemeentefonds, worden deze middelen niet afgerekend. Het gemeentefonds is immers een algemeen dekkingsmiddel.

Naast de compensatie via het gemeentefonds ontvingen we een voorschot in het kader van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO). Dit voorschot bedroeg € 8.258.911. De afrekening met het rijk vindt plaats op basis van de werkelijke uitgaven aan TOZO-uitkeringen, kredieten en uitvoeringskosten.

Als laatste heeft de gemeente voor het 1e deel van 2020 een 'Tegemoetkoming derving inkomsten uit verhuur sportaccommodaties' voor een bedrag ad € 123.794 bij het Ministerie van VWS ingediend en ontvangen. Ook deze zal moeten worden afgerekend op basis van daadwerkelijk verstrekte tegemoetkomingen.

Algemene uitkering

Lokale culturele voorzieningen	€ 261.734
Inhaalzorg Jeugdwet	€ 112.371
Inhaalzorg WMO 2015	€ 42.109
Schrappen opschalings korting 2020	€ 202.652
Buurt- en dorpshuizen	€ 36.721
Vrijwilligers organisaties	€ 20.218
Toezicht en handhaving	€ 123.922
Continuïteit van zorg (COVID 19) 2020	€ 74.539
Algemene compensatie quarantaine kosten	€ 8.241
Aanvullende pakket re-integratiekosten 2020	€ 115.835
Gemeentelijk schuldenbeleid 2020	€ 30.346
Bijzondere bijstand	€ 10.265

Integratie uitkering

Participatie	€ 617.499
--------------	-----------

Decentralisatie uitkeringen

Toeristen- en Parkeerbelasting	€ 86.000
Eigen Bijdrage Wmo	€ 67.432
Noodopvang kinderen van ouders met cruciaal beroep	€ 61.226
Mutatie Voorschoolse voorziening peuters	€ 31.516
Extra kosten verkiezingen	€ 129.476
Precariobelasting en markt- & evenementgelden	€ <u>7.285</u>

Totaal	€ 2.039.387
--------	-------------

Voorschot specifieke uitkering TOZO	€ 8.258.911
-------------------------------------	-------------

Subsidie Ministerie Volksgezondheid, Welzijn & Sport	€ 123.794
--	-----------

Uitgaven

In 2020 zijn de onderstaande gemeentelijke corona kosten gemaakt.

Lokale culturele voorzieningen	€ 40.582
Inhaalzorg Jeugdwet	€ 60.000
Inhaalzorg WMO 2015	€ 27.976

Buurt- en dorpshuizen	1.486
Toezicht en handhaving	€ 38.814
Mutatie Voorschoolse voorziening peuters	€ 7.207
Tweede Kamer verkiezingen	€ 10.665
Communicatie	€ 18.037
Gemeenteraad	€ 20.125
Burgerzaken	€ 316
Leegstaande gebouwen	€ 225
Werkplein Ability Beheer & Onderhoud	€ 401
Personeelskosten	€ 3.351
Automatisering	€ 10.535
Informatiemanagement	€ 1.026
Facilitair	€ 43.996
Wegen	€ 424
Verkeer en vervoer	€ 3.938
Markten	€ 600
Publiek vervoer	€ 11.852
Wsw Industrie & Diensten	€ 6.818
Corona korting verhuur	€ 67.515
Lagere opbrengst leges rij- & reisdocumenten	€ 85.000
Lagere opbrengst Eigen Bijdrage Wmo via CAK	€ 50.000
Lagere omzet Wsw Ability	<u>€ 617.499</u>
Totaal	€ 1.135.672

Bestemmingsreserve Corona

Bij de Najaarsnota 2020 heeft u ingestemd met de vorming van de bestemmingsreserve Corona. De ontvangen corona middelen in het gemeentefonds worden onder aftrek van gemaakte kosten gedoteerd of onttrokken aan deze reserve.

De totale corona inkomsten in de algemene uitkering bedroeg € 2.039.387.

Aan corona uitgaven c.q. minder opbrengsten is in het boekjaar 2020 € 1.135.672 verantwoord.

Per saldo heeft er bij de jaarrekening 2020 derhalve een onttrekking plaatsgevonden ter dekking van de uitgaven i.v.m. corona. De reserve bedraagt zodoende ultimo 2020 € 903.715.

Aan TOZO-bijstandsuitkeringen is verstrekt € 4.414.223 en aan bedrijfskrediet is € 577.081 uitgegeven. De TOZO-uitvoeringskostenvergoeding bedroeg € 520.150. Het ontvangen voorschot is derhalve ruimschoots voldoende geweest om de kosten in 2020 te dekken. Zoals gezegd zullen de voorschotten, voor zover ze niet zijn ingezet, worden afgerekend met het rijk.

De bestemmingsreserve zal in het jaar 2021 (en mogelijk volgende jaren) worden ingezet om de inwoners, bedrijven, ondernemers en verenigingen (financieel) te ondersteunen bij de nadelige na-ijl effecten van de corona pandemie.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2020

bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2019	31-12-2020
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	453	357
<i>Bijdragen aan activa in eigendommen van derden</i>	21	20
<i>Kosten onderzoek en ontwikkeling</i>	432	337
Materiële vaste activa	148.111	139.584
<i>Investerings met economisch nut:</i>		
<i>- gronden uitgegeven in erfpacht</i>	84	84
<i>- overige investeringen met een economisch nut</i>	73.179	65.897
<i>- Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven</i>	40.238	40.084
<i>- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut</i>	34.609	33.519
Financiële vaste activa	14.503	13.979
<i>Kapitaalverstrekkings aan:</i>		
<i>- deelnemings</i>	645	645
<i>Leningens aan:</i>		
<i>- woningbouwcorporaties</i>	4.241	3.996
<i>- overige verbonden partijen</i>	0	0
<i>Overige langlopende lenings</i>	9.617	9.338
Totaal vaste activa	163.067	153.921
Vlottende activa		
Voorraden	3.281	992
<i>Grond- en hulpstoffen</i>	694	875
<i>Onderhandenwerk, waaronder bouwgronden in exploitatie</i>	2.394	-97
<i>Gereed product en handelsgoederen</i>	193	214
Uitzettingens met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	27.147	19.242
<i>Vorderings op openbare lichamen</i>	13.929	9.401
<i>Overige vorderings</i>	13.218	9.841
Liquide middelen	8.157	24.171
<i>Kassaldi</i>	13	24
<i>Banksaldi</i>	8.145	24.147
Overlopende activa	7.291	4.023
Totaal vlottende activa	45.876	48.428
Totaal activa	208.943	202.348

bedragen x € 1.000

Passiva	31-12-2019	31-12-2020
Vaste passiva		
Eigen Vermogen	36.975	40.389
- algemene reserve	8.552	14.058
- bestemmingsreserves	27.835	23.672
- gerealiseerd resultaat	588	2.659
Voorzieningen	14.380	15.119
- voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.279	8.767
- voorziening voor middelen van derden van de bestemming gebonden is	5.101	6.353
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	114.388	104.125
<i>Onderhandse leningen van:</i>		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	109.572	99.145
- openbare lichamen	758	1.162
- overige binnenlandse sectoren	4.058	3.818
Totaal vaste passiva	165.743	159.633
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	14.502	5.621
<i>Overige kasgeldleningen</i>	0	0
<i>Banksaldi</i>	1.440	418
<i>Crediteuren</i>	13.062	5.203
Overlopende passiva	28.698	37.094
<i>Transitorische rente</i>	745	581
<i>Voorschotbedragen van:</i>		
- het rijk	20.759	23.706
- de provincie	3.608	7.718
<i>Overige overlopende passiva</i>	3.587	5.089
Totaal vlottende passiva	43.200	42.715
Totaal passiva	208.943	202.348
<i>Gewaarborgde geldleningen</i>		

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op 30 januari 2019 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de september circulaire van het boekjaar.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV het volgende. Het CAK is het publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (zbo) dat door de wetgever belast is met de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdrage. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarstukken moeten noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente. Voor de eigen bijdragen van CAK is geen balanspost opgenomen, omdat hier conform de beantwoording van de commissie BBV, het kasstelsel is gehanteerd.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV). Hierbij wordt de verkregen bijdrage als bate verantwoord. In de "Nota waardering en afschrijving vaste activa" zoals deze is vastgesteld in de raad van de gemeente Het Hogeland op 14 maart 2019 is het volgende opgenomen: *De gemeente Het Hogeland activeert met ingang van 1 januari 2019 geen kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio. Kosten van onderzoek en ontwikkeling en bijdragen aan activa in eigendom van derden worden tevens met ingang van 1 januari 2019 niet geactiveerd.*

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio

Zie de toelichting onder het kopje "Algemeen"

Afsluitkosten van opgenomen geldleningen van voor 2019 worden afgeschreven gedurende de restant looptijd van de betrokken geldlening.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

Zie de toelichting onder het kopje "Algemeen"

De kosten van onderzoek en ontwikkeling die zijn geactiveerd voor 2019 worden in maximaal 5 jaar afgeschreven.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Zie de toelichting onder het kopje "Algemeen"

Bijdragen aan activa van derden van voor 2019 worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, inclusief de direct toe te rekenen salariskosten. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend. In dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd.

Kleine investeringen

Uitgaven die voldoen aan alle voorwaarden om als investering te worden behandeld maar van een "kleine" omvang zijn worden in het jaar van de investering ten laste van de exploitatie gebracht en niet geactiveerd. Dit om te voorkomen dat er relatief hoge beheerskosten moeten worden gemaakt.

In de "Nota waardering en afschrijving vaste activa" zoals deze is vastgesteld in de raad van de gemeente Het Hogeland op 14 maart 2019 is bepaald dat de gemeente Het Hogeland een grens van € 30.000 hanteert. Onder dit bedrag worden nieuwe investeringen met ingang van 1 januari 2019 niet geactiveerd.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Conform de notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken" (2019) worden gronden die zijn verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld opgenomen onder de materiële vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV). Dergelijke gronden worden in de regel aangeduid als 'warme gronden'. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

Gronden die zijn verworven met het oog op concrete ontwikkeling door de gemeente, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld mogen, voor wat betreft de toepassing van artikel 65 lid 1 BBV, worden gewaardeerd tegen de waarde volgens de toekomstige bestemming, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen dat die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie/het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of het rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2019 worden gedaan.

Door de invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen bestaan in de wijze waarop mag worden afgeschreven op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut die vóór het begrotingsjaar 2017 zijn gedaan. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek is in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans aangegeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Materiële vaste activa met economisch nut	Afschrijvingstermijnen
Gronden en terreinen	geen
Rioleringen	Conform afvalwaterbeleidsplan

Bedrijfsgebouwen, schoolgebouwen	40 jaar
Renovaties	25 jaar
Technische installaties	15-20 jaar
Meubilair	10 jaar
Vervoermiddelen	5-10 jaar
Hard- en software	3-5 jaar

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	Afschrijvingstermijnen
Tunnels, bruggen, waterwegen en walbeschoeiing	max. 40 jaar
Sportvelden, wegen, kades en waterkeringen	max. 40 jaar
Openbare verlichting	30 jaar
Pompen, gemalen, technische installaties	15-20 jaar
Straatmeubilair	10-15 jaar

In de “Nota waardering en afschrijving vaste activa” zoals deze is vastgesteld in de raad van de gemeente Het Hogeland op 14 maart 2019 staat een tabel opgenomen waarin de volledige lijst met afschrijvingstermijnen staat vermeld.

Afschrijvingen

Met ingang van 2019 worden alle investeringen van de gemeente Het Hogeland lineair afgeschreven. Met afschrijven wordt gestart op het moment dat er op 1 januari een boekwaarde voor het actief in de administratie staat. De afschrijving voor het eerste jaar bedraagt dan de boekwaarde op 1 januari gedeeld door het aantal jaren waarin het actief wordt afgeschreven.

Financiële vaste activa

De onder de Financiële vaste activa opgenomen leningen verstrekt aan derden worden gewaardeerd tegen nominale waarden. De belangen in deelnemingen tegen verkrijgingsprijs of marktwaarde als deze lager is als de verkrijgingsprijs.

Voorraden

Onderhanden werk, gronden in exploitatie

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratieve en beheerskosten.

Voor winstneming geldt het percentage of completion methode: baten en lasten – en het daaruit vloeiende resultaat – worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd.

Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid en dient er winst te worden genomen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Indien er sprake is van winst, wordt deze berekend op basis van de eindwaarde van het project, conform de notitie 'grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)' van de commissie BBV. Als de berekening van de tussentijdse winstneming volgens het percentage of completion methode ertoe leidt dat in eerdere jaren te veel winst is genomen, dan neemt de gemeente de eerder teveel genomen winst terug. Subsidiebatens en de daarbij behorende subsidiabele kosten bij grondexploitaties maken geen onderdeel uit van de tussentijdse winstneming en worden verantwoord op het moment dat de subsidie volgens de subsidievoorwaarden is gerealiseerd.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen

Reserves

Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Onder de vaste schulden worden verstaan de schulden met een oorspronkelijke rentetypische looptijd van één jaar of langer. De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke waarde vermindert met de aflossingen.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente zijn gewaarborgd, is buiten de telling van de balans het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Covid-19

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van de jaarrekening 2020 zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van de gemeente Het Hogeland.

In de regio Wuhan in China startte in december 2019 een uitbraak van het Covid-19 virus. Medio februari 2020 is dit virus in heel Europa (waaronder ook Nederland) doorgedrongen.

Om het virus zo goed mogelijk te bestrijden heeft het Kabinet maatregelen getroffen, waaronder het verbieden van bijeenkomsten van (grote) groepen mensen, diverse reisverboden en de sluiting van eet- en drinkgelegenheden en sport- en fitnessclubs, scholen en kinderdagverblijven. Dit verbod was tijdelijk (deels) opgeheven, maar is op 15 december 2020 weer van kracht gegaan en zal in ieder geval tot halverwege 2021 duren.

De (nadelige) gevolgen van de Covid-19 virus lopen zodoende ook in het boekjaar 2021 door. De maatregelen om het Covid-19 virus tegen te gaan, hebben wereldwijd aanzienlijke impact op de economie en werkgelegenheid. De gevolgen voor het boekjaar 2021 en verder zijn nog niet te overzien. Ook voor de gemeente heeft de uitbraak van het Covid-19 virus, op het moment van het opmaken van de jaarrekening 2020, directe organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden. Deze organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden bestaan er vooral uit dat alle medewerkers werken zoveel als mogelijk vanuit huis en zijn voor onderlinge afstemming aangewezen op telefonie of digitale oplossingen.

Dit heeft impact op de werkzaamheden van de gemeente. In 2020 heeft dit als gevolg gehad dat onder meer de financiële effecten zoals benoemd in het jaarverslag hebben plaatsgevonden.

Naast de bovenstaande organisatorische gevolgen heeft dit direct dan wel indirect ook financiële gevolgen c.q. onzekerheden voor de gemeente. Voor het boekjaar 2020 zijn deze gevolgen reeds in kaart gebracht. Vanaf het boekjaar 2021 kunnen (ook) financiële gevolgen van toepassing zijn. Op dit moment zijn de effecten nog niet volledig te overzien. Mochten zich er ontwikkelingen voordoen dan nemen wij die mee in de begrotingswijzigingen van 2021.

De uitbraak van het Covid-19 virus heeft geen (significante) invloed op de cijfers over het boekjaar 2020 anders dan diverse over- en onderschrijdingen van de begroting. De directie heeft passende maatregelen genomen c.q. zorgt ervoor dat passende maatregelen worden genomen om de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten te waarborgen. De directie en het bestuur van de gemeente acht een duurzame voortzetting van de bedrijfsactiviteiten derhalve niet onmogelijk. De jaarrekening is dan ook opgemaakt uitgaande van de veronderstelling van continuïteit van de gemeente Het Hogeland.

Toelichting op de balans

Immateriële vaste activa

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Investerings	Bijdrage derden	Des- investerings	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2020
Immateriële vaste activa						
Bijdragen aan activa in eigendommen van derden	20				1	19
Kosten onderzoek en ontwikkeling	432	27			120	338
Totaal	452	27			121	358

Toelichting immateriële vaste activa:

Onderstaand per activasoort een overzicht van de kredieten en de mutaties hierop in 2020. In het overzicht zijn de kredieten opgenomen waarop een mutatie heeft plaatsgevonden in 2020. Voor een totaaloverzicht van alle beschikbare kredieten verwijzen naar de bijlage "overzicht restantkredieten".

Omschrijving	Begroting	Werkelijk <2018	Werkelijk 2019	Werkelijk totaal	Restant
Grondexploitatieverkenning 't Stee Adorp	140		8	27	105
Kosten onderzoek en ontwikkeling	140	-	8	27	105

Materiele vaste activa

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Investerings	Bijdrage derden	Des- investerings	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2019
Economisch nut						
Gronden uitgegeven in erfpacht	84					84
Gronden en terreinen	9.174	204	328		13	9.036 *
Strategische gronden	1.997					1.997
Bedrijfsgebouwen	54.369	5.528	8.223		3.364	48.309
Grond- weg en waterbouwkundige werken	2.944	9			123	2.830
Vervoermiddelen	1.060				315	745
Machines, apparaten en installaties	1.987	141			493	1.635
Overig	1.648	124	28		352	1.391
Subtotaal	73.264	6.005	8.580		4.662	66.027
Economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.						
Gronden en terreinen	36					36
Begraafplaatsen	1.122				52	1.070
Grond- weg en waterbouwkundige werken	38.643	1.253	60		1.209	38.626
Vervoermiddelen	31				7	24
Machines, apparaten en installaties	196				46	150
Overig	211				34	177
Subtotaal	40.238	1.253	60		1.347	40.084
Maatschappelijk nut						
Grond- weg en waterbouwkundige werken	34.527	7.030	6.000		2.110	33.447
Machines, apparaten en installaties	82				10	72
Subtotaal	34.609	7.030	6.000		2.120	33.519
Totaal	148.111	14.288	14.640		8.129	139.630
* Voor de expl.verkenning Ulrum en verkoop EBZ voorz. getroffen.						46
						139.584

Toelichting materiële vaste activa:

Onderstaand per activasoort een overzicht van de kredieten en de mutaties hierop in 2020. In het overzicht zijn de kredieten opgenomen waarop een mutatie heeft plaatsgevonden in 2020. Voor een totaaloverzicht van alle beschikbare kredieten verwijzen naar de bijlage "overzicht restantkredieten".

Investerings met economisch nut:

Kadastrale gegevens	Locatie	Grootte in m2	Canon per jaar	Herziening canon	Duur contract	Bestemming locatie
Ulrum sectie F nr 3711	Gelegen aan de Vishalstraat 3 te Zoutkamp	1.496	2.142,27	1-1-2020	31-5-2037	Bedrijventerrein
Winsum, sectie H nrs 291 en 292	Gelegen aan de Schouwerzijlsterweg 9 te Winsum	3.500	50		30-6-2019	Bedrijfsmatig
Warffum, sectie F nr. 133 en 134	Gelegen aan de Oostervalge 36a te Warffum	10.095	2.034,75	aug. 2020	20-12-2094	Recreatie/sport
Baflo, sectie G nrs. 601, 531 en sectie C nrs. 1227, 1228, 1272, 1224, 1223, 530	Ijsbaan gelegen in de buurt bij de Meijmaweg te Rasquert	147.775	0,45		31-12-2020	Recreatie/sport
Uithuizen, sectie H nr. 845 en nr. 497	Edama 43 en 47	20.579	11.730,03	8-5-2018	30-6-2097	Bedrijventerrein
Winsum, sectie E nr 2808	Tennisbaan gelegen aan de Wierdaweg 2-b te Winsum	6.516	249,58		1-11-2038	Recreatie/sport
		183.445	16.207,08			

Omschrijving	Begroting	Werkelijk <2019	Werkelijk 2020	Werkelijk totaal	Restant
Gebouw gemeentehuis(m-1101019)	16	49	40	89	-73
Locatie vml. gasfabriek Bedum	127	126	-42	83	43
Gronden en terreinen EN	143	174	-2	172	-30

Omschrijving	Begroting	Werkelijk <2019	Werkelijk 2020	Werkelijk totaal	Restant
Huisvesting agv Herindeling	500	275	40	315	185
Toegangssysteem	135	5	5	10	125
Nieuwbouw Togtemaarschool (B-74210004)	1.905	1.745	20	1.765	140
Verbouw Regenboog (B-74210005)	2.692	1.510	-551	959	1.733
Nieuwbouw Groenland (B-74210006)	748	453	-166	287	461
Kindcentrum Leens	2.187	3.009	-1.230	1.779	408
Rapport.Brede school Winsum (W-7421080)	-	3	-3	-	-
De Tirrel: schoolgebouw (W-7421088)	1.220	2.457	1.100	3.557	-2.337
Brede school Baflo-nieuwbouw(W-7421083)	2.304	1.926	5	1.931	373
Scholenprogramma - Algemeen(E-32001)	170	197	2	200	-30
Dr. Damschool Uithuizermeeden	1.954	1	-1.047	-1.046	3.000
Nieuwbouw Jansenius de Vries/De Rank	2.683	1	-403	-402	3.085
Versterking HHC Uithuizen	1.100	4	2	6	1.094
Winsum-W:clubgebouw(kleedkam)(W-7531025)	1.549	1.081	706	1.788	-239
Gymzaal Octopus Eenrum(m-P02001520)	309	131	172	303	6
De Tirrel: sportzaal(W-7530008)	860	436	16	453	407
Bouw Jeugdsoos Wehe-den Hoorn(m-I060004)	180	101	85	186	-7
De Tirrel:maatsch. ruimtes(W-7712001)	171	-10	-872	-882	1.053
Uitvoer legion-maatregel2016(W-7714005)	409	302	3	305	104
Bedrijfsgebouwen EN	21.074	13.628	-2.116	11.511	9.563

Omschrijving	Begroting	Werkelijk <2019	Werkelijk 2020	Werkelijk totaal	Restant
Winsum-W: velden (W-7531029)	1.405	1.417	-71	1.345	60
Grond, weg en waterbouwkundige werken EN	1.405	1.417	-71	1.345	60

Omschrijving	Begroting	Werkelijk <2019	Werkelijk 2020	Werkelijk totaal	Restant
Verduurzaming zwembad De Hoge Vier	70	101	0	101	-31
Machines, apparaten en installaties EN	70	101	0	101	-31

Omschrijving	Begroting	Werkelijk <2019	Werkelijk 2020	Werkelijk totaal	Restant
Winsum-West: duurzaamheid(W-7531028)	275	12	14	27	248
Overige materiele vaste activa EN	275	12	14	27	248

Investeringen met economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven:

Omschrijving	Begroting	Werkelijk <2019	Werkelijk 2020	Werkelijk totaal	Restant
BRP Boterdiep Bedum 2017(B-77200001)	470	2	11	13	457
BRP maatregelen 2017(B-77200003)	212	82	131	212	-
Rioolreconstructie De Vlijt(B-77200005)	1.276	1.230	218	1.448	-172
BRP Schoolstraat Zuidwolde(B-77200007)	266	69	471	541	-275
BRP Her.Stationsg.Bedum(40jr)(B-77220021)	175	-19	-60	-79	254
Herstructureringriol de M(m-G336602)	430	59	193	253	177
Herstructur de Marne dorpen(m-I080031)	111	0	30	31	80
Relining kritische locaties(m-G336501)	330	227	5	232	98
Onderhoud rioolgemalen(m-G336601)	542	285	1	287	255
AWBP2013-2017:Vrijverval 2017(W-7722052)	350	241	45	287	63
AWBP2013-17:Mechan/Elekt2017(W-7722054)	150	49	14	62	88
Riolering(vrijverval) (2017)(E-77220048)	600	362	73	436	164
Rioleringen(mechan)(2017)(E-77220046)	194	160	8	169	25
Rioleringen(mechanisch) 2018(E-77220049)	206	39	4	43	163
Revitalisering Geert Reinderspark Bedum	310	76	48	124	186
Grond, weg en waterbouwkundige werken EN + heffing	5.622	2.864	1.193	4.057	1.565

Investeringen met maatschappelijk nut:

Omschrijving	Begroting	Werkelijk <2019	Werkelijk 2020	Werkelijk totaal	Restant
Reconstructie Molenweg(B-72100001)	767	15	17	32	735
Uitvoering Bederawalda(B-72100010)	1.174	213	247	460	714
Reconstructie Waldadrift(B-72100012)	1.831	1.896	23	1.918	-88
Openbare verlichting 2017(B-72100016)	128	64	59	123	4
Herinrichting Stationsgebied(B-72100018)	155	346	124	470	-315
Herinr De Vlijt en Versplein(B-72100019)	1.000	507	-66	441	559
Herinrichting Molenweg Bedum(B-72100020)	204	11	11	22	182
Openbare verlichting 2018(B-72100021)	128	118	8	125	2
Vervanging beschoeiing 2018(B-72400001)	562	400	74	474	88
Reconstructie Boterdiep Oz (B-72100017)	535	523	4	526	9
Aanleg Trottoir Zuurdijk(m-I020073)	45	28	14	42	3
Schaapweg Westernieland(m-I020085)	80	65	3	67	13
Voor inv Vervanging Beschoeii(m-I020109)	211	66	9	75	136
Strandweg	-	77	-77	0	-0
Midterm Led verlichting(m-P004505)	300	161	137	299	1
Werken aan de Dorpen	377	443	-80	362	15
Herinr.Onderdendamsterweg(W-7210021)	532	457	-7	450	82

Hellingbaan station Winsum(W-7210028)	215	337	38	376	-161
Rompakkoord: maatregelen N361(W-7210039)	30	28	2	30	0
Rompakk: kortsluiting Ranum(W-7210040)	1.600	462	-462	-	1.600
Rompakkoord: spoorwegovergangen(W-721004)	890	550	-1.005	-455	1.345
Infrastructuur Centrum Winsum(W-7210043)	1.000	134	41	176	824
Infrastructuur Munster (geen GREX)	617	398	21	419	199
Winsum-West: infrastructuur(W-7210050)	1.754	918	456	1.374	381
De Tirrel: infrastructuur(W-7210051)	775	11	21	31	744
Duurzaam veilig (2013) (E-72110022)	110	103	7	109	0
Vervanging Beschoeiing 2018(m-1020110)	783	234	54	288	495
Openbare verlichting 2019 Bedum	128	126	4	130	-3
Openbare verlichting 2019 Eemsmond	194	105	93	198	-4
Fietsplan Eemsmond	355	231	116	347	8
Groot onderhoud N363	-	6	9	15	-15
Herinr. komtavere Roodeschool-Oosteinde	-	6	141	147	-147
Fietspad komgrenzen Roodeschool-Oosteind	-	-5	33	27	-27
Herinr. oude locatie Togtemaarschool	382	7	-25	-19	401
Verkeer en parkeren Lauwersoog	59	8	15	23	35
Brede.sch Baflo-infrastruct(W-7421084)	472	683	48	731	-259
Winsum-West: voorber.(W-7531023)	335	240	19	259	76
Tenniscomplex Rasquert-banen(W-7530007)	81	118	7	125	-44
VV Eenrum renov. velden/toeganswegen	140	70	66	136	4
Kwaliteitsverbeter NPZ(2007)(E-75600016)	197	113	4	116	81
Woonplan Biewemastraat Usquert	74	33	44	76	-2
Woonplan Wilhelminastraat Uith.meeden	133	84	55	139	-6
Werelderfgoedcentrum Waddenzee	1.500	458	85	543	957
Krimp en leefbaarheid	3.625	-	-	-	3.625
Grond, weg en waterbouwkundige werken MN	23.476	10.845	387	11.232	12.244

Financiële vaste activa

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Investerings	Des- investerings	Aflossingen	Voorziening	Boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	645					645
Leningen aan woningbouwcorporaties	4.241			245		3.996
Leningen aan overige verbonden partijen	0					00
Overige verstrekte langlopende leningen	9.672	29		247	55	9.338
Totaal	14.558	29		492		13.979

Toelichting financiële vaste activa:

Naast de reguliere aflossingen, zijn in 2020 alleen startersleningen verstrekt.

Flottende Activa

Voorraden:

In onderstaand overzicht is de post voorraden nader gespecificeerd.

bedragen x € 1.000

Voorraad in exploitatie genomen bouwgronden	Boekw. 31-12-2019	Verlies voor ziening	Balanswrd 31-12-2019	Winst neming	Invest.	Opbrengst verkopen	Boekwaarde 31-12-2020	Verlies voor ziening	Balanswrd 31-12-2020
Scherphorn Noord	-81		-81	45	0	1	-37		-37
Bedrijventerrein Ulrum Oost	423		423		6	58	371		371
Munster, fase 1	371	276	94		51	470	-48	418	-467
Bedrijventerrein fase 2 Bedum	296	323	-27		8	0	305	328	-24
Tuinbouwbedrijventerrein - Kruisweg	157	15	142		4		160	21	139
Ter Laan 4 Bedum	2.162		2.162	80	152	2.445	-50		-50
Herontwikkeling Vogelzanglocatie	-128		-128		-2	0	-129		-129
Trekweg - Ulrum	49	356	-307			1	49	339	-291
Almersma Uithuizen	2.473	1.356	1.117		43	168	2.349	1.328	1.020
LTS locatie Usquert	548	470	78		7		555	439	116
Centrumplan Uithuizen (De Blink, Molenerf en Schoolstraat)	2.743	3.890	-1.147		819	560	3.002	3.871	-869
Nijverheidsweg Uithuizen					162		162		162
Totaal	9.013	6.686	2.327	125	1.252	3.703	6.687	6.745	-58

bedragen x €1.000

Overige voorraden	Balanswaarde 31-12-2019	Mutatie 2020	Balanswaarde 31-12-2020	Verliesvoor-ziening	Balanswrd 31-12-2020
WPA grond- en hulpstoffen	694	180	875		875
WPA voorraad gereed product	193	21	214		214
WPA onderhanden werk	35	-21	15		15
Van Speykstraat	86	-86	0	54	-54
Totaal	1.009	94	1.103	54	1.049

Kortlopende vorderingen / debiteuren

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Balanswaarde 31-12-2020
Vorderingen op openbare lichamen	13.929	9.401
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd <1 jaar (onderdeel van de Wet financiering decentrale overheden, FIDO)	-	-
Totaal vorderingen op openbare lichamen	13.929	9.401
Overige vorderingen:		
Debiteuren Sociale Zaken	3.021	3.321
Debiteuren	11.762	8.289
Voorziening dubieuze debiteuren	-1.565	-1.769
Totaal overige vorderingen	13.218	9.841
Totaal	27.147	19.242

Kas/ bank saldi

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Balanswaarde 31-12-2020
Kassaldi	13	24
Banksaldi	8.145	24.147
Totaal	8.157	24.171

Specificatie Bank

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Balanswaarde 31-12-2020
Rabo bank	656	37
ABN-AMRO bank	10	10
ING bank	3	-
BNG	7.476	24.100
Totaal	8.145	24.147

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)

		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	325.740			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	535	192	110	92
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	325.205	325.548	325.630	325.648
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	161.495.000			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	500.000			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	160.995.000			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	325.740			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	48.668	17.473	10.165	8.426
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	535	192	110	92

Overige overlopende activa:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Balanswaarde 31-12-2020
Nog te ontvangen Rijk	634	418
Sisa nog te ontvangen Rijk	83	513
Sisa nog te ontvangen Provincie Groningen	167	112
Vooruitbetaalde bedragen	416	784
Nog te ontvangen overige overheden	3.337	1.340
Bedragen buiten rekening	43	-5
Kruisposten	9	0
WPA - Overlopende activa	477	179
Afdracht ABP	1	-466
Nog te ontvangen niet overheden	2.111	1.112
Overige overlopende activa	13	37
Totaal	7.291	4.023

Specificatie nog te ontvangen Rijk

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeer- dering	Aflossing	Balanswaarde 31-12-2020
Vergoeding sloop pand Provinciale weg Sauwerd	391		391	0
Statushouders	36		36	0
Verrekening AU irt WOZ	208		208	0
Verrekening AU	0	332		332
Bijdrage project spoor1 T5 NCG	0	86		86
Totaal	634	418	634	418

Specificatie Sisa nog te ontvangen Rijk

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeer- dering	Aflossing	Balanswaarde 31-12-2020
Budgetdeel BBZ	50		50	0
Vangnet 2018	33		33	0
NPG project Beschermd Wonen	0	34		34
NPG Vakland	0	28		28
Sloopwoning Sauwerd hoogspanning EZK F1	0	391		391
Bijdrage Regiofonds station Bedum bus knooppunt	0	60		60
Totaal	83	513	83	513

Specificatie Sisa nog te ontvangen Provincie

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeer- dering	Aflossing	Balanswaarde 31-12-2020
Toegankelijk maken haltes	91		74	17
Vordering bodemsanering Hoofdstraat-West 50/50 deal	21			21
Bodemsanering en voormalig gasfabriek Bedum	55			55
NPG Spelen, ontmoeten, bewegen Zoutkamp	0	8		8
NPG Geb ger aanpak Mensingeweer Maarhuizen	0	11		11
Totaal	167	19	74	112

Vaste Passiva

Reserves en voorzieningen: algemeen

Het beleid en de onderbouwing van de aanwezige reserves en voorzieningen is door de raad vastgelegd in de "Nota reserves en voorzieningen". Raadsbesluit van 27 maart 2019.

Met de "Nota reserves en voorzieningen gemeente" heeft de raad het kader vastgesteld voor de omvang van de reserves en voorzieningen. Het geeft inzicht in het beleid dat wordt gevoerd ten aanzien van de reserves en voorzieningen en geeft uitvoering aan het bepaalde in artikel 11 van de Financiële verordening. Conform dit artikel zijn in de nota reserves en voorzieningen de regels vermeld voor de vorming en besteding van de reserves en voorzieningen.

In het jaar 2020 is één nieuwe bestemmingsreserve in de nota opgenomen, te weten de bestemmingsreserve Corona. In deze reserve zijn de nog niet gealloceerde middelen gereserveerd. Daarnaast is ten opzichte van 2019 de Bestemmingsreserve Gymnastiekles/ Sportdorp Leens opgeheven.

In 2020 zijn er diverse toevoegingen en onttrekkingen gedaan aan de reserves en voorzieningen. De mutaties die in 2020 hebben plaatsgevonden worden hieronder kort toegelicht.

Reserves:

Op de volgende pagina treft u het overzicht reserves aan met daaronder een toelichting met betrekking tot de mutaties die hebben plaatsgevonden in 2020.

bedragen x € 1.000

Reserve/Voorziening Het Hogeland	Saldo 01-01- 2020	Verdeling Resultaat 2019	Toevoeging 2020	Onttrekking 2020	Saldo 31-12- 2020
RESERVES					
Algemene reserve					
Algemene reserve	8.552		11.416	5.911	14.058
Gerealiseerd resultaat					
Te verdelen resultaat	588		0	588	0
Bestemmingsreserves					
Reserve afboeking MVA	1.882		0	1.882	0
Reserve Jaarovergang	2.167		0	0	2.167
Reserve Claims	1.756		33	499	1.290
Reserve Corona	0		904	0	904
Programma 2 Bereikbaarheid					
Reserve Onderhoud wegen	820		0	120	700
Reserve Onderhoud bruggen	220		57	0	277
Reserve Baggerplan	535		386	0	922
Reserve Ontsluiting Bedum	500		0	0	500
Reserve Openbare verlichting	7		0	1	6
Reserve Trace Mensingeweer - Zoutkamp	140		0	0	140
Programma 3 Economie en Werkgelegenheid					
Reserve Cofinancieringen	28		0	0	28
Reserve Versterking centrum Winsum	352		0	33	319
Reserve Regiovisie	15		0	0	15
Programma 4 Leefbaarheid en Voorzieningen					
Reserve Scholenprogramma	4.347		288	1.013	3.622
Reserve Onderwijshuisvesting	3.401		30	334	3.097
Reserve Gymlokaal Wehe-den Hoorn	70		0	70	0
Reserve Frictiekosten bibliotheek	18		0	9	9
Reserve Programma Krimp en Leefbaarheid	245		306	101	451
Reserve Leefbaarheid	2.943			2.900	43
Reserve Ruimte voor Dorpen en Ondernemers	1.709		1.150	359	2.500
Reserve Waddenkustopgave	500		0	0	500

Reserve bosaanleg Netlaan	32	0	0	32
Programma 5 Sociaal Domein en Volksgezondheid				
Reserve Sociaal domein	119	0	119	0
Programma 6 RO, Wonen en Duurzaamheid				
Reserve Herstructurering	928	0	0	928
Reserve Bovenwijkse kosten Ter Laan 4	118	0	0	118
Reserve Bovenwijkse kosten Vogelzangloc	15	0	0	15
Reserve Grondexploitatie	371	125	59	438
Reserve Woon- & leefbaarheidsplannen Eemsdelta	612	0	213	399
Reserve Onderhoud begraafplaatsen	678	0	40	638
Reserve Klimaatbeleid	100	0	0	100
Reserve Milieu	93	0	0	93
Reserve Koppelkansen Aardbevingsschade	500	0	0	500
Programma 8 Bedrijfsvoering				
Reserve Frictie personeelskosten	22	0	0	22
Reserve Groot onderhoud gebouwen	2.302	204	0	2.506
Bevingsschade herstel gemeentelijke gebouwen	288	105	0	393
Totaal Reserves	36.975	0	15.005	14.250
				37.730

Algemene Reserve

In de begroting 2020 is een onttrekking aan de algemene reserve geraamd van € 649.078. Daadwerkelijk is er een bedrag van € 5.505.641 toegevoegd aan de Algemene reserve. Dit bedrag bestaat onder andere uit de onttrekking conform raming ten behoeve van de dekking van de budgetoverheveling van 2019 naar 2020 voor een totaalbedrag van € 2.284.895.

In de raadsvergadering op 26 februari 2020 is besloten € 77.000 vanuit de Algemene reserve ter beschikking te stellen voor de restauratie van de molen Aeolus.

In 2019 heeft de raad een besluit genomen over het woonplan Maarweg. De middelen zijn overgeheveld van 2019 naar 2020. De financiering van het woonplan wordt deels gefinancierd uit deze bestemmingsreserve. In 2020 wordt er € 90.000 onttrokken aan de reserve ter dekking van de kosten van dit woonplan.

De kosten die gemaakt zijn voor het leerwerkbedrijf in 2020 voor een bedrag van € 52.717, worden onttrokken aan de algemene reserve. In de voorjaarsnota 2020 is voor het leerwerkbedrijf € 300.000 beschikbaar gesteld vanuit de algemene reserve. Het betreft een bestemmingsreserve vanuit Ability die bij de herindeling al is toegevoegd aan de algemene reserve.

Er is € 2.900.000 toegevoegd aan de reserve in verband met het vrijvallen van de bestemmingsreserve Cofinanciering Leefbaarheid aan de algemene reserve.

De aandelen van Twence zijn verkocht, hierdoor wordt een bedrag van € 3.138.000 toegevoegd aan de Algemene reserve. Een bedrag van € 197.208 wordt onttrokken aan de reserve ten gunste van de reserve corona. Het resultaat 2019 van € 588.327 wordt toegevoegd aan de Algemene reserve. De reserve Afboeking MVA valt vrij ten gunste van de Algemene reserve dit betreft een bedrag van € 1.881.580. Een bedrag van € 497.652 bestaat uit een aantal onttrekkingen conform raming aan de algemene reserve (incidentele baten en lasten en structurele onttrekking).

Reserve Afboeking MVA

Bij de voorjaarsnota 2020 is besloten deze reserve vrij te laten vallen ten gunste van de Algemene reserve.

Reserve Claims

Aan de Reserve claims is een bedrag van € 466.460 onttrokken. € 32.880 aan structurele geraamde toevoegingen en een onttrekking van € 499.340 ten behoeve van de sloop van de Togtemaarschool.

Reserve Corona

Zoals vermeld is de bestemmingsreserve corona toegevoegd in 2020 om de nog niet gealloceerde middelen in te reserveren. Om deze reden is er een totaal van bijna € 904.000 toegevoegd aan deze reserve.

Reserve onderhoud wegen

Het doel van deze reserve is om de fluctuaties in kosten van onderhoud van wegen op te kunnen vangen. In 2020 zijn de kosten van onderhoud overschreden, om die reden wordt er € 119.989 onttrokken aan deze reserve.

Reserve onderhoud bruggen

Het doel van deze reserve is om de fluctuaties in kosten aan onderhoud van bruggen op te kunnen vangen. In 2020 zijn de kosten voor het onderhoud van bruggen lager dan geraamd. Daarom kan er een bedrag van € 57.328 worden toegevoegd aan de reserve.

Reserve Baggerplan

Het doel van deze reserve is om de fluctuaties in kosten van het baggeren van wateren op te kunnen vangen. In 2020 zijn de kosten lager geweest dan geraamd. Er wordt daarom een bedrag van € 386.339 toegevoegd aan deze reserve.

Reserve openbare verlichting

Het doel van deze reserve is om de fluctuaties in kosten van het onderhoud en overige exploitatiekosten aan openbare verlichting op te kunnen vangen. In 2020 is het geraamde bedrag overschreden met € 573. Dit bedrag wordt daarom onttrokken aan deze reserve.

Reserve versterking centrum Winsum

In 2017 is in deze reserve een bedrag van € 1.000.000 gestort voor de regeling "nadere regels versterking Winsum 2017". De verstrekte subsidies voor het versterken van het centrum in Winsum worden daarom gedekt uit deze reserve. Voor 2020 gaat het om een totaalbedrag van € 33.147 aan verstrekte subsidies, dit bedrag wordt daarom onttrokken aan de reserve.

Reserve Scholenprogramma

Er wordt een bedrag van € 1.013.449 onttrokken aan de reserve voor het scholenprogramma. Conform raming in de begroting 2019 wordt een bedrag van € 288.144 toegevoegd aan deze reserve.

Reserve Onderwijshuisvesting

Deze reserve is ingesteld voor kosten van onderwijsvoorzieningen waarvoor de gemeente een wettelijke verplichting heeft. In verband met de sloop van de Dr. Damschool en Ichtus Baflo wordt de boekwaarde van deze scholen afgeboekt ten laste van de reserve onderwijshuisvesting. Deze onttrekking bedraagt € 333.560. De toevoeging van € 30.000 is een structurele toevoeging conform raming in de begroting 2019.

Reserve Gymlokaal Wehe- den Hoorn

Zoals vermeld in de voorjaarsnota 2020 is de sloop van deze gymzaal, die oorspronkelijk in 2015 gepland stond, lange tijd uitgesteld. Voor de sloop was een reserve gevormd van € 70.000. De gymzaal is inmiddels gesloopt en daarom wordt het bedrag van € 70.000 onttrokken aan de reserve.

Reserve Friciekosten bibliotheek

De onttrekking van € 9.000 aan deze reserve is conform de raming in de begroting 2019.

Reserve Programma Krimp en Leefbaarheid

Deze reserve is ingesteld voor de bijdrage van de gemeente Het Hogeland voor het programma Krimp en Leefbaarheid. De jaarlijkse kosten van het programma Krimp en Leefbaarheid worden gedekt door een subsidie van derden en deels door het onttrekken aan deze reserve. In 2020 is deze onttrekking voor de dekking van dit programma € 100.811. Er wordt incidenteel € 306.425 toegevoegd aan deze reserve.

Reserve Leefbaarheid

Deze reserve is ingesteld voor het verbeteren van de leefbaarheid in de dorpen. Uit deze reserve wordt € 2.900.000 onttrokken ten gunste van de Algemene reserve.

Reserve ruimte voor dorpen en ondernemers.

De reserve ruimte voor dorpen en ondernemers is ingesteld zoals de naam al zegt, om ruimte te geven aan dorpen en ondernemers door bijvoorbeeld dorpen een dorpsbudget te verlenen. Deze reserve wordt gedekt uit de meeropbrengsten van OZB niet-woningen. De structurele geraamde toevoeging aan deze reserve is conform de bouwstenennotitie verlaagd naar € 1.150.000.

Om de gevolgen van corona op te vangen is er op 3 juni 2020 door de raad besloten een tijdelijk fonds economische versterking in te stellen. Hiervoor is een bedrag van € 300.000 beschikbaar gesteld ten laste van de reserve Ruimte voor dorpen en ondernemers. Het werkelijke bedrag wat onttrokken is ten behoeve van de ondernemers is € 6.547. Daarnaast wordt er nog € 90.000 onttrokken in verband met de bijdrage aan ondernemersverenigingen.

De werkelijke kosten voor de dorpsbudgetten zijn € 122.324. Dit bedrag wordt daarom onttrokken uit deze reserve.

Voor de dekking van de minderopbrengst van de OZB-niet-woningen (compensatieregeling voor ondernemers) is er een bedrag van € 140.000 onttrokken aan de reserve.

Reserve sociaal domein

Deze reserve is ingesteld voor het dekken van financiële tekorten bij de uitvoering van de WMO, jeugdwet en participatie. Conform de begroting 2019 is er een structurele onttrekking van € 266.321 geraamd. Er is door een besluit van de raad met betrekking tot de financiële tegemoetkoming eigen risico zorgkosten het Hogeland op 27 maart 2019, voor € 106.000 een incidentele onttrekking geraamd in 2020. De structurele onttrekking aan deze reserve bedraagt € 266.321. In totaal is de geraamde onttrekking € 372.321. De reserve is niet toereikend om dit bedrag te onttrekken in 2020. De werkelijke onttrekking aan deze reserve is €118.942. Dit is het bedrag wat er in totaal nog beschikbaar is vanuit deze reserve.

Reserve Grondexploitatie

Aan deze reserve is € 58.788 onttrokken ter dekking van het tekort op de diverse voorzieningen van de grondexploitaties (zie ook de paragraaf grondbeleid). Daarnaast is de winstneming van de grondexploitaties Ter Laan 4 en Scherphorn Noord van €125.000 toegevoegd aan de reserve.

Reserve woon- & leefbaarheidsplannen Eemsdelta

Deze reserve is ingesteld voor de kosten die voortvloeien uit het programma Wonen en Voorzieningen. Dit programma maakt onderdeel uit van de DEAL-samenwerking. Er zijn in een Financieel arrangement afspraken gemaakt over de verdeling van de beschikbare gelden voor de demografische ontwikkelingen in de regio. In 2019 heeft de raad een besluit genomen over het woonplan Maarweg. Zoals eerder vermeld zijn deze middelen overgeheveld van 2019 naar 2020. De financiering van het woonplan wordt deels gefinancierd uit deze bestemmingsreserve. De onttrekking in 2020 aan de reserve woon- & leefbaarheidsplannen Eemsdelta is € 212.940 ter dekking van de kosten van het woonplan Maarweg.

Reserve Onderhoud begraafplaatsen

In april 2020 is door de raad besloten om € 40.000 beschikbaar te stellen voor het aanvullen en implementeren van digitaal kaartmateriaal voor de begraafplaatsen. Dit wordt gedekt door een onttrekking van € 40.000 aan deze reserve.

Reserve Groot onderhoud gebouwen

Deze reserve is ingesteld om aan te wenden voor het plegen van onderhoud aan gemeentelijke gebouwen. Hiermee kunnen jaarlijkse fluctuaties in de kosten van onderhoud van gemeentelijke gebouwen opgevangen worden. De totale kosten onderhoud 2020 waren € 417.231 hoger dan geraamd. Het verschil tussen de geraamde storting en de overschrijding in kosten is toegevoegd aan de reserve. De toevoeging voor 2020 bedraagt € 204.179

Bevingssschade herstel gemeentelijke gebouwen

In 2020 is er voor een bedrag van € 123.558 schadevergoeding ontvangen voor de gemeentelijke gebouwen van de gemeente het Hogeland. De reparatiekosten van de bevingssschade bedroegen € 18.642. Aan deze reserve wordt daarom een bedrag van € 104.915 toegevoegd.

Voorzieningen:

Onderstaand treft u het overzicht voorzieningen aan met daaronder een toelichting met betrekking tot de mutaties die hebben plaatsgevonden in 2020.

bedragen x € 1.000

Reserve/Voorziening Het Hogeland	Saldo 01-01- 2020	Verdeling Resultaat 2019	Toevoeging 2020	Onttrekking 2020	Saldo 31-12- 2020
VOORZIENINGEN					
Programma 6 RO, Wonen en Duurzaamheid					
Voorziening Afvalstoffenheffing	337		0	337	0
Voorziening Rioolheffing	4.764		1.589	0	6.353
Voorziening Woonrijp maken grondexploitaties	334		12	0	346
Voorziening Leens-Oost	83		0	17	65
Programma 7 Burger en Bestuur					
Voorziening Pensioenverplichtingen	7.899		184	353	7.729
Voorziening Wachtgeldverplichtingen bestuurders	629		445	665	409
Voorziening Wachtgeldverplichtingen ambtenaren	217		60	129	148
Programma 8 Bedrijfsvoering					
Voorziening Sparen verlof	71		0	2	70
Totaal Voorzieningen	14.334	0	2.290	1.505	15.119
Totaal Reserves en Voorzieningen	51.309				52.850

Voorziening Afvalstoffenheffing

Deze voorziening is ingesteld om de schommelingen in het tarief van de afvalstoffenheffing te voorkomen. Overschotten of tekorten tussen ontvangen heffingen en gemaakte kosten worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening. In 2020 is een bedrag van €337.429 onttrokken aan de voorziening omdat de opbrengst €557.106 lager is geweest dan geraamd (zie de toelichting hiervan in de paragraaf lokale heffingen).

Voorziening Rioolheffing

Deze voorziening is ingesteld om schommelingen in het tarief van de rioolheffing te voorkomen. Overschotten of tekorten tussen ontvangen heffingen en gemaakte kosten worden toegevoegd of

onttrokken aan deze voorziening. In 2020 is er € 1.589.033 toegevoegd aan de voorziening. De rioolopbrengst is € 222.494 lager dan geraamd. De verklaring hiervoor is terug te vinden in de paragraaf lokale heffingen. De kosten voor het onderhoud van de riolen is in 2020 lager dan geraamd dit geldt ook voor de kapitaallasten. Om deze reden wordt er in 2020 een toevoeging gedaan aan de reserve.

Voorziening woonrijp maken grondexploitaties

Deze voorziening is ingesteld ter dekking van de kosten voor het woonrijp maken van exploitatieplannen. In 2020 is er door de opbrengst van de Laan Zuid in Warffum €11.921 toegevoegd aan de voorziening.

Voorziening Leens- Oost

In de voormalige gemeente De Marne is deze voorziening gevormd door de ontvangst van een afkoopsom omdat de werkzaamheden aan het woonrijp maken van het woningbouwplan Leens- Oost niet werden uitgevoerd door de projectontwikkelaars. In 2020 is er een bedrag van €17.392 onttrokken aan de reserve. Dit bedrag bestaat vooral uit werkzaamheden die uitgevoerd zijn aan de oosterlaagte en westerlaagte in Leens.

Voorziening pensioenverplichting

Deze voorziening is ingesteld om te kunnen voldoen aan de toekomstige pensioenverplichtingen van oud-wethouders. Ook hebben wethouders de mogelijkheid om hun opgebouwde pensioenrechten op te vragen wanneer zij hier belang bij hebben. Bijvoorbeeld wanneer ze veranderen van werkgever. Om deze bedragen eenmalig uit te kunnen keren is deze voorziening ingesteld. Op basis van de berekening van de actuariële waarde dient de omvang van de voorziening per 31-12-2020 €7.729.277 te zijn. Daarom is er €71.422 bijgestort om de voorziening op peil te houden.

Voorziening wachtgeldverplichtingen bestuurders

Deze voorziening is ingesteld om de kosten van wachtgeld van voormalige bestuurders te kunnen dekken. Berekend is dat er €408.955 benodigd is om in de toekomst aan de verplichtingen te voldoen. Om deze reden moet er €83.955 bijgestort worden om hieraan te kunnen voldoen. In 2020 is er een bedrag van €126.595 wachtgeld voor bestuurders uitbetaald.

Voorziening wachtgeldverplichtingen ambtenaren

Berekend is dat er €148.000 benodigd is om te kunnen voldoen aan de verplichtingen. Om deze reden is er €60.000 bijgestort in deze voorziening. In 2020 is er €129.000 uitbetaald aan wachtgeld voor ambtenaren.

Langlopende leningen:

Onderstaand is een specificatie opgenomen van de vaste schulden. Per 31 december 2020 heeft de gemeente Het Hogeland nog een bedrag van bijna € 104.125.000 aan aangetrokken geldleningen open staan. In 2020 hebben we geen nieuwe langlopende lening afgesloten. Een deel van de langlopende geldleningen zijn één-op-één doorgeleend aan woningbouwcorporaties. Per 31 december bedraagt hiervan het saldo ruim € 3.818.000. Daarnaast hebben wij nog een schuld aan het rijk in verband met BBZ, dit saldo bedraagt ruim € 1.162.000.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeer- dering	Aflossing	Balanswaarde 31-12-2020
Onderhandse leningen van:				
Binnenlandse banken en ov. fin. instellingen	109.572		10.427	99.145
Binnenlandse banken doorgeleend aan woningbouwcorporaties	4.058		240	3.818
Overige binnenlandse sectoren	758	604	200	1.162
Totaal Langlopende schulden	114.388	604	10.867	104.125

Viottende passiva

Netto viottende schulden:

Netto viottende schulden

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Balanswaarde 31-12-2020
Kasgeldlening	-	-
Banksaldi	1.440	418
Crediteuren	13.062	5.203
Totaal	14.502	5.621

Overlopende passiva:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Balanswaarde 31-12-2020
Transitorische rente	745	581
Sisa nog te betalen Rijk	15.548	19.967
Nog te betalen Rijk	5.211	3.739
Nog te betalen Overige Overheid	2.621	5.383
Sisa nog te betalen Provincie Groningen	986	1.915
Overige overlopende passiva	3.587	5.089
Totaal	28.698	36.675

SISA nog te betalen Rijk:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeerdering	Vermindering	Balanswaarde 31-12-2020
Onderwijs achterstandenbeleid	394	156	6	544
NPG-gelden kunstcentrum De Ploeg	3.000		235	2.765
NPG-gelden Centrum Plannen	11.428		1.260	10.168
NPG gelden Beschermd Wonen	100		100	0
NPG gelden opstellen programmaplan	400		157	243
Voorschot TOZO, verstrekt krediet, uitv.kst	0	3.891		3.891
75% krediet BBZ	0	78		78
Scholenprogramma	0	1.656		1.656
Spec.uitk. Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen	0	130		130
Gedupeerden toeslagen affaire	0	24		24
Lumpsum	0	284		284
Het Aanleg I&W	0	184		184
Totaal	15.322	6.403	1.758	19.967

Nog te betalen rijk:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeerdering	Vermindering	Balanswaarde 31-12-2020
Loonheffing personeel HHL	2.206		24	2.182
Afdracht loonheffing en ZVW sociale zaken	0	349		349
Algemene uitkering correctie voor WOZ	984		104	880
VPB	8			8
Kansrijk Groningen	718		718	0
Transformatie centrum	118		118	0
NCG lumpsum	954		954	0
Sociale Verzekeringsbank (PGB's)	32			32
Af te dragen door WPA	191	97		288
Totaal	5.211	446	1.918	3.739

Nog te betalen overige overheden:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeerdering	Vermindering	Balanswaarde 31-12-2020
Vooruitontvangen subsidie Rompakkoord	0			0
Vooruitontvangen krimp-gelden tvb SVN	1.169		1.069	100
Loonkosten Ability BV	243		243	0
EZ-buro	4		4	0
SWD Delfzijl	4		4	0
Vooruitontvangen subsidie strandweg	24		24	0
Vooruitontvangen subsidie SlimWonenPlan	15			15
Vooruitontvangen subsidie Woon en leefbaarheid	48			48
Vooruitontvangen subsidie Integrale zorgstructuur	12		12	0
RIGG	1.073	589		1.662
Meerkosten Jeugd corona	0	60		60
Inzet regiosecretaris	0	7		7
Geïntegreerde kindvoorziening	29		6	23
Totaal	2.621	656	1.362	1.915

SISA nog te betalen Provincie Groningen:

Omschrijving	bedragen x € 1.000			Balanswaarde 31-12-2020
	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeerdering	Vermindering	
Voormalig gasfabriek Bedum	333	246	333	246
NPG wijkaanpak Ripperdadrift	16			16
NPG Hoogholtje Maarhuizen	100		16	84
NPG Zoutkamp	32		32	0
NPG Geb.aanpak Mensingeweer	34		34	0
NPG Herinrichting Oosterstraat Warffum	315		4	311
Beschermd Wonen	90		87	3
Luisterend Oor	67		67	0
Voorschot subsidie kortsluitpunt Winsum Noord-RSP	0	3.485		3.485
Sanering verkeerslawaaï I&W 23 E3	0	174		174
Uitvoerings agenda detailhandelsvisie HHL	0	160		160
Landbouwverkeer	0	3		3
Doorgaande route Wehe-den Hoorn, Leens en Ulrum	0	901		901
Totaal	987	4.969	573	5.383

Overige overlopende passiva:

Omschrijving	bedragen x € 1.000	
	Balanswaarde 31-12-2020	
Bijdrage NABO-project, bedrijfsverplaatsingen Westinge	595	
Nabetaling liquidatie WO DEAL	287	
Woningaanpassingen 2020	98	
Kwijtscheldingen 2020	50	
Accountantskosten boekjaar 2020	62	
Terug te betalen btw Vuilverwerkingsbedrijf	659	
Omzetcompensatie BG Noorderzorg	54	
Te veel ontvangen Spuk-uitkering	59	
BTW scholen	1.342	
Werkplein Ability overige schulden	169	
WLP vereniging dorpsbelangen Kantens	46	
Afdracht premie 3e ww jaar	40	
Dynamiek aan het lint Uithuizermeeden	52	
Verwerking afval milieustraat Usquert	46	
Verwerking fijn huishoudelijk afval ANG dec.2020	100	
Werkorganisatie Deal gemeenten	40	
Subsidie meergeneratie woningen	18	
WLP Ijsclub Uithuizen	25	
WLP dorpshuis Eenrum	34	
WLP dorpshuis Onderdendam	25	
Spuk subsidie stichting zwembad Eemsmond	22	
Overige	1.266	
Totaal	5.089	

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Overzicht van garantstellingen

						bedragen x€1.000
Type garantstelling	Hoofdsom	Schuldrestant 31-12-2020	Percentage	Saldo		
Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Het Hogeland						
Waarborgfonds Sociale Woningbouw					€ 58.213	
<i>Woningstichting de Delthe</i>	13189	9473	50%	€	4.737	
<i>Stichting Uithuizer Woningbouw</i>	17410	9782	50%	€	4.891	
<i>Wierden en Borgen</i>	87420	75306	50%	€	37.653	
<i>Woongroep Marenland</i>	13358	11166	50%	€	5.583	
<i>Stichting Woonzorg Nederland</i>	12867	10699	50%	€	5.350	
Nationale Hypotheek Garantie					€ 196.000	
<i>Garanties tot 2011</i>		392000	50%	€	196.000	
Garantstelling rechtspersonen						€ 2.181
<i>Op Roakeldaishal</i>	0	0	100%	€	-	
<i>Woongroep Marenland</i>	2135	1833	100%	€	1.833	
<i>Voetbalvereniging Winsum</i>		348	100%	€	348	
Schuldrestant						
		31-12-2020	Kapitaal	Percentage	Saldo	
Garantstellingen volkshuisvesting particulieren						€ 909
Hypotheekgaranties						
<i>AEGON</i>	36	29	50%	€	4	
<i>ING</i>	1547	958	50%	€	295	
<i>Regiobank</i>	0	0	50%	€	-	
<i>SNS</i>	939	675	50%	€	132	
<i>Stater</i>	2919	1962	50%	€	479	
Stichting Nationaal Restauratiefonds						€ 47
<i>Restauratiefonds hypotheek</i>	109	47	100%	€	47	
TOTAAL					€ 257.350	

Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Het Hogeland

Waarborgfonds Sociale Woningbouw

De Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is in 1983 opgericht met als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Tegen betaling van een borgstellingsvergoeding door de betreffende woningcorporaties biedt het WSW-zekerheid aan geldgevers van die woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. Om te voorkomen dat het WSW wordt aangesproken op zijn borgstelling zijn er verschillende vangnetten en buffers. Een corporatie die niet voldoet aan de kredietwaardigheidseisen van het WSW komt in beginsel voor sanering in aanmerking. Daarbij ontvangt deze corporatie saneringssteun, opgebracht door de sector en geaccordeerd door de minister. Het fondsvermogen van het WSW is daarna de eerste buffer om aanspraken van geldgevers op te kunnen vangen. Deze reserve kan het WSW zo nodig aanvullen door het onderpand van de noodlijdende corporatie uit te winnen. De tweede buffer is de onderlinge waarborg van corporaties (het obligo). Corporaties voldoen op eerste verzoek 3,85% van hun geborgde schuldrestant aan het WSW. De derde en laatste buffer bestaat uit de achtervang van Rijk en gemeenten, die indien nodig het WSW voorzien van renteloze leningen. Deze renteloze leningen worden terugbetaald als het vermogen van het WSW weer op voldoende peil is. De renteloze leningen worden verdeeld volgens de verhouding 50% Rijk, 25% schadegemeenten en 25% alle gemeenten op basis van het relatieve aandeel.

Op basis van de laatste opgave van WSW betreft de totale garantstelling van Het Hogeland € 58.213

Nationale Hypotheek Garantie

Per 1 januari 1995 is de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) geïntroduceerd. Tegen betaling van een premie kan een huizenkoper (de hypotheekgever) via NHG een rentevoordeel op een hypothecaire geldlening verkrijgen en worden de financiële risico's die samenhangen met deze lening beperkt. Het Waarborgfonds Eigen Woning (WEW) biedt via de NHG aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Bij gedwongen verkoop van de woning van de hypotheekgever kan de opbrengst van de woning lager zijn dan de restwaarde van de uitstaande hypotheekschuld. Als dat zo is en de geldgever heeft voldaan aan de door het WEW vastgestelde algemene voorwaarden, dan kan de geldgever het WEW aanspreken voor de restschuld. Het WEW beschikt hiervoor over een fondsvermogen (€ 1,0 mld) dat is gevormd door de ontvangen premies. Indien dit fondsvermogen ontoereikend is, wordt aanspraak gemaakt op de achtervang van Rijk en gemeenten. Deze dienen het fondsvermogen aan te vullen met renteloze leningen, die door het WEW worden terugbetaald als het fondsvermogen door nieuwe premieontvangsten weer op peil is gebracht. Voor nieuwe garanties vanaf 1 januari 2011 is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Voor garanties die zijn afgegeven tot en met 31 december 2010 is sprake van 50% achtervang van het Rijk, 25% achtervang van de schadegemeenten en 25% achtervang van alle gemeenten op basis van het relatieve aandeel.

Op basis van de laatste opgave van de NHG betreft de totale garantstelling van Het Hogeland €196.000

Garantstellingen rechtspersonen

Op Roakeldaishal

De stichting tot exploitatie op Roakeldaishal heeft een lening bij de BNG waarvoor Het Hogeland direct garant staat. De lening is in 2020 afbetaald, waardoor ook de garantstelling vervalt.

Woongroep Marenland

De Woongroep Marenland heeft een lening bij de BNG waarvoor Het Hogeland direct garant staat. Volgens de laatste opgave betreft de restantschuld € 1.833.000.

Voetbalvereniging Winsum

De voetbalvereniging Winsum heeft een lening bij de Nederlandse Waterschapsbank waarvoor Het Hogeland direct garant staat. Volgens de laatste opgave van de NWB Bank betreft de restantschuld € 348.000.

Garantstellingen volkshuisvesting particulieren

Hypotheekgaranties

Deze hypotheekgaranties zijn in het verleden rechtstreeks door de gemeente ten behoeve van particulieren verstrekt. Tot 1995 gold er een rijksregeling. Eventuele verliezen op grond van deze regeling waren voor 50% voor rekening van het Rijk. Het risico voor de gemeente is 50% van het verschil tussen restantschuld en de waarde van de woning bij verkoop. Bij de instelling van het WEW in 1995 eindigde deze rijksregeling.

Restauratiefonds Hypotheek

De voormalig gemeente Winsum heeft zich garant gesteld voor een door het NRF uitgegeven geldlening aan een particulier. Deze garantie is overgenomen door het Hogeland. De restantschuld betreft volgens de laatste opgave € 46.800.

Overzicht van Lasten en Baten

De lasten en baten per programma (x € 1.000) zijn als volgt:

Programma	Primaire begroting 2020			Begroting na wijziging 2020			Rekening 2020		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Veiligheid	4.400	0	4.400	4.448	0	4.448	4.500	2	4.498
Bereikbaarheid	9.676	198	9.478	10.563	369	10.194	8.112	636	7.476
Economie & werkgelegenheid	1.247	800	447	1.892	1.015	878	4.020	4.064	-44
Leefbaarheid & Voorzieningen	16.125	1.353	14.772	19.420	4.199	15.221	16.650	1.432	15.218
Sociaal domein & volksgezondheid	74.467	23.390	51.077	90.966	29.512	61.454	84.990	26.864	58.125
RO, Wonen & Duurzaamheid	16.923	16.208	715	22.545	18.344	4.201	33.686	32.163	1.523
Burger & Bestuur	3.287	655	2.632	3.513	580	2.933	3.090	476	2.614
Bedrijfsvoering, waarvan:									
Beheer overige gebouwen en gronden	364	117	-247	429	120	-309	560	242	-318
Overhead	28.241	7	-28.234	29.122	67	-29.055	27.042	569	-26.473
Algemene dekkingsmiddelen, waarvan:									
Vennootschapbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorziene uitgaven	100	0	-100	100	0	-100	10	0	-10
Ov.alg.dekkingsmiddelen	738	114.415	113.677	-1.205	119.757	120.962	1.021	120.647	119.625
Saldo van lasten en baten	155.567	157.143	1.576	181.794	173.962	-7.831	183.680	187.094	3.414

Programma	Primaire Begroting 2020			Begroting na wijziging 2020			Rekening 2020		
	toev.	ontr.	saldo	toev.	ontr.	saldo	toev.	ontr.	saldo
Reservemutaties programma 2	156	319	163	156	229	73	444	121	-323
Reservemutaties programma 3	0	0	0	0	300	300	0	130	130
Reservemutaties programma 4	1.918	124	-1.794	1.468	4.758	3.290	1.468	4.689	3.221
Reservemutaties programma 5	0	372	372	0	372	372	0	172	172
Reservemutaties programma 6	0	0	0	54	494	440	125	272	147
Reservemutaties programma 8	648	26	-621	648	26	-621	328	19	-309
Reservemutaties programma 9	3.206	3.515	310	10.291	7.709	-2.583	11.874	8.082	-3.792
Totaal mutaties op reserves	5.927	4.357	-1.570	12.616	13.888	1.271	14.238	13.483	-755
Resultaat van lasten en baten	161.495	161.500	6	194.410	187.850	-6.560	197.918	200.577	2.659

Overzicht van incidentele Lasten en Baten

Hieronder vindt u een overzicht van de incidentele baten en lasten. Grotendeels worden deze baten en lasten gedekt uit de Algemene reserve en uit bestemmingsreserves.

Incidentele lasten	2020
Veiligheid	
Extra bijdrage Veiligheidsregio t.b.v. alg.reserve VRG	150
Dierennoodhulp	3
<i>Subtotaal</i>	153
Bereikbaarheid	
Aanpassen bewegwijzering aan nieuwe gemeentenaam	28
Harmonisatie beleid-/beheerplannen wegen/bruggen/besch.	94
Onkruidbestrijding	50
Loon- en Grondwerkzaamheden kindcentrum Leens	22
Aanleg terras, trap en bordes Mensingeweer - Maarhuiz	95
Vorbereidingskosten tweede ontsluiting Lauwersoog	17
<i>Subtotaal</i>	306
Economie en werkgelegenheid	
1e termijn Opstellen visie bedrijventerrein HHL	23
Betaalde pacht WEC	20
Extra kosten i.v.m. grondruil Sauwerd	74
Breedbandinternet	39
Planvorming Het Aanleg Winsum	9
Fonds Economische Versterking	7
Economische promotie	15
<i>Subtotaal</i>	187
Leefbaarheid & Voorzieningen	
Geïntegreerde kindvoorzieningen	52
ICT onderwijs	30
Afboeken Dr. Damschool Uithuizermeeden	166
Afboeken schoolgebouw Ichtus Baflo	168
Boomveiligheidscontrole (BVC)	10
Combinatiefunctionaris sport	127
Haalbaarheidsonderzoek MFA	38
Legionella beheersing zwembad De Beemden	41
Restauratie molen Aeolus Winsum	87
Subsidie Landgoed Borg Verhildersum	24
Kunstcentrum De Ploeg	235
<i>Subtotaal</i>	978
Sociaal domein & Volksgezondheid	
Ommelander Samenwerkingsmodel	55
Inzet op GIDS gelden	24
Viering 75 jaar bevrijding	31
Subsidie Dorpsbudgetten	122
TOZO bijstand	4.414
TOZO bedrijfskrediet	577
<i>Subtotaal</i>	5.223
RO, Wonen & Duurzaamheid	
Implementatie omgevingswet	54
Duurzaamheidsvisie	25
Digitaliseren gravenbestand	40

Planontwikkeling Folkerdastraat Bedum	3
Centrumplan Bedum	181
Bodemsanering zoutloods Bedum	7
Liquidatie WO Deal	206
Woonvisie	25
<i>Subtotaal</i>	541
Burgers & Bestuur	
Installatie burgemeester	20
Extra inhuur griffie	53
Risico nabestaandenverzekering	17
<i>Subtotaal</i>	90
Bedrijfsvoering	
Sloop Speykstraat 2 Roodeschool	85
Doorontwikkeling zaakgericht werken (Join)	25
Sloop OBS Lydingehe Leens	19
Sloop gymzaal Wehe-den Hoorn	58
Projectleider (burgerzaken)	21
Inhuur project WRNA	16
Doorontwikkeling archief	41
Inkoopondersteuning bij aanbesteding schoonmaak	38
Externe ondersteuning project huisvestingsconcept	22
Afronding WO Deal	0
<i>Subtotaal</i>	325
Algemene dekkingsmiddelen	
Project oppervlaktewaardering	47
Juridische advisering	63
Tijdelijke inhuur	960
<i>Subtotaal</i>	1.070
Reservemutaties	
Toevoeging Krimpmiddelen (voorm.Eemsmond) aan reserve Krimp en Leefbaarheid	306
Toevoeging alg.res. i.v.m. verkoop aandelen Twence	3.138
Toevoeging reserve corona	904
<i>Subtotaal</i>	6.488
Totaal incidentele lasten	14.292
Incidentele baten 2020	
Bereikbaarheid	
NPG aanleg terras, trap en bordes Mensingeweer-Maarhuiz	45
Waterbedrijf bijdrage aanleg terras trap bordes M-Maarhuiz	10
Provinciale bijdrage aanleg terras trap bordes M-Maarhuiz	43
Woningstichting W&B bijdr. aanleg terras trap bordes M-M	2
<i>Subtotaal</i>	100
Economie en werkgelegenheid	
St.Economic Board GR Opstellen bedrijventerr.visie HHL	50
St.Economic Board GR Boerderij van de Toekomst	40
St.Economic Board GR Planvorming Het Aanleg Winsum	20
St.Economic Board Acquisitie bedrijven	40
<i>Subtotaal</i>	150
Leefbaarheid & Voorzieningen	
Verkoop chr. basisschool De Akker Zuidwolde	350
Bijdr.gem. en onderwijsinst. geïntegreerde kindvoorz.	38
NPG bijdrage Kunstcentrum De Ploeg	235

	<i>Subtotaal</i>	623
Sociaal domein & Volksgezondheid		
TOZO voorschotten		5.419
	<i>Subtotaal</i>	5.419
Bedrijfsvoering		
Opbrengst verkoop afgeschreven machines		56
	<i>Subtotaal</i>	56
Algemene dekkingsmiddelen		
Coronacompensatie		2.039
Verkoop aandelen Twence		3.138
	<i>Subtotaal</i>	5.178
Reservemutaties		
Onttrekking alg.res. tbv Leerwerkbedrijf		53
Onttrekking res.ruimte voor dorpen en ondernemers tbv Fond economische versterking		7
Onttrekking res.ruimte voor dorpen en ondernemers tbv bijdrage ondernemersvereniging		90
Onttrekking aan reserve frictiekosten bibliotheek		9
Ont.werken aan dorpen aan res.krimp & leefbaarheid		101
Ont. woonplan Maarweg aan res.woon & leefbaarheid		213
Onttrekking reserve claims ivm sloop Togtemaarschool		499
Onttrekking reserve scholenprogramma		1.013
	<i>Subtotaal</i>	1.985
Totaal incidentele baten		13.511

Toelichting Lasten en Baten

De jaarrekening 2020 geeft een batig saldo van afgerond €2.659.000. In het jaarverslag zijn per programma de baten, lasten en het resultaat opgenomen en is tevens een toelichting gegeven op de cijfers. Onderstaand treft u een totaaloverzicht aan hoe dit verschil is ontstaan. De afwijkingen zijn toegelicht in het jaarverslag.

Programma Veiligheid	
Salarissen en inhuur	11
Kapitaallasten	-4
Overige afwijkingen	43
Totaal afwijking programma	50
Programma Bereikbaarheid	
Salarissen en inhuur	-52
Kapitaallasten	-930
Budgetoverheveling	-633
Onderhoud wegen	390
Civiele constructies	-57
Onderhoud bermen/ sloten	-60
Gladheidsbestrijding	-97
Baggeren	-390
Parkeren WEC	-500
Dynamiek aan het Lint	-185
Herinrichting Onderdendam	-200
Overige afwijkingen	-3
Totaal afwijking programma	-2.717
Programma Economie & Werkgelegenheid	
Salarissen en inhuur	-127
Kapitaallasten	57
Budgetoverheveling	-165
Grondexploitaties	22
Fonds economische versterking	-293
Breedbandinternet	-150
Verkoop restgronden	-241
Overige afwijkingen	-5
Totaal afwijking programma	-902
Programma Leefbaarheid & Voorzieningen	
Salarissen en inhuur	-300
Kapitaallasten	-841
Budgetoverheveling	-237
Groot onderhoud gebouwen	135
Schoonmaak sportaccommodaties	70
Buurtsportcoach	13
Peuteropvang	-97
OZB Scholen	94
Energiekosten (sport) accommodaties	120
Legionellabeheer	57
Diverse heffingen en belastingen gemeentelijke panden	225
Verkoop Het Ploentje Baflo	-70

Bijdrage Bestemmingsreserve de Regenboog	1.013	
Spuk- uitkering	-373	
Overige afwijkingen	188	
Totaal afwijking programma		-3

Programma Sociaal Domein & Volksgezondheid

Salarissen en inhuur	-935	
Kapitaallasten	110	
Budgetoverheveling	-526	
Uitvoeringskosten participatiewet	-55	
Inkomensregelingen	-60	
Minima	-85	
Bijzondere bijstand	121	
Compensatie Eigen Risico (CER)	-113	
Tozo	-444	
Werkplein Ability Industrie en Diensten	-266	
Leerwerkbedrijf	53	
Jeugdzorg	60	
Vrije kavel jeugd	-231	
RIGG	420	
Centrum Jeugd en gezin	-42	
Jeugdgezondheidszorg	-54	
Statushouders	43	
Kinderopvang	-48	
Publiek vervoer	-81	
Groot onderhoud gebouwen	90	
Dorpsbudgetten	-778	
Verkoop Jeugdsoos de Pluu en Ouderensoos de Boog	-130	
Noorderhuizen	-72	
Werk in zicht	-204	
Eigen bijdrage WMO	-123	
Overige afwijkingen	21	
Totaal afwijking programma		-3.329

Programma Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid

Salarissen en inhuur	-449	
Kapitaallasten	-1.012	
Budgetoverheveling	-2.902	
Opbrengst rioolheffing, toerekening BTW en overhead	1.303	
Huishoudelijk afval en GFT	590	
Grondexploitaties	29	
Aardbevingen	273	
Werken aan de dorpen	-122	
Opbrengst begraafrechten	63	
Afvalstoffenheffing	196	
Leges omgevingsvergunningen	-828	
Overige afwijkingen	180	
Totaal afwijking programma		-2.679

Programma Burger & Bestuur

Salarissen en inhuur	-170	
Budgetoverheveling	-77	
Opleidingen en trainingen personeel	-60	

Bezorging waardedocumenten	-40	
Leges	-75	
Voorzieningen wachtgeld en pensioenen	107	
Verstreckte reisdocumenten	92	
Overige afwijkingen	-96	
Totaal afwijking programma		-319

Programma Bedrijfsvoering

Salarissen en inhuur	-143	
Kapitaallasten	-226	
Budgetoverheveling	-1.220	
Projecten automatisering	-62	
Groot onderhoud gebouwen	180	
Kosten Meerjarig onderhoudsplan	80	
Personeelsbijeenkomsten	-58	
Verjonging personeel	-51	
Postbezorging	-50	
Advertentiekosten	-50	
Kantoorbenodigdheden	-92	
Bevingsschadeherstel gemeentelijke panden	-124	
Huurontvangsten	-140	
Detachering personeel	-345	
Overige afwijkingen	-273	
Totaal afwijking programma		-2.574

Algemene dekkingsmiddelen:

Salarissen en inhuur	384	
Kapitaallasten	2.847	
Budgetoverheveling	-863	
Treasury	113	
Suppleties	-90	
Onvoorzien	-100	
Overige baten en lasten	-101	
Algemene uitkering	-1.026	
Opbrengsten OZB	212	
Overige afwijkingen	-128	
Totaal afwijking programma		1.248
Totale afwijking Programma's		-11.225
Mutaties in de reserves		8.566

Totaal afwijkingen		-2.659
---------------------------	--	---------------

Begrotingsrechtmatigheid

In de raadsvergadering van 16 december 2020 is het controleprotocol 2020 vastgesteld. Hierin zijn de richtlijnen voor de accountant vastgelegd met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2020.

In het kader van de oordeelsvorming met betrekking tot de rechtmatigheid is het begrip “begrotingscriterium” in het protocol genoemd. Hiermee wordt bedoeld dat uitgaven binnen de door uw raad beschikbare programmabudgetten dienen te blijven. Overschrijding is in strijd met het budgetrecht van uw raad.

Overschrijdingen (zowel op de exploitatie als op investeringen) dienen goed herkenbaar in de jaarrekening te worden opgenomen. Door vaststelling van de jaarrekening door uw raad worden deze overschrijdingen alsnog geautoriseerd.

Uitgangspunt is dat begrotingsafwijkingen en overschrijdingen van investeringen waarbij het college bij het doen van de uitgaven binnen het door de raad vastgestelde beleid is gebleven niet strijdig zijn met het budgetrecht. Het college heeft dan immers gehandeld binnen de afspraken die met de raad zijn gemaakt, alleen door externe en/of onvoorziene omstandigheden zijn de uitgaven of investeringen hoger uitgevallen.

De commissie BBV geeft in de Kadernota rechtmatigheid aan welke “soorten” begrotingsafwijkingen bij de toetsing van begrotingsafwijkingen worden onderkend. Per uitgave die heeft geleid tot een begrotingsoverschrijding op programmaniveau dient te worden aangegeven of de uitgaven binnen het door de raad uitgezette beleid passen dan wel dat er sprake is van strijdigheid met een wettelijke bepaling c.q. met een door de raad genomen beslissing.

	Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende “soorten” begrotingsafwijkingen worden onderkend:	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel
1	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend		X
2	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar de accountant stelt ondubbelzinnig vast dat die:		
2.1	- in de laatste rapportage(s) verwerkt had kunnen worden		X
2.2	- niet in de laatste rapportage verwerkt had kunnen worden	X	
3	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendeekkende omzet	X	
4	Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerd) overschrijding.	X	
5	Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluiten genomen.		X
6	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing).		

6.1	- geconstateerd tijdens het verantwoordingsjaar;		X
6.2	- geconstateerd na verantwoordingsjaar.	X	
7	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijving- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.		
7.1	- jaar van investeren		X
7.2	- afschrijving- en financieringslasten in latere jaren	X	

Uit de gepresenteerde jaarrekening 2020 blijkt dat bij de volgende programma's de lasten hoger zijn uitgekomen dan in de begroting geraamd.

Bedragen * € 1.000

Programma	Toelichting	Overschrijding	Categorie
Veiligheid	Salarissen en inhuur	51	3
Bereikbaarheid			0
Economie en Werkgelegenheid	Wordt met name veroorzaakt door de mutaties op de grondexploitaties die volgens het BBV via de exploitatie dienen te lopen. Deze lasten en baten zijn niet in de exploitatie geraamd omdat de budgetten onder de investeringen zijn opgenomen. De lasten worden doorgeboekt naar de voorraad op de balans. Bij de lasten leidt dit tot een nadeel, bij de baten tot een voordeel.	2.148	3
Leefbaarheid en Voorzieningen		0	
Sociaal Domein en Volksgezondheid		0	
Ruimtelijke Ordening, Wonen en Duurzaamheid	Wordt met name veroorzaakt door de mutaties op de grondexploitaties die volgens het BBV via de exploitatie dienen te lopen. Deze lasten en baten zijn niet in de exploitatie geraamd omdat de budgetten onder de investeringen zijn opgenomen. De lasten worden doorgeboekt naar de voorraad op de balans. Bij de lasten leidt dit tot een nadeel, bij de baten tot een voordeel.	11.140	3
Burger en Bestuur		0	
Bedrijfsvoering		0	
Algemene dekkingsmiddelen	Kapitaallast en treasury	2.137	2.2

Bij de programma's zijn de overschrijdingen gedetailleerder toegelicht.

Kredieten

In deze jaarrekening staat onder het kopje "Toelichting op de balans" de lijst opgenomen met lopende kredieten en het verloop ervan. Voor een aantal kredieten geldt dat er een overschrijding in de lijst staat. Ook voor deze overschrijdingen is het nodig om te verklaren hoe de overschrijdingen zijn ontstaan.

In onderstaande lijst staan de overschrijdingen die groter zijn dan € 40.000.

Nr.	Omschrijving	Begroting	Werkelijk	Restant
1	Gebouw gemeentehuis(m-I101019)	€ 16.000,00	€ 88.946,53	€ -72.946,53
2	Wiepoopad Winsum	€ 100.000,00	€ 159.307,36	€ -59.307,36
3	Wandelverb Winsum-Garnwerd(W-7560023)	€ 215.022,00	€ 340.287,10	€ -125.265,10
4	Herinrichting Stationsgebied	€ 330.000,00	€ 391.062,64	€ -61.062,64
5	Rioolreconstructie De Vlijt(B-77200005)	€ 1.276.000,00	€ 1.447.830,35	€ -171.830,35
6	Reconstructie Waldadrift(B-72100012)	€ 1.830.548,00	€ 1.918.386,92	€ -87.838,92
7	Aankstgrveld R'school(2018)(E-75310003)	€ 410.000,00	€ 491.690,17	€ -81.690,17
8	Herinrichting WDH, L & U Bijdr. Prov.	€ -1.126.500,00	€ -	€ -1.126.500,00
9	Herinr. komtaverse Roodeschool-Oosteinde	€ -	€ 147.471,62	€ -147.471,62
10	Fietsoversteek Tuinbouwweg	€ -	€ 54.043,59	€ -54.043,59
11	Fietsplan (2018)(E-72100130)	€ 408.431,00	€ 701.250,07	€ -292.819,07
12	Tennis/gymzaal/psp Rasquert	€ 153.090,00	€ 228.264,58	€ -75.174,58

1. Gebouw gemeentehuis

Er is een opbrengst verkoop gebouwen geraamd die nog niet is ontvangen. De overschrijding wordt hiermee gedekt.

2. Wiepoopad

Er moet nog een subsidie worden ontvangen. Hiermee wordt de overschrijding gedekt.

3. Wandelverbinding Winsum- Garnwerd

De kosten waardevermindering boerderij Alinghuizen zijn niet meegenomen. Daarnaast zijn er minder inkomsten dan verwacht op dit krediet.

4. Herinrichting Stationsgebied Rioolconstructie stationsgebied en hertenkamp

Dit project bestaat uit 2 kredieten (Rioolconstructie stationsgebied en Hertenkamp) Op dit krediet van de rioolconstructie is nog €254.000 beschikbaar. Hiermee wordt het tekort op dit krediet beperkt tot een bedrag van €61.000. Deze overschrijding is een gevolg van werkzaamheden die tijdens de uitvoering aan het licht komen en in de voorbereiding niet waren voorzien. Daarnaast is het werkgebied van deze reconstructie iets uitgebreid door werkzaamheden aan het naastgelegen Hertenkamp.

5. Rioolreconstructie De Vlijt

In voormalig gemeente Bedum is het project de Vlijt fase 2 door het college vastgesteld. Het project is gestart in 2017 en zal worden afgerond in 2021. Oorspronkelijk bestaat dit project uit vijf kredieten, op het moment zijn daar nog twee kredieten van resterend. Het project is nog niet officieel afgesloten, de laatste werkzaamheden zijn kortgeleden uitgevoerd. De uitvoering heeft de nodige vertraging opgelopen door een lang slepende rechtszaak tegen de watervergunning. Door het stilleggen van het werk moesten er extra maatregelen getroffen worden, zodat de omgeving hier geen last van had. Bij de vaststelling van het nieuwe GWRP 2021-2025 is rekening gehouden met zowel lopende projecten als ook nieuwe projecten die in de planperiode worden gestart. De meerwerkkosten die zijn gemaakt binnen het project Rioolconstructie de Vlijt kunnen worden meegenomen in het nieuwe krediet voor de Zuiveringskring Onderdendam.

6.Reconstructie Waldadrift

De overschrijding is een gevolg van aanpassingen aan de nutsvoorzieningen (hoofdtransportleiding, persleiding en gasleiding) die niet waren voorzien in de voorbereiding van dit project. Tijdens de uitvoering, met de aanleg van de riolering, kwam dit aan het licht en moesten deze aanpassingen worden uitgevoerd. Daarnaast is er sprake van een afwijkingenlijst van de aannemer die het werk heeft uitgevoerd. Dit is een lijst van werkzaamheden die de aannemer heeft moeten uitvoeren terwijl deze niet in het bestek/werkomschrijving waren opgenomen.

7. Aanlegkosten grasveld Roodeschool

Dit krediet is niet volledig beschikbaar gesteld door voormalig gemeente Eemsmond waardoor de overschrijding plaatsvindt.

8. Herinrichting Wehe-den Hoorn, Leens & Ulrum Bijdrage Provincie

De dekking van de overschrijding vindt plaats uit een nog te ontvangen subsidie.

9. Herinrichting komtaverse Roodeschool- Oosteinde

Er moet nog een subsidie worden ontvangen. Hiermee wordt de overschrijding gedekt.

10. Fietsoversteek Tuinbouwweg

Er moet nog een subsidie worden ontvangen. Hiermee wordt de overschrijding gedekt.

11. Fietsplan

Er moet nog een subsidie worden ontvangen. Hiermee wordt de overschrijding gedekt.

12. Tennis, gymzaal en peuterspeelzaal Rasquert

De overschrijding valt weg tegen ruimte bij andere kredieten die hieraan verbonden zijn.

WNT-verantwoording 2020 Gemeente Het Hogeland

Sinds 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van toepassing. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de huidige op de gemeente Het Hogeland van toepassing zijnde regelgeving.

Het bezoldigingsmaximum in 2020 voor de gemeente Het Hogeland is € 201.000, dit betreft het algemene bezoldigingsmaximum. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor de topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

De van toepassing zijnde WNT-maximumbedragen worden niet overschreden.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2020 bedragen x € 1	P.P.M. van Vilsteren	P. Norder
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2020	[01/01] – [31-12]	[01/01] – [31-12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 117.715	€ 97.021
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.329	€ 17.305
<i>Subtotaal</i>	€ 138.044	€ 114.326
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 201.000	€ 201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 138.044	€ 114.326
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2019 bedragen x € 1	P.P.M. van Vilsteren	P. Norder
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	[01/01] – [31-12]	[01/01] – [31-12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 114.041	€ 94.408

Beloningen betaalbaar op termijn	€	19.535	€	16.211
<i>Subtotaal</i>	€	<i>133.576</i>	€	<i>110.619</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€	194.000	€	194.000
Bezoldiging	€	133.576	€	110.619

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2020 een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag hebben ontvangen.

EMU-saldo

De jaarrekening is opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente (kasstelsel). In het baten-en-lasten-stelsel worden kosten en opbrengsten toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, in kasstelsel worden ontvangsten en uitgaven toegerekend aan het jaar waarin ze betaald dan wel ontvangen worden.

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. Het jaarlijkse aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden is gesteld op 0,4%. Er is geen onderverdeling naar gemeenten, provincies en waterschappen vastgesteld. Het aandeel in het EMU-tekort betreft een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

Onderstaand overzicht geeft de ontwikkeling van het EMU-saldo weer, afgezet tegen de EMU-referentiewaarde.

	EMU-saldo			bedragen x 1000		
	2019	2020	2021	2022	2023	
EMU-SALDO	- 8.265	22.970	29.831	-4.248	10.177	
EMU-SALDO referentiewaarde	70.226	69.082	59.929	59.887	60.150	
Verschil	78.491	46.112	30.098	64.135	49.973	
Mutaties (1 januari tot 31 december)						
<i>Financiële vaste activa</i>						
Activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	4.648	-524	-102	-701	-680
	Uitzettingen	-	-	-	-	-
<i>Vlottende activa</i>						
	Uitzettingen	1.791	-	-	-	-
	Liquide middelen	2.410	16.014	14.366	-10.359	4.045
	Overlopende activa	1.045	-3.268	-	-	-
<i>Vaste Passiva</i>						
Passiva	Vaste schuld	40.534	-10.263	-15.567	-6.812	-6.812
<i>Vlottende passiva</i>						
	Vlottende schuld	-34.303	-8.881	-	-	-
	Overlopende passiva	11.928	8.396	-	-	-
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa						
		-	-	-	-	-

SISA

Met het Besluit (AmvB) van 4 juli 2006 is het principe van single information en single audit van kracht geworden: dit geldt met ingang van verantwoordingsjaar 2006.

Het doel is om de verantwoording over- en de controle op de specifieke uitkeringen van het rijk naar medeoverheden te vereenvoudigen.

Er hoeft niet speciaal meer een aparte verantwoording voor het rijk worden opgesteld, maar het eigen jaarverslag kan worden gebruikt. Er kan worden volstaan met een verantwoording in de jaarrekening/

-verslag door middel van een verplichte bijlage.

In dit overzicht bij de jaarrekening wordt de verantwoordingsinformatie opgenomen over specifieke uitkeringen die het Rijk nodig heeft om de specifieke uitkeringen te kunnen beoordelen. De controle door de accountant wordt onderdeel van de reguliere controle van de jaarrekening.

Door middel van deze bijlage is de Sisa formeel onderdeel van de jaarrekening/-verslag.

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 5 februari 2021								
FIN	B1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal gedupeerden (met overlegbare bevestigingsbrief van Belastingdienst/Toeslagen	Besteding (jaar T) van onderdelen a, b en d. (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdelen a, b en d (artikel 3)	Besteding (jaar T) van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdeel c (artikel 3)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: B1/01	Aard controle R Indicator: B1/02	Aard controle n.v.t. Indicator: B1/03	Aard controle R Indicator: B1/04	Aard controle n.v.t. Indicator: B1/05	Aard controle n.v.t. Indicator: B1/06
			0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
BZK	C34B	Bijdrage Scholenprogramma	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: C34B/01	Aard controle R Indicator: C34B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C34B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C34B/04		
		1 061699 Gemeente Het Hogeland	€ 1.095.252	€ 1.095.252	Nee			
BZK	C35	Bijdrage aan Provincie en Gemeenten voor aardbevingsgerelateerde inzet	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen - zelfstandige uitvoering	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: C35/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C35/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C35/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C35/04		
			€ 1.275.576		Nee			
			Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) - uitvoering door derden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) - uitvoering door derden			
			Aard controle n.v.t. Indicator: C35/05	Aard controle R Indicator: C35/06	Aard controle R Indicator: C35/07			
		1 061699 Gemeente Het Hogeland						

BZK	C38	Nationaal Programma Groningen	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Specifieke uitkering NPG					
		Provincie en Gemeenten					
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C38/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C38/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: C38/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C38/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C38/05</i>
		1	Centrumplannen plus	€ 1.279.721	€ 1.451.882		Nee
		2	Kunstencentrum De Ploeg	€ 235.000	€ 235.000		Nee
		3	Proces opstellen programmaplan	€ 157.182	€ 157.182		Nee
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Gemeenten					
			<i>Aard controle R Indicator: D8/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/04</i>	
			€ 312.884	€ 117.000	€ 4.600	€ 384.121	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/08</i>	
		1	061699 Gemeente Het Hogeland	€ 0		€ 0	

lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen
		Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/01	Aard controle R Indicator: E3/02	Aard controle R Indicator: E3/03	Aard controle R Indicator: E3/04	Aard controle R Indicator: E3/05	Aard controle R Indicator: E3/06
			1 lenM/BSK-2014/264595	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 lenM/BSK-2017/296209	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 lenW/BSK-2020/85399	€ 6.348	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E3/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/10	Aard controle R Indicator: E3/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/12
			1 lenM/BSK-2014/264595	€ 0	€ 0	€ 0		Nee
			2 lenM/BSK-2017/296209	€ 0	€ 0	€ 0		Nee
			3 lenW/BSK-2020/85399	€ 6.348	€ 0	€ 0		Nee
lenW	E6B	Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009 (SiSa tussen medeoverheden) Tussen provincie en gemeenten afgesloten convenanten/overeenkomsten voor onderzoek en sanering van ernstig verontreinigde locaties Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen	Besteding (jaar T) aan samenloop	Besteding (jaar T) exclusief samenloop	Aandeel provincie in de besteding (jaar T) na aftrek van de lasten van samenloop	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E6B/01	Aard controle R Indicator: E6B/02	Aard controle R Indicator: E6B/03	Aard controle R Indicator: E6B/04	Aard controle R Indicator: E6B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E6B/06
			3 okv 23-06-2009	€ 0	€ 0	€ 1.000	€ 0	€ 400.000
		Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding aan samenloop (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding exclusief samenloop (t/m jaar T)	Cumulatief aandeel provincie in de besteding na aftrek van de lasten van samenloop (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E6B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E6B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E6B/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E6B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E6B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E6B/12
			3 okv 23-06-2009	€ 0	€ 2.022.903	€ 400.000	Nee	nvt

IENW	E20	Regeling stimuleringsmaatregelen 2020-2021 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R Indicator: E20/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E20/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04</i>		
			0	0	0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid van de op te leveren en de opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (m1, m2, aantallen)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08</i>		
		1 IENW/BSK-2020/230677	Nee	0				
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2020 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R Indicator: G2/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/06</i>
			€ 14.341.721	€ 489.551	€ 1.189.602	€ 40.081	€ 68.297	€ 0
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)			
<i>Aard controle R Indicator: G2/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/09</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/10</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G2/12</i>			
€ 196.228	€ 43.084	€ 0	€ 855.926	€ 4.624	Ja			

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2020 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) uitvoerings- en onderzoekskosten artikel 56, eerste en tweede lid, Bbz 2004 (exclusief Bob)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/06</i>
			€ 0	€ 0	€ 104.271	€ 0	€ 0	€ 0
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)					
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G3/07</i>						
		Ja						
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2020 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G4/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/06</i>
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 3.389.403	€ 316.883	€ 77.962	€ 4.750	€ 325
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 689.103	€ 188.041	€ 9.345	€ 0	€ 302
	3 Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	€ 335.717	€ 72.157	€ 0	€ 0	€ 0		

			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Totaal bedrag vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/09</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11</i>	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	766	36	€ 0	Ja	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	164	23		Ja	
			3 Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	105	9		Ja	
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/13</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/14</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/15</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/16</i>	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)					
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Overig (jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld				
		Gemeenten	<i>Aard controle R Indicator: H4/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02</i>				
			€ 325.064	€ 54.471				
			Projectnaam/nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen	Toelichting
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08</i>
			1 802932	€ 270.593	€ 114.789	€ 106.493	€ 49.311	
			Kopie projectnaam/nummer	Totale besteding (jaar T) per project ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/09</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/10</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/11</i>			
			1 802932	€ 270.593	83%			

GRO	GRO2C	Verkeer en vervoer Groningen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen			De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO2C/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO2C/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/06</i>
			1 2018-052258	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	Zevenbruggetjesweg Bedum
			2 2018-053777	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	Ernstheemsterpad Eenrum
			3 2018-053838	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 177.981		€ 177.981	Kl'buuren-Kruisweg
			4 2018-053845	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	Aagstweg Eenrum
			5 2018-054139	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 51.643	Maarweg Uithuizen
			6 2018-056203	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 226.478	Trekweg Doodstil
			7 2018-056205	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 51.586	Westervalge Warffum
			8 2018-056206	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 113.492		€ 113.492	Delthepad Warffum
			9 2019-087015	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 159.307		€ 159.307	Wiepopaad Winsum
			10 2020-070192	Doorgaande route Ulrum, Leens en Wehe den Hoorn	€ 0	€ 0	€ 0	
			11 2020-099340	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 25.299		€ 25.299	NABO's Warffum en agrologistieke weg
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
				Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO2C/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO2C/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/11</i>
			1 2018-052258	€ 0		€ 0	Nee	
			2 2018-053777	€ 0		€ 0	Nee	
			3 2018-053838	€ 35.550		€ 35.550	Ja	
			4 2018-053845	€ 0		€ 0	Nee	
			5 2018-054139	€ 0		€ 51.643	Ja	
			6 2018-056203	€ 0		€ 226.478	Ja	
			7 2018-056205	€ 0		€ 51.586	Ja	
			8 2018-056206	€ 53.010		€ 53.010	Nee	
			9 2019-087015	€ 159.307		€ 159.307	Nee	
			10 2020-070192	€ 0		€ 0	Nee	
			11 2020-099340	€ 25.299		€ 25.299	Nee	

GRO	GRO7C	Nationaal Programma Groningen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het (taakveld waarop van toepassing zelf invullen)	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen			De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO7C/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO7C/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/06</i>
			1 2019-089357/46/V2	Aanleg Hoogholtje Maarhuizen	€ 16.259		€ 16.259	
			2 SD15035	Projectplan - Sociale teams	€ 66.667		€ 160.000	
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO7C/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO7C/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/11</i>	
			1 2019-089357/46/V2	€ 16.259		€ 16.259	Nee	
			2 SD15035	€ 66.667		€ 160.000	Ja	
GRO	GRO8C	Leefbaarheid Groningen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen			De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO8C/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO8C/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/06</i>
			1 2016-63.132/46/A.23	Uitvoerings-programma Leefbaarheid	€ 292	€ 0	€ 5.178.170	
			2 2017-091.459/45/A.6		€ 0		€ 421.889	Transformatie centrale zone Uith.meeden
			3 2017-108.546/2/A.8	Uitvoerings-programma Leefbaarheid	€ 0		€ 0	
			4 2019-036109/20/A.17	Uitvoeringsprogr. Leefbaarheid	€ 219.693		€ 219.693	
			5 2019-055410-1	Gebiedsgerichte aanpak	€ 219.693		€ 254.534	
			6 2019-055410-2	Gebiedsgerichte aanpak	€ 4.170		€ 8.755	
			7 2020-088208		€ 0	€ 0	€ 0	

			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO8C/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO8C/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/11</i>	
			1 2016-63.132/46/A.23	€ 292		€ 2.435.492	Nee	
			2 2017-091.459/45/A.6	€ 0		€ 122.000	Nee	
			3 2017-108.546/2/A.8	€ 0		€ 0	Nee	
			4 2019-036109/20/A.17	€ 86.534		€ 86.534	Nee	
			5 2019-055410-1	€ 133.159		€ 168.000	Ja	
			6 2019-055410-2	€ 4.170		€ 8.755	Nee	
			7 2020-088208	€ 0		€ 0	Nee	
GRO	GRO11C	Regiofonds	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen emast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het (taakveld waarop van toepassing zelf invullen)	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO11C/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO11C/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/05</i>	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			1 B2016.00234	2.5	€ 123.622	€ 567.440	€ 691.062	
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO11C/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO11C/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/11</i>	
			1 B2016.00234	€ 123.622	€ 276.378	€ 400.000	Ja	

GRO	GRO21C	Regiospecifiek pakket (RSP)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO21C/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO21C/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/06</i>
			1 2013-45460	hellingbaan station - vm gem Winsum (Facelift Noordelijke Stations)	€ 38.466		€ 733.507	Project is in 2013/2014 uitgevoerd. Echter als gevolg van een financiële discussie met de aannemer is er een arbitragezaak aan de orde geweest. De eerste uitspraak was begin 2019. De aannemer is in hoger beroep gegaan. De uitspraak in hoger beroep heeft plaatsgevonden op 10 augustus 2020.
			2 2018-025907	spoorwegveiligheid bestuursovereenkomst - vm gem Winsum (I)	€ 0	-€ 20.000	€ 3.518.363	Gemeente en provincie (De Regio) dragen totaal voor 50% bij in het project. Het andere gedeelte komt van het Ministerie van I&W. De bedragen die zijn ingevuld bedragen dus 50% van de totale kosten. Aangezien het overige gedeelte rechtstreeks door ProRail betaald wordt.
			3 2019-080579	planvorming routes Ulrum, Leens, Wehe-den Hoom	€ 27.144	€ 0	€ 96.890	

			4	2020-076540	kortsluitpunt Winsum	€ 221.373	€ 853.388	€ 1.074.761	<p>Toelichting correctiebedrag: Het bedrag van € 853.388 betreft de kosten die we hebben gemaakt in de jaren 2016-2019. Deze konden we eerder niet opgeven. De provinciale bijdrage in dit project is 68,675%. Toelichting project: Hier wordt een deel van de gemaakte kosten opgevoerd. Dit deel is het resultaat van de verhouding tussen de Provinciale en de Gemeentelijke bijdrage in de totale kosten van € 8,3 miljoen. Aandeel Provincie: € 5,7 miljoen Aandeel Gemeente: € 2,6 miljoen</p> <p>Exact % vd kosten: Provincie: 68,675% Gemeente: 31,325%</p>
			5	2020-101492	spoorwegveiligheid bestuursvereinkomst - vm gem Winsum (II)	€ 39.559	€ 628.492	€ 668.051	
				Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO21C/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: GRO21C/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/11</i>	
			1	2013-45460	€ 0		€ 283.000	Ja	
			2	2018-025907	€ 0	€ 12.308	€ 1.600.000	Ja	
			3	2019-080579	€ 27.144	€ 0	€ 96.890	Nee	
			4	2020-076540	€ 152.028	€ 586.064	€ 738.092	Nee	
			5	2020-101492	€ 24.345	€ 386.774	€ 400.000	Ja	

Verklaring onafhankelijk accountant

Bestemming resultaat en aanvullende voorstellen

Bestemming rekeningresultaat 2020

Wij stellen u voor:

1. Het jaarverslag en de jaarrekening 2020 met een positief resultaat van € 2.658.688 vast te stellen;
2. Om een bedrag van € 6.623.250 te bestemmen voor nog uit te voeren werkzaamheden 2020, conform uw besluit van 18 maart 2020;
3. Om het saldo van de punten 1 en 2 ad € 3.964.562 te onttrekken aan de Algemene Reserve.

Bijlagen

I Verklaring van afkortingen

AO/IC	Administratieve Organisatie/ Interne Controle
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARCG	Afvalbeheer Regio Centraal Groningen
AU	Algemene Uitkering
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBE	Bedrijfsbelangen Eemshaven
BBNG	Breedband Noord Groningen-
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen
BCF	BTW Compensatie Fonds
B&O	Beheer en Onderhoud
B&W	Burgemeester en Wethouders
BGT	Basisregistratie Topografie
BMWE	Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BOR	Beheer Openbare Ruimte
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BRP	Basisrioleringsplannen
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CCI	Centraal Coördinerend Inkoopteam
CISO	Chief Information Security Officer
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechiek
CVW	Centrum Veilig Wonen
dBos	de Bibliotheek op School
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	Decentralisatie Uitkering
EBG	Economic Board Groningen
EDR	Eemsdollard Regio
EHL	Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog
E-HRM	Electronic Human Resource Management
EZ	Economische Zaken
FB	Financiële Begroting
FEV	Fonds Economische Versterking
FG	Functionaris Gegevensbescherming
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGPG	Groninger Gemeenten, Provincie Groningen
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GKB	Gemeentelijke Krediet Bank
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GSP	Groningen Seaports
GWRP	Gemeentelijke Water en Rioleringsplan
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
HRM	Human Resource Management
IBOR	Integraal beleid voor de openbare ruimte
IBP	Interbestuurlijke Programma
I&A	Informatisering en Automatisering
IHP	Integraal Huisvesting Plan
IKC	Integraal Kind Centra
IKW	Investerings-Kader Waddengebied
IMG	Instituut mijnbouwschade Groningen

IPO	Interprovinciaal overleg
IU	Integratie Uitkering
IVN	Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid
IWCN	The International Welcome Center North
JKC	Join Klant Contact
KCC	Klant Contact Centrum
KCDP	Kunstcentrum De Ploeg
KOT	Kinder Opvang Toeslag
LSA	Lokaal Sport Akkoord
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MFA	Multifunctionele Accommodatie
MJD	Maatschappelijke Juridische Dienstverlening
MJOP	Meerjaren Onderhoudsplan
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MO	Maatschappelijke Opvang
NABO's	Niet Actief Beveiligde Overwegen
NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij
NAP	Normaal Amsterdams Peil
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
NPG	Nationaal Programma Groningen
NvO	Norm voor Opdrachtgeverschap
ODG	Omgevingsdienst Groningen
OJG	Ondersteuner Jeugd en Gezin
OOGO	Op Overeenstemming Gericht Overleg
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerende Zaak Belastingen
P&C	Planning en Control
PG&Z	Publieke Gezondheid & Zorg
ProGrESCo	Provinciaal Groninger Energie Service Collectief
PSA	Provinciaal Sport Akkoord
PW	Participatiewet
RES	Regionale Energie Strategie
RGA	Regio Groningen Assen
RIGG	Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten
RIVM	Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu
RO	Ruimtelijke Ordening
ROB	Raad voor Openbaar Bestuur
SAW	School Als Wijk
SBB	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
SBE	Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta
SEO-	Stichting Economisch Onderzoek
SMI	Sociaal medische indicatie
SMW	School maatschappelijk werk
SROI	Social Return on Investment
SW	Sociale Werkplaats
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Tozo	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VGG	Vereniging Groninger Gemeenten
VKB	Volkskredietbank
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VpB	Vennootschapsbelasting
VRG	Veiligheidsregio Groningen
Vsv-ers	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
VVE	Voor en Vroegschoolse Educatie
VWS	Volksgesondheid, Welzijn en Sport
WEC	Werelderfgoed Centrum
WEC-W	Wereld Erfgoed Centrum Waddenzee

WLP	Woon- en leefbaarheidsplannen
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WO-DEAL	Werkorganisatie Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum
WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
WRO	Wet Ruimtelijke Ordening
Wsob	Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
WsW	Wet sociale werkvoorziening
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
WW	Werkloosheidswet
ZZP	Zelfstandige Zonder Personeel

II Overzicht taakvelden

(bedragen x € 1.000)

Taakveld	Primitieve begroting 2020			Begroting na wijziging 2020			Rekening 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	0	Saldo
0.01 Bestuur	2.717	0	-2.717	2.792	0	-2.792	2.510	1	-2.510
0.02 Burgerzaken	570	655	85	720	580	-140	579	475	-104
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	364	117	-247	429	120	-309	560	242	-318
0.4 Overhead	28.241	7	-28.234	29.122	67	-29.055	27.042	569	-26.473
0.5 Treasury	-1.942	785	2.727	-2.027	734	2.760	-144	726	870
0.61 OZB woningen	591	6.925	6.334	787	7.083	6.297	653	6.468	5.815
0.62 OZB niet-woningen	230	14.497	14.268	230	14.422	14.193	262	14.825	14.562
0.64 Belastingen overig	213	6	-206	198	6	-191	256	13	-243
0.70 AU en overige uitkering gemeentefonds	0	91.241	91.241	0	94.374	94.374	0	95.400	95.400
0.80 Overige baten en lasten	1.747	960	-786	-292	3.138	3.430	4	3.215	3.211
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.10 Reservemutaties	5.927	4.357	-1.570	12.616	13.888	1.271	14.238	13.483	-755
0.11 Resultaat rekening baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.909	0	-3.909	3.957	0	-3.957	3.959	0	-3.959
1.2 Openbare orde en veiligheid	491	0	-491	491	0	-491	541	2	-539
2.1 Verkeer en vervoer	8.169	143	-8.025	8.483	314	-8.169	7.255	603	-6.653
2.2 Parkeren	0	0	0	516	0	-516	18	0	-18
2.3 Recreatieve havens	184	55	-129	183	56	-127	168	32	-136
2.4 Economische havens en waterwegen	1.323	0	-1.323	1.381	0	-1.381	671	1	-670
3.1 Economische ontwikkeling	379	0	-379	469	90	-379	341	89	-252
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	176	185	9	413	257	-156	3.145	3.333	188
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	451	49	-402	704	49	-655	335	49	-286
3.4 Economische promotie	240	565	325	305	618	313	199	594	395
4.1 Openbaar basisonderwijs	109	0	-109	10	0	-10	11	0	-11
4.2 Onderwijshuisvesting	3.064	0	-3.064	3.638	350	-3.288	3.139	-640	-3.779
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.398	538	-2.860	3.290	597	-2.693	3.174	577	-2.596
5.1 Sportbeleid en activering	1.296	0	-1.296	1.342	0	-1.342	919	110	-809
5.2 Sportaccommodaties	2.768	620	-2.148	2.930	603	-2.328	3.574	776	-2.798

5.3	Cultuurpresent., - productie en -particip	564	4	-560	564	4	-559	513	20	-492
5.4	Musea	30	0	-30	30	0	-30	9	0	-9
5.5	Cultureel erfgoed	428	0	-428	2.904	2.350	-554	805	265	-540
5.6	Media	1.042	178	-863	1.160	225	-934	1.172	242	-930
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.427	12	-3.414	3.552	70	-3.482	3.335	82	-3.253
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	4.282	131	-4.151	5.198	132	-5.066	4.048	168	-3.881
6.2	Wijkteams	1.943	0	-1.943	1.594	0	-1.594	1.335	0	-1.335
6.3	Inkomensregelingen	18.776	16.179	-2.597	29.664	24.807	-4.857	26.338	21.924	-4.414
6.4	Begeleide participatie	15.402	6.536	-8.866	14.269	3.627	-10.642	12.835	3.300	-9.535
6.5	Arbeidsparticipatie	2.063	100	-1.963	2.730	100	-2.630	2.874	413	-2.461
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.589	0	-1.589	1.795	0	-1.795	1.733	0	-1.733
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	12.495	304	-12.190	13.512	254	-13.258	13.361	377	-12.984
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	15.412	0	-15.412	19.685	0	-19.685	20.112	70	-20.042
6.81	Geescaleerde zorg 18+	326	140	-186	432	591	159	412	614	202
6.82	Geescaleerde zorg 18-	88	0	-88	0	0	0	87	0	-87
7.1	Volksgesondheid	2.092	0	-2.092	2.085	0	-2.085	1.855	0	-1.855
7.2	Riolering	4.416	6.043	1.627	4.416	6.186	1.770	4.727	5.917	1.190
7.3	Afval	5.091	6.346	1.255	5.091	6.483	1.392	5.649	6.287	638
7.4	Milieubeheer	576	0	-576	817	85	-732	425	2	-423
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	520	700	179	560	716	156	566	657	91
8.1	Ruimtelijke ordening	1.345	15	-1.330	2.533	15	-2.518	1.530	11	-1.519
8.2	Grondexploitatie (niet- bedrijventerrein)	1.027	777	-250	1.027	777	-250	15.243	15.016	-227
8.3	Wonen en bouwen	3.948	2.328	-1.620	8.101	4.081	-4.020	5.546	4.273	-1.274
Totaal taakvelden		161.495	161.500	6	194.410	187.850	-6.560	197.918	200.577	2.659

III Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Periode	Omschrijving
<i>Programma Veiligheid</i>				
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Stichting Halt	2019	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar.
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2019	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2019	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2019	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimten)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2019	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.
<i>Programma Economie & Werkgelegenheid</i>				
Functiemenging	%	CBS BAG/LISA	2019	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	2019	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Programma Leefbaarheid & Voorzieningen				
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Duo/ Ingrado	2019	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Duo/ Ingrado	2019	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en mbo onderwijs	Duo/ Ingrado	2016	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Niet-sporters	%	Gezondheidsmonitor volwassenen(en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM	2016	Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
Programma Sociaal domein & Volksgezondheid				
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	CBS/ LISA	2019	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS	2019	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS	2019	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	CBS	2019	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	CBS	2019	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2019 (eerste halfjaar)	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 - 64 jaar	CBS	2020 (eerste halfjaar)	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2020(eerste halfjaar)	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2020(eerste halfjaar)	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	2020 (eerste halfjaar)	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2020 (eerste halfjaar)	Aantal per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.
<i>Programma RO, Wonen & Duurzaamheid</i>				

Omvang huishoudelijk afval	Kg/inwoner	CBS	2017	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
Hernieuwbare elektriciteit	%	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat	2018	
Gemiddelde WOZ-waarde	x € 1.000	CBS	2020	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	ABF Research	2018	Het aantal nieuwbouwwoningen.
Demografische druk	%	CBS	2020	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 67 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 67 jaar.
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In euro's	COELO	2020	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In euro's	COELO	2020	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Programma Bedrijfsvoering				
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2020	De toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2020	Het werkelijk aantal fte dat werkzaam is.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen gegevens	2020	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-,

				materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen gegevens	2020	Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.
Overhead	% van de totale lasten	Eigen gegevens	2020	Overhead betreft alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

IV Investeringskredieten

Omschrijving	Begroting	Werkelijk	Restant	Afsluiten
Gebouw gemeentehuis(m-I101019)	€ 16.000,00	€ 88.946,53	€ -72.946,53	
Verwarming gemeentehuis(2012)(E-7002002)	€ 129.400,01	€ 114.244,20	€ 15.155,81	X
Huisvesting agv Herindeling	€ 500.000,00	€ 314.789,73	€ 185.210,27	
Toegangssysteem	€ 135.000,00	€ 9.737,16	€ 125.262,84	
Gr Onderhoud pand Ability Uithuizen	€ 500.000,00	€ 35.529,43	€ 464.470,57	
Herinrichting openbare ruimte(m-P005010)	€ 800.000,00	€ 297.032,69	€ 502.967,31	
Projectleiding(m-P005030)	€ 110.000,00	€ 110.750,00	€ -750,00	X
Parkeerplaats kunstcentrum De Ploeg	€ 230.000,00	€ -	€ 230.000,00	
Opstellen parkeerbeleid(m-P005020)	€ 25.000,00	€ 21.350,00	€ 3.650,00	X
KC-L	€ 2.187.139,01	€ 1.775.774,91	€ 411.364,10	X
Projectmedewerkers(m-P005031)	€ -	€ 960,00	€ -960,00	
Kwaliteitsverbeter NPZ(2007)(E-75600016)	€ 196.793,00	€ 116.269,12	€ 80.523,88	
Bouw Jeugdsoos Wehe-den Hoorn(m-I060004)	€ 179.533,00	€ 186.329,57	€ -6.796,57	X
Structplan Openb. ruimte & bebouwing	€ 30.000,00	€ 9.265,93	€ 20.734,07	
Opstellen bestemmingsplannen (m-P005052)	€ 30.000,00	€ 31.613,93	€ -1.613,93	X
Ontwerp openbare ruimte(m-P005051)	€ 20.000,00	€ 9.195,07	€ 10.804,93	
Voorbereiding civieltechniek(m-P005060)	€ -	€ 2.682,48	€ -2.682,48	X
Beheer HIP(m-P005071)	€ 6.000,00	€ 6.000,00	€ -	X
Ontruimen Waddenkwartier(m-P005072)	€ 10.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	X
Onvoorzien(m-P005080)	€ 269.000,00	€ 49.485,82	€ 219.514,18	
Gymzaal Octopus Eenrum(m-P02001520)	€ 308.550,00	€ 302.709,65	€ 5.840,35	
De Blink(E-31001)	€ 1.488.838,00	€ 2.212.045,60	€ -723.207,60	
Molenerf(E-31002)	€ 1.200.786,00	€ 505.602,77	€ 695.183,23	
Energievisie Leens(m-P00140100)	€ 221.550,00	€ 193.662,55	€ 27.887,45	X
Roldeuren budi MJOP Bedum	€ 50.998,00	€ -	€ 50.998,00	
Schuifdeuren buitendienst(B-70140011)	€ 41.330,00	€ -	€ 41.330,00	
Geb buitendst 8 overheaddeur(B-70140012)	€ 49.616,00	€ 22.350,18	€ 27.265,82	
MJOP cv-ketel gymz Schoolstr(B-70130004)	€ 17.176,00	€ -	€ 17.176,00	
Renovatie kleedaccomodatieVVS(m-I050304)	€ 132.344,53	€ 135.000,00	€ -2.655,47	X
Verv vloer gymZAAL Zoutkamp(m-I050308)	€ 20.000,00	€ 18.763,47	€ 1.236,53	X
Verduurzaming zwembad De Hoge Vier	€ 70.000,00	€ 101.263,04	€ -31.263,04	X
Uitvoer legion-maatregel2016(W-7714005)	€ 408.900,00	€ 304.568,43	€ 104.331,57	
PC School H de Cock Ulrum(m-P02002120)	€ 287.000,00	€ 287.000,00	€ -	X
Bw Bredeschool Uithuiz(2013)(E-74210020)	€ 4.735.626,00	€ 4.765.460,78	€ -29.834,78	
Herstl verdiepvloerNSU(2018)(E-74210021)	€ 3.500.000,00	€ 1.222.441,42	€ 2.277.558,58	
Verv verwarmingsketels zwembad Leens	€ 60.000,00	€ 80.325,61	€ -20.325,61	X
Investerings I&A BMW	€ 117.600,00	€ 113.565,09	€ 4.034,91	X
Werkplekken hardware 2020 (vm E)	€ 60.000,00	€ 60.279,26	€ -279,26	X
Nw tablets raads (2018)(E-70020038)	€ 22.000,00	€ 3.569,82	€ 18.430,18	X
Uitbreid.Begraafplaats Kloof(m-I070010)	€ 130.000,00	€ 125.186,99	€ 4.813,01	X
Uitbr Begraafplaats Ulrum(m-I070013)	€ 150.000,00	€ 113.086,28	€ 36.913,72	X
3 zoutstrooiers Eemsmond	€ 110.274,00	€ -	€ 110.274,00	
Calamiteitenbus Eemsmond	€ 41.500,00	€ -	€ 41.500,00	
Kraan met stick en korf Eemsmond	€ 134.067,00	€ -	€ 134.067,00	
Vervanging materieel 2019 (afschr 7 jr)	€ 129.320,00	€ 81.416,68	€ 47.903,32	
Vervanging materieel 2019 (afschr 10 jr)	€ 240.439,00	€ -	€ 240.439,00	
Werkvoertuigen groen Eemsmond	€ 89.076,00	€ 4.220,00	€ 84.856,00	
Shovel Eemsmond	€ 52.758,00	€ -	€ 52.758,00	
Traktor Eemsmond	€ 58.822,00	€ -	€ 58.822,00	
2 maaiers 2020 (vm E)	€ 144.476,00	€ 80.000,00	€ 64.476,00	
Achtermaaier 2020 (vm E)	€ 16.482,00	€ -	€ 16.482,00	
Vervanging materieel 2020 (7jr)	€ 4.859,00	€ -	€ 4.859,00	
Zitmaaiers (4 stuks)	€ 450.000,00	€ -	€ 450.000,00	
Vervanging materieel 2020 (10jr)	€ 80.439,00	€ -	€ 80.439,00	
Vervang Citroen Jumpy 2017(B-70160009)	€ 19.118,00	€ -	€ 19.118,00	
Vervanging busje 2017(B-70160010)	€ 21.612,00	€ -	€ 21.612,00	

Gembedrijf: sproeimach(2015)(E-79000008)	€ 17.857,00	€ 18.052,10	€ -195,10	X
Loc vml gasfabr Bedum:voorb(B-78306040)	€ -105.334,00	€ 399.225,05	€ -504.559,05	
Loc vml gasfabr Bedum: saner(B-78306140)	€ 261.643,25	€ 1.000,00	€ 260.643,25	
Loc vml gasfabr Bedum: bouw(B-78306240)	€ -	€ -43.206,50	€ 43.206,50	
Warringalocatie	€ -	€ 6.923,00	€ -6.923,00	
Vervanging werkplekken 2020 (W, B, L)	€ 80.000,00	€ -	€ 80.000,00	
Strandweg	€ -	€ 0,48	€ -0,48	X
Winsum-West	€ 5.318.399,98	€ 4.792.311,18	€ 526.088,80	
Wiepoopad Winsum	€ 100.000,00	€ 159.307,36	€ -59.307,36	
Rompak: kortsluiting Ranum(W-7210040)	€ 599.999,99	€ -	€ 599.999,99	
Herinr.Onderdendamsterweg(W-7210021)	€ 460.268,00	€ 450.433,10	€ 9.834,90	
Infrastructuur Munster (geen GREX)	€ 747.363,00	€ 418.545,38	€ 328.817,62	
Drie Haltevoorzieningen Eemshaven	€ 120.000,00	€ 61.575,00	€ 58.425,00	
Opheffen NABO's Warffum	€ 290.000,00	€ -138.060,25	€ 428.060,25	
Romp-akkoord Fietsroute-plus Winsum	€ 125.000,00	€ 11.733,00	€ 113.267,00	
Rompakkoord Spoorwegen	€ 3.250.000,00	€ 1.365.087,94	€ 1.884.912,06	
Rompakkoord: maatregelen N361(W-7210039)	€ 30.000,00	€ 29.733,69	€ 266,31	
Verbindingsweg W-diep(HOV-as)(W-7210031)	€ 355.727,00	€ -	€ 355.727,00	
Station Winsum	€ 444.650,00	€ 396.505,74	€ 48.144,26	
Fietspad Mensingeweer-Baflo(W-7210026)	€ 245.622,00	€ 25.069,43	€ 220.552,57	
Wandelverbinding Winsum- Garnwerd	€ 340.988,00	€ 472.547,79	€ -131.559,79	X
VV Eenrum renov. velden/toegangswegen	€ 140.000,00	€ 136.099,26	€ 3.900,74	X
Openbare verlichting 2020 (vm E)	€ 150.000,00	€ 120.774,27	€ 29.225,73	
Openbare verlichting 2019 Eemsmond	€ 194.000,00	€ 197.802,61	€ -3.802,61	X
Openbare verlichting 2019 Bedum	€ 127.500,00	€ 130.276,31	€ -2.776,31	X
Midterm Led verlichting(m-P004505)	€ 300.000,00	€ 298.519,87	€ 1.480,13	X
Openbare verlichting 2018(B-72100021)	€ 127.500,00	€ 125.475,45	€ 2.024,55	X
Openbare verlichting 2017(B-72100016)	€ 127.500,00	€ 123.323,24	€ 4.176,76	X
Inrichten Munsterveld(W-7560021)	€ 118.000,00	€ 117.665,69	€ 334,31	X
Ontsluiting Klaarkampweg(m-I020009)	€ 50.000,00	€ -	€ 50.000,00	
Wehesteril(m-I020022)	€ 100.000,00	€ -	€ 100.000,00	
Herstr de Marne wegen(m-I020081)	€ 269.000,00	€ 69.041,01	€ 199.958,99	
Voor inv Vervanging beschoeii(m-I020109)	€ 211.000,00	€ 75.190,00	€ 135.810,00	
Vervanging beschoeiing 2018(m-I020110)	€ 782.800,00	€ 287.933,09	€ 494.866,91	
Revital.verhardingen (2017)(E-72100126)	€ 16.244,00	€ 1.244,00	€ 15.000,00	
Damwand Boterdiep Wz Bedum	€ 500.000,00	€ -	€ 500.000,00	
Beschoeiing De Marne 2019	€ 782.800,00	€ 1.368,99	€ 781.431,01	
Civiele constructies 2020 (vm E)	€ 11.000,00	€ -	€ 11.000,00	
Hoogholtje N999 Zandeweer	€ 70.000,00	€ -	€ 70.000,00	
Beschoeiing De Marne 2020	€ 782.800,00	€ -	€ 782.800,00	
Herstructur de Marne dorpen(m-I080031)	€ 111.000,00	€ 30.237,31	€ 80.762,69	
Schaapweg Westernieland(m-I020085)	€ 80.000,00	€ 67.120,80	€ 12.879,20	X
Herinrichting Stationsgebied(B-72100018)	€ 155.000,00	€ 470.091,24	€ -315.091,24	
BRP Boterdiep Bedum 2017(B-77200001)	€ 470.000,00	€ 12.884,00	€ 457.116,00	
BRP Centrumplan Bedum 2017(B-77200002)	€ 133.617,00	€ 67.810,16	€ 65.806,84	
Rioolreconstructie De Vlijt(B-77200005)	€ 1.276.000,00	€ 1.447.830,35	€ -171.830,35	X
BRP Schoolstraat Zuidwolde(B-77200007)	€ 266.000,00	€ 540.749,44	€ -274.749,44	X
BRP Woonwijk Uilenest(B-77220011)	€ 46.625,00	€ 23.284,32	€ 23.340,68	
BRP Tuinbstr Z'wolde (40jr)(B-77220015)	€ 194.750,00	€ 2.992,90	€ 191.757,10	
BRP v BerumstrZ'wolde(40jr)(B-77220016)	€ 66.000,00	€ 5.192,90	€ 60.807,10	
BRP Ter Laan 3 Bedum (40jr)(B-77220018)	€ 42.500,00	€ 766,25	€ 41.733,75	
BRPHer.Stationsg.Bedum(40jr)(B-77220021)	€ 175.000,00	€ -79.028,60	€ 254.028,60	
BRP Akkerstraat Z'wolde(B-77220025)	€ 108.000,00	€ -	€ 108.000,00	
BRP Pompinstallaties 2014(B-77220013)	€ 33.430,00	€ -	€ 33.430,00	X
BRPmaatreg.gemalen2015(20jr)(B-77220014)	€ 33.430,00	€ 8.845,05	€ 24.584,95	X
Jan Heidemasstr/Addingalaan(m-G335801)	€ 100.000,00	€ 2.125,00	€ 97.875,00	X
Afkoppelen Nijverheidsweg(m-G332504)	€ 81.918,86	€ 134.575,45	€ -52.656,59	X
Relining kritische locaties(m-G336501)	€ 330.000,00	€ 231.868,78	€ 98.131,22	
Onderhoud rioolgemalen(m-G336601)	€ 541.876,00	€ 286.927,03	€ 254.948,97	
Herstructureringriol de M(m-G336602)	€ 430.000,00	€ 252.775,86	€ 177.224,14	
AWBP2013-2017:Vrijverval 2017(W-7722052)	€ 350.000,00	€ 286.500,40	€ 63.499,60	X

AWBP2013-2017:Bouwkundig2017(W-7722053)	€	50.000,00	€	180,64	€	49.819,36	X
AWBP2013-17:Mechan/Elekt2017(W-7722054)	€	150.000,00	€	62.057,80	€	87.942,20	X
Rioleringen(mechan)(2017)(E-77220046)	€	193.598,00	€	168.869,58	€	24.728,42	
Rioleringen (overig) (2017)(E-77220047)	€	102.537,00	€	5.537,00	€	97.000,00	
Riolering(vrijverval) (2017)(E-77220048)	€	685.154,00	€	435.840,71	€	249.313,29	X
772040308 Rioleringen(mechanisch) 2018(E-77220049)	€	206.363,00	€	43.043,03	€	163.319,97	X
Rioleringen (Overig) 2018(E-77220050)	€	113.363,00	€	33.278,00	€	80.085,00	
Rioleringen (vrijverval)2018(E-77220051)	€	233.363,00	€	25.327,50	€	208.035,50	
Revitalisering Geert Reinderspark Bedum	€	310.000,00	€	124.324,75	€	185.675,25	
Struc.aanpak bagger vaargNPZ(E-75600032)	€	500.000,00	€	18.003,80	€	481.996,20	
Verkeer en parkeren Lauwersoog	€	58.500,00	€	23.389,05	€	35.110,95	
Strandweg Koppelkans NZV(m-I020075)	€	468.000,00	€	468.000,00	€	-	X
Vervanging beschoeiing 2018(B-72400001)	€	561.980,00	€	474.182,91	€	87.797,09	
Herinrichting Molenweg Bedum(B-72100020)	€	204.000,00	€	21.616,84	€	182.383,16	
Brug Nije Draai Z'wolde(B-72100015)	€	69.666,00	€	-	€	69.666,00	
Reconstuctie Waldadrift(B-72100012)	€	1.830.548,00	€	1.918.386,92	€	-87.838,92	
Reconstructie Molenweg(B-72100001)	€	767.000,00	€	31.734,29	€	735.265,71	
Damwand Boterdiep Zz en Molenweg Bedum	€	500.000,00	€	-	€	500.000,00	
Reconstructie Boterdiep Oz (B-72100017)	€	535.000,00	€	526.453,26	€	8.546,74	
Aanpassing openbare ruimte schoolloc. E	€	100.000,00	€	-	€	100.000,00	
Herinr. kerkplein/uitbreiden parkeervz E	€	420.000,00	€	-	€	420.000,00	
Aanlkstgrveld R'school(2018)(E-75310003)	€	410.000,00	€	491.690,17	€	-81.690,17	X
De Wierde Leens(m-I020033)	€	325.270,00	€	59.750,00	€	265.520,00	
Herinrichting Landbouwverkeer(m-I020084)	€	100.000,00	€	0,01	€	99.999,99	
Herinrichting WDH, L & U Wegen	€	1.531.750,00	€	-	€	1.531.750,00	
Herinrichting WDH, L & U Bijdr. Prov.	€	-1.126.500,00	€	-	€	-1.126.500,00	
Herinrichting WDH, L & U – Riolering	€	456.000,00	€	-	€	456.000,00	
Groot onderhoud N363	€	-	€	15.269,01	€	-15.269,01	
Herinr. komtaverse Roodeschool-Oosteinde	€	-	€	147.471,62	€	-147.471,62	
Fietspad komgrenzen Roodeschool-Oosteind	€	-	€	27.319,39	€	-27.319,39	
Fietsoversteek Tuinbouwweg	€	-	€	54.043,59	€	-54.043,59	
Duurzaam veilig (2013)(E-72110022)	€	109.500,00	€	109.390,83	€	109,17	X
Duurzaam veilig (2014)(E-72110023)	€	152.400,00	€	144.555,38	€	7.844,62	X
Fietsplan (2018)(E-72100130)	€	408.431,00	€	701.250,07	€	-292.819,07	
Fietsplan Eemsmond	€	355.000,00	€	346.811,99	€	8.188,01	
Fietsplan 2020 (vm E)	€	379.000,00	€	-	€	379.000,00	
Startersleningen(B-78100005)	€	100.000,00	€	87.453,08	€	12.546,92	
Startersleningen(W-7822800)	€	1.000.000,00	€	400.000,00	€	600.000,00	
Startersleningen(E-78210008)	€	1.400.000,00	€	1.068.498,62	€	331.501,38	
WADD	€	377.000,00	€	342.451,27	€	34.548,73	X
ILG cofinan uitvoering(2011)(B-78100003)	€	60.000,00	€	3.507,50	€	56.492,50	X
Cofinan uitvoering ILG(2009)(B-78102340)	€	60.000,00	€	39.533,11	€	20.466,89	X
Krimp en leefbaarheid	€	-45.405,74	€	-	€	-45.405,74	
Herind Hogeland meerjar efft(B-70100001)	€	372.310,00	€	372.310,00	X		X
Herind Hogeland terugk karak(B-70100002)	€	1.042.071,00	€	1.198.978,35	€	-156.907,35	X
Huisvesting HHL (B-70100003)	€	500.000,00	€	419.568,67	€	80.431,33	X
Zaakgerichtwerken(m-I100009)	€	145.837,00	€	120.934,40	€	24.902,60	X
Aanschaf zaaksysteem(W-7991019)	€	0,01	€	-	€	0,01	X
Archiefbewaarplaats (2018)(E-70020040)	€	40.000,00	€	12.135,70	€	27.864,30	X
Investerings BMW(m-P001601)	€	738.435,63	€	578.725,29	€	159.710,34	X
Investering Storage(m-P001602)	€	50.000,00	€	49.270,47	€	729,53	X
Verb netwver Talmaweg (2016)(E-70020031)	€	30.000,00	€	32.145,03	€	-2.145,03	X
Update netwerk (2016)(E-70020032)	€	35.000,00	€	33.682,57	€	1.317,43	X
Werkpek hardware (2017)(E-70020033)	€	58.000,00	€	59.437,24	€	-1.437,24	X
Verv-serv.rek.centrum (2017)(E-70020034)	€	22.500,00	€	22.520,50	€	-20,50	X
Vervanging storage (2017)(E-70020035)	€	35.000,00	€	35.029,57	€	-29,57	X
Uitbr. opslagruim ICT (2017)(E-70020037)	€	20.000,00	€	19.889,03	€	110,97	X
Mobiele telefoons (2018)(E-70020039)	€	49.560,00	€	48.600,20	€	959,80	X
BP B-terr 2: kapitaal(B-78302240)	€	525.352,61	€	525.352,62	€	-0,01	
BP B-terr 2: openb verlicht(B-78302340)	€	25.284,69	€	25.284,69	€	-	
BP B-terr 2:opslbovenwvoor(B-78302440)	€	448.333,25	€	448.333,25	€	-	

BP B-terr 2:voorber/plankst(B-78302540)	€ 76.462,73	€ 73.258,72	€ 3.204,01
BP B-terr 2:opbr verkopen(B-78302580)	€ -2.540.704,35	€ -2.540.704,35	€ -
BP B-terr 2: bouwrijp maken(B-78302740)	€ 467.560,34	€ 467.560,34	€ -
BP B-terr 2: woonrijp maken(B-78302840)	€ 268.667,79	€ 257.944,83	€ 10.722,96
BP Bedrijventerr 2: groen(B-78302940)	€ 51.989,17	€ 53.497,68	€ -1.508,51
BP B-terr 2: verwerving	€ 994.061,00	€ 994.061,00	€ -
BP Ulrum	€ -383.410,96	€ 267.273,75	€ -650.684,71
BP Tuinbouw Kruisweg	€ 14.645,87	€ 160.185,13	€ -145.539,26
Bedr-terrein Eemsmond	€ 164.700,00	€ 71.801,12	€ 92.898,88
Bedrterr. Nijverheidsweg Uithuizen	€ -89.055,23	€ 161.956,50	€ -251.011,73
BP Ter Laan 4: voorbereiding(B-78303040)	€ 1.158.002,36	€ 946.749,18	€ 211.253,18
BP TerLaan4: opbr verkopen(B-78303080)	€ -16.131.457,91	€ -13.380.245,36	€ -2.751.212,55
BP Ter Laan4: kapitaallasten(B-78303140)	€ 2.234.228,24	€ 2.236.836,93	€ -2.608,69
BP Ter Laan4:grondverwerving(B-78303240)	€ 3.411.541,00	€ 3.393.424,06	€ 18.116,94
BP Ter Laan 4: St Annerweg(B-78303340)	€ 296.217,00	€ 296.217,06	€ -0,06
BP TerLaan4: gebr St Annerwg(B-78303380)	€ -20.650,00	€ -20.650,00	€ -
BP TerLaan4:voorber&toez civ(B-78303440)	€ 268.367,20	€ 175.871,90	€ 92.495,30
BP Ter Laan4: bouwrijp maken(B-78303540)	€ 3.127.896,57	€ 3.028.066,05	€ 99.830,52
BP Ter Laan4: woonrijp maken(B-78303640)	€ 4.311.403,80	€ 1.834.067,36	€ 2.477.336,44
BP Ter Laan4: diverse kosten(B-78303740)	€ 141.290,50	€ 67.694,00	€ 73.596,50
BP TerLaan4:opslboven&ovbijd(B-78303840)	€ 1.291.627,50	€ 1.291.628,60	€ -1,10
HerVogelzang:opsl.BovenwVoor(B-78304940)	€ 15.121,00	€ 15.121,00	€ -
Her VogelzangLocatie:Voorber(b-78305040)	€ 123.126,24	€ 113.990,83	€ 9.135,41
HerVogelzangloc:opbr verkop(B-78305080)	€ -919.564,00	€ -919.564,00	€ -
HerVogelzangLo:loop/san/bouw(B-78305140)	€ 474.815,78	€ 466.301,29	€ 8.514,49
HerVogelzangLoc:openb verl(B-78305240)	€ 15.654,00	€ 459,00	€ 15.195,00
Her VogelzangLoc: groen(B-78305340)	€ 32.889,77	€ 2.518,00	€ 30.371,77
Herontw Vogelzangloc: woonrijp maken(B-7	€ 116.445,99	€ 52.387,04	€ 64.058,95
Herontw Vogelzangloc: verwerving	€ 139.290,30	€ 139.290,30	€ -
Exploitatieplan Ulrum	€ 356.251,81	€ 49.187,91	€ 307.063,90
Exploitatiepl Scherphorn Nrd Uithuizerme	€ -125.213,72	€ -3.030,53	€ -122.183,19
Exploitatieplan Almersma Uithuizen	€ -1.028.149,99	€ -35.686,14	€ -992.463,85
Exploitatieplan De Laan-Zuid Warffum(vz)	€ -	€ -8.808,37	€ 8.808,37
Exploitatieplan LTS locatie Uithuizen	€ 593.866,98	€ 19.231,78	€ 574.635,20
Woonplan Biewemastraat Usquert	€ 74.175,00	€ 76.046,88	€ -1.871,88
Woonplan Wilhelminastraat Uith.meeden	€ 133.275,00	€ 139.045,45	€ -5.770,45
Woonplan Departementstraat Uithuizen	€ 28.550,00	€ -	€ 28.550,00
Woonplan Maarweg Uithuizen	€ -	€ -80.862,48	€ 80.862,48
Woonplan vm City theater/538	€ -	€ -328.400,00	€ 328.400,00
Woonplan Wolderinghstr. Zoutkamp	€ -15.800,00	€ 4.104,00	€ -19.904,00
Uitvoering Bederawalda(B-72100010)	€ 1.173.775,00	€ 459.785,29	€ 713.989,71
Herinr. oude locatie Togtemaarschool	€ 382.000,00	€ -18.504,92	€ 400.504,92
Tijd. school Uithuizermeden Infra	€ 265.000,00	€ 76.880,84	€ 188.119,16
Verbouw Horizon(B-74210002)	€ 520.000,00	€ 520.019,19	€ -19,19
Nieuwbouw Togtemaarschool(B-74210004)	€ 1.905.000,00	€ 1.765.308,10	€ 139.691,90
Verbouw Regenboog(B-74210005)	€ 2.691.551,00	€ 958.978,70	€ 1.732.572,30
Nieuwbouw Groenland(B-74210006)	€ 747.821,00	€ 286.866,30	€ 460.954,70
Verbouw Walfridus (B-74210003)	€ 472.000,00	€ 471.710,75	€ 289,25
Scholenprogramma - Algemeen(E-32001)	€ 169.999,98	€ 199.840,43	€ -29.840,45
Dr. Damschool Uithuizermeeden	€ 1.953.718,00	€ -1.046.340,40	€ 3.000.058,40
Nieuwbouw school De Dobbe	€ 1.085.980,00	€ -116.816,98	€ 1.202.796,98
Nieuwbouw school Usquert	€ 1.849.643,00	€ -70.495,67	€ 1.920.138,67
Nieuwbouw Jansenius de Vries/De Rank	€ 2.682.901,00	€ -401.888,31	€ 3.084.789,31
Nieuwbouw Klinkenberg school	€ 1.084.212,00	€ -204.348,82	€ 1.288.560,82
Versterking Nijenstein school	€ 1.207.000,00	€ 65.022,30	€ 1.141.977,70
Versterking HHC Uithuizen	€ 1.100.000,00	€ 5.690,01	€ 1.094.309,99
Versterking HHC Warffum	€ 700.000,00	€ 2.495,63	€ 697.504,37
Versterk. school De Noordkaap/De Sterren	€ 700.000,00	€ 13.160,89	€ 686.839,11
Tijdelijke school Uithuizermeeden	€ -	€ -21.236,69	€ 21.236,69
Woonplan Van Speykstraat Roodeschool	€ -	€ -85.835,60	€ 85.835,60
Woonplan Maarweg 55 Uithuizen	€ -	€ 302.940,24	€ -302.940,24
BRP maatregelen 2017(B-77200003)	€ 212.200,00	€ 212.200,00	€ -

X

X

BP bedr.terrein I Bedum toerek. aan vrrd	€	-	€ -297.810,90	€ 297.810,90	
BP bedr.terrein II Bedum toerek.aan vrrd	€	-	€ 25.544,43	€ -25.544,43	
BP bedrijvenpark Ulrum toerek. aan vrrd	€	-	€ 11.949,14	€ -11.949,14	
BP Tuinbouwbedr.terr. toerek. aan vrrd	€	-	€ 16.738,33	€ -16.738,33	
BP Ter Laan 4 Bedum toerek. vrd bouwgr	€	-	€ -3.306.866,71	€ 3.306.866,71	
Herontw. Vogelzangloc. toerek. aan vrrd	€	-	€ -4.487,18	€ 4.487,18	
BP Trekweg Ulrum toerek. aan vrrd	€	-	€ 3.568,07	€ -3.568,07	
BP Munster fase1 Winsum toerek. aan vrrd	€	-	€ -1.915.328,15	€ 1.915.328,15	
BP Almersma Uithuizen toerek. aan vrrd	€	-	€ 2.348.508,26	€ -2.348.508,26	
BP LTS locatie Usquert toerek. aan vrrd	€	-	€ 554.986,08	€ -554.986,08	
BP Scherphorn Noord toerek. aan vrrd	€	-	€ -81.549,15	€ 81.549,15	
BP De Blink Uithuizen toerek. aan vrrd	€	-	€ 2.000.964,54	€ -2.000.964,54	
BP Molenerf Uith'zen toerek. aan vrrd	€	-	€ 193.290,79	€ -193.290,79	
BP Schoolstr Uith'zen toerek. aan vrrd	€	-	€ 119.436,33	€ -119.436,33	
Sanering verkeersl.N361/N363(W-7723002)	€	-	€ -101,00	€ 101,00	
Munster strat. grondbezit (MVA)	€	398.600,00	€ 38.084,44	€ 360.515,56	
BP Bedr.terrein Het Aanleg	€	50.000,00	€ 139,20	€ 49.860,80	
Exploitatieplan Winsum Munster fase 1	€	276.448,21	€ -48.665,70	€ 325.113,91	
Voorbereiding Munster fase 2 en 3 (MVA)	€	-	€ 796.012,47	€ -796.012,47	
Grondexploitatieverkenning 't Stee Adorp	€	140.100,64	€ 34.601,20	€ 105.499,44	
Openbare ruimte centrum Bedum	€	1.000.000,00	€ 441.208,33	€ 558.791,67	
Infrastructuur Centrum Winsum(W-7210043)	€	999.999,99	€ 175.786,86	€ 824.213,13	
Versterking Centrum Winsum(W-7210047)	€	999.999,99	€ 317.983,50	€ 682.016,49	
Schoolstraat(E-31003)	€	1.200.124,00	€ 284.115,83	€ 916.008,17	
De Tirrel	€	7.039.894,01	€ 2.934.466,50	€ 4.105.427,51	
Tennis/gymzaal/psp Rasquert	€	153.090,00	€ 228.264,58	€ -75.174,58	X
Brede school Baflo	€	2.820.914,00	€ 2.729.926,75	€ 90.987,25	X